stratis tsirkas

ORAŞE ÎN DERIVĂ

...Liliacul

univers

STRATIS TSIRKAS

ORAȘE ÎN DERIVĂ

Stratis Tsirkas

ORAŞE ÎN DERIVĂ

••• Liliacul

Traducere de AMALIA ZAMBETI

Editura UNIVERS
Bucureşti, 1981

Coperta de *Vasile Olac*

Cartea III

LILIACUL

În al doilea rînd însă, istoria se înfăptuiește astfel încît rezultatul final provine întotdeauna din conflictele multor voințe individuale, dintre care fiecare la rîndul ei devine ceea ce este datorită unei multitudini de condiții de viață speciale; sînt deci nenumărate forțe care se încrucișează, o grupă infinită de paralelograme de forțe, din care ia naștere o rezultantă, rezultatul istoric, care iarăși poate fi privit, la rîndul lui, ca produsul unei forțe activînd ca totalitate, în mod inconștient și involuntar. Căci ceea ce vrea fiecare în parte e zădărnicit de un altul, iar ceea ce rezultă de aici este ceva ce n-a fost dorit de nimeni.

(Engels către Joseph Bloch)

În întuneric
mergem în întuneric, înaintăm...
Eroii înaintează în întuneric.

Gheorghios Seferis, *Ultima oprire.*
Cava dei Tirreni, 5 octombrie 1944

I

DEPARTE, LA CAPĂTUL GARNITURII, SE AUD țipetele isterice ale locomotivei. Afară, pămîntul deltei sclipește în lumina lunii. Siluetă neagră pe fond argintiu : o bivoliță se adapă din apa canalului. Șiruri de eucalipți și, mai departe, șiruri de sicomori. Lîngă o construcție scundă, cîțiva pomi de mimoza înconjurați de un fel de împrejmuire scundă din lut. Loc de rugăciune, arman sau mormînt ? Nu se văd oameni, satele tac întunecate și nemișcate. Numai curmalii mlădioși și singuratici se înalță printre cocioabe și-și mișcă frunzișul lor ascuțit ca o creastă de cocoș de munte mînios. La Damanhur luna a apărut în spatele ferestrei și de atunci aleargă împreună cu noi. Dispare, apare din nou, chipul ei vesel zîmbește și tace, se preface că va trece deasupra trenului, apoi își schimbă intenția și rămîne în urmă, de parcă s-ar fi săturat de noi toți, cei care, asemenea furnicilor, alergăm încoace și încolo în această vale cafenie, gonind și goniți de pasiuni nobile sau josnice. Dar cine va face trierea, cu ce cleștișor, în care cenușă ?

„Va-si-lis ! Ga-re-las ! Va-si-lis ! Ga-re-las“ scandează roțile sub mine, pe măsură ce mecanicul face tot ce-i stă în putință să recupereze întîrzierea. Mă gîndesc mereu la Vasilis. Dacă se află în Alexandria, atunci e simplu, îl voi întreba. Ce interes ar avea să-mi ascundă adevărul ? Ce prietenie, ce credință, ce solidaritate va așeza el mai presus de lupta noastră ? Numai să fie în Alexandria. Fanis nu era sigur. Citea și recitea scrisorica : ce dracu o fi vrînd să spună aici, jos ? Ga-

relas trebuie să fie acum la Benghazi cu Batalionul VIII; cum de l-au lăsat să plece?

Treptat aerul din vagon s-a schimbat. Pătrunde acum un miros umed de pește și nămol. Ne apropiem. Un ceas și mai bine de cînd am trecut de Damanhur, șaizeci de kilometri, trebuie să ajungem din clipă în clipă. Locomotiva scoate iarăși un șuierat amenințător. Apare un omuleț în uniformă mototolită: „Sidi Gaber", mă anunță el pe un ton oficial. Știu, e stația cea mai apropiată de Alexandria, la o distanță de numai cinci minute. Mă gîndesc să cobor aici. Omulețul mă examinează și chipul lui capătă o expresie cînd severă, cînd speriată, cînd zîmbitoare. Deodată îmi adresează un salut ceremonios, cu mîna pe pîntec, pe frunte și apoi iar pe pîntec, și titlul de *„Bey"*, apoi privește plasa de deasupra capului meu. Nu am geamantane, nici pachete, nici măcar un ziar. Îi vîr doi piaștri în mînă, bacșișul. Mă salută cu o plecăciune, privește iar spre plasă, parcă a reproș, și pleacă. Bate discret la ușa compartimentului vecin: „Sidi Gaber *station"*, spune de data asta în englezește.

Mă ridic și mă prefac că mă îndrept spre toaletă. Trenul reduce lin viteza, pe culoare praful se ridică în trîmbe, afară luna aleargă acum deasupra unei întinderi netede și lucioase — nu-i marea, poate e lacul sau mlaștina? Merg în vagoanele de clasa a treia. Sar peste boccele și coșuri, călătorii sînt în picioare și se pregătesc de coborîre. Vorbesc toți odată gesticulînd, își strîng galabiile între picioare, răsucind poalele pe mînă și ridicîndu-le ca să se poată mișca mai lesne. Duhoare de sudoare, de ceapă și praf. Sub picioarele noastre se aude trosnind ceva, apoi zăngănit de lanțuri. Înaintez anevoie și ajung pe platforma ultimului vagon. Odată cu pasagerii clandestini și cu cei grăbiți, sar în întuneric. Felinarul ultimului vagon se depărtează încet, ca un punct roșu; după o sută de metri, se oprește. Îi las pe ceilalți să-mi treacă înainte. Unii pleacă în direcție opusă, împiedicîndu-se pe întuneric de traverse.

Sar peste șine. Gardul e de beton. Răbdare, se va găsi undeva vreo spărtură. La dreapta, aud zgomotul obișnuit al șoselei. Văd limuzine alunecînd cu farurile stinse și asfaltul lucitor în lumina lunii. La stînga se

disting plantații de porumb sau trestie de zahăr. Tufișurile acelea gheboase cu brațele spînzurate sînt desigur niște bananieri. Iată și gardul, la treizeci de metri distanță de felinarul roșu. A rămas numai scheletul de fier, o bară ruginită, încovoiată. M-am strecurat fără nici o greutate și iată-mă pe trotuarul bulevardului Abukir. Ca și pasagerii clandestini întorc spatele spre gară. Puțin mai încolo, aprind o țigară, bag mîinile în buzunare și trec pe trotuarul de vizavi. După aceea, fac brusc cale-ntoarsă și mă îndrept spre spital. De cealaltă parte a bulevardului, lumini camuflate, agitația gării, umbre care se îmbulzesc, taxiuri demarînd în urletul claxoanelor. Ce legătură au toate astea cu un trecător nocturn care se îndreaptă liniștit spre casă ?

Cunoșteam destul de puțin Alexandria, deși mama se născuse acolo, și tot acolo se măritase cu tata, care imediat după nuntă o adusese la Kifissia. Cît puteam cunoaște orașul dintr-o ședere de numai o lună... anul trecut, în toamnă ? Ca să-l cunosc bine, aș fi avut nevoie de luni de zile și de multe ore libere. Să colind la-ntîmplare, să merg pe străzi neumblate despre care nu știam unde duc, să descopăr eu însumi curtea interioară a unei case pardosite cu lespezi sinilii de Malta, arabescurile unei porți de fier lăsate într-o rînă, o mică geamie vîrstată în galben și roz, ca și tricoul unui jucător de fotbal, și alături de ea un pom cu trunchiul lucios și frunzișul plin de turturele. Să mă opresc în fața unor vechi portaluri, să descifrez date cronologice cioplite în piatră sau în lemn, și să cutreier cu gîndul în alte vremuri : casa asta n-a fost mistuită de marele incendiu, asta a fost clădită în anul în care s-a născut mama... Să aud numele străzilor și imaginația mea să sară din lumea lui Herodot și a lui Plutarh la cea de azi, a cămătarilor și negustorilor de bumbac. Să intru în cafenelele acelea mari și demodate, cu pereții acoperiți de oglinzi pe care se făcea reclamă unor sorturi de vinuri, de coniac și băuturi tonice uitate azi, cu mirosul tutunului de narghilea îmbibat adînc în scaunele de pai desfundate, în postavul sfîșiat al meselor de biliard, în cutiile cu tibișir și burete de șters tabla, cu glasul tărăgănat și pătrunzător al chelnerilor care transmiteau

comenzile în greceşte... Ar mai fi trebuit să trăiesc în mijlocul oamenilor, al celor ce muncesc, în port, în tîrg, în casele lor, în fabrici şi cafenele, la luminile oraşului, la lumina zilei. Luna aceea o petrecusem prizonier la parterul unei clădiri, un fel de cămin pentru marinari, lîngă staţia Cleopatra, pe Cornişă. Seara ieşeam să mă întîlnesc cu tovarăşii, dar numai în locuri unde mă puteam orienta sau unde îmi puteam aminti numele străzilor. Cunoscusem aceste locuri în pripă, noaptea, şi cu mintea absorbită de marile noutăţi transmise de posturile de radio : bătălia de la El'Alamein şi retragerea lui Rommel. Pe bulevardul Abukir, mai spre răsărit, se afla Spitalul grecesc. Petrecusem acolo zece zile, în ianuarie. Dar nici atunci nu-mi trecuse prin cap să întreb dacă mai trăiau rudele mamei, veri sau nepoţi de-ai ei. Ştiam numai că dacă mă hotărăsc să le găsesc, trebuia să le caut în Ramleh, în cartierul Sfîntul Ilie.

Şi acum mă aflam din nou în Alexandria, tot în ilegalitate, şi tot într-o noapte de toamnă. Mi-am continuat drumul în linişte pînă la spital. M-am strecurat în incintă prin uşiţa bisericuţei Sfinţilor Teodor şi, mergînd de-a lungul peretelui, am ajuns la aripa destinată personalului. Legătura noastră era un bucătar, om între două vîrste, gras şi cam împrăştiat, altminteri tovarăş devotat.

— Aaa ! exclamă surprins cînd mă văzu pe neaşteptate în faţa lui, şi mă împinse cu burta spre un coridor întunecos. Te-a văzut cineva cînd ai intrat ?

L-am liniştit, spunîndu-i că nici copoii gării nu mă adulmecaseră la sosire, şi l-am întrebat dacă mai funcţiona căminul de lîngă staţia Cleopatra.

— Fugi repede, îmi zise. Poate-l mai prinzi pe Văduva. La zece se întîlneşte cu o muiere.

Îl poreclisem Văduva pe un fost marinar, acum subofiţer, pe nume Thanassis, un bărbat cu faţa prelungă şi încreţită ca a unei „văduve nemîngîiate". Cît era ziulica de mare se plîngea de toţi şi de toate, dar nimeni nu-l întrecea în iniţiativă şi agerime. Se strecura ca o felină, îl aveai în faţă şi, într-o clipă, ia-l de unde

nu-i, ca să apară după puțin cu capul plecat, vîrîndu-ți pe-ascuns în mînă ceea ce socoteai că-i imposibil de găsit în Alexandria : un tub corector pentru mașina de multiplicat, un cupon de stofă scoțiană pentru un costum, picături Merk pentru calmarea colicilor stomacale... Le fura, le împrumuta, le cumpăra ? Nu spunea niciodată. Altă ciudățenie : aschimodia asta avea mare succes la femei. Nu-i ajungea timpul alergînd pe la toate întîlnirile cu dădace, guvernante, învățătoare, cameriste... greacăice și străine.

Îmi deschise chiar el. Era în civil. De fapt se pregătea să plece la întîlnire. Mă duse în sufragerie. Foteros se afla și el acolo și citea.

— Nikos, ia te uită, a venit Simonidis, spuse Văduva.

— E tare scump la vedere, răspunse celălalt fără să-și ridice ochii. Mă recunoscuse după glas, cînd vorbisem, în ușă, cu Thanassis. Își întoarse apoi capul și mă măsură din cap pînă-n picioare. Chelia i se lățise și acum lucea sub becul gol. O să stai mult ? mă întrebă acru, reluîndu-și lectura.

Văduva se așeză. Ne privea.

— Cred c-o s-o las cu buza umflată, spuse el despre femeia cu care avea întîlnire. O să-i prindă bine. Dar poate că vreți să rămîneți singuri.

— Stai jos, măi Thanassis. Crezi că avem lucruri atît de importante de discutat, zise Foteros morocănos.

— Garelas e în Alexandria ? l-am întrebat.

— Cine, Vasilis ? De unde vii ?

— Din Cairo, răspunse Văduva în locul meu.

— L-ai văzut pe Fanis ? mă întrebă din nou Foteros.

— El m-a trimis. Pînă la prînz am fost împreună.

— Și Fanis nu știe că Garelas nu se poate mișca din Benghazi ? Ce vorbe sînt astea ?

— Îi tratează ca pe niște prizonieri, îmi explică Văduva. Prizonieri care păzesc alți prizonieri.

— Lasă-l pe el să vorbească, măi Thanassis, să vedem mai întîi ce vrea, îl întrerupse Foteros.

Cunoșteam tot ce-mi spuneau, dar notița primită de Fanis prezenta lucrurile ca și cum Garelas s-ar fi aflat

în Alexandria. Firește, înțelesesem amîndoi greșit. Adică numai eu, pentru că Fanis susținuse de la bun început că acest lucru era cu neputință. Dar cum se face că uneori dorințele ne abat judecata de pe calea cea dreaptă ?

— Așa ni s-a părut din nota primită, i-am răspuns, aruncînd și pe seama secretarului organizației o parte din greșeală, ca să termin cu Foteros.

Albul ochilor îi strălucea acum tot atît de tare ca și chelia.

— Și pentru asta ai făcut atîta drum, de la Cairo și pînă aici... pentru că ați crezut ? întrebă el sarcastic.

— Nu pentru asta. Am venit ca să preiau sectorul de propagandă. Am și cîteva rînduri scrise în privința asta, i-am zis, și-am scos din cureaua ceasului împuternicirea scrisă de Fanis pe foiță de țigară. În orice caz, am continuat, avem legătură cu Garelas la Benghazi, nu-i așa ?

— Dar ce treabă ai cu el ?

Foteros răspundea de întreaga Flotă de război și comercială. Legătura cu Benghazi era asigurată prin marinari. Ca atare, avea de două ori dreptul să mă întrebe. Dar n-aveam să spun, n-aveam să spun nimănui. Fanis fusese categoric. „Problema e clasată pentru noi. S-au comis greșeli grave, am impus sancțiuni severe, s-a terminat. Vii tu acum și răscolești totul de la început. Și deși îți spun că treaba asta este nereglementară, insiști. Fie, dar pe răspunderea ta, te-am avertizat. O să-ți frîngi gîtul, Simonidis, mai gîndește-te."

Dar eu mă hotărîsem, eram pregătit să suport toate consecințele ca să lămuresc misterul. Nu din simplă curiozitate sau din resentiment personal, cum mă acuzase Fanis într-un moment de supărare. Mă împingea setea de a cunoaște, de a înțelege, pasiunea cercetătorului științific. Nu trăisem evenimentele din iulie soldate cu dizolvarea Brigăzii II [1]. Atunci mă aflam încă la Tri-

[1] Iulie 1943 : Brigada II se revoltă, maltratîndu-și comandantul, ca urmare a uciderii unui militant grec antifascist de către agenți provocatori. Încercuită de forțele britanice, efectivul Brigăzii este dezarmat și împrăștiat în mai multe cantonamente.

poli, după reîntoarcerea din marșul la Eufrat. Prima explicație care ne parvenise era atît de ridicolă, încît nu satisfăcuse pe nimeni : „Fasciști greci și englezi, camuflați sau declarați, și-au luat revanșa pentru marea înfrîngere suferită în martie". Fraza aceasta nu explica nimic, era doar o lozincă pentru uzul celor mulți. Ulterior însă ne-au parvenit mai multe informații : despre torturarea camarazilor noștri în închisorile englezești, despre ordinul ministrului Forțelor armate ca să nu mai fie trimiși acolo alți soldați greci, despre insistența Comandantului Brigăzii să fie trimiși și alții, știind foarte bine că aveau să se prezinte imediat la raport comitete de protest. Conflict de competențe, joc dublu al ministrului sau încercare intenționată de a-i săpa autoritatea din partea Comandantului ? Istoria avea să lămurească într-o zi aceste fapte. Noi puteam să le calificăm acum după voia noastră : cursă, provocare sau revanșă, ca să nu ne mai stea în cale, dar esența problemei trebuia căutată în altă parte. De ce ne scăpase controlul din mînă, de ce permisesem soldaților să-și încarce mitralierele și să-l maltrateze pe comandant, să desființeze orice autoritate ? Luni de-a rîndul nu făcusem altceva decît să strigăm : „Atenție, vigilență, ăștia nu vor decît un pretext ca să dizolve armata de eliberare", și acum ? Desigur, fusese o cursă întinsă de cîteva lepădături, cartofori, morfinomani... organizați de fasciștii Poliției militare, mai intervenise și asasinarea lui Pygmalion... Și ce-i cu asta ? Toate astea erau de-ajuns pentru ca niște tovarăși încercați ca Mărunțelu și Garelas, care aveau **funcțiile cele mai mari în cadrul conducerii**, să scape controlul din mînă ? Iar eu nu putusem să particip la ședința în care se prezentase o dare de seamă asupra evenimentelor, și celor doi tovarăși li se aplicase o sancțiune : vot de blam cu avertisment. Englezii mă țineau închis la postul de gardă al căii ferate din Haifa. „O necesitate istorică", spusese, după cum am aflat mai tîrziu, Mărunțelu, cînd a luat cuvîntul. „Spune mai degrabă că am căzut în cursă, frățioare !", îl întrerupsese Garelas. „Am căzut ca niște ageamii în cursa ce ne-a fost întinsă, e clar. E adevărat, soldații erau furioși, dar și noi am scăpat controlul din mînă, blindatele englezi-

lor ne-au înconjurat, am depus armele, ni le-au luat, și așa s-a dizolvat Brigada II. Trebuie să ne asumăm în întregime răspunderea ce ne revine", încheiase Garelas zdrobit. Se aștepta cel puțin la excludere.

Dar de ce ne-a scăpat controlul din mînă ? Întrebarea asta i-am pus-o mereu lui Fanis cînd ne-am întîlnit la Cairo.

— Ce vrei să spui ? zicea el domol, chiar dacă ridurile dese din jurul ochilor săi căprui se adînceau și mai mult.

— Spun că fasciștii voiau să dizolve Brigada, voiau chiar foarte mult, și dacă provocarea lor dădea greș, desigur că ar fi pus la cale alta. Pretextul însă l-am oferit noi, de ce ?

Fanis mă privea acum supărat. Devenea frumos cînd chipul său nu mai avea acea expresie obișnuită de om adormit.

— Ce vrei să spui ? Că cineva le-a oferit pretextul în mod intenționat ?

— Nu intenționat, nu conștient. Dar a lipsit capacitatea de înțelegere, simțul clar al răspunderii revoluționare care în momentul critic, în momentul decisiv, te face să alegi la rece și cu discernămînt linia de urmat : atacul, defensiva sau tactica retragerii. Și, așa cum ți-am spus, avem două evenimente sau, dacă vrei, temeiuri să credem că în două cazuri concrete conducerea a adoptat o linie puțin cam aventuristă : în loc să liniștească spiritele, le-a atițat și mai mult.

În acel moment al discuției, Fanis mi-a vorbit despre resentimente personale și acuzații neîntemeiate.

— Îl vom întreba pe Garelas, i-am răspuns. Poate e singurul în stare să elucideze misterul.

— Hai, Simonidis, dă-i drumul ! îmi strigă Văduva. De ce ți-ai pus lacăt la gură ? Am renunțat la întîlnirea pe care-o aveam ca să stau cu voi, sperînd să aflu ceva noutăți.

Dar cu gîndul mă aflam tot în Palestina, sub soarele sufocant de iulie ; îi vedeam pe soldații noștri cum unul cîte unul își sărută pușca cu fălcile încleștate și ochii înlăcrimați, apoi o preda sergentului-major englez. Fo-

teros s-o fi plictisit așteptînd răspunsul la întrebarea ce treabă aveam eu cu Galeras. Poate că se cufundase iar în lectură, ca să arate că nu-mi acordă nici o importanță. Cînd spusese că n-avem chestiuni însemnate de discutat, voise să spună altceva, anume că eu nu prezentam importanță în ochii săi, și nu problemele. N-avea nimic personal cu mine, poate chiar în fond mă simpatiza, pentru că îmi aplecasem urechea la necazurile sale, cînd își deschisese, odată, inima. Dar asta era în general atitudinea sa față de intelectuali.

Nu mă mai văzusem cu Foteros din martie ; dar în răstimpul acesta, de aproape șapte luni, se petrecuseră evenimente grave cu duiumul ! „Vi se pregătește o baie de sînge", îmi spusese răposatul Richards. Aceasta fusese atunci o presupunere, intuiția unei minți ascuțite. Dar acum existau evenimente care vorbeau de la sine : împărțirea combatanților în patrioți de calitatea întîi, a doua și a treia ; epurările ; marșurile pînă la Eufrat ; închisorile englezilor ; dizolvarea Brigăzii II. Voiau să dărîme tot ceea ce mai rămăsese în picioare. Voiau să aibă jandarmi, o armată de pretorieni, nu de combatanți. Poate că nu aveau aceste intenții, dar eu eram plin de presimțiri negre. Mintea îmi era învăluită de un nor roșu, de un fel de anxietate metafizică, nu de teamă ; mai curînd de o panică prevestitoare a unor nenorociri care se apropiau ireversibil.

— În martie, spuse Văduva, pentru a mă determina să vorbesc, ne perpeleam pentru că englezii ni l-au băgat pe Mertakis în guvern. Mult zgomot pentru nimic. Venizelos bombardează acum cu grenade lacrimogene distrugătorul „Ierax" [1] ca să evacuăm vasele de război pe care le-am adus din Creta cu riscul vieții noastre.

— Și ministrul de război cere ca tribunalul militar al Brigăzii II să pronunțe cel puțin o sentință capitală, altminteri, a spus el, englezii nu vor lăsa pe nici unul dintre noi să se întoarcă în Grecia, adăugă Foteros.

— Și comunitatea greacă de-aici ce spune despre toate astea ?

---

[1] Distrugător al marinei grecești.

— În privința distrugătorului „Ierax" s-a făcut un fel de mobilizare, o acțiune de protest cu participarea unor femei, a unor fetișcane și a unor oameni în vîrstă. Dar tu vrei să cunoști starea de spirit care domnește printre cele mai reacționare elemente ale conducerii lor ? întrebă Văduva și se ridică în picioare. Ei bine, au înființat o organizație politică pentru propagarea principiilor lui... Trikupis, ale lui Theotokis, Tsaldaris [1] ! Am citit proclamația pe care au difuzat-o aici cu binecuvîntarea Patriarhului lor.

— Lasă-i, măi Thanassis, să fiarbă în zeama lor ! Sfîrșitul nu le e departe, îl întrerupse Foteros cu o mină disprețuitoare : Un coș cu crabi vii. iată ce sînt cu toții. Vulgaris [2] primește ordine de la proprietarul Pulberăriei, Mertakis transmite poruncile englezilor, Tsouderos spune mereu „*yes*" și-ți șoptește confidențial că Aliații au pus copoii să-l urmărească, Carapanayotis și Venizelos vor să-l distrugă pe Tsouderos, iar drăguțul de Kanellopoulos face demagogie cerînd restituirea Romyliei Orientale.

— Anglia, am spus. Ea trage toate sforile.

— Mi-a căzut părul din cap repetîndu-vă asta atîta amar de vreme, zise Foteros. Las-o însă să le tragă. Pînă la urmă toți o să-și frîngă gîtul. Faptele vorbesc de la sine. Mustul fierbe.

Lucrul ăsta era cert. Din Siria pînă în Cyrenaica, adică din locul unde staționa acum Brigada I și pînă în locul unde Batalionul VIII, format din antifasciștii „indezirabili" ai Brigăzii II, păzea fără arme un lagăr de prizonieri germani, pe vasele Marinei noastre comerciale și de război, în Aviație, în ministere și garnizoane, în masa comunității grecești, în rîndurile ziariștilor, intelectualilor, artiștilor, pretutindeni unde exista o conștiință grecească, mustul fierbea. O singură do-

---

[1] Harilaos Trikupis (1832—1896), Ghiorghios Theotokis (1843—1916), Panayotis Tsaldaris (1862—1936), oameni politici greci. Toți au fost prim-miniștri. Trikupis și Theotokis erau liberali ; Tsaldaris, monarhist.

[2] Petros Vulgaris (1883—1957), amiral, a fugit din Grecia ocupată de trupele germane. Ministru al Aerului în martie 1943, la Cairo. Comandant suprem al Flotei de război, în aprilie 1944

rință, o singură aspirație, să-și unească cu toții mîinile și să se boteze din nou în lordanul elenismului, să iasă purificați, așa cum cerea sîngele celor uciși, așa cum strigau gurile celor flămînzi în patria subjugată. O dorință supremă, o pasiune care stăpînea deopotrivă generali, comandanți de marină, comandanți de aviație. Rigid și devotat, Foteros stătea alături de mine, plin de încredere și de siguranță. Întinse brațul și-mi dădu să citesc notița pe care o ținea în mînă. I-o adusese Văduva cu puțin înainte. Un căpitan de fregată cu pieptul plin de decorații adera la mișcarea noastră. Numai cinci rînduri, dar foarte simple și clare. Mustul fierbea.

— De-acord, n-am nici o obiecție, am zis. Dar agenții englezi seamănă discordie în Grecia ; reprezentanții Rezistenței au venit la Cairo și au plecat cu mîna goală ; Badoglio a capitulat, insulele Kos, Leros, Icaria și Samos au fost eliberate, dar Aliații nu ne permit să trimitem acolo trupe de-ale noastre. Nu ne vor în rolul de eliberatori, ci de jandarmi sau de prizonieri, în spatele sîrmei ghimpate.

— Știi ce impresie am acum în privința Aliaților, Simonidis ? zise Văduva. S-a terminat luna de miere cu ei. Cînd luptam în munții Albaniei ne-am logodit ; nunta s-a făcut în momentele cele mai critice ale Stalingradului. Dar de atunci drumurile noastre au început să se despartă, mergem spre divorț...

— Chiar de-ar fi adevărat ceea ce spui, cine ar îndrăzni să strige acest lucru în gura mare ? l-am întrerupt. Europa se mai află încă în ghearele lui Hitler.

— Ce mi-e Hitler, ce mi-e Churchill, zise Foteros cu o expresie de dezgust.

— Nikos, i-am spus cu glas sfătuitor dar totodată rugător, lucrurile astea nu se spun. Trebuie să fim prudenți.

— În afară de prudență, nimic altceva ! Ne-ai adus ceva noutăți ?

— Vino să-ți vezi camera, îmi zise Văduva, temîndu-se să nu ne luăm la harță.

Era o cămăruță în spatele casei, cu o fereastră care putea servi drept ieșire în caz de pericol, și care dădea

spre niște dărîmături. Îmi înmînă și cheia. După aceea am ieșit pe Cornișă ca să respir puțin aer de mare.

M-am instalat la cămin, am recitit ultimele numere ale ziarului ilegal al marinarilor, *Nautilus,* și am întocmit un plan de îmbunătățire a gazetei. Legătura cu Fanis funcționa normal. Am început să ies nopțile pentru a mă întîlni cu diverși tovarăși. Pînă atunci totul trecuse prin mîna lui Foteros. Îmi predă cu vădită neplăcere treburile ce intrau în atribuțiile mele : aparatul de tipărire, avîndu-l pe Văduva drept ajutor, legătura cu oamenii noștri din Ministerul Marinei, din Comandamentul Flotei, din Căpitănia portului Alexandria, din Uniunea Marinarilor, cu antifasciștii greci din Alexandria și cu alții, în general lucrurile cunoscute. Am observat însă că se mîndrea mai mult decît mine ori de cîte ori se înregistra o îmbunătățire a muncii. Relațiile noastre se îmbunătățiră și ele în decurs de două săptămîni. El însuși îmi aminti într-o seară că urma să plece la Benghazi. M-am așezat imediat și i-am scris lui Garelas. Am învelit scrisoarea în hîrtie groasă, am lipit-o bine și am scris pe ea numele și indicația „strict personal", mi-am pus inițialele pe lipituri și am predat-o.

La Cairo, înainte de despărțire, Fanis îmi recapitulase toate problemele : situația, linia noastră, eventualele chestiuni care aveau să survină, misiunea mea la Alexandria, cu cine urma să mă întîlnesc, unde aveam să stau, în ce limite puteam avea inițiativă. Apoi își adusese brusc aminte de ceva. „Și acum fii atent, îmi spusese el, atingîndu-mă cu mîna. Vigilență, păstrarea secretului, și așa mai departe. Toate-s bune și trebuincioase. Dar o să te cunoască lume multă și amestecată. N-ai cum să știi cine o să reziste și cine o să dea bir cu fugiții cînd vor veni zile grele. De aceea, trebuie să-ți găsești imediat o casă conspirativă, de rezervă. La compatrioți, la rude depărtate, la foști colegi de școală, o casă, adică o cameră, într-o familie care să nu fi avut niciodată de-a face cu organizația noastră, la niște oameni simpli, dar cinstiți, care să-ți poarte de grijă, dar să nu te întrebe unde te duci și ce faci. Ceva asemănător familiei Hadgivasilis pe care o cunoșteai la Ierusa-

lim. Și cînd o vei găsi, să te prefaci că ai și uitat-o. Să nu știe de ea nici colaboratorii tăi apropiați, nici cei depărtați."

Într-o duminică după-amiază, pe înserat, am pornit în oraș ca să pun în aplicare indicația lui Fanis. Ieșind din casă, am fost întîmpinat de o mare și un cer purpuriu, de parcă totul ar fi fost cuprins de flăcări. Soarele asfințise într-o splendoare exotică. Am cotit la dreapta, ca să iau tramvaiul spre Ramleh și, timp de o clipă, am avut senzația că-mi întorceam spatele spre prezentul însîngerat și alergam în brațele unei lumi albastre. Pe platforma tramvaiului în care m-am înghesuit se vorbea grecește și franțuzește. Tineri și vîrstnici se grăbeau să ajungă la casele lor, după spectacolele de după-amiază ale cinematografelor, ca să nu-i surprindă camuflajul pe stradă. La fiecare stație tramvaiul se golea. Am văzut cafenele populare, chelneri cărînd scaune și măsuțe înăuntru, pregătind perdelele negre pentru uși și ferestre. Mă cuprinse teama. Ce fac dacă se întunecă? Cum o să mă descurc în locurile acelea necunoscute? Dar cînd am coborît la stația Gianaclis, mai era încă lumină și puteam citi firmele magazinelor. Pe una din ele scria în englezește. Era firma unei spălătorii. Mai departe se afla farmacia unui doctor, Mansur. Apoi o băcănie cu firma: „Frumoasa insulă Limnos, Prasinadelis, Thomas și Cia". Am luat-o pe bulevardul Abukir. Era o oră liniștită, într-un cartier liniștit. Un polițai în uniforma estivală de un alb strălucitor patrula în fața unei vile. Mai departe, două guvernante stăteau încă la taifas înainte de a se despărți, mișcînd întruna landourile. De ambele laturi ale străzii, străjuiau mari arbori tropicali cu trunchiul lucios și frunzișul stufos, în formă de umbrelă. Poate că erau arborii din Antile. „Să-i vezi înfloriți, tovarășe! Ai impresia că firea și-a îmbrăcat straiele de sărbătoare", spusese la Raqqa, în timp ce delira din cauza febrei mari, un soldat din Alexandria, după ce terminasem victorioși marșul spre Eufrat și ne pomenisem în alt iad, în stepa plină de scorpioni. Fusese mușcat de un păianjen veninos, dar scăpase cu viață. „Ia te uită ce gîndește mintea omului", se minuna el mai tîrziu, cînd i-am amintit de vorbele rostite de el

în delir. „Sînt arbori frumoși, nici vorbă, dar crezi că i-am luat vreodată în seamă ? Nu-mi amintesc să-i fi tras vreodată în poză. Trebuie să te duci la Alexandria, în iunie, atunci cînd sînt în plină floare." Acum era toamnă. Oare aveam să văd vreodată arborele de Antile înflorit ? Mai bine să nu-l văd si să se termine odată cu războiul ăsta, ca să putem ști cîți au rămas în viață acolo, pe celălalt mal.

Am ajuns repede la biserica Sfîntului Ilie. Socoteam s-o găsesc deschisă, să intru și să aprind o lumînare și cu acest prilej să-l întreb pe dascăl ceea ce mă interesa. Din curte încă mi-am dat seama că socotelile mele dăduseră greș. De jur-împrejur se înșirau niște odăițe văruite și strălucind de curățenie, ca niște chilii, cu ușile larg deschise, cu ghivece de flori în față, amintindu-mi de cartierele noastre cu refugiați. Preotul și dascălul ședeau călare pe-o bancă, unul în fața celuilalt, jucînd table în lumina slabă care răzbătea din odăițe. Puțin mai încolo, niște femei ședeau în cerc pe scaune și discutau aprins. M-am prefăcut că mă îndrept spre biserică. Dar au trimis după mine un băiețaș tuns, desculț, grec și el. M-a îndreptat spre ele. M-am hotărît să intru direct în subiect :

— Nu cumva știți unde stă Antonis ?

— Mătăluță ești din Grecia, nu-i așa ? mă întrebă o cumătră rea de gură.

— Da.

— Și ce treabă aveți cu Antonis, sînteți de la poliție ?

— Ia stai puțin, Fotini, spuse o bătrînică cu păr alb ca neaua, mîngîind busuiocul stufos din spatele ei. Cam cîți ani îi dai, tinere, acestui Antonis pe care-l cauți ?

Aerul era îmbălsămat. Am simțit o umezeală ușoară ca și o pînză de păianjen învăluindu-mă odată cu întunericul nopții. Am socotit în gînd cîți ani avea Hadgivasilis, pentru că trebuie să fi avut aceeași vîrstă.

— Păi, în jur de optzeci...

— Ha, ha, ha, nu-l caută pe Tonis, ci pe Antoinos, Dumnezeu să-l odihnească ! Au trecut mulți ani de cînd a închis ochii. Dacă trăia, ar fi trebuit să aibă acum vreo sută de ani. Se vede că nu l-ai cunoscut.

— Aveți dreptate. Mai are alte rude ?

— O fată care trăiește la Port Said, văduvă, cu copii... Stai să vezi cum se numea bărbatul ei...

— Aici, în Alexandria, nu mai e nimeni ?

— În afară de nepotul lui, polițistul...

— Ce polițist, Fotini dragă ? Nu mai vorbi așa, pentru că noi singure facem din țințar armăsar, o întrerupse bătrînica. Nu, fiule, nu știm unde stă. Dar eu o să-ți arăt pe altul, nu asculta ce spune ea. Mai este și Parashos Voliadis.

— Te-a întrebat de rudele lui Antoinos, o întrerupse cumătra cea rea de gură. Bătrînul avea legături strînse cu familia Voliadis...

— Familia Voliadis din Cairo ? am întrebat.

Muierea răutăcioasă rîse din nou. Interveni o a treia. Aceasta vorbea rar și cu un glas cristalin de clopoțel. Dascălul cîntărea îndelung, în palmă, zarurile, înainte de a le arunca, și privea pieziș. Se pare că-l enerva faptul că nu plecam odată...

— Și Parashos tot nepot al lui Antoinos e. Că bine zici, era din Cairo. Dar au trecut mulți ani de cînd s-au mutat în Alexandria. Firma Horemis-Benakis l-a angajat atunci. Dar nu cumva dumneata ești fiul Amalitsei și nu ne spui nimic ?

Cea care vorbea trebuie să fi avut vîrsta mamei. Chiar și felul în care își purta ochelarii și-și dădea capul pe spate... Desigur, avea să-mi spună că erau prietene nedespărțite. Cum se face uneori că oamenii care trăiesc împreună sfîrșesc prin a avea aceleași obiceiuri și ticuri...

— Nu, am spus. O doamnă Hadgivasilis din Ierusalim m-a rugat să mă interesez.

— N-o cunoaștem, spuseră ele.

Le-am urat noapte bună și am dat să plec. Am privit spre biserică ; parcă tot aș fi vrut să aprind lumînarea. Înăuntrul ei, printre umbre, ardea o candelă mare, vișinie. Legăturile de aur ale icoanelor sclipeau. Bătrînica rupse o ramură de busuioc și mi-o oferi. „Ca să-ți țină de urît", spuse ea rîzînd și aplecîndu-și capul pe umăr, de parcă s-ar fi rușinat.

Mergeam pe întuneric, mirosind busuiocul și amintindu-mi gestul ei plin de grație. Pe deasupra mării care ne despărțea, îmi apăru chipul mamei. Gesturi asemănătoare, felul ei de-a vorbi, amabilitatea calmă, neconvențională, în sfîrșit, aceste detalii inefabile care o făceau unică în ochii mei le regăseam acum împărțite între bătrînică, femeia cu glas de clopoțel, și cumătra cu limba ascuțită și mintea neliniștită. Era prima dată cînd după atîția ani de peregrinări simțeam că ating rădăcini cu piciorul, că nu sînt un străin. Și totuși, cu puțin înainte îmi renegasem mama, spunînd că nu sînt fiul ei.

Pe Parashos l-am găsit ușor. M-am uitat în cartea de telefon. Era funcționar la o mare casă de export și desigur avea și telefon la domiciliu. Am lăsat să treacă o săptămînă și l-am sunat duminică dis-de-dimineață. Voiam să evit întîlnirile în oraș, în localuri, cu semne distinctive și tot restul. Ca să înțeleagă cine sînt, i-am spus numele răposatei mele bunici : Vasiliki. Bunicile noastre erau surori. Îmi răspunse că în clipa aceea își făcea cafeaua și mă întrebă cum obișnuiesc s-o beau, ca să mi-o pregătească. Reieșea că trăiește singur și că e celibatar. M-am suit într-un taxi și i-am dat șoferului adresa.

Locuia la etajul patru al unei clădiri impozante, dar veche și neîngrijită, fără ascensor și portar, în extremitatea vestică a portului, pe Cornișă. Îmi deschise zîmbind ușa, de parcă ne-am fi cunoscut de-un car de ani. Avea un fel de a se purta reținut, fără efuziuni, cu o undă de melancolie, dar simplu și afectuos. Camerele erau mari și înalte, mobilate cu o sobrietate studiată. Peste tot rafturi cu cărți franțuzești și englezești, gravuri cu cîini de vînătoare și cai, o mică acuarelă de Marie Laurencin, o pînză în ulei de Kalmukos, din perioada lui expresionistă. Trăia singur-singurel, în tovărășia pipelor și a feluritelor harmanuri de tabac pe care și le prepara singur din tutunuri englezești, olandeze și americane, fierte în miere, și din țigări de foi tăiate mărunt. Desigur că într-una din mobilele funcționale și

sobre se aflau și sticlele cu gin și whisky. Era cu un an mai mare decît mine și, după cum mi-a spus, acest lucru l-a scăpat de mobilizarea lui Kanellopoulos. Părul începuse însă să-i încărunțească pe la tîmple. Era brunet, ras impecabil, îmbrăcat într-un costum scump, de o eleganță discretă. Pe scurt, arăta ca un englez. I-am spus-o. Și-a scos pipa din gură cu gesturi domoale și a privit zîmbind mustiucul ei umed.

— Același lucru îl spunea și unchiul nostru, Antoinos. Dar am impresia că nu mă înghițea deloc. Pe cît îl admiram eu, pe-atît mă mustruluia el. Poate că nici nu mă credea. În general nu putea suferi oamenii nedecișI și contemplativi. Era foarte spontan și sincer. Un om și jumătate...

— Avem și un văr, Antonis, care e polițist.

Își scoase din nou pipa din gură. Ochii lui aveau acum o expresie de neliniște, de parcă scotoceau într-un noian de amintiri. Lumina lor se înăspri, apoi se înveseli satisfăcută.

— Crezi ? Nu l-am văzut de ani de zile. Știam că ajunsese un fel de jucător de fotbal, profesionist sau antrenor, că în orice caz avea un fel de sinecură. Nu e însă exclus... Cine ți-a spus ?

Am început să-i povestesc despre vizita făcută în cartierul Sfîntul Ilie, duminica trecută. Chipul i se lumină dintr-o dată.

— Așadar ai făcut cunoștință cu Alana ?

Nu înțelegeam. Voia să spună curtea bisericii...

— Nu, nu, mă întrerupse el, Alana. Mătușa Amalia nu ți-a vorbit niciodată despre Alana ? Nici bunică-ta ? Păcat... Trebuie să te duc acolo. Pentru noi toți, cei care am trăit acolo, Alana înseamnă Paradisul. Nu, nu m-am exprimat bine. Alana este altceva, este un fel de patrie care ne-a format, ne-a insuflat tărie morală și demnitate. Cîte generații au trecut, trei, patru, de cînd a luat ființă ? Toate sînt solidare între ele. Ajunge să pronunți cuvîntul Alana și interlocutorul tău, bătrîn sau copil, aruncă armele și ți se predă.

În timp ce discutam, deschisese ușa și mă condusese pe balcon. În fața ochilor noștri apăru strălucitoare și

calmă marea, care-mi tăie răsuflarea. Nori uriași, plini de lumină, se profilau pe cer. Vizavi, pe străvechea insulă Faros, cetatea masivă și mută a lui Kait Bey se oglindea pe de-a-ntregul în apă; o adevărată acuarelă de doi bani, destinată turiștilor. Ne-am aplecat peste balcon ca să cuprindem cu privirea toată coasta Portului Răsăritean și apoi partea dinspre Ramleh. Aveam senzația că mă aflu pe coronamentul unui stadion sau al unei arene. Jos, la dreapta, în dreptul promontoriului Silsileh — Strabo îl numește Lohias, îmi spuse Parashos —, printre tunurile camuflate, reflectoarele și aparatele acustice de detectat atacurile aeriene trebuie să fi fost vestiarele. O portiță avea să se deschidă și taurul avea să se năpustească în arenă. Și-apoi curbele șerpuitoare ale coastei, feminitatea ei, ezitările sale, brațele ce se deschideau pe neașteptate și întinderile galbene și netede de nisip. Cu degetul întins, Parashos îmi arăta ceva îndepărtat și-mi explica. Luă drept punct de reper o clădire înaltă și cu o firmă luminoasă, lîngă capul Silsileh, apoi, mai spre răsărit, Spitalul grecesc de pe bulevardul Abúkir. Între ele se afla cimitirul din Chatby. Acolo deveneau tărînă oasele lui Antoinos, restituind astfel pămîntului putinele substanțe pe care i le împrumutase în cursul vieții sale. Nu luase nimic cu el și nu lăsase alor săi decît amintirile.

— Hei, și dacă Antoinos s-ar ridica acum din mormînt, spuse el. Cu toiagul, cu bocancii tintuiți și cu pasul său greoi. Cît de mult s-ar bucura sufletul său văzînd Alexandria de astăzi, exact așa cum și-o dorise. Ce mîndru și-ar mai răsuci mustața și ce și-ar mai freca plin de încîntare grumazul brăzdat de creturi. „Măi netoților, ne spunea el, băgați-vă bine în căpățîni, noi nu sîntem aici decît niște musafiri, ce credeți? Am venit, ne-am căpătuit, am făcut copii și nepoți, pîn-aici totul a mers bine. Dar gazda dormea. Nu-i așa? S-o trezim, spun eu. Să-i cerem voie și ea să ne poftească, pentru ca treaba să se facă așa cum e rînduiala și pacea să domnească în sufletele noastre. Căci, dacă se va trezi într-o zi, și sigur că se va trezi, țineți minte ce vă zic, ne va găsi aciuați aici și ne va da un picior în fund, și ne

va arunca în mare. Și noi va trebui să ne luăm tălpășița fără să crîcnim, pentru că va avea dreptate. Nu dați crezare înfumuraților și sclivisiților ăstora. Ei sînt papistași. Vorbesc papistășește în casele lor, au de-a face numai cu papistașii, judecă pe legea lor. Nu se gîndesc decît la bani, cum să strîngă mai mulți și apoi să-i iroasească în țările europenești. Asta nu-i țara lor, nu simt durere pentru ea. Pămîntul ăsta e asemănător unei femei trupeșe și puioase, ca și chefalii ăia plini de icre pe care noi îi pescuim cu plasele cînd vin puzderie în luna august. Dar ca să rodească și să se prăsească trebuie să ai brațe vînjoase, să te muncești cu ea gîfîind și asudînd pînă la epuizare. Noi, musafirii, nu sîntem în stare să ne luăm la trîntă cu ea. Ea își caută stăpînul. Dați-o ăstora de aici, căci le aparține și veți vedea ce-o să se întîmple atunci. Vor popula cu pui de om coasta întreagă. Vor construi clădiri și fabrici, școli și teatre, vor deschide drumuri și drumeaguri noi, vor face cafenele noi, în care să stai să-ți bei mastica și să vorbești cu Dumnezeu. Vor amenaja parcuri noi și toată astă întindere galbenă se va acoperi de fesuri roșii și basmale negre, așa cum primăvara deșertul se acoperă cu maci roșii."

— Nu cumva unchiul era socialist, măi Parashos?

— Nu era nimic, el credea în Dumnezeul lui. Avea minte și inimă. Am acum în fața ochilor Alexandria pe care o visa el, dar nu simt bucurie în suflet. Mi se părea mai frumoasă în viziunea lui Antoinos.

— De ce nu încerci să scrii povestea lui? N-ai înclinație spre scris? l-am întrebat, arătîndu-i rafturile din spate, pline de cărți.

Își scoase iarăși pipa din gură. Buzele schițau acum un surîs enigmatic.

— Cine știe, poate cîndva. Dar în privința Alanei, vino să vezi!

Am intrat în casă; a închis ușa balconului și apoi ne-am îndreptat spre dormitor. Patul era așezat la mijloc, puțin în diagonală.

— Dacă tragi o linie dreaptă, te vei afla chiar în Alana. Am impresia că mă culc într-o barcă. Valurile somnului mă transportă în fiecare noapte în patria mea

sufletească. Mi se pare că aud cîntecele sau rîsetul fetelor care se plimbă pe înserat, printre grădini și livezi, ținîndu-se de mijloc; simt încă parfumul florilor de iasomie.

Pe comodă se afla o fotografie format mare, într-o ramă de argint. O fată cu părul negru, răvășit, te privea cu un aer sever, mușcîndu-și buza de sus. În fața fotografiei se aflau orînduite cîteva scoici, un ghioc, o stea de mare, găoacea unui arici de mare.

— Cînd ai de gînd să te căsătorești ?

— Niciodată, mi-a răspuns fără să-și scoată pipa din gură.

— Trăiește ? l-am întrebat, arătînd spre fata din fotografie.

— E măritată. Dar tu ?

— Eu, am zis în glumă, eu sînt ca marinarii. Am o iubită în fiecare port. Cînd o voi găsi pe femeia visurilor mele, te voi ruga să-mi fii naș.

— Vei sta mult la Alexandria ?

— Plec la prînz. Din nou în Siria. Am venit aici în permisie, dar nu mi-a trecut prin cap să te caut mai devreme. Ce crezi, mai e cazul să-l caut și pe celălalt văr, pe Antonis ?

Dădu din umeri indiferent.

— Te interesează fotbalul ?

Am izbucnit în rîs. Nu mă întrebase nici măcar o dată de cicatrice, deși o privise tot timpul. M-am ridicat să plec. Atunci m-a pus să-mi notez în carnețel cele două numere de telefon la care îl puteam găsi, acasă și la birou. I-ar face mare bucurie să mă revadă, dacă soarta războiului mă va aduce din nou în Alexandria. În clipa despărțirii, la ușă, mă întrebă :

— Spune-mi, ce să-ți dau ca amintire ?

Intră repede în casă, luă o pipă neagră fin cizelată care-i căzu sub ochi.

— Pune-o în buzunar, poate servi și ca bibelou, dacă nu fumezi. E o pipă genoveză.

Ne-am despărțit cu cordialitate.

II

NANCY SE APLECĂ DEASUPRA PERVAZULUI, împingînd cu putere obloanele, ca să nu le mai închidă din nou vîntul ; îl auzea în spate izbind pereții dormitorului, și-i simțea pe obraz răsuflarea umedă. Se aplecă și mai tare. Fereastra se afla sub ultima literă a marii firme cu inscripția : VILLA PROTEUS. Voia să strige mării : „Așadar, și tu, și tu ?“ Poate că și strigase, dar cine putea s-o audă ?

În seara asta Mediterana mugea și lătra. Se năpustea cu turbare din larg, și lîngă țărm își resorbea spuma în vederea unui nou asalt, apoi se fărîmița cu urlete și strigăte. În depărtare, alte valuri se repezeau din marea răscolită și alergau în haite, îngrămădindu-se în jurul recifelor, amestecîndu-se cu cele înfrînte care se reîntorceau, apoi se risipeau și acopereau plaja ; valurile ajungeau pînă la blocurile mari de ciment, și acolo se sfărîmau din nou cu urlete, într-o explozie verticală de spumă, inundînd trotuarul și partea carosabilă a drumului.

Vîntul de nord-vest bătea cu furie, aducînd cu el nori grei de ploaie ; zgîria poalele blocului galben și apoi escalada fulgerător cele opt etaje ale sale ; zgîlțîia cu putere firma luminoasă de pe terasă, s-o smulgă din loc nu alta, apoi încăleca pe ea și pornea șuierînd spre alte părți ale orașului, spre cimitire, spre cartierele populare, spre parcuri, spre canal și țărmul cu sărături. Luna tomnatică ieșea din spatele unor nori ce se depărtau în grabă, luminînd clădirile înghesuite ale Portului Răsăritean, cetatea insulei Faros, și apoi se ascundea, predînd orașul camuflajului nopții de război. Camioane cu farurile stinse lunecau pe Cornișa inferioară, în strigătele vesele sau mînioase ale soldaților cînd îi împroșca valul.

Un reflector se aprinse, se stinse și apoi se aprinse iarăși la extremitatea brațului drept al portului. Fascicula sa de lumină făcu cîțiva pași pe suprafața norilor, se opri într-un punct de parcă ar fi găsit buricul tăriei

cerești, apoi coborî, luminînd dintr-o singură trăsătură de penel întreaga curbură a portului, și se stinse. Nan trase obloanele. Amestecul de vopsea cojită, de umezeală și praf îi dădu o senzație neplăcută în palmele uscate, și apoi imediat simți rezistența pe care o opuneau balamalele ruginite. Închise ferestrele și apoi bîjbîi prin întuneric ca să găsească comutatorul. Își plimbă fără chef privirea prin cameră. Mobilă anonimă, cearșafuri nu prea albe — o durere ascuțită în inimă pentru că-și amintise de altele care erau din olandă și scrobite. Măsuța șchioapă și telefonul. Mut, mut, mut. În zadar îl țintuia de-atîtea zile cu privirea, nu cumva sună, fie chiar și din greșeală, numai ca să simtă acea tresărire... Oglinda înverzită cu semnul acela cenușiu la înălțimea inimii, asemănător unei pete de mucegai, unei meduze sau unui crater dintr-un peisaj selenar. Draperiile ferestrei miroseau a insecticid, un miros de mucegai exalat și de covorul ros și de spătarul fotoliului cenușiu și ros din *living-room*.

Nan auzea, privea, respira și era deznădăjduită. Treisprezece luni fără Ron. Fără dragostea lui. Trupul ei suferea, pielea i se uscase, se întărise, și cînd o pipăia era scorțoasă ca un papirus prăfuit. Ah, acest Charles! Fusese chemat din Bagdad la Cairo pentru pregătirea unei conferințe la nivel înalt. S-au întîlnit pe neașteptate la hotelul Mena House, în Cairo. Cîteva clipe stînjenitoare, dar apoi i-a luat mîna cu o politețe cît se poate de conjugală. Și-a dat imediat seama de schimbarea intervenită: „Scumpa mea, văduvia nu vă prieste. Faceți, vă rog, un efort." După aceea își reluase aerul său rezervat, de ambasador, și-i întorsese spatele, arătîndu-și coapsele sugrumate de corset. Dar de divorț nici vorbă! Neamul Campbellilor nu divorțează de trei secole.

Pe neașteptate, fie din cauza așteptării, fie din teamă să nu-l zgîndăre singură, „butonul" începu să-i producă mîncărimi. Era dovada cea mai grăitoare... Atîtea nopți de neuitat, culcată pe burtă și Ron care o scărpina ușor cu răbdare și neobosit, sus, pe spate, între omoplați, unde mîna ei nu ajungea. Și Nan simțea atunci cum

mierea îi picură ca o vinișoară albă din colțul buzelor umezind pernele Gwenei, ale Annei Feldmann, sau ale hotelului din Taormina, și ale tuturor hotelurilor din Normandia și Flandra, unde se iubiseră în vara aceea fierbinte și de neuitat a anului 1938. Niciodată, dar niciodată n-o să mai regăsească mîinile acelea savante cu unghiile pătrate tăiate scurt. Fum și cenușă. Printre metalul calcinat al avionului Hurricane. Pe care ea nu l-a văzut. Nici măcar locul unde s-a prăbușit. Numai o indicație topografică, la două sute de mile distanță de Alexandria, acolo, la marginea orizontului, unde dunele de nisip au culoarea pămîntului de Siena, la punctul acela sau la cîteva mile mai departe. Și Peter alături de ea, încercînd s-o rețină : „Regret, regret sincer, Lady Nancy. Cînd v-am făcut promisiunea, speram că între timp terenul a fost curățat..." Și ea a mers direct la tabela cu capul de mort. Teren minat — Pericol. S-a strecurat sub sîrma ghimpată și Peter a strigat : „Curată sinucidere, ați înnebunit ?" Un an de zile și nu găsiseră timp să curețe terenul de mine. Și nici n-o să-l curețe, ce le pasă, nu e țara lor. Și Nan, cufundată în deznădejde, a luat crizantemele și le-a împrăștiat plîngînd în hohote, neținînd seama de Peter care o ajuta aducîndu-i florile din *jeep* — toată partea dinapoi a mașinii fusese umplută cu flori. Nici asta nu ne-au lăsat, Ron...

Din deșert a venit direct la această pensiune pentru că i-o menționase adesea bietul Robbie. Tot el o trimisese împreună cu Ron la pensiunea din Ierusalim, la Araratul lumii lor care se prăbușea. Venise la această pensiune cu inscripția aceea ciudată. „Dar de ce, Mrs. Brooks, o numiți vilă ?" „Pentru grădină, Mrs. Campbell, e mai șic, nu credeți ?" Mrs. Brooks numea grădină cîteva plante din familia palmierilor sădite în lăzi înșiruite pe terasă, pe care soții Brooks o închiriau de la proprietarul blocului pentru *garden-party*, înainte de război, iar acum pentru băile de soare ale clientelor mai distinse... Mrs. Brooks, cu mersul legănat, cu o pelerină neagră aruncată neglijent pe umeri, cu o țigară în colțul gurii și ochii mijiți. Vorbea engleza im-

pecabil, deși întreaga ei ființă striga că este un produs al Mediteranei... Venise la această pensiune insuportabilă, pe care însă n-o părăsea. Poate din cauza vederii pe care o avea, a confortului său relativ, poate pentru că-i amintea de sărmanul Robbie, sau din cauza singurătății ei. Soții Brooks închiriau numai apartamente mobilate, cinci în total, care ocupau întregul etaj opt. Într-unul din ele, locuiau chiar ei, împreună cu o servitoare grecoaică, îmbătrînită...

Cît de neregulat este ritmul vieții ! Cît de ciudat ! Uneori te simți ca și struna încordată a unei chitare. Alteori trăiești într-un fel de semiobscuritate ; senzațiile tale își pierd conturul, se contopesc, contradicțiile se amestecă, devin un amalgam... Și altădată străbați pustiuri, cunoști vidul, mucegaiul, plictiseala.

Apartamentul închiriat de Nancy se afla la colțul sud-vestic al clădirii : un culoar îngust, bucătăria, baia care mirosea a gaze pentru că boilerul nu funcționa bine, *living-room*-ul cu balconașul care dădea spre sud, adică spre oraș, deasupra unei clădiri cu țigle roșii, care amintea puțin o mînăstire toscană sau mai curînd o cazarmă napolitană. Dormitorul avea vedere spre vest, adică spre mare — un mare avantaj, dar desigur numai în timpul verii.

Prima seară, obosită și zdrobită sufletește de vizita ei nereușită în Deșert, a rezistat cu fermitate tentativelor făcute de Mrs. Brooks de a o supune unui interogatoriu. S-a dezbrăcat, a luat o doză dublă de luminal, s-a băgat între cearșafurile care miroseau a alge marine și a stins lumina. O trezise zgomotul ușii apartamentului. Cineva intrase și închisese ușa. Era dimineață. Din cauza buimăcelii, avu impresia că se află în apartamentul londonez din Park Lane, pe care Gwendolen îl punea la dispoziția lor, că Ron coborîse ca să cumpere fructe sau vin, și ea adormise din nou fericită și se trezise la zgomotul ușii... Pesemne că era bătrîna slujnică. O s-o dezvețe. Ce fel de singurătate e asta, dacă oricine putea să intre și să iasă nestînjenit ?

— Cine e ? întrebă Nancy.

— Proteus în persoană, răspunse cineva cu emfază și imediat își făcu apariția în dormitor un bătrîn în cărucior de infirm. Se prezentă : John Brooks. Nu sînt tatăl doamnei Brooks, pe care ați cunoscut-o deja, deși ați avea tot dreptul să presupuneți acest lucru. După cum vedeți, sînt soțul infirm al doamnei.

Vorbea ca un gentleman, dar felul în care pronunțase cuvîntul doamnă trăda originea sa umilă. Desigur că nu era pe deplin în posesia facultăților sale mintale. Avea pe cap un fes roșu, aproape vișiniu, care-i scotea și mai mult în evidență părul alb ca neaua și pielea trandafirie a obrazului. Ochii vizitatorului, de un albastru spălăcit, deveniră brusc mai închiși și scînteietori cînd Nan începu să tragă cearșafurile peste ea... O rozetă a Legiunii de Onoare îi împodobea butoniera, și un lanț de aur atîrna din cele două buzunărașe ale vestei de pichet, iar mai jos... Uitase să-și încheie nasturii. Văzuse acest lucru în ochii ei ? Apucînd cu mîna stîngă roata, întoarse repede căruciorul spre ușa balconului, iar cu cea dreaptă mișcă un binoclu deasupra capului.

— În primul rînd datoria, spuse el cu spatele spre Nancy. Am venit pentru inspecția matinală.

Îl auzi cum deschide ușa balconului, cum manevrează căruciorul și apoi cum fluieră vesel, de parcă ar fi fost singur. Nancy simți cum i se înroșesc urechile. Era de înțeles, războiul, confuzia aduceau promiscuitate ; dar în așa hal, și din partea unui englez ? O să reușească să scoată capotul din dulap și să-l îmbrace înainte ca bătrînul ăsta libidinos, cu căruciorul lui diavolesc să... Luă un aer arogant, așa cum îi stătea bine lui Lady Nancy Geraldine Alberta Elisabeth Campbell, baroană de Argendale prin naștere, un titlu de care îi era scîrbă ca de gîndaci.

— Hei, dumneata, de-acolo, îi strigă ea.

Se auzi din nou căruciorul. Brooks se ivi la ușă și o privi.

— Afară ! îi spuse Nancy ca și cum ar fi fost un cîine. Dar înainte de plecați, lăsați cheia lîngă telefon. Și să nu vă mai prind aici, înainte de aflați c-am plecat.

— La ordinele dumneavoastră, spuse acesta cu urechile pleoștite.

După puțin, soția sa bătu la ușă. O ruga pe Nan s-o primească numai pentru cîteva minute. Era foarte necăjită din cauza gafei lui Brooks, așa îi spunea ea. Vîrsta, infirmitatea, amărăciunea pentru o mare nedreptate ce i se făcuse. Nu trebuie să-l ia în seamă. Uită foarte ușor. Îl avertizase ieri că apartamentul a fost din nou închiriat. Timp de aproape doi ani locuise aici Miss Wallbank, o fată bătrînă, dar ce om minunat, înțelegea de glumă și chiar exista o mare familiaritate între ei. A intrat crezînd că Miss Wallbank mai locuiește acolo...

— Dar ce idee extraordinară, doamnă, să vă prezentați, drept o oarecare Mrs. Campbell ! Există multe femei cu numele de Campbell, dar Lady Campbell, soția lui Sir Charles este una singură și de neînlocuit.

Pretexte, nimic nu stătea în picioare. De vreme ce el i se prezentase îndată ce intrase, însemna că era la curent că fata aceea bătrînă, cum naiba o chema, nu mai locuiește acolo. Și în plus cum de știau cine e ? Nu arătase nimănui pașaportul...

— Cum de-ați aflat cine sînt ?

— Brooks și-a dat seama. După felul dumneavoastră de-a vă purta.

— Trebuie să recunosc că am fost puțin cam nepoliticoasă.

Iarăși. Incorijibila Nan. Nu putea păstra niciodată distanța. Dădea imediat înapoi. Cealaltă profită de aceasta.

— În orice caz, n-o să vă mai deranjeze, Lady Campbell. Să-i mai permiteți să vină o singură dată, ca să vă ceară personal scuze. Vă convine după-amiază ?

— Nu-i o problemă. Să vină și acum... dacă vrea. Dar vă rog să nu-mi mai spuneți Lady... și așa mai departe. Mă simt prost.

— Vreți să rămîneți incognito, spuse cealaltă coborîndu-și cu înțeles genele rimelate. Fiți liniștită. Veți avea în persoana mea o prietenă și un sfetnic.

O luase razna. Dar Nan n-o puse la locul ei. Vai de tine dacă trebuie să dai tot timpul lecții oamenilor ! Nu ți-ar mai rămîne vreme pentru altceva.

După aceea, bătrîna slujnică îi aduse micul dejun, puse tava pe măsuța *living-room*-ului și începu să deretice mută și cu gesturi încete, cu o expresie de pesimism fatalist pe chipul ei înmărmurit. Nan o duse în baie și-i arătă un coș. O rugă să pună acolo rufăria murdară și mai tîrziu aveau să vadă cum să rezolve problema spălatului. În timp ce-i vorbea, bătrîna dădea afirmativ din cap, ceea ce însemna că înțelegea limba engleză.

Brooks pîndea în coridor clipa cînd bătrîna avea să deschidă ușa ca să plece. După ce plecă, în apartament se auzi din nou clic-clicul căruciorului. Trecu prin fața lui Nancy, care aștepta primele lui cuvinte de scuză, ca să-i spună că incidentul a și fost uitat. El însă se duse mai întîi la ușa balconului, o deschise și îi vorbi de-afară, în timp ce scruta marea cu binoclul.

— După cum spuneam, inspecția de dimineață are semnificația unei invocații. Pentru că desigur vă amintiți și din Homer că bătrînul infailibil iese ziua-n amiaza mare din apele înfiorate de atingerea brizei, acolo, vizavi, în insula Faros.

Se vedea că-l cunoștea bine pe Homer.

— Acolo, în peșterile boltite, și-și eliberă brațul drept pentru a arăta un punct în depărtare. Vor trece aproape o mie de ani pînă să vină Sostratos din Knidos ca să le umple cu pietre și să-și clădească Farul... Acolo, în grotă, vor face de caraulă, din zorii zilei, Menelaos cu trei ortaci ai săi din Troia. Sînt îngropați în nisip și înfășurați în piei de focă, pe care le-a jupuit de dragul lor Idothea, hmmm ! O fată pe cinste ! Aș vrea să știu ce-a atras-o, fruntea lui încornorată sau femeia adulteră pe care o tîra după el ?

Nan ieși pe balcon și stătu lîngă cărucior. În lumina zilei noi, marea strălucea diafană și adîncă. Cîțiva pescărușI pluteau lîngă țărm și se legănau lin ca niște nuferi aruncați la întîmplare. Ron îi povestise odată că lupta lui Proteus cu Menelaos era o variantă a mitului lui Thetis și Peleu. La fel ca și Proteus, zeița mării s-a luptat aprig și tăcută într-o grotă a țărmului thessalic. A luat înfățișarea focului, a apei, a leului, a șarpelui, a sepiei, dar Peleu nu s-a înfricoșat, a înșfăcat-o în brațele sale și nu i-a dat drumul nici cînd l-a împroșcat pe față cu cer-

neală. Pînă la urmă a îngenuncheat-o și s-au unit într-o îmbrățișare divină. Și, de la antici, discuția cu Ron a ajuns la Gilbert Murray și la critica nimicitoare pe care i-a făcut-o Eliot pentru traducerile sale din Euripide. Atunci a fost evocată și șederea Elenei în Egipt. Își amintește că era într-o după-amiază și se aflau într-o cafenea cu pereții acoperiți de oglinzi și Nan a tresărit atunci de teamă sau de speranță. Poate că vorbind, chipurile, despre Elena, Ron se referea chiar la ea, la Nan, care ședea așteptînd la Cairo, în timp ce Charles își risca viața înafara zidurilor Bagdadului, ca să înăbușe rebeliunea lui Rashid Ali. Și iată că impresia aceea, despre ceva ce nu s-a formulat cu claritate atunci și poate că nici n-a existat în mintea lui Ron, lua conținut și formă și se întregea acum cu pălăvrăgeala șiretului bătrîn. Arhitectura memoriei, cristalizările minții, poezia... Nimic nu mai putea s-o șteargă, chiar dacă Ron murise, chiar dacă Nan ar fi murit mîine sau poimîine. Rezistența lui Thetis, metamorfozările lui Proteus, plictiseala Elenei în Egipt, Ron și Nan în fața oglinzii, scrijelind cu un ac numele lor pe ramă, legănatul mării cu pescărușii răsunau în lumină ca și strunele aceleiași chitare, amestecînd mitul și amintirea, trecutul și prezentul, într-o nouă senzație, mai tare ca moartea.

— Nu înțeleg deloc de ce Poetului i-a fost atîta scîrbă de mirosul pieilor de focă ? De ce l-a caracterizat drept „duhoare înveninată, duhoare a morții" și așa mai departe. Se pare că sudicii au un nas foarte sensibil.

Nan găsi gluma hazlie și rîse. Se împăcară fără nici o altă formalitate.

— Da, scumpa mea, strigă Brooks întorcîndu-și capul. De-aici înainte nu ne mai poate înșela nici un Menelaos. Îl așteaptă nu numai opt, ci de mai multe ori opt metamorfozări.

Mîna lui liberă înaintase cu timiditate. Găsise genunchiul lui Nan pe deasupra fustei de lînă și-l presa cu un aer distrat și totodată amuzat de jocul ce și-l permisese. Ciudat. În loc să se supere pentru obrăznicia lui, Nan rămase netulburată. Apucă calm mîna lui și o repuse pe brațul căruciorului.

— Adevărat, ce mai face bătrînul Charles ?

— Vă cunoașteți ? întrebă ea roșindu-se.

— Dacă ne cunoaștem ! Mi se pare că Glubb Pașa, Sir John Mohammed Philby, Charles și cu mine sîntem singurii supraviețuitori ai neuitatului Birou.

— Ați făcut parte din Biroul arab împreună cu Lawrence ?

— Cam așa ceva.

— Curios. Dar de ce bietul...

Se reținu. Mai tîrziu, cînd o să-l reîntîlnească pe Peter, o să-l întrebe cît valorau lăudăroseniile acestui bătrîn și de ce Robbie n-o avertizase cînd îi dăduse adresa pensiunii. Luă binoclul din mîinile lui și încercă să privească prin el. Era un binoclu de marină foarte puternic. Brooks îi arătă cum să-l regleze și deodată în față i se iviră un antitorpilor cu dungile cenușii și cafenii ale camuflajului și tunurile sale antiaeriene îndreptate spre cer ; era o adevărată bijuterie. Binoclul lunecă acum mai departe ; dincolo de cetatea insulei Faros și în direcția nord-vest, spre Creta, Malta sau Sicilia ? Nan coborî binoclul și urmări linia brațului vestic al portului. Libidinosul ! Pătrundea fără rușine în viața intimă a oamenilor. Fata aceea cu părul oxigenat părea mai curînd de origină semită. Ce urît își depila subțioara cu lama de ras ! O gospodină cu basma portocalie întindea rufe pe terasă... Un balcon cu un steag... Suedez ? Da, îi răspunse Brooks care înțelesese că privirea i s-a oprit acolo. E Consulatul Suediei. O poziție privilegiată prin anii 1870, dar azi cu totul inutilă. Dar, vedeți, imobilul este proprietatea consulului și... Dar nu-l mai auzea. Doi bărbați discutau pe un balcon și unul dintre ei... Doamne, chiar așa, din prima zi ? Și cel de lîngă el cine e ? Dar mai întîi să memorizeze bine casa, culoarea ei, imobilele vecine. Vai, a dispărut ! Și bătrînul libidinos își întindea iar mîna aceea roșie și vînoasă spre ea... Nu, era o închipuire, o reflectare a singurătății. Nu mai găsea nici balconul și nici casa. Coborî binoclul și lovi cu putere degetele prea îndrăznețe.

— Vă mulțumesc, îi spuse sec. Acum trebuie să plec.

Mai tîrziu, cînd aștepta ascensorul, auzi prin luminator glasul bătrînei slujnice care certa pe cineva. Îi

răspundea Brooks pe un ton plîngăreț, de parcă se dezvinovățea. Vorbea grecește. Vocea lui spartă avea ceva dramatic, parcă exprima vechi resentimente, de mult uitate.

În seara aceasta însă, vîntul de nord-vest bătea cu putere și marea gemea. Cineva se tînguia în ventilatorul încălzitorului de apă, aidoma unui suflet osîndit. Nan se ridică și închise ușa de la baie. După aceea se așeză în fața toaletei, scoase din sertăraș tubul cu luminal și-l duse la lumină, să vadă cîte au mai rămas. Își văzu ochii în oglindă. Priveau cu duioșie, aproape cu dragoste, la somniferul care urma să-i dăruiască încă o noapte fără visuri, fără coșmaruri. Dar mai întîi trebuia să-și ungă mîinile cu cremă. Băgă degetele în borcănaș și se privi iarăși. Cuta din jurul gurii se adîncise și mai mult, strîngînd buzele uscate ca un clește. Tocmai atunci sună telefonul. Un sunet tremurător ca și clopoțelul din unele cinematografe care avertizează discret perechile de îndrăgostiți înainte de aprinderea luminilor în sală. Nan căută vreo cîrpă la îndemînă. Pînă la urmă apucă receptorul cu degetele unsuroase.

— Alo ? spuse ea gîfîind.

— Scumpa mea, stați puțin să vă dau legătura. Vă caută cineva.

Era Mrs. Brooks. Glasul ei exprima fără echivoc o ironie triumfătoare.

— Alo ? spuse din nou Nan.

— Lady Nancy, vă cer iertare...

Era Peter. În trecere prin Alexandria. Voia să-i arate ceva. Ar putea să vină în holul hotelului Cecil ? Dar avea să găsească un taxi ? Să treacă s-o ia ?

— Nu, Peter. Sînt în pijama și n-am chef să mă îmbrac acum. De ce nu vii tu aici ?

— Hmm ! Încălzirea, Lady Nancy. Vreau să spun că aceste imobile nu au încălzire...

Nici o interferență pe linie. Dar Nan avu senzația netă că Mrs. Brooks urmărea fiecare cuvînt. Peter era adesea cuprins de accese de malarie, trăia într-o continuă teamă.

— Nu aveți întotdeauna la dumneavoastră sticla cu whisky ? La nevoie cumpărați una, și veniți. O să bem împreună un păhărel.

— Hmm !

Cine a scos acest mîrîit, Mrs. Brooks sau Peter ?

— În afară de cazul în care v-a trimis soțul meu, zise Nan cu subînțeles.

— Nu vă înțeleg, Lady Nancy.

— Ținuta mea, în pijama, băuturi tari, apartamentul încuiat. E tot ce-i trebuie lui Charles ca să obțină divorțul în favoarea sa. E de-ajuns o singură mărturie ca să-și atingă scopul, și o va avea, desigur. Mister Brooks va refuza acest serviciu unui fost coleg din Biroul arab ?

Nan avu acum siguranța că cineva a ieșit de pe fir. Glasul lui Peter se auzi mai clar.

— Brooks în Birou ? Nu făcea nici măcar de aprod. Funcția cea mai mare pe care a avut-o a fost aceea de inspector municipal la cazanele cu aburi din Alexandria.

Pînă la urmă l-a convins să vină. Își puse capotul. Era octombrie și crăpa de căldură în pijamaua de flanel, iar el vorbea de încălzire... Aduse pahare din bucătărie, puse într-o farfurie bucățelele de gheață din frigider și așeză totul pe masa din *living-room*. De ce oare voia s-o vadă ? Ce avea să-i arate ? În orice caz, nu avea să facă pe mofturoasa cu el, avea să-i țină tovărășie la băutură... Și dacă... Dacă întindea mîna ? Simți cum îi ard urechile. Ce-ar fi să considere gluma ei cu privire la divorț un fel de invitație... Ce părere avea să-și facă despre ea ? Așa pățea întotdeauna... Vorbea cu toată sinceritatea, cu naivitate, și interlocutorul ei... Naivitate ? Se cunoștea atît de bine pe sine însăși ? Dar subconștientul...

Cînd auzi soneria, Nan se privi în oglindă, desfăcu brațele puțin stingherită, strînse și mai mult cordonul capotului și, cu un gest care însemna „ce să-ți fac, descurcă-te și tu cum poți mai bine", se duse să deschidă ușa. Cu panglica roșie a ofițerului de Stat Major la chipiu și cu gulerul mantalei ridicat, Peter intră fără zgomot în apartament, pășind ca o pisică pe tălpile lui

de crep, încovoindu-și caraghios spinarea și spunînd înspăimîntat :

— Ce mai faceți, Lady Campbell ? O zgripțuroaică, cu țigara stinsă în colțul gurii, m-a așteptat la ascensor și mi-a arătat ușa dumneavoastră.

— Ce ghinion, zise Nan arborînd un aer foarte trist. Asta ne strică planurile.

Izbucniră în rîs. Continuînd jocul, Nan trase cu putere zăvorul ușii. După aceea, băgă mîna în buzunarul mantalei, scoase sticla și o examină. Luase deja prima doză de medicament. Îl cuprinse de braț și-l trase ușor spre *living-room*. De mult nu mai avusese acest sentiment de mîndrie voluptuoasă și fragilă : se simțea iar femeie. Pe orice parte ar fi privit problema, el era primul bărbat care-i trecea pragul ; pe Brooks nu-l punea la socoteală. Îi luă chipiul din mînă ; mantaua știa că n-o va scoate. Îi spuse să se așeze confortabil în fotoliu și ea se ghemui în fața lui, pe divan. Acoperi telefonul cu chipiul. Se mai vedeau încă urmele degetelor ei unsuroase pe receptor. Destupă sticla și-l privi întrebător.

— Mai curînd un whisky dublu, zise Peter împingînd departe de el cuburile de gheață. Și vîntul ăsta, continuă el înciudat. Ce credeți, se va opri pînă mîine dimineață ? Trebuie să mă scol devreme, să plec la Cairo. Vin de la Benghazi. Am stat patru zile la un batalion grecesc. O ospitalitate grozavă, oameni minunați.

De ce îi spunea toate astea ? Nan luă cu mîna cîteva cuburi de gheață și le puse în paharul ei. Unu, două, trei. Peter simți cum îl trec fiori reci. Băgă grăbit mîna în buzunar și scoase un caiet și o pungă cu alune. Goli alunele pe masă și-i dădu caietul. Era un caiet dintre cele ieftine de tot, cu copertă verde, îndoit. Îi oferi o țigară, dar ea refuză. O întrebă dacă poate fuma și ea încuviință. Caietul era nescris. Numai pe penultima pagină se aflau cîteva versuri în greceşte, scrise de mîna lui Robbie. Nan înțelese repede titlul. Era un epitaf. Începu să-l citească cu atenție, sărind peste cuvintele grecești, pe care nu le cunoștea. Dar erau multe. Iar altele trebuie să fi fost străine, și Richards le transpusese în greacă. Se jucase ? Ce spunea epitaful ? Ce mesaj le trimitea de dincolo de mormînt ? Goli paharul pînă la

fund, și-i restitui lui Peter caietul, rugîndu-l s-o ajute să înțeleagă. Îi spuse că singurele versuri pe care le pricepea erau cele homerice. Gilbert Murray le recita adesea, îi plăceau mult și pe drept cuvînt. Și iată cum Oxford și Cambridge se reconciliau deasupra unui mormînt...

— E un amalgam, Lady...

Îi făcu semn cu degetul : Nan, ajunge.

— Mă iertați, dar îmi vine atît de greu să nu spun... E un amalgam, un cocktail, dacă vreți, căruia nici Richards nu i-ar recunoaște vreo valoare artistică. Ca document omenesc însă, spune ceva. De admirat este faptul că sărmanul de el a reușit să comprime în numai șapte versuri atîtea rezonanțe poetice, desființînd astfel legea impenetrabilității. Eu cel puțin aud rezonanțe din Eliot, Arrian, Euripide, Stendhal, Iuliu Cezar, Rilke, Villon, Baudelaire, Homer, Shakespeare, Omar Khayyam. Și, desigur, Meleagru sau Crinagoras.

— De ce mă chinuiți, Peter ?

Începură împreună să traducă versurile vorbă cu vorbă.

Mormîntul lui Robert Senzualistul

La Thapsacos, lîng' Eufrat ajuns-a și căzu
Calhas și vivandieră cohortei britanice slujind
Al ei moral și rezistență de dragul artei ridicînd
Și cîinele din el satisfăcînd cocorii
Cu strigăte se-nalță peste-ale Oceanului cărări
Bărbaților Pigmei jale și moarte aducînd
Jale și moarte, el dunia *zgomot și nebunie.*

Nan se aplecă deasupra paharului gol. Plîngea mută, cu lacrimi mari.

— E îngrozitor. Vă dați seama, Peter ? A murit deznădăjduit. Cuvintele *el dunia* nu sînt din Omar Khayyam, ci o frază pe care o spunea un arab din Cairo. Era mistuit de o dragoste neîmplinită și atunci s-a culcat pe pămînt, nemaivrînd să trăiască : *„El dunia halas“*, „lumea s-a sfîrșit.“ Robbie mi-a scris despre asta în ultima lui scrisoare. Puneți acum aceste cuvinte alături de vi-

ziunea largă asupra lumii, pe care o avea Homer, și alături de viziunea lui Shakespeare, zgomot și nebunie. Sărmanul de el, cît s-a chinuit...

— Dar dacă faceți o apropiere între vivandieră și cîinele dinlăuntrul său...

— Am făcut-o, am înțeles totul. Cu alte cuvinte s-a transformat într-o femeie pentru soldați, îndulcindu-le chinurile marșului și prevestindu-le decadența cea mai îngrozitoare a imperiului nostru. Ce forță explozivă capătă într-adevăr cuvintele cînd sînt potrivite de un adevărat meșter ! S-a terfelit în fața propriilor săi ochi, și-a predat trupul desfrîului, în timp ce sufletul său striga împreună cu cocorii deasupra mării, deasupra omuleților, deasupra certurilor dintre ei și morți. Dar de ce le-a scris în greceşte ? Cui destinase aceste versuri ?

— Cui v-a scris să dați portretul Apolloniei Sabatier ?

— Care va să zică știți despre asta...

— Am primit și eu o copie a faimosului testament.

— Eu n-am primit. Se vede că scrisoarea s-a pierdut între Ierusalim și Cairo. Gwendolen mi-a remis portretul ca să-l dau cui știu eu, dacă va fi cerut vreodată. Dar acum îmi veți trimite testamentul să-l citesc și eu.

— Mai aveți încă portretul ?

— Desigur, de ce să nu-l am...

— Pot să-l văd ?

— Cu alte cuvinte dumneavoastră sînteți cel ce trebuia să mi-l ceară, spuse Nan dezamăgită.

Peter rîse. Luă sticla și-și turnă singur în pahar. Îi turnă și lui Nan, privind-o drept în ochi.

— Nu, nu sînt eu acela, spuse el. Vreau numai... Vreau să-l mai revăd pentru că... Două iazuri viorii, cine spunea aceste cuvinte ?

Atenție ! îi șopti un glas în sinea ei. În ce cursă voia s-o atragă acest bărbat cu fața de ceară ? Fraza cu iazurile o auzise în aprilie de la Frau Anna — o spunea Manos despre ochii ei —, și ea i-o scrisese lui Robbie, nu i-o scrisese ?

— Chiar dumneavoastră, Peter, mi-ați spus că ați discutat pentru ultima oară cu Richards la 15 martie. Și acum ați ajuns să citiți corespondența celor decedați ?

îl atinsese la punctul sensibil. Se vedea după degete care desfăceau nervos nasturii hainei și căutau ceva. Scoase patru plicuri și i le dădu. Erau scrisorile ei adresate lui Robbie, ultimele. Neatinse.

— Corespondența lui Robbie era reținută din martie la *Intelligence Service*. Inutil să vă spun că, în afară de mine, vreo zece persoane au citit aceste scrisori. De ce le examinați? N-ați auzit niciodată de camera obscură? Norocul e că nimeni dintre ei nu are imaginația aceea asociativă care ne-a fost cultivată la Oxford. Pentru că atunci scrisoarea dumneavoastră din iulie...

În iulie, Emmy Bobretzberg îi făcuse o destăinuire oarecum contradictorie și penibilă. Îi destăinuise, printre altele, că Manos fusese rănit la cap, tocmai în perioada cînd și Ron fusese ucis în deșert. Trecuseră cîteva luni de-atunci, dar Nan îi scrisese imediat lui Robbie rugîndu-l să caute în spitalele regiunii respective, poate dădea de urma lui. Nu știa pe-atunci că și Robbie era plecat „în misiune, adresă necunoscută", așa cum arăta ștampila de pe plic.

— ...Cea din iulie le-ar fi dezlegat misterul dispariției lui Kaloiannos, omul căutat, continuă Peter. Cel ce l-a tras pe Robbie în labirintul problemelor grecești și care indirect a constituit cauza morții sale era un vecin al său, la Cairo, sublocotenentul Manos Simonidis. Are o mare cicatrice pe frunte.

— De necrezut, Peter. Robbie mi-ar fi spus. Știa că-l căutam pe acest om, Ron îl simpatiza foarte mult.

Ochiul ei interior vedea prin binoclul lui Brooks balconul casei din Portul Răsăritean și pe cei doi bărbați. Acum avea să se lămurească dacă era numai un miraj.

— Dar ce s-a întîmplat, în definitiv? întrebă ea pe un ton indiferent. A fost prins?

Peter suspină ușurat. Își mai turnă whisky în pahar.

— Simonidis — acesta e numele lui adevărat, și nu Kaloiannos, cum vă spunea la Ierusalim — a participat la marșul Brigăzii, de la Alep pînă la Raqqa. Cum să-și închipuie că numai cu cîteva mile mai sus, la Dibseh, pe celălalt mal al Eufratului, Robbie îi scria ultimul său mesaj în versuri. Au urmat tulburările din Brigada

II și dizolvarea ei. În aceeași perioadă, sau puțin mai tîrziu, se semnalează prezența lui Simonidis în Palestina, la gara din Haifa. De-atunci urmele sale se pierd. N-a fost găsit nici la Benghazi, în batalionul special format cu elementele epurate din Brigada II.

— Veniți de-acolo, nu-i așa ?

— Lady Nancy, spuse Peter, căruia nu-i scăpase tonul ei ostil, ducem un război. Sentimentalismul e un sfetnic rău. Vreți să spuneți că am fost la Benghazi ca să pun mîna pe acest... prieten bizar al dumneavoastră ? Vă asigur că nu ; Statul Major știe să folosească oameni cu pregătirea mea la treburi mai serioase. Pentru că tot mă aflam acolo, m-am gîndit să fac, foarte discret, cercetări. Vă rog să mă credeți. Dar vă voi repeta sfatul pe care i l-am dat lui Robbie și pe care el, din păcate, nu l-a luat în seamă. Nu vă amestecați în treburile grecești, nu vă lăsați atrasă de admirația dumneavoastră pentru antichitate, de pasiunea umanistă pe care ne-au insuflat-o universitățile noastre. N-ați trăit niciodată cu grecii, mă refer la cei de azi. Problema greacă exercită o forță de atracție magnetică, acesta e cuvîntul propriu ; ea constituie un cîmp de mine magnetice în largul Mării Egee. E nevoie de o armură dublă ca să te apropii de el. O armură de autoapărare, de încredere în valorile noastre culturale. Altminteri o să vă atragă cu totul în pasiunile lor întunecate și o să vă nimicească.

Nan se ridică și se duse în dormitor. Privi patul făcut și se opri o clipă. Se întrebă ce-i amintește, dar nu găsi răspunsul imediat. Deschise dulapul și scoase din el portretul Apolloniei Sabatier. Era învelit cu grijă în vată și pînză cauciucată, ca să fie ferit de umezeală. O necăji gîndul că din cauza lui Peter va fi nevoită să-l despacheteze și apoi să-l împacheteze iar. Dar era singurul mijloc ca să-l facă să plece mai repede. Și să deschidă o fereastră. Afară, Mediterana mugea furioasă, iar vîntul de nord-vest șuiera mînios. Da, dar cum rămîne atunci cu camuflajul ? O soluție de compromis, să deschidă ușa de la baie. Uruitul ventilatorului umplu imediat coridorul și *living-room*-ul.

— Iată-l, zise ea. A stat așa, împachetat, de cînd am venit în Alexandria. Prin urmare, omul respectiv nu se află aici.

Îl atinsese din nou, dar acum Peter se mulțumi să ridice numai din umeri. Apoi privi în spatele său, spre coridor.

— Ați deschis undeva ?

— Numai ușa de la baie, să iasă puțin fumul.

— Iertați-mă, spuse el, strivindu-și țigara pe care abia o aprinsese. După ce plec, stingeți luminile și deschideți ferestrele. Camerele se vor aerisi imediat.

Se ridică. Portretul rămăsese înfășurat, pe divan. Își luă chipiul. Urmele de unsoare mai luceau încă pe receptor.

— Vă mulțumesc, Nan, pentru această seară foarte plăcută.

Îi luă mîna și i-o sărută. Ea astupă repede sticla și i-o băgă cu de-a sila în buzunar.

— Mai este pe jumătate plină. Vreți să am remușcări dacă veți mai avea un acces de malarie ? Dacă-mi permiteți, voi păstra caietul și alunele.

Ar fi trebuit să adauge : și cele patru scrisori. Dar acestea erau în orice caz ale ei. Trase zăvorul fără zgomot. Cu ce gînduri îi deschisese ușa ca să intre și cu ce gînduri îi deschidea acum ca să plece ! Peter părea nehotărît. Nan ieși pe palier și apăsă butonul, chemînd ascensorul. O ușă ce ducea spre terasă rămăsese deschisă și vîntul o tot izbea de perete, năvălind în clădire.

— Noapte bună, Nan. Vă urez visuri plăcute. Vă dau cuvîntul că nu doresc răul nimănui. Dimpotrivă...

— Mai bine uitați-l, dacă puteți, spuse ea, închizînd încet ușa în urma lui.

Repede, pastilele de dormit. Va stinge luminile și va deschide numai geamurile, nu și obloanele. Șuieratul vîntului, vuietul valurilor îi vor da desigur impresia că se află în mijlocul talazurilor, în timp ce magnetismul minelor submarine o va atrage fără armură, încet, dar sigur, spre el. Și ea se va lăsa tîrîtă fără să opună nici o rezistență, așa cum făcea întotdeauna și cu Ron.

III

OARE REGRETELE ȘI LACRIMILE POT READUCE paradisul verde al dragostei din anii copilăriei ?

Și după aceea ? Nimic. Aici s-a terminat efortul, singurul dealtfel, de a traduce versuri din Baudelaire. Credeai și mai crezi că reflectă suspinele unei nevinovății pierdute pentru totdeauna. Ce te-a oprit ? Gustul zădărniciei ? Nu mai era plăcut să retrăiești ceea ce nu mai puteai simți cu degetele. O vrăbiuță caldă în palma asudată, tremurînd sub tricoul negru al acelei costumații ciudate. În timp ce păsările nopții croncăneau invizibile, cînd aproape, cînd departe sub bolta înstelată. Inima ei, goana sălbatică, care ți-a predat-o fără suflare în beznă. Și ea cînd îți rezista, cînd te trăgea spre ea, ca să te respingă apoi imediat. Și tu, un copil stîngaci. Și ea tresărea și se zbătea la fiecare croncănit.

Și acum ? Ținînd condeiul în mînă, în casa ta pustie, ce scotocești și dezgropi, unde vrei să ajungi ? Tu singur ai spus că totul se plătește aici și numai aici. S-ar putea spune că decăderea extremă a lui Tonis constituie o consolare pentru tine. Ai suferit mult, l-ai invidiat mult. E drept să te întrebi acum cine a fost de vină : soarta, întîmplarea sau educația care i s-a dat ? Cum se explică faptul că Tonis care a pornit în viață cu atîtea atuuri a decăzut așa de mult ? Cine a fost de vină, dacă a fost cineva ? Și, la urma urmelor, cine a ieșit cîștigat dintre voi doi ? La ce-ți servesc omenia, cărțile, pipele, tablourile și discurile tale ? Demnitatea ta scrobită. Stima profundă de care te bucuri în societatea aleasă a Alexandriei ? De dragul lui stătea ea de veghe noaptea întreagă, ascunsă în frunziș, de dragul lui își zgîrîia obrajii cu unghiile la lumina orbitoare a zilelor de vară, de dragul lui și-a nenorocit cei mai frumoși ani ai tinereții. Și chiar dacă Tonis nu le-a dat acestor dovezi de dragoste nici cea mai mică importanță, totuși nu i le poate lua nimeni, lui i-au fost adresate. Cîți ani au trecut de cînd l-ai văzut ultima oară, trei ? Cînd a torpilat Mussolini vasul de război „Elli" ? „Știi, i-ai spus tu atunci, cred

că am putea afla unde locuiește fata aceea...“ „Ce, măi filozofule, tot îți mai amintești de pocitania aia ?“

Și era atît de chipeș pe-atunci ! Părea un semizeu, în vara aceea de neuitat, doi ani după dezastrul din Asia Mică. Părul, puful de pe obrajii și bărbia lui aveau reflexe aurii sub soarele de după-amiază. Soarele și apa mării îi bronzaseră picioarele pînă sus de tot. Purta o cămașă albastră cu mîneci scurte, pantaloni scurți de culoare kaki, centură de cercetaș și sandale. Îți zîmbește, convins că n-ai fost în stare să găsești un loc decît la capătul ultimului vagon. Și apoi ridică mîna și te strigă : „Parashos !“ Și uiți ce puneai la cale timp de patru ceasuri în tren și strigi la rîndul tău : „Tonis, Tonis, aici !“ Îl iubești mult, e clar ca lumina zilei. Nici nu se putea altfel. Sînteți veri primari și aproape de aceeași vîrstă. Te întrece cu aproape un an. În vara aceea împlineai paisprezece ani.

Oricît te-ai întoarce și ți-ai aminti, el a fost întotdeauna europeanul și tu arabul. Tot ce îmbracă îi vine ca turnat, iar pe tine totul stă prost, ca și hainele de căpătat. Se piaptănă a la Rudolf Valentino, nu-i păcat să tunzi un asemenea păr frumos ? Pe tine te tunde Mama zero cu mașina, de parcă ai fi un pușcăriaș evadat. Bucuriile și gloria lui : înotul, vînătoarea, pescuitul. Și toți, dar mai ales femeile, manifestă îndulgență și simpatie pentru el ; nu seamănă el cu un tînăr prinț ?

A rămas orfan de tată la vîrsta de unsprezece ani și Mama l-a adus la noi acasă și dormeați în aceeași cameră. Dis-de-dimineață porneați împreună la aceeași școală, pentru că la Cairo distanțele sînt mari. Ceilalți membri ai familiei sale fuseseră luați sub ocrotirea Unchilor. Dar și mama lui se îmbolnăvi și medicul era neînduplecat, trebuie să fie izolată, era singurul lucru pe care-l spunea. Au trimis-o la Alexandria să stea cu Bunicul, în baraca din Ramleh. Desigur, clima era puțin cam umedă acolo, dar cine-și putea permite călătorii în străinătate și îngrijire la sanatoriu ? „Trebuie să ne oțelim inimile, ca să nu dea oftica și în alții“, spunea Bunica. Mătușa rezistă cam un an în singurătate, dar pînă la urmă răutatea Bunicului o scoase din răbdări. Începu să trimită scrisori peste scrisori, să-i vină copilul, să-l

aibă alături de ea, să-i audă numai pașii și altceva nimic. Se jura că va urma întocmai indicațiile medicului: veselă separată, spălatul rufelor separat, closet separat. Îi va interzice să intre în camera ei, nu-l va săruta și nu-i va vorbi de-aproape, numai să-l audă, să-l privească mîndră cum merge la școală, că doar era copilul ei, trup din trupul ei, îl purtase nouă luni în pîntec... Mama interpretase greșit acest lucru: „Sărmana Arghiro, pesemne că n-o mai ajută mintea. Nu cumva îi e teamă c-am să-i iau copilul?“ Tonis mai avea doi frați, unul mai mare și celălalt mai mic, dar nimeni nu se bătea pentru ei. Problema fu analizată în cadrul familiei, care hotărî să-l trimită. Mama, furioasă, i-a pregătit rufăria, i-a cîrpit ciorapii, i-a peticit izmenele, avea nevoie și de pantofi. Bunica luă valiza în formă de armonică și plecă cu el la Alexandria. Ea singură orîndui cum aveau să stea în baracă, despărți cratițele și farfuriile, puse de se săpă o a doua hazna, iar Bunicul croi scînduri cu ferăstrăul și construi o gheretă, pe care o acoperi cu tablă și carton gudronat, iar pe ușiță, la înălțimea potrivită de la pămînt, tăie o deschizătură în formă de semilună, pentru ca băiatul să poată privi afară cînd își făcea nevoile. Bunica l-a tot dăscălit pe Bunicul, cît a stat acolo. „Bine, măi femeie, am înțeles.“ A dăscălit-o și pe Mătușa. „Mamă, de ce mă bați la cap, crezi că vreau să-i fac rău copilului meu?“ Arătă lui Tonis cum să-și spele rufele; de bucătărie avea să se ocupe Bunicul. După aceea, se duse la biserica Sfîntului Ilie, aprinse o lumînare și încă una la bisericuța Sfintei Paraschiva, care se afla departe, în cartierul Sidi Bishr. Se pregătea să se întoarcă la Cairo, cînd Tonis o întrebă: „Și cu școala cum rămîne?“ Îi scăpase complet din vedere. La Comunitatea greacă i se spusese că băiatul va pierde un an, nu se putea altfel. Și de vreme ce într-o zi avea să aibă nevoie de limba franceză, de ce să n-o învețe de mic? Școala catolică din Bacos îl primi numaidecît. Se afla la o milă distanță de baraca Bunicului. Făcea de patru ori pe zi drumul acesta împreună cu alți copii din Alana. Tocmai atunci ați început și coresponденța dintre voi doi, și el îți scria mereu de premiile, cărțile cu margini aurite și medaliile pe care le primea. Călu-

gării Școlii catolice nutreau o deosebită simpatie pentru el. Scrisorile lui Tonis deveneau rare și mai laconice în timpul verii.

Și cînd familia din Cairo se convinse că sistemul de carantină instituit în baraca Bunicului funcționa normal, trimise pe fratele mai mare al lui Tonis să-și petreacă vacanța de vară împreună cu el, pentru că slăbise din cauza aerului poluat al cartierului arab, dar și din cauza întîlnirilor cu elevele Școlii de fete, adăugase Mama. A venit și rîndul tău să-ți petreci vacanța de vară în Alexandria, tot pentru același motiv, și nu din cauza fetișcanelor. Tata se împotrivise. Desigur, nutrea afecțiune pentru neamurile Mamei, dar se temea de boală. Se cutremura numai cînd auzea pe cineva tușind. Dar a cedat în seara cînd ai îndrăznit să-l rogi, privindu-l țintă-n ochi. Pentru că îi duceai dorul nu numai lui Tonis. Cînd erai mic, înainte ca bolile să vină pe capul vostru și cînd în fiecare zi se făceau defilări cu steagul alb-albastru [1] și cu cercetașii bătînd tobele pentru eliberarea Smyrnei sau pentru alte victorii ale armatei grecești în Asia Mică, ai petrecut, de asemenea, o vară la Bunicul și ai cunoscut marea, livezile cu pomi fructiferi, plăcerea de a umbla desculț, vînătoarea cu praștia, pescuitul cu plasa și cu trestia. Dar cel mai mult te chinuia dorul grădinilor pe care n-ai apucat să le explorezi sau care nu-ți erau îngăduite, și ai crezut că acolo se află paradisul, patria sufletului tău. O doreai cu patimă, și-ți răscoleai amintirile pe întuneric, pînă cînd te podideau lacrimile.

Pronunți cuvîntul mare și-i sorbi mirosul ei umed, algele, crabii, praful de pin vopseau în roșu plasele pescarilor, și briza de amiază îi schimba respirația din cauza reverberației soarelui și luciului valurilor. Știi că e așa, n-o vezi încă, îi simți doar mirosul. E norocos. E norocos că trăiește atît vara cît și iarna acolo unde o lumină verzuie ca și iarba proaspătă învăluie totul: trecătorii, felinarele, arborii, trenurile, prăvăliile, dîndu-le o semni-

[1] Culorile steagului național al Greciei.

ficație ciudată. Ciudată dar prietenoasă, ca și promisiunea unei mici bucurii, nesfîrșite, a unui mesaj optimist. De unde știi însă tu cine orînduiește toate aceste lucruri, bucuriile ca și necazurile, poate că privilegiul de a trăi lîngă mare se plătește cu moartea părinților sau cu o mamă ofticoasă.

Aștepți în stația tramvaiului. Ai ieșit singur din gară cu valiza turtită în mînă. Tonis sare peste șine, scurtînd drumul prin porumbiște. Nu are bilet de peron, deși Bunicul i-a dat bani. I-ar părea rău să-i dea unor trîntori, așa spune el, chiar dacă la putere se afla atunci Zaglul Pașa [1], același Zaglul care va fi îmdepărtat mai tîrziu, în noiembrie, o dată cu asasinarea lui Lee Stack [2]. Aștepți și deodată îl vezi în fața ta, repezindu-se la tine furios și arătîndu-ți tramvaiul B care a pornit. „Mergem la Schutz, îți strigă el, crezi că ți-am rezervat cameră la San Stefano ?“ Aceasta înseamnă că trebuie să luați tramvaiul B care deservește cartierele estice din Ramleh, în timp ce tramvaiul V merge înspre vest, paralel cu țărmul, de-a lungul plajei cu nume răsunătoare : Stanley, Glymenopoulos, San Stefano, Laurent, Victoria. Tonis îți ia valiza din mînă și urcă primul scara spiralată a imperialei. Vă așezați pe banca platformei, ascunzînd valiza în spatele picioarelor voastre. „Ce te-a înnegrit în așa hal, cărbunele ?“ te întreabă el. „Vom vedea cînd mă voi spăla“, îi răspunzi tu. Nu v-ați sărutat și nici nu v-ați strîns mîna după atîta vreme. Doar : „Cum o duc cei de la Cairo, bine ?“ Și tu ai spus : „Mulțumesc, bine, dar voi ?“ Deodată îți apucă brațul și-ți pipăie mușchii : „Slăbănogule, cu așa mușchi n-o să fii în stare să ridici nici măcar o carafă cu apă.“ Pompa de apă !

---

[1] Saad Zaglul Pașa, prim-ministru al Egiptului din ianuarie pînă în noiembrie 1924. Fondatorul partidului Wafd de unitate națională, care lupta pentru independența deplină a Egiptului. A fost silit de englezi să demisioneze după asasinarea lui Sir Lee Stack.

[2] Mareșalul Lee Stack Pașa (Sir) ; guvernator general al Sudanului anglo-egiptean și Comandant suprem al armatei egiptene. Anglia a folosit asasinarea lui de către un student egiptean drept pretext pentru a suspenda tratativele în vederea evacuării trupelor britanice din Egipt.

Cînd cineva uita cişmeaua deschisă la Cairo, Mama pomenea întotdeauna de baracă, şi amintea cît de dificilă era problema aceasta acolo, şi ce corvoadă neplăcută e să scoţi apa cu pompa.

Se apropie taxatorul, Tonis îi arată abonamentul. „E adevărat ?“ îl întrebi, după ce pleacă taxatorul. „Desigur, mi l-a plătit şcoala.“ „Şi de ce nu mi-ai scris despre asta ?“ Zici aşa, dar de fapt vrei să întrebi : „De ce ai acceptat ?“ Îţi face cu ochiul : „Ajut la bibliotecă, dar după cincisprezece zile se termină treaba şi o să-mi vină greu“. „Dar ce nevoie ai de abonament în vacanţă ?“ Îţi face iar cu ochiul.

Staţia Fleming ; o construcţie din lemn în formă de pagodă ; ferestre zăbrelite, geamuri colorate şi de jur-împrejur gazon şi muşcate. Şeful staţiei, un fost colonel ţarist, poartă şapca de serviciu cu o cută la mijloc după moda căzăcească, iar fluierul îi atîrnă ca o pipă stinsă sub mustaţa îngălbenită. „*Bonjour, mon colonel.*“ „Bună să vă fie inima, Înălţimea voastră Sajinaz Hanîm.“ „Ce mai e nou, Colonele ?“ „Încă puţin, Înălţimea voastră, şi le venim noi de hac acestor roşii.“ „Bine spus, Colonele. *Et vogue la galère !*“ Fluieră ; o mînă scheletică, în mănuşă de dantelă, iese prin fereastra unui vagon de clasa întîi. Şeful staţiei bate din călcîie, salută milităreşte şi se înclină. Fata bătrînă a unei odalisce din haremul lui Abdul-Hamit şi descendentul năimit al Hatmanului Pugaciov, îşi dau seama foarte bine că joacă o scenă din opereta lor personală. Se păcălesc care pe care, ca să le treacă vremea. Tu însă n-ai priceput nimic. Ai priceput mai tîrziu, foarte tîrziu, cînd Hitler şi-a acoperit capul cu gluga neagră şi a ridicat securea la Nüremberg.

Staţia Bacos, staţie ; la dreapta acoperişul de ţigle al catedralei Notre Dame de Sion, eucalipţi, arbori de Antile, casuarine şi chiparoşi. Blocuri de locuinţe. Cafenele. Măcelarii atîrnă hălcile de carne pe nişte cîrlige, în faţa prăvăliilor. Dughene de zarzavat, de peşte, de fructe. Forfotă mare, salariaţi, gospodine, vilegiaturiştii poartă pălării de paie îngălbenite, cumpărate iarna la solduri, joacă table, beau cafea, discută. Populaţie foarte pestriţă, arabi, greci, dar mai mulţi maltezi şi italieni.

Tonis îți arată un punct în spatele clopotniței, acolo se află școala lui. Tramvaiul pornește din nou și de la înălțimea la care vă aflați puteți vedea ce se întîmplă în case. Tonis, în picioare, se apleacă peste balustradă. Cucoane în jurul unei mese : pesemne își beau ceiaul. O fată în combinezon încearcă dacă s-a încălzit fierul, apropiindu-și-l de obraz. Copiii salută scuturînd steguleţe de hîrtie în culorile Italiei. O fată cu păr arămiu se piaptănă privind afară, te urmărește cu privirea. Ochii ei rîd, buzele pronunță : „*Ciao*". Tonis se așază din nou pe bancă. Zîmbetul pe buzele lui, cerneală de mure șterpelite. Întrebi : „Cum o cheamă ?" „Cine ?" întreabă el încruntîndu-se. „Ce, crezi că sînt chior ?" „Aa fata de la fereastră, de unde vrei să știu ?" Atunci te cuprinde un fel de amorțeală. Nu mai e Tonis cel vechi, s-a schimbat.

Stația Seffer ; dar tramvaiul nu se oprește, oprirea e facultativă. Șinele descriu acum o curbură largă în cadrul unui culoar. La stînga, ziduri colorate în mov cu ferestruici zăbrelite cocoțate sus de tot, desigur partea din spate a vreunui serai. La dreapta, un gard viu, verde închis, de sicomori uriași și deși. „Ce-i aici ?" întrebi tu, arătînd gardul neospitalier. „Proprietatea lui Mister Parker, zece metri lățime ; începe la Seffer și se termină la Schutz ; îți amintești de el ? Nici o pisică nu se poate strecura prin gardul acesta." Cum să ți-l amintești, nu l-ai văzut niciodată, cunoșteai numai frînturi din povestea lui. Un englez din Serviciul secret pe care contrabandiștii greci l-au învățat să bea uzo, să cînte la chitară și apoi să vorbească grecește, și care a intrat chiriaș în casa unei grecoaice din Alana, mai departe de baraca Bunicului, spre est. Dar proprietatea părea uriașă, cum de-a reușit s-o cumpere ?

Stația Schutz, oprire ; coborîți și voi.

Ploaia răpăie pe țiglele barăcii ; ești treaz. E toiul nopții și Tonis doarme, cu respirația regulată, în colțul în care se află canapeluța lui. Îl auzi pe Bunicul cum se scoală gemînd, în camera alăturată, se duce la fereastră și o închide. A voastră rămîne deschisă. Auzi prin ea cum ploaia cade pe pămîntul nisipos și-l stropește.

Întredeschizi ochii, cele cîteva picături de uzo te-au cufundat într-un somn ciudat. Visezi cu ochii deschiși. O femeie stă în dreptul ferestrei și bate nerăbdătoare din picioare. Își scutură sălbatic pletele lungi, care lucesc negre și umede. Te ridici în cot și inima-ți bate atît de tare, încît o auzi. Mirosul pămîntului umed se ridică ca o respirație adîncă și reținută, parcă ar ieși din pieptul femeii care stă afară în ploaie. Undeva, departe, un fulger brăzdează cerul și femeia piere. O pasăre de noapte scoate un sunet tărăgănat de parcă ar rîde de ploaie. Pleoapele îți sînt grele de somn, n-ai dormit de-ajuns. Adormi din nou și ploaia se îndepărtează pășind tiptil pe acoperiș.

Dimineața te trezești și ești singur. Liniște, lumina intră strălucitoare și veselă prin fereastră. Auzi de departe oftatul ușor și insistent al mării, de-a lungul țărmului, iar afară, aproape de tine, ciripitul păsărilor în frunzișul pomilor. Din cînd în cînd, între mare și păsări se interpune zgomotul tramvaiului ca o salvă festivă îndepărtată.

Stai culcat și te bucuri că ești în vacanță. Dorul care te frămînta atîtea luni de zile a devenit o realitate. Te simți legănat de un val puternic de speranță. De-acum înainte nimic, dar nimic nu va mai putea să te facă să suferi, spui în sinea ta. Dar scîrțîitul pompei de apă te face să sări din pat. Ieși afară în pijama. Tonis pompează singur. Poartă un chilot de baie negru, cu cordon alb de olandă, și nimic altceva. Pe piept i se încrețesc cîteva fire de păr blond. Te apropii fără să scoți o vorbă și îi iei mînerul din mînă. Îți surîde amical sau protector? Te lași cu putere pe mîner, care cedează fără a opune rezistență, și te trezești cu nasul la pămînt. Te ridici fără să te ștergi de noroi, apuci iarăși pompa, dar de data asta bagi de seamă cum coboară, îi găsești ritmul potrivit și pompezi. Spui: „Am reușit", dar el tot mai continuă să zîmbească, pentru că greșești pe undeva. Găleata s-a umplut numai pe jumătate și brațele tale tremură de efort. „Arată-mi numai o dată", îl rogi tu. Te dă la o parte, își înclină încet trupul și coboară mînerul pînă la pămînt. Se aude un fel de strănut și apoi iese din gura pompei. Tonis își îndreaptă spatele și mînerul re-

vine la locul lui. Apa curge. Peste puțin, pompa și Tonis respiră în același ritm și apa curge într-un șuvoi gros cît brațul tău. Totul este ritmul. Îți dai imediat seama că nu vei ajunge niciodată la o asemenea perfecțiune. El e croit din altă stofă. Dacă vrei să-ți achiți datoria conviețuirii, trebuie să contezi numai pe truda ta, de trei ori mai mare decît a lui Tonis, și lipsită de frumusețe.

„Dormeai, spune Tonis. Bătrînul a spus să nu te trezesc și a plecat din zorii zilei, nu cumva să-i șterpelească copiii moșmoanele încă necoapte." Tu vrei să dai vina pe uzo, dar îți amintești de visul pe care l-ai avut și taci ca să nu te ia în zeflemea. Pămîntul este uscat în jur, poate că soarele l-a zvîntat. Întrebi : „Oare plouă în luna iulie ?" „Vara ? Nu-mi amintesc. Dar grăbește-te, ți s-a răcit ceaiul", îți răspunde el. „Ce face Mătușica ?" întrebi tu. „Las-o în pace. Nu-i place să i se vorbească dimineața."

Te lasă singur cu pompa. Umpli cele două găleți și încerci să le ridici pe amîndouă odată. Cu neputință. Ridici o găleată cu amîndouă mîinile, puțin încovoiat, ca să nu te stropești mergi împleticindu-te. Dacă te-ar vedea cineva...

— Tonis, strigă un glas de fată.

Te oprești. Nu se vede nimeni. Desigur că-l strigă cineva din curtea Zăpăcitei.

— Tonis, se aude din nou.

Hau, hau, hau, latră cîinele elvețianului.

De ce nu răspunde ? Nu-i frumos din partea lui.

— Da ? răspunzi tu.

— Te duci astăzi la plajă ?

— Mergem.

— Dar tu nu ești Tonis, spune fata.

— Și tu cine ești ?

— Thalia, nu mă cunoști...

Tonis stă la fereastra sufrageriei și-mi face semn : „Taci, gura !" Duci și a doua găleată în casă. Întrebi : „Cine era ?" „Cine-i asta, cine-i aia, știi c-ai început să mă plictisești ! Era fata băcănesei, de vrei să știi. Locuiesc alături, în casa Zăpăcitei. Cînd e vorba de mers

la plajă, numai atunci sînt bun pentru ei, altminteri nici unul nu ne trece pragul. Nu trec nici pe potecă, preferă să ocolească." „Dar de ce?" întrebi tu. Tonis arată cu capul camera Mătuşii : „Se tem, nu pricepi că trăim în carantină?" Abia acum ţi se luminează capul de ce avea nevoie de abonament. Ca să meargă în alte cartiere, unde nu se ştia asta.

Ceaiul e rece şi are miros de salvie. Alături de ceaşcă, două felii subţiri de pîine. „Bătrînul te răsfaţă, mie-mi dă numai una", spune Tonis despre Bunicul. Ce-i drept, e bătrîn, dar nu-ţi place că Tonis vorbeşte aşa de el. Ieri, pe înserat, liliecii zburau deasupra curţii. Undeva, departe, o trompetă suna parcă stingerea dar nu era decît negustorul de îngheţată care făcea reclamă mărfii, printre grădini şi vile. Atunci l-ai auzit pe Bunicul tuşind. Ai auzit zgomotul toiagului său care dădea la o parte pietricelele de pe potecă, în timp ce se apropia de casă. Ai alergat spre el, i-ai luat mîna şi i-ai sărutat-o. Ţi-a atins creştetul capului cu mînerul toiagului, fără să zică nimic. Purta o pălărie cafenie, mototolită, fără panglică. Hainele îi erau vechi şi atîrnau pe trupu-i ciolănos. Pantofii săi butucănoşi erau legaţi cu sfoară — în loc de şireturi — şi lutul galben al grădinii le mai adăugase o talpă galbenă şi inegală. Era tuciuriu la faţă din cauza soarelui şi puţin încovoiat, ca toţi oamenii înalţi, împovăraţi de ani. Nu purta cravată, poate nici cămaşă. Mustaţa albă şi lungă cădea dezordonat peste gură, puţin îngălbenită la mijloc din cauza ţigărilor. De ani de zile auzeai oamenii spunînd că are şaptezeci de ani, dar semăna cu un arbore bătrîn căruia nu-i poţi da o vîrstă.

S-a aşezat în sufragerie şi, cînd ţi-a dat pălăria s-o atîrni de cui, ai văzut cît de asemănătoare sînt capetele voastre : tunse şi ovale. Mama îi trimitea trei pachete de tutun şi foiţa respectivă. „Aha, e din ăl bun, să-i dea Dumnezeu sănătate", spuse el bucuros. Ţi-ai scos toţi banii şi i-ai pus pe masă. Ai împins o liră în mîinile lui pline de noroi şi i-ai zis : „Asta e pentru mîncarea mea". „Şi ăştia să mi-i păstrezi, sînt pentru biletul de întoarcere. Şi pe ăştia să mi-i dai de ziua mea de naştere, ca să mergem cu Tonis la cinema, şi..." Mai rămîneau cî-

țiva piaștri. Bunicul rîdea țuguindu-și gura știrbă, o gură neagră care mirosea a muc de țigară umezit : „Și ăștia ca să-ți iei în fiecare după-amiază aperitivul la San Stefano, nu-i așa, ha, ha, ha ! Nu-ți face griji, marea o să-ți deschidă o poftă de lup. Îți place ciorba de fasole ?“ Știam și din prima vacanță pe care o petrecusem aici. Atît la prînz cît și la cină, ciorbă de fasole. Numai salata se schimba. Uneori aveam untișor, altă dată ardei, altă dată roșii, iar dimineața-ceai simplu. Dar duminicile mîncam tocană de legume sau mîncare de cartofi și dovlecei, și o dată pe lună carne. Și ce mai pica din mila Domnului la vînătoare și la pescuit.

— Hai să mă duc acum să pregătesc masa. Astă seară o să mîncăm afară, la aer curat. Antonis, unde ești ? Ia sticla și du-te după uzo.

Tonis meșterea ceva pe undeva. Apăru cu o sticluță de farmacie în mînă. Chipul lui exprima admirație și mirare.

— Să vii mai des pe la noi, Parashos, zise Mătușa din camera alăturată.

— Nu te necăji, Arghiro, el face cinste, zise Bunicul.

Tonis privi banii așezați pe mușamaua mesei.

— Prostule, ți-a șoptit el, prostule !

Vorbea fără glas, ca și fata din Bacos.

Poteca străbătea în diagonală proprietatea Bunicului, despărțind cele două barăci. Cea nordică era a Bunicului și cealaltă, mai trainică și mai mare, era a lui Antoinos, fratele Bunicii. Un gard de sîrmă ghimpată prinsă în țăruși înconjura proprietatea, dar acest gard nu oferea nici o protecție. Nu rămînea niciodată în picioare. Beduinilor din apropiere nu le prea venea la îndemînă s-o ocolească cu femeile și caprele lor. Veneau noaptea, rupeau țărușii și o luau din loc. Bunicul se săturase să tot îndrepte stricăciunile și sosi timpul cînd lăsă totul baltă. Așa se formase poteca. Și serile, cînd se punea masa afară, priveai curios la familiile de beduini care

treceau cu copilaşii golaşi pe umeri, şi caprele lor care purtau un fel de pantalonaşi murdari, ca să le ferească ugerul. Înfăşuraţi în kufieurile lor din păr de capră şi cu un băţ trecut pe spate, bărbaţii răspundeau la întrebările scurte şi guturale ale femeilor lor, ascunse sub feregeaua de lînă împodobită cu mărgele albastre şi monede de aramă. Treceau şi unii care nu-l cunoşteau pe Bunicul şi nici nu-i dădeau bună seara. Şi mai curios încă era ziua-n amiaza mare cînd un cîine de pripas gonea cu capul plecat la treaba lui, fără să privească nici la dreapta, nici la stînga, de parcă ar fi fost pe moşia lui.

Primul care a locuit acolo a fost Antoinos. Era din insula Hios şi la marele cutremur din '81 îşi pierduse una din fete. Văzuse cum se crapă pămîntul şi o înghite. Mătuşa Angheliko, răposata, simţise cum îi vine nebunia şi căzuse la picioarele lui : „Du-ne departe de-aici, Antoinos, te conjur, pe sufletul copilului nostru, ia-ne de-aici şi du-ne unde vrei. Pămîntul ăsta e blestemat de Dumnezeu." S-au urcat împreună cu alţi refugiaţi pe un vapor, fără să ştie unde-i duce. Bunica şi Bunicul erau şi ei pe picior de ducă. „Duceţi-vă la Ierusalim", i-au strigat lui Antoinos. „Venim şi noi după tine. Vasiliki e acolo." Dar vaporul i-a debarcat la Alexandria. În port, se afla un conte cu cabrioleta şi examina prin monoclu refugiaţii care debarcau. Antoinos era un munte de bărbat şi, pe deasupra, şi chipeş. „Vino-încoa, vrei să munceşti ?" îl întrebă contele. „Dar domnia ta de unde ai răsărit ?" îi răspunde Antoinos jignit. Iar contele : „Sînt şi eu din Hios, dar din cei vechi, părintele meu a venit aici cu ceilalţi, după măcelul turcesc din '21." „Bate palma, stăpîne, vin." Şi contele i-a dus în pustietatea Sfîntului Ilie, le-a arătat locul şi le-a zis : „Gospodăriţi-vă aici". Şi după aceea l-a luat pe Antoinos în cabrioletă şi-au colindat peste tot. „Vezi pămîntul ăsta, e al meu, dar nu rodeşte nici pentru un dumicat de pîine. Va avea într-o zi valoare, dar cînd ? Cînd nu va rămîne nici oscior din oasele noastre. Am nevoie de tine, ca paznic. Vezi deluşorul ăla şi pe celălalt de colo, unde cresc ciulini ! Un loc minunat de vînat porumbei sălbatici. Te pricepi la vînătoare ?" „Mă pricep, i-a spus An-

toinos. Vînez porumbei sălbatici, potîrnichi, becaţe..." „Tocmai ce-mi trebuie. Să-mi păzeşti vînatul, pentru că nişte ticăloşi de englezi vin aici şi-mi împuşcă vînatul fără să-mi ceară permisiunea. Ascultă bine ce-ţi spun: chiar dacă nimereşti pe careva dintre ei, nu-ţi face griji, eşti în dreptul tău, legea te apără. Îţi voi trimite materiale de construcţie ca să-ţi faci o casă..." „Nu vreau casă de zid, ci o baracă", îl întrerupse Antoinos. „O baracă? Măi, măi, atît de mult v-a înspăimîntat cutremurul? Fie şi o baracă, ce să facem? Îţi voi da şi o puşcă, zece cartuşe pe lună, şi douăzeci de franci." „Pe lună? întrebă Antoinos. „Pe an, măi hiotule, pe an. La vînat te pricepi, aşa ai spus, la pescuit nici vorbă, desigur că la Hios ai avut şi ceva mandarini şi deci ştii să-i îngrijeşti, ce mai vrei în plus, luna de pe cer? Nu-i nici un agă pe-aici care să te stoarcă pînă-n măduva oaselor, agă sînt eu." „Stăpîne, îi zise Antoinos, dă-mi doi napoleoni pe an şi-ţi voi aduce pe englezi spînzuraţi de picioare, ca şi becaţele." *„Sta bene"*, zise contele şi se ţinu de cuvînt pînă la sfîrşitul zilelor sale.

Antoinos plantă mai întîi pomul de mastic şi apoi începu să meşterească baraca. A cunoscut ani răi, dar a avut şi zile fericite. A făcut o grămadă de copii, cîţiva i-au murit, unul i-a fost omorît în războaiele balcanice, altul a plecat în Grecia sau în America. Fetele lui s-au măritat bine, erau frumoase pentru că semănau cu el, şi cea mai mare a deschis un hotel la Port Said şi-l tot chema la ea. Voia să-l facă să se răzgîndească, pentru că acum, la bătrîneţe, intenţiona să se întoarcă la Hios, ca să-şi odihnească oasele alături de Virghinio, fetiţa pe care o pierduse la cutremur. Nimic nu-i alinase durerea. Baraca lor stătea acum încuiată. Bunicul păstra cheile şi nu le dădea nimănui.

Dar pomul de mastic păzea baraca lui Antoinos mai bine decît oricine. În patruzeci de ani, devenise uriaş, şi trunchiul lui se înălţase ca un foişor. În scorbură încăpea un om, iar ramurile se întindeau puternice şi răsucite deasupra barăcii, deasupra potecii, ajungînd pînă la acoperişul celeilalte. Frunzişul îi era stufos şi întunecat, plin de ascunzişuri tainice, şi cînd ridicai privirea nu ştiai niciodată dacă acolo sus se află o pisică sau s-a

cățărat un om și te pîndește. Cînd venea primăvara, masticul se acoperea cu floricele galbene ca niște mici pocale, pline de polen și nectar, care cădeau ploaie și formau un strat gros în jurul bătrînului pom și în jurul băncii rotunde ce-l înconjura. Și pe urmă veneau albinele și viespile și tot locul era numai zumzet și bîzîit. Și floricelele care scăpau legau rod și se transformau în niște ciorchini încărcați cu bobițe verzi. La sfîrșitul verii, bobițele deveneau roșii și tari, parcă erau făcute din carapace de broască țestoasă, și rămîneau așa pînă la Crăciun. Și europenii care n-aveau bani să aducă vîsc din țările lor, veneau la Bunicul și rupeau cîțiva ciorchini împreună cu cîteva frunze și le atîrnau deasupra ușii lor și cine trecea pe sub ea trebuia să se oprească și să se lase sărutat de oricine. Și toamna veneau pitulicile și ciripeau și mîncau musculițele și furnicile care mișunau pe pom, și apoi veneau grangurii și coțofenele și mîncau omizile. Și copiii ocheau de jos cu praștia și aruncau cu pietre în pom. Și din crăpăturile bătrînului pom curgea mastica, formînd boabe care parfumau gura și aveau un gust amar și înțepător.

Bunica și Bunicul nimeriră pe un vapor german care-i debarcă la Jaffa. De-acolo au scris Vasilikiei la Ierusalim, și bărbatul ei, care făcea afaceri la Sfîntul Mormînt, veni la ei și le spuse : „Vai, vai, mare sărăcie a dat pe capul nostru. Armenii și catolicii, arde-i-ar focul, ne fac viață amară, mai bine trăiam la Alexandria, și dacă nu puteți merge acolo, mai bine stați la Jaffa că-i port și poți să cîștigi o pîine.“ Bunicul avea acolo cunoștințe din tinerețe, cînd se îndeletnicea cu comerțul în porturile Levantului, deși se născuse la Argos și se lăuda întotdeauna că are pașaport grecesc. Cunoștințele l-au ajutat de și-a deschis o tavernă, care totodată vindea și frînghii, catran, rachiu, pesmeți, provizii pentru vapoare, ceea ce s-ar numi astăzi un mic *ship-chandler*. Și cînd s-a ruinat... Dar asta e altă poveste. Ori de cîte ori voia cineva să pomenească de caracterul afurisit și de naivitatea lui, amintea felul în care fusese ruinat. Ce să-i faci, așa-i viața ! După aceea, un arab de prin partea locului, care era de credință creștinească și avea o mare livadă de portocali, l-a luat în slujba lui ca s-o

îngrijească. În 1897 a izbucnit războiul și s-a zvonit că turcii vor aduna pe toți supușii greci și-i vor închide în lagăre, dar pe femei o să le lase în pace. O corabie ridica tocmai atunci ancora cu destinația Alexandria, și căpitanul acceptă să-l ia pe Bunicul și pe unchiul Apostolis, pe-atunci un copilandru. Se ascunseră amîndoi în hambar și, ce să vadă? Bunica cobora povîrnișul ce ducea spre port, cu cele două fete, adică cu Mătușa Arghyro și cu Mama și cu Unchiul Stamatis în burtă. „Sideris, îi spuse ea, n-ai chibzuit bine lucrurile! Cum te înduri tu să mă lași singurică aici, printre păgîni, femeie însărcinată și cu două fete pe deasupra? Oriunde ai merge, venim și noi cu tine!" Era prima dată, după șaptesprezece ani de căsătorie, cînd i se împotrivea. Îi dădură căpitanului puținul care le mai rămăsese după lichidarea tavernei, niște brățări și salbe de aramă și mărgele, și i-a luat așa cum erau, numai cu hainele de pe ei. Cînd au ajuns la Alexandria, au întrebat ba pe unul, ba pe altul, și în felul ăsta au dat de Antoinos care și-a deschis larg brațele și i-a cuprins pe toți, așa cum, cu cîțiva ani în urmă, a cuprins-o și pe cealaltă soră a sa, pe Vasiliki, rămasă văduvă, și pe fata acesteia, Amalitsa — aceeași Amalitsă care, cu puțin înainte de războaiele balcanice, i-a sucit capul tînărului atenian, și el a luat-o de nevastă și a dus-o în casa lui din Kifissia. După blocada din 1914, au adus-o și pe Vasiliki la Kifissia și ea a trăit aici cîțiva ani și, se spune, a murit cu sufletul împăcat, pentru că fiică-sa, Amalitsa, era lîngă ea și avea să-i închidă ochii. Antoinos construise pentru Bunicul baraca nordică și-i găsise temporar și ceva de lucru, pînă să-i afle o slujbă mai bună. Dar acolo a rămas! Grădinar la un avocat, care avea cîțiva stînjeni de pămînt de-a lungul liniei tramvaiului, între Schutz și Gianaklis.

— Tonis, băiatule, de ce l-ai adus pe Parashos prin piața Schutz? Trebuia să fi coborît la Gianaklis, să vadă și bulevardul. Nu te-ai săturat de-atîta mizerie în fiecare zi?

Încă mai stai cu valiza în mînă. Abia ați sosit de la Sidi Gaber. Fereastra de la camera Mătușii e deschisă.

Briza mișcă perdelele de olandă pe care e brodată „Răpirea Europei". Mătușa are un glas profund și tonul plîngăreț ți se pare nepotrivit. O apucă brusc un acces de tuse, o auzi cum luptă să respire, și-și lovește pieptul cu palma. Tonis coboară privirea și cu pingeaua de la sanda rostogolește înainte și înapoi un sîmbure de curmală. Fălcile lui se încleștează și se descleștează. Mătușa scuipă: „Mi-ai mîncat viața, diavole!" spune ea, de parcă în cameră s-ar mai afla cineva.

— Tonis, du-te în casă cu Parashos și explică-i bine ce are de făcut cu apa, farfuriile și toate celelalte. Trebuie să fii cu mare grijă, Parashos, mă auzi?

Camera lui Tonis se află în spatele odăii Bunicului și fereastra are vedere spre răsărit, spre casa Zăpăcitei. Canapeluța lui, gata pregătită pentru culcare, se afla într-un colț, iar în celălalt capăt e canapeluța mea, fără așternut încă. Despărțitura de scîndură e de sus pînă jos acoperită cu ziare vechi, ca nu cumva să se vadă crăpăturile și nodurile, și pe deasupra văruită.

— Am văruit de Paști, îți spune Tonis. M-a pus bătrînul de-am văruit toată baraca, iar el a văruit camera Mamei. E o minune că n-a căzut de pe scară, să mai avem și alergături pe la spitale. Afurisitul, din cauza lui am pierdut excursia de la Sam el Nesim care se organizează în lunea Paștilor. Dar și eu i-am făcut-o, vino să vezi!

Te trage în camera de vizavi, căreia i se zice sufragerie. Scîndurile care o despart de camera Mătușii nu ajung pînă la tavan, și tot ce vorbești aici se aude perfect și alături. Deasupra ușii atîrnă orizontal o pușcă veche cu butoi; îți amintești de ea de data trecută. Acum e văruită și ea, în întregime.

— Nu mă lăsa să pun mîna pe ea, îți șoptește Tonis, și te trage iar în camera voastră.

— Și nu ți-a zis nimic?

— Se face că n-o vede. Un catîr încăpățînat, asta e.

Nu-ți place cum vorbește de Bunicul. Nu-ți place și totuși îl admiri. A luat și el obiceiul familiei. Toți își bat joc de Bunicul, de orice face și orice spune, pe-ascuns, uneori chiar de față cu el.

IV

ASCULTĂ, MANOS, ÎNCEPEA MISIVA *URGENTĂ și personală* pe care mi-o înmînase Foteros. Nu se indica nici data, nici locul de unde fusese trimisă. Am recunoscut totuși scrisul. La sfîrșit avea niște inițiale, o ideogramă care putea să însemne „iederă" sau „viță de vie" : o rădăcină groasă care se răsucea și se ridica, făcînd două sau trei noduri, și care apoi sfîrșea în ceva asemănător unui ciorchine de struguri. *Aici, în țara Berberilor, unde ne aflăm, tovarășe, din înaltul ordin al poporului grec, ca să apărăm drepturile și onoarea sa, noi, adică partea cea mai conștientă și avansată a Brigăzii, atît de mișelește dizolvată de continuatorii Münchenului, am făcut legămînt pe tot ce avem mai sfînt și mai scump, pe onoarea noastră de revoluționari, să lăsăm la o parte orice interes meschin și ambiție personală, ca să putem răspunde în mod demn și curajos noilor sarcini pe care realitatea obiectivă ni le pune în față.*

O ținea întruna așa, vorbărie de „cap pătrat". Dar de ce această introducere? Doar eu îi scrisesem lui Garelas și, pe deasupra, și confidențial. Cu ce drept, acum, îmi răspunde el în locul lui? Scrisoarea continua : *Pentru noi, aici nu există probleme de ordin personal. Fiecare sector este condus de un responsabil care se bucură de sprijinul efectiv al întregului batalion.* Aceasta însemna oare că toată corespondența, organizatorică și personală, trecea prin mîinile lui Mărunțelu? Scrisorica mea a ajuns oare în mîinile lui Garelas? Garelas i-o dăduse lui ca să-mi răspundă? Lucrul acesta nu era lămurit.

La prima ta întrebare, îți răspund fără ezitare : Da. Din ordinul meu, acest minunat tovarăș, a cărui moarte eroică însuflețește credința noastră antifascistă, în timp ce sîngele său roșu cimentează trainic unitatea patriotică a forțelor noastre armate din Orientul Mijlociu, s-a urcat în camionul fatal, așa cum îl numești tu. Nici el și nici altcineva nu știa că numai la cîțiva kilometri de tabără îi aștepta ambuscada fatală a ticăloșilor. Într-ade-

văr, notița mea a fost găsită asupra lui, și poate că a fost citită de cîțiva tovarăși de-ai noștri, dar acum nu mai există, am distrus-o cu propriile mele mîini, și cred că am făcut bine. Înțeleptul nu are nevoie de multe cuvinte. În orice caz, îți spun, tovarășe, că misiunea specială pe care o primise nu era dintre acelea care suferă discuții și vorbărie. În ce privește pălăvrăgeala acelui agent și copoi notoriu, mă mir în primul rînd de naivitatea ta. Ai căzut în cursa pe care ți-au întins-o și, fără să vrei, faci jocul dușmanului. În al doilea rînd, să spui acestui trădător că-l socotesc personal răspunzător de asasinat și să se pregătească să-și primească pedeapsa pe care o merită, nu de la altcineva, ci chiar din mîna mamei îndoliate a lui Pygmalion.

Cine spunea adevărul? „Trădătorul" și „agentul" era de fapt un jandarm reangajat, căsătorit cu o verișoară a celui ucis. Îl cunoscusem la frontiera dintre Palestina și Siria, la postul de gardă din Haifa. Obținuse o permisie și se grăbea să ajungă la un lagăr de triere, ca să-și scoată nevasta, care fugise cu barca din Grecia în Turcia, împreună cu alți refugiați. Numele său mi-era cunoscut. Se număra printre cei trei sau patru oameni de-ai noștri din Poliția militară, ale căror nume fuseseră citate în aprilie, cînd făceam planurile pentru desfășurarea cu succes a marșului. I-am dat parola. Fără să mă întrebe alte amănunte, a alergat, a bătut pe la uși, a telefonat, a flatat și lingușit diverse personaje, a oferit țigări și pînă la urmă m-a smuls din mîinile englezilor. După aceea m-a însoțit pînă la capul de linie al autobuzelor care făceau cursa spre Ierusalim. Mi-a vorbit de un tovarăș scoțian de la transporturile feroviare; îl cunoșteam, dar m-am prefăcut că nu-l știu. Acesta, mi-a spus el, putea să-mi schimbe foaia de drum și să ajung fără nici o bătaie de cap la Cairo. Deodată a început să-l jelească pe Pygmalion. Un om atît de curajos și blînd. L-am pierdut numai din cauza îndărătniciei noastre. Și arunca vina pe Mărunțelu, pe lipsa lui de încredere în oameni. „L-am avertizat, tovarășe! Așa cum mă vezi și cum te văd. Crezi că-mi arde acum de glumă?" Mi-a destăinuit că un cunoscut de-al său, din Poliția militară, îi povestise despre ședința ticăloșilor,

la care asistase și în care se hotărîse asasinarea lui Pygmalion. Făcuse doisprezece kilometri pe jos în timpul nopții ca să ajungă la cortul lui Mărunțelu, care-i interzisese să aibă legătură cu altcineva din organizație, în afară de el. Îi relatase totul. Răspuns : „Bine. Pygmalion nu se va urni mîine din tabără. Pleacă și întoarce-te la post. O să mă duc să-l avertizez." S-a dus ? L-a avertizat sau a uitat ? Cum se explică că a doua zi Pygmalion se afla în camion, stînd în picioare, ca o țintă vie, de parcă ar fi spus gloanțelor : „Veniți, sînt eu !" Ordinul de a conduce comitetul se mai afla asupra lui, dar s-a explicat că fusese dat cu o zi înainte — dealtfel se vedea și după dată. „Nu m-au crezut, tovarășe. Au crezut că vreau să le vînd un pont. Și omul s-a dus. Cum o să dau ochii cu maică-sa dacă mai e încă în viață ? Cum o să-i spun : fiul tău a pierit răpus de un glonte mișelesc, în țara Canaan, unde curge numai lapte și miere ?" Era sincer sau juca teatru în fața mea ? Un fost jandarm. Lupul își schimbă părul, dar năravul ba... Ceea ce însă mă convingea și mai mult de sinceritatea lui era tocmai faptul care desigur ar fi trezit neîncrederea unui psiholog experimentat : vorbele sale despre mama celui ucis. Curios era că și Mărunțelu îl amenința acum tocmai cu răzbunarea mamei lui. Și totuși, în scrisoarea adresată lui Garelas, i-am amintit foarte vag de jandarmul nostru, și deloc de vorbele sale. Cum se explică că le cunoștea Mărunțelu ? Se întîlnise cu jandarmul după dizolvarea Brigăzii ? Aflase prin alții de jalea ce-l cuprinsese din cauza morții lui Pygmalion ?

La cea de-a doua întrebare, continua misiva, *îți răspund : Este rușinos să ne lăsăm tîrîți de un sentimentalism mic-burghez și să facem din țînțar armăsar. Nu cunosc dacă curierul englez a fost rănit de un glonte dum-dum și nici nu vreau să aflu. Ceea ce știu e că și-a meritat pe deplin soarta, de vreme ce n-a ținut seamă de somațiile santinelelor și alerga să predea fasciștilor, pe care-i izolasem în cortul comandantului, instrucțiunile satanice ale patronilor săi. Nu uita, tovarășe, că propaganda engleză a folosit adesea asemenea trucuri ca să calomnieze lupta popoarelor aservite. Dar chiar dacă zvonul acesta e adevărat, desigur că trebuie să fi fost vreun*

glonte rămas de la bătălia de la El'Alamein; ura ostaşilor noştri era atît de mare, încît ar fi fost într-adevăr prea din cale-afară să-i cerţi pentru că şi-au crestat gloanţele cu briceagul înainte de a le înfige în trupurile celor ce le-au schingiuit nevestele, surorile sau copiii.

Ce căuta aici bătălia de la El'Alamein? Brigada I şi nu II participase la aceste operaţiuni. Şi nici nu auzisem vreodată ca la acea bătălie, sau la alta, ostaşii noştri să fi folosit un procedeu atît de barbar. Şi apoi, lucrurile nu erau aşa cum le prezenta Mărunţelu. Le cunoşteam de la un martor ocular. Un sanitar grec, om de-al nostru, dar care nu era încadrat în organizaţie, mi le povestise plin de indignare la Ierusalim. Motocicliştii englezi erau doi. Unul murise pe loc, împuşcat cu gloanţe dum-dum. Celălalt fusese rănit la coapsă. Pe unde intrase glontele nu se vedea decît o gaură mică, dar pe partea cealaltă era jale. Osul fusese făcut ferfeniţă. *Englezul nu-şi pierduse cunoştinţa. În viaţa mea n-am văzut pe cineva asudînd în aşa hal, transpiraţia îi curgea şiroaie. L-am transportat imediat la chirurgie.* Trebuia să i se amputeze piciorul de sus de tot. Şi el cînta. A înnebunit săracul, spuneau ostaşii noştri. Dar nu aceasta era explicaţia. Omul se temea, tremura ca varga. Şi ştiţi ce cînta? *Oci ciornîia!* Crezuse că-l punem la zid să-l executăm, şi nu ştia cum să ne înmoaie inimile, şi s-a gîndit atunci să ne cînte ceva rusesc, ca să înţelegem că era şi el de-al nostru.

Am simţit privirea lui Foteros aţintită asupra mea. Pesemne că mă privea de multă vreme.

— Ce ţi-au scris de te-ai posomorît?

— Spune-mi te rog, Nikos, cui a predat omul tău scrisoarea mea adresată lui Garelas?

— Termină, Simonidis! Lasă mofturile astea de intelectual!

Părea jignit. Pentru că mi-am dat seama de rolul pe care-l jucase sau pentru că-l nedreptăţeam cu suspiciunile mele?

— Şi ţie nu ţi-au scris nimic?

— Să nu te slăbesc din ochi. Eşti bănuit de fracţionism.

Spusese aceasta pe un ton neutru. Apoi începu să rîdă pe-nfundate, frecîndu-şi chelia.

Cea de-a treia aniversare a Rezistenţei la agresiunea fascistă urma să fie sărbătorită printr-un *Te Deum* la biserica Evanghelismos [1], o recepţie la Consulat, o defilare la Stadionul Comunităţii şi o masă festivă oferită de membrii avuţi ai Comunităţii la cazinoul Chatby, situat pe malul mării. Urma să participe întregul guvern. Patriarhul făgăduise că va veni şi el, şi astfel, în cursul discursurilor înălţătoare şi entuziaste, avea să se realizeze unitatea naţională şi să se pună capăt demagogiei pe care o făceau unii cu această lozincă. Din Cairo primisem, multiplicat şi împachetat, un manifest pe care trebuia să-l difuzăm în chip de diversiune. Era o scrisoare deschisă adresată „Domnilor Miniştri ai Cabinetului" care îi punea fără ocolişuri în faţa răspunderilor lor. Totodată, compara atitudinea amicală a anglo-americanilor faţă de Badoglio cu comportarea lor „antialiată" faţă de noi. Se sublinia faptul că noi fusesem împiedicaţi de Aliaţi să trimitem detaşamente în insulele eliberate, pe care acum nemţii le recuceream cu ajutorul navelor şi al fasciştilor italieni din garnizoanele respective, care nu fuseseră dezarmaţi odată cu capitularea Italiei. Se amintea că străinii s-au purtat întotdeauna ca străini faţă de noi, dar vinovaţii erau politicienii noştri care le făceau pe voie ca să-şi asigure favorurile şi sprijinul lor. Acest lucru avea să ducă la intervenţii făţişe şi grosolane în treburile noastre interne, şi la război civil. Scrisoarea se încheia cu chemarea de a urma o politică naţională, prin formarea unui guvern de unitate, în care să fie reprezentate toate partidele şi organizaţiile mişcării de rezistenţă.

Întregul text exprima un sentiment de îngrijorare, care nu era atenuat nici de limbajul sobru şi nici de umorul său amar. Aşadar şi Fanis era ros de presimţiri sumbre. Lucrul acesta mă îmblînzi. Nu mai era nevoie să-mi deschid sufletul în faţa lui Foteros, cu care era greu să duci o discuţie pentru că imediat califica drept laşi-

[1] Bunavestire (grec.).

tate orice ezitare, și te ataca cu vocabularul lui Mărunțelu. De vreme ce Fanis își dădea seama de gravitatea situației, de ce să înrăutățesc lucrurile ? Cu primul prilej aveam să discutăm la rece toate problemele.

De Sfîntul Dumitru am ținut o ședință în legătură cu difuzarea manifestului, și Văduva îl aduse pe Pandelis. Era un băiețandru voinic, în uniformă de marinar, cu ochi negri, zîmbitori, și o față netedă ca o oglindă. Originar din Grecia insulară, era zgîrcit la vorbă, dar hotărît. Pantalonii scurți îl cam stînjeneau pentru că îi tot trăgea în jos, dar genunchii săi mari rămîneau descoperiți, ca două pietre albe și tari.

Să difuzăm manifestele prin poștă ? Asta însemna plicuri, adrese pe care nu le aveam la îndemînă, timbre, pe scurt, cheltuieli și bătaie de cap. Foteros propuse să le aruncăm din clopotnița bisericii Evanghelismos, în timpul slujbei. Văduva îi explică că, în primul rînd, era nevoie de mai multe mii de exemplare — decît cele pe care le aveam la dispoziție — dacă într-adevăr voiam să-și atingă scopul, și nici nu aveam timp pentru asta ; în al doilea rînd, trebuia sacrificat cel ce avea să le arunce, pentru că în orice caz urma să fie prins la coborîre.

— Tu, care te pricepi la prognoza timpului, îi zise el lui Pandelis, ce crezi, se va răci pînă atunci ?

— De ce ? am întrebat noi.

Văduva ne privea și nu răspundea.

— S-ar putea, peste două zile, zise Pandelis. Căldura asta nu poate să țină mult. O să mă uit la nori mîine dimineață, și-o să-ți spun...

Văduva ne explică că avea pe cineva de încredere la garderoba cazinoului. Am înțeles, acel cineva însemna o femeie. Problema era următoarea : dacă vremea nu se răcea și invitații urmau să vină fără paltoane, trebuia să ne limităm la pălării, și în acest caz treaba devenea periculoasă.

Am căzut de acrod ca pînă atunci să punem în funcțiune mașinuța noastră, și să mai scoatem vreo cinci mii de exemplare pentru cetățenii care colaborau cu noi. Urmau să le difuzeze după cum credeau ei că e mai bine, punîndu-le în cutii poștale, strecurîndu-le pe sub

uși, trimițîndu-le prin poștă și așa mai departe. Dar prima acțiune avea să aibă loc la cazinou, în timpul nopții. La nevoie le vom arunca prin ferestre... Dar care ferestre? Cazinoul era construit pe niște piloni metalici, chiar deasupra mării. Care barcă ar fi acceptat să ne transporte, și mai ales noaptea? Capul Silsileh, cu bateria sa antiaeriană, nu era prea departe. Nu le-ar fi fost prea greu Aliaților să ne trimită cîteva proiectile. Ne-am înțeles ca după-amiază să mă duc să studiez „terenul" și să ne întîlnim în aceeași seară, ca să discutăm din nou.

— Vrei să te însoțesc, tovarășe? mă întrebă Pandelis cînd am dat să plec.

Nu voiam să vină cu mine: era în uniformă. Văduva îmi făcuse rost de o pălăriuță tirolează, de pîslă, cu o pană galbenă ieșind de sub panglica îngustă. Coboram puțin borul și-mi ascundeam cicatricea. Cu pipa dăruită de Parashos, cu ochelarii negri și mersul și înfățișarea mea de acum, păream un veritabil european..., adevărat, puțin cam excentric, dar în orice caz un produs autentic al Alexandriei cosmopolite. Dacă l-aș fi avut și pe Pandelis alături de mine, cu literele aurite „M. R. Poseidon" pe panglica beretei, am fi atras atenția tuturor grecilor. Dar Foteros și Văduva nu ziceau nimic. Și bietul băiat mă rugase atît de frumos, încît îmi venea greu să-l refuz.

Am ieșit pe Cornișă, am luat-o de-a lungul grilajului de fier și am început să urcăm. Trecători puțini, automobile și mai puține încă. În aer, o dulceață densă și inodoră. Discul portocaliu al soarelui asfințea departe, în spatele cetățuii de pe insula Faros, colorînd în roșu cerul fără nori. Mai spre răsărit, deasupra caselor situate pe brațul stîng al portului, devenea galben și roz. Conturul blocurilor înghesuite, minaretul înalt și cele patru cupole scunde din cartierul lui Parashos păreau acum negre, de abanos. Cerul se colora în roz-somon. Văzusem, odată, în vitrinele florăriilor, niște gladiole de culoarea asta, care-mi produceau întotdeauna o dulce tulburare. Am privit marea. Era lucioasă ca un atlaz albastru foarte decolorat și numai la orizont, unde se ridicau aburi trandafirii, căpăta o nuanță de smarald.

— Nu ieși niciodată fără uniformă? l-am întrebat pe Pandelis.

— Niciodată.

— E cam periculos pentru treburile noastre.

— E, dar ce să fac? O pun ca să-mi dea pace puș-lamalele.

L-am privit. Vorbea serios. Am dat să zic ceva, dar m-am reținut. Cu puțin mai înainte, îl văzusem făcînd tot felul de manevre, zăbovind, împingîndu-mă în locul lui, de partea grilajului de care se rezema stînd pe jos un orb cu galabia murdară. Am întors capul să văd dacă mai era acolo. Dar, fie din cauza asfințitului care mă orbise cu nuanțele sale, fie din cauza ochelarilor sau a nopții care venea în urma noastră îndreptîndu-se și ea spre Alexandria, n-am putut vedea nimic. Pandelis înțelese ce căutam.

— Cu localnicii, treacă-meargă, zise el. Nu le înțeleg graiul. Mai greu e însă cu ai noștri...

Ce mai era și asta? În Alexandria nu cunoscusem decît o singură pușlama printre greci. S-a interesat imediat să afle cine era. Prietenul nostru părea inițiat în această problemă.

— Îi cunosc pe toți cei de teapa lor, pentru că și eu am făcut parte din aceeași tagmă cîtva timp.

— Aici, la Alexandria?

— Ei, nu? La Atena, pe vremea dictaturii lui Metaxas. Mă apucă groaza cînd văd pe vreunul din ei, mi se pare c-o să mă recunoască. Dar uniforma îi derutează, ai priceput? Nu mai vreau să-mi amintesc de perioada aia rușinoasă. Eram neștiutor și prost pe vremea aia, tovarășe.

Prognoza lui Pandelis se adeveri. „Frații de-aici n-or să aibă nevoie de paltoane pînă la Crăciun", ne anunță el în ajunul banchetului. Și astfel, ziua de 28 octombrie 1943 începu călduță și înmiresmată. Ai fi zis mai curînd că era 1 Mai. În curtea bisericii Evanghelismos și, după-amiază, la Stadion, nu vedeai decît pălării de pai cu boruri mari, și multe haine de primăvară. Brațele și picioarele fetelor din înalta societate străluceau goale

și netede, în nuanțe care mergeau de la cafeniu închis pînă la auriul fructului de mango, ceea ce dovedea că băile de mare continuau. Dinspre grădinile din Nuzha și mlaștinile din Mellaha, vîntul de sud trimetea adieri de vînt catifelat, cu miros de nămol și de trandafiri veștejiți. Spre seară, odată cu umezeala, se răspîndi un miros de salată cu ceapă, venind de dincolo de canalul Mahmudia, de la fabrica cea nouă, pentru deshidratarea cepei.

Din clipa în care Pandelis făcuse prognoza timpului, Văduva dispăruse. L-am căutat ziua întreagă și numai cînd am văzut că lipsesc și pachetele cu manifeste am priceput ce se petrece. Știam cu toții că în treburile periculoase acționa singur și avea oroare de vorbă multă. Dar cînd defilarea de la Stadion luă sfîrșit și manifestele nu apăruseră încă deasupra noastră, am început să fim îngrijorați. Foteros făcea spume la gură : „Ce pălării, măi, ce pălării ? Ce credeți că sînt, marinari, care poartă beretă ? Aștia se duc la banchete cu capul descoperit.“ Tocmai atunci sosi și legătura noastră de la spital, cu un mesaj verbal. Alergase, și acum gîfîia. „Nu l-am văzut, ne spuse el de Văduva. Mi-a transmis prin telefon : «În seara asta stați departe de cazinou ! Succes garantat. Pagubele se vor ridica cel mult la un smoking.»“ Nu înțelesesem oare bine ? Și de ce vorbea de pagube ? Avea de gînd să-i arunce în aer ? Bucătarul plecă imediat țopăind și alergînd, în ciuda gabaritului său. Ședeam ca pe jăratec. Cînd se înnoptă de-a binelea, Pandelis îmi spuse :

— Hai să mergem, tovarășe. Cunosc un excelent post de observație.

Tot cu gîndul că se va produce un incendiu, o explozie, să putem vedea ce se petrece, dar să stăm departe de cazinou. În taxi îmi explică planul său. Se gîndise la terasa blocului galben, vila denumită Proteus. Îl cunoștea pe portar, n-avea să spună nimănui nimic. Țipenie de om nu călca noaptea pe terasă. Vom sta acolo pînă va pleca și ultima limuzină a invitaților.

Imobilul avea un hol uriaș, pardosit cu marmură și și puternic luminat. Ascensorul se afla în fund. După

ce-am intrat, Pandelis s-a oprit brusc și m-a luat de mînă. În fața noastră mergea un om mic de statură, în haine gri, îngrijite, cu guler tare, botine negre lustruite și pălărie de modă veche, cu calota bombată. Dar cel mai curios lucru la el era mersul. Își înclina trupul pe spate, de la mijloc în sus, ridica piciorul drept la înălțimea genunchiului, îl cobora încet și, puțin înainte de a atinge podeaua, îl mai depărta încă o palmă și apoi îl punea pe marmură. După aceea făcea la fel cu piciorul stîng. Era un pas de dans și totodată de defilare, ca într-un balet de marionete. Sau își făcea gimnastica înainte de culcare, sau omul acesta era bun de legat...

— O puștlama din alea despre care vorbeam ? l-am întrebat pe Pandelis.

— Nu, e un poet. Dar un fascist, adept al Marii Idei. Semnează : Alexandros Arhaios [1]. N-ai citit nimic despre el în ziare ?

Auzisem de el. Nu era rău ca poet. Avea grandilocvența făuritorilor de imnuri, dar fără fleacurile obișnuite, cu ceva bizar, ca o scrîntează, care îi dădea o viziune foarte personală asupra lumii.

Alexandros luase între timp ascensorul și Pandelis alergă la casa scării, privind în sus, ca să vadă la ce etaj se oprește.

— Curios ! spuse el intrigat. Nu se duce la culcare. S-ar părea că e iar ședință la Proteus...

În timp ce așteptam ascensorul, îmi explică că la etajul opt se ținea săptămînal o ședință la care participau Alexandros, un oarecare Rikkis — un veritabil vagabond, cu traistă pe umăr și toiag în mînă, protectorul tuturor cîinilor făr' de stăpîn din Alexandria —, și un oarecare Atanassios, arhimandritul emigranților ruși. Se adunau, chipurile, să joace bridge, dar la mijloc era ceva suspect, ceva ce aducea a masonerie. Al patrulea era englezul vilei Proteus, care vorbea grecește ca un grec.

De unde știa toate amănuntele astea ? Îmi astupă gura cu mîna, să tac, opri brusc ascensorul la etajul șase, deschise ușa fără zgomot ; am urcat celelalte două etaje

[1] Alexandru Anticul.

pe scară, fără să aprindem lumina, și am ieșit pe terasă. Vîntul de sud adusese praf din deșert; deasupra noastră, stelele păreau depărtate și tulburi. Aerodromul militar din Dekhela era puternic luminat, dar în jurul nostru orașul era cufundat în beznă. Ici-colo, un bec uitat, ferestre fără camuflaj, farurile unei mașini și scînteile produse de cablurile tramvaielor învăluiau timp de o clipă clădiri, balcoane, ferestre, frize, într-o dramatică lumină viorie, pentru ca apoi să fie din nou înghițite de întuneric. Ne-am apropiat de marginea vestică a clădirii și ne-am aplecat deasupra firmei pensiunii. La dreapta noastră, deasupra mării, se contura masa întunecată a cazinoului. La intrare, un du-te-vino de limuzine. În spatele lor se aprindeau luminițe roșii, cînd șoferii opreau să coboare invitații. Motocicletele ale Poliției militare circulau pe Cornișă cu farurile aprinse, fără un motiv aparent. Am ales un colțișor și ne-am așezat acolo, cu ochii ațintiți asupra cazinoului.

— Știu aceste lucruri de la o cunoștință de-a mea care are pensiune la etajul trei. Adică avea... acum nu mai primește clienți, l-a păstrat numai pe acest Alexandros, din milă, pentru că-i sărac lipit pămîntului. Dacă-l aruncă pe drumuri, acolo rămîne și moare de frig ca un cîine. E incapabil să-și cîștige pîinea, deși are diplomă de profesor, cu studii universitare la Berlin și Paris.

— De milă, am zis eu ironic. Dar cîți ani are această cunoștință a ta?

— Aproape patruzeci, de ce?

— O fi amantul ei și acum îi e milă de el.

— Nu, nu, tovarășe, greșești, zise Pandelis tulburat. Ea n-a avut niciodată amanți. Dealtfel, și el e o ființă ciudată. Spune niște lucruri că-ți vine cîteodată să-l strîngi de gît, nu alta. Un fascist și un pervertit.

Pauză. De departe răzbătea vuietul incoerent al orașului ce-și continua activitatea sub acoperămîntul negru al camuflajului.

— Ce este dragostea, tovarășe?

Am rîs. Mă întreba serios și mi-am amintit de rolul meu de propagandist. I-am spus cîteva lucruri banale.

— Și cînd iubești o femeie mai întîi cu trupul și apoi o cunoști mai bine și o iubești cu sufletul, tot dragoste se cheamă și asta ?

— Depinde. Dacă ții mult să crezi în asta, atunci poate deveni și dragoste. Numai că trebuie să fii cu ochii-n patru. Dacă ea e mai experimentată și te-a învățat o seamă de lucruri pe care nici nu ți le-ai închipuit, atunci ai devenit sclavul ei, te-a făcut prizonierul simțurilor...

Bănuiam cam ce i se întîmplase și de aceea îi vorbeam așa.

— Ai dreptate, spuse el după puțin. Și nu păcătuiești, tovarășe, cînd faci dragoste în cearșafuri curate, avînd alături baia cu apă caldă și rece și săpun parfumat, în timp ce ai tăi crapă de foame în patrie, pentru că n-au cîteva picături de untdelemn ?

Ce puteam să-i răspund ? Am întins mîna și l-am apucat de grumaz. Aveam senzația că cineva stă în spatele nostru și ne urmărește. Am privit cu coada ochiului, fără să întorc capul. Niște palmieri plantați in lăzi de lemn fremătau alături de noi. Frunzele lor late se frecau unele de altele și fosneau ca mătasea. Trebuie să fi fost frunzele. Am întors capul. La vreo douăzeci de pași de noi se zărea silueta unei femei care mai mult se sprijinea decît ședea pe marginea zidului. Purta un capot lung și stătea cu brațele încrucișate. Mai în spate, poate în preajma Spitalului grecesc, două reflectoare ale artileriei antiaeriene își încrucișau razele lor luminoase.

— O englezoaică, chiriașă la Proteus, explică Pandelis.

Am stat pe terasă pînă aproape de ora unsprezece. În fața cazinoului nu mai era nici o mișcare. Am coborît cu băgare de seamă și ne-am întors la cămin tot cu taxiul. L-am așteptat pe Văduva pînă în zori. Și cînd, în sfîrșit, apăru într-un tîrziu, arăta ca o lămîie stoarsă, și-i scoteai cu cleștele cuvintele din gură. Îl storsese fata de la garderobă, care nu acceptase nici în ruptul capului să se amîne data încasării recompensei.

— Și tu, bun platnic, ca întotdeauna..., zise Foteros sarcastic. Fără pic de rușine. O mișcare întreagă care așteaptă ca tu să-ți faci mai întîi mendrele cu o femeie!

— Nu-mi căuta rîcă, ți-am mai spus-o și altădată, zise Văduva. O să-mi ies o dată din fire și atunci vai de voi. Ce tot ragi ca un măgar? Așa sau altminteri, tot aș fi întîrziat. Mai întîi, trebuia să predau smokingul celui care ni l-a împrumutat, să restitui peruca coafezei de la Alhambra, să-mi curăț mutra de vopsea... Unde era să fac toate astea, pe stradă?

— Mai termină odată cu smokingul, cu peruca și cu vopseaua ta! Ne-ai scos sufletul, măi Thanassis!

La drept vorbind, ieșirea lui Foteros nu era justă. Aflasem încă de la miezul nopții ce ne interesa, cum decursese difuzarea manifestului. Foteros se îngrijise din timp ca un om de-al său să se întîlnească cu un cetățean care, la rîndul lui, cunoștea un ziarist, și acesta îi spusese la telefon că toate planurile dreptei au fost răsturnate din cauza unui manifest, care apăruse ca musca-n lapte, și le stricase toată treaba.

— N-au decît, să zică tot ce vor, spuse Văduva după ce-i trecu supărarea, dar Rossos e într-adevăr un om și jumătate.

— Care Russos, ministrul?

— Nu necioplitul ăla. Vicepreședintele, nu-l știi?

Pe scurt, iată ce reieși din relatarea lui, după multă trudă, certuri, întreruperi și recapitulări: Planul cu hainele și pălăriile se dusese de rîpă. Dar fata de la garderobă îi spusese că în seara aceea urmau să fie angajați încă vreo zece chelneri, pentru că personalul cazinoului nu putea face față unui număr de trei sute de invitați. Numai că președintele sindicatului, o scîrnăvie fascistă de-a lui Metaxas, urma să trimită oameni de-ai săi, cu o hîrtie la mînă pentru a fi recunoscuți. Dacă însă Thanassis reușea să găsească un smoking și să se machieze un pic ca să nu fie recunoscut de copoi, ar fi putut să facă și el pe chelnerul, și să fie considerat de cei noi ca un vechi chelner al cazinoului, iar de către cei vechi ca unul dintre cei noi. O artistă de la Alhambra, care cunoscuse altădată vremuri mai bune, îl transformase într-o maimuță pudrată, cu păr alb, tăiat

scurt, și ochelari falși. Văduva se apucase de lucru imediat după căderea nopții, fără să privească nici în dreapta, nici în stînga, și fără să vorbească nimănui. Fata îi predase din dulap șervetele călcate, în teancuri de cîte zece, și el se ducea în fața fiecărui tacîm și le împăturea din nou, dîndu-le o perfectă formă piramidală. Se înțelege că în fiecare șervet strecura și cîte un manifest împăturit în patru. Chibzuise mult la treaba asta și ceruse și părerea fetei, care asistase la numeroase banchete și avea experiență în această privință. „Se întîmplă foarte rar, îi spusese fata, ca cineva să-și despăturească șervetul înainte ca invitatul de onoare să se așeze și să se servească aperitivele.“ Dacă însă s-ar întîmpla așa ceva, poate că ar fi nevoie de intervenția lui Văduva pentru a neutraliza reacțiile acestui cuiva, pînă cînd și ceilalți trei sute să-și ocupe locurile. Dar să se vadă ajuns la acest punct, pentru că mare e mila lui Dumnezeu ! Pentru orice eventualitate, își asigurase și o cale de retragere... către mare, spărgînd la nevoie geamurile cu o îmbrîncitură, în care caz ar fi trebuit să plătim peruca cea nouă și smokingul. Stăpînul lui era într-adevăr de-al nostru, dar sărac. Masa forma un U mare cu spatele spre largul Mediteranei și la mijloc gol, ca și cum banchetul ar fi fost urmat de dans. Primii care sosiră fură invitații de mîna a doua și a treia : președinți, vicepreședinți, secretari generali, consilieri și casieri de asociații din Peloponez, Constantinopol, Hios, Limnos, Imbros, Mestusi (auzi dumneata, din Mestusi !), fiecare sat și o asociație, reprezentînd organizații profesionale, cluburi, uniuni, ligi ale chelnerilor, licențiaților, intelectualilor, sportivilor, excursioniștilor, veteranilor, sanitarilor, cercetașilor, băcanilor, croitorilor ; cincizeci și nouă de președinți, cincizeci și nouă de sigilii, și nici o femeie ! Organizatorii, cunoscuți falangiști ai răposatei organizații de tineret a dictatorului Metaxas, rugau pe invitați să nu-și ocupe deocamdată locurile, ci să stea în spațiul gol dintre mese pentru a forma o masă compactă și a aplauda cînd vor sosi personajele importante. Primul sosit dintre aceștia fu Ghiorghios Russos, care veni cu o birjă direct de la biroul său de avocatură. Era însoțit de un avocat stagiar, care-l ajută să coboare. Sst... a venit Russos... Russos...

se auzi printre cei ce așteptau în picioare, și se lăsă o tăcere mormîntală. Îi făcură loc să treacă, vreo doi-trei invitați se apropiară de el, îi strînseră mîna și-i urară bun venit, dar nimeni nu aplaudă. Îl urau de moarte pe bătrîn. Russos înainta, mare și greoi, cu burta imensă, cu bărbia etajată și chelia lucitoare, sprijinindu-se cu mîna dreaptă pe umărul avocatului stagiar. Șchiopăta, pățise ceva la picior și-l tîra încet, desigur că-l durea, dar obrazul lui proaspăt bărbierit nu exprima nimic. Era firesc că nu putea aștepta laolaltă cu ceilalți, și nici n-ar fi fost just, pentru că era coșcogeamite vicepreședinte al guvernului. Cineva îl conduse la locul său, să se așeze, și atunci o stîrpitură cu fața gălbejită îi strigă din mulțime : „Regicidule !"... Se făcură imediat auzite o serie de recomandări : „Tăcere ! Fiți calmi ! Cum ne-a fost vorba ?" Un grup începu să scandeze lozinca dreptei : „Uni-u-ne Pan-e-le-nă !" Bătrînul, care ajunsese aproape la locul său, se opri și se întoarse ca să-i privească. Zîmbea. Își luă mîna de pe umărul avocatului și o ridică : „Democrație !", spuse el cu o voce tunătoare și chipul i se lumină. Tăcere mormîntală. După aceea izbucniră aplauze, apăruse limuzina lui Salvagos, președintele Comunității grecești. Bătrînul Russos se așeză și-l trimise pe însoțitorul său în bucătărie să-i aducă ceva. Aranjă tacîmurile din fața lui și despături șervetul. Văduva îl țintuia cu privirea, urmărindu-i fiecare gest, și încet-încet se apropia de el. Russos găsi manifestul, își puse ochelarii pe nas și începu să citească. După aceea îl împături iar, îl puse în buzunarul de la piept, bătîndu-l ușor cu degetele peste haină. Patriarhul, Venizelos, Tsouderos, Vulgaris și Mertakis sosiră aproape în același timp. Își primiră porția de aplauze și urmă puțină dezordine, pînă cînd fiecare își găsi locul, indicat printr-o carte de vizită. Ici-colo începură să fie despăturite șervetele. Patriarhul se ridică să binecuvînteze masa. Cîteva manifeste împăturite încă, sau desfăcute și mototolite, căzură pe parchetul lustruit. Russos se întoarse spre chelnerul din spatele lui și-i spuse să le strîngă și să le repună în fața celor care le aruncaseră. Patriarhul nu-și terminase încă rugăciunea cînd la capătul mesei șoaptele se întețiră : „Vînduților..." Bătrînul

Russos scoase manifestul și începu să-l recitească. Primul vorbitor luă cuvîntul. Russos se aplecă atunci deasupra farfuriei sale și-i strigă lui Tsouderos, care ședea puțin mai departe, între Patriarh și Salvagos : „Ascultă, Manolis ! Ai găsit manifestul ? Citește-l, dar acum !“ Scandal mare. Oratorul își întrerupse discursul. Despre ce manifest era vorba ? întrebau invitații. Șervetele fură despăturite toate, pe rînd. Capetele se aplecau deasupra unor hîrtii de culoare cenușie, cu literele mîzgălite. Un fior rece, un aer înghețat. Patriarhul încercă să plaseze o glumă, dar nu avu succes. Ce îndrăzneală, ce nerușinare ! strigau cetățenii indignați. Bătrînul Russos hohotea atît de tare, încît paharele de cristal vibrau. Desigur că, după toate cele întîmplate, discursurile își pierduseră incisivitatea. Marele neinvitat al serii, poporul, le închidea gura. Thanassis rămăsese nemișcat la postul său pînă la sfîrșit. Apoi o însoți acasă, cu taxiul, pe fata de la garderobă. Aceasta se repezise imediat la el, să-l înăbușe cu sărutările.

Într-o seară mă aflam la cămin cu Văduva și recapitulam situația. Din cînd în cînd mai ciuleam urechea. Un avion Hurricane zbîrnîia tot timpul, învîrtindu-se deasupra orașului. Avea dificultăți la aterizare ? Mai curînd executa o acțiune de recunoaștere. În ultima vreme circulau tot felul de zvonuri. Thanassis aflase de la sora unei cameriste elvețiene, care lucra la Mena House [1], că undeva, lîngă Piramide, avea loc o consfătuire între Roosevelt, Churchill și Cian-Kai-Și. Se șoptea că puțin mai tîrziu urma să sosească și Stalin. Pe de altă parte, Coloana V difuza ca ceva sigur că Aliații s-au scindat, că Churchill i-a restituit lui Stalin nota sa de protest cu privire la operațiunile din Italia, care zădărniceau deschiderea celui de-al doilea front.

Am auzit cheia învîrtindu-se în broască — nu putea fi altul decît Foteros. Ne-am pomenit însă cu Fanis. Ne-a salutat tăcut și s-a așezat. Era calm, dar gînditor. După aceea ne puse întrebarea obișnuită : „Ce mai e nou ?“ Venea de la Cairo, și el era cel mai în măsură să

[1] Hotel și restaurant lîngă Cairo.

ne spună noutățile. Se adevereau zvonurile despre conferința celor mari de la Piramide? Da, ne spuse el. Roosevelt și Churchill l-au chemat pe Cian-Kai-Și și discută despre războiul cu Japonia. Nici vorbă de Stalin, numai dacă s-ar duce ei la el. Vorbea uitîndu-se întruna la cicatricea mea și evitîndu-mi privirea. Oare Mărunțelu îi scrisese și lui?

— Maiorul Peter de la *Intelligence Service*, îmi spuse el tăios, cere capul tău pe tavă.

— Mă simt foarte onorat. Cine ți-a spus?

— Bătrînul Russos. Vin de la el.

Se auzi iar cheia învîrtindu-se în broască. De data asta era Foteros. Îi strînse mîna lui Fanis și, după aceea, ne cuprinse pe toți dintr-o privire.

— Ați venit de mult? întrebă el așezîndu-se.

— Abia am sosit, răspunse Fanis. Ai salutări de la bătrînul Russos. Tu te-ai dus la el ultima dată, nu-i așa?

— Da, de ce?

— Oameni buni, nu mă îndoiesc. Curajoși, fermi, dar nu știu să discute, și cu atît mai puțin să asculte. De tine vorbesc, Foteros. Ar fi trebuit să-l trimiți pe Simonidis.

Era prima dată că aflam de contactele noastre cu Russos.

— De ce să-i dăm posibilitatea să cunoască și pe alții? Nu-i ajung eu? Nu tot eu am fost la el și data trecută?

— Și ce-ați discutat cînd v-ați întîlnit? l-am întrebat intenționat, ca să-i dau lui Fanis să înțeleagă că nici nu ne informase măcar.

— Fleacuri.

— Nu sînt fleacuri, tovarășe, îi spuse Fanis. Nu-i timp acum de fleacuri. Dar poate ai uitat. O să-ți repet eu reproșurile lui: „Nu-mi spuneți niciodată nimic. Vă vorbesc, și voi nici nu mă ascultați. Faceți numai cum vă taie capul. Uneori aveți dreptate, recunosc. Dar ați făcut-o de oaie cînd au izbucnit tulburările în Brigadă. V-am tot avertizat, v-am sfătuit, v-am amenințat chiar, dar voi nimic. M-ați tot bătut la cap cu niște teze și discursuri, și v-ați așteptat ca eu, un vechi politician, cu experiența și educația mea, cu trecutul meu, să mă

conformez unor hotăriri pe care nici nu le discutasem în prealabil."

— Fleacuri, spuse iar Foteros. N-aveam nimic de discutat cu el. Era el în măsură să ordone englezilor să despresoare Brigada ? Și, la urma urmelor, de ce mai discutăm problema asta. Afacerea a fost clasată.

— A fost clasată, dar n-am tras învățămintele cuvenite, și acum plătim din nou pentru ea, zise Fanis.

Vorbea fără grabă, dar fața i se înroșise și pieptul i se ridica și cobora. Odată cu respirația se auzea și șuieratul pneumotoraxului. Din clipă în clipă avea să-l apuce tusea. Am dat să spun ceva, dar m-a oprit. Nu terminase.

— Știi de ce a trimis după mine și am venit de la Cairo ? Nu ca să se sfătuiască, nu ca să discute, ci ca să mă anunțe că a demisionat.

— Asta-i trădare ! izbucni Foteros și-și lovi chelia cu palma. Niciodată nu l-am considerat om de nădejde.

Văduva se ridicase de pe scaun și se foia prin cameră. Ridica din cînd în cînd capul și privea tavanul. Poate că asculta bîzîitul avionului. Așa făcea întotdeauna. Nu putea sta locului cînd era necăjit.

— Cel puțin l-ai convins să-și retragă demisia ? îl întrebă pe Fanis.

— Nici nu vrea să audă de așa ceva. Tsouderos i-a comunicat azi că-i acceptă demisia. Și încă ceva : pretinde ca acest lucru să rămînă secret pînă la plecarea celor Trei Mari. Interesele războiului mai întîi de toate. Nu vrea să le mai încurce treburile și cu o criză politică, pentru că din toată treaba asta n-ar avea de cîștigat decît Hitler.

— Pretinde, spuse Foteros din nou sarcastic. N-avem altceva mai bun de făcut decît să-l întrebăm pe el. Și-a prezentat demisia, fără să ne anunțe ; de-acum înainte ne privește ce vom face. Și mai bine așa. Lucrurile se limpezesc.

— Știu, spuse Fanis. Pretenția lui nu este întemeiată, dar o vom respecta, i-am dat cuvîntul. Nu ne convine deloc să rupem definitiv. O să mai avem nevoie de el, așa cum dealtfel și el are nevoie de noi. Reiese doar și din dorința lui de a ne ține la curent... altminteri ne-ar

fi lăsat să aflăm din ziare, așa cum l-am lăsat și noi de multe ori. Totuși, dorește colaborarea cu noi, în fața noastră stau încă lupte grele. Dar nu o colaborare așa, la nimereală, ca pînă acum. Trebuie să organizăm contactele noastre. Adineauri ai strigat „asta-i trădare", și nu te-am întrerupt. Să analizăm însă lucrurile și din punctul lui de vedere. Oare în martie, cînd am făcut mobilizarea și l-am răsturnat pe Kanellopoulos, i-am spus ceva? L-am întrebat cînd i-am trecut numele pe lista viitorilor miniștri? L-am consultat vreodată pe cine ar dori să aibă drept colaboratori? Și-atunci cînd din proprie inițiativă ne cheamă ca să discute cu noi, și noi vrem să-i băgăm pe gît o linie politică semnată și sigilată, ce mai vrei să spere și să aștepte din partea noastră? A procedat așa cum i-a dictat conștiința. Și, la drept vorbind, nu știu dacă n-aș fi făcut și eu la fel, dacă eram în locul lui.

— Dar, la urma urmelor, de ce a demisionat?

— Ascultă-mă, Manos. Situația bătrînului e tragică. A rupt-o cu venizeliștii, o rupe și cu noi, și rămîne singur, izolat. Și glasul lui este un glas ce strigă în deșert... Doresc din tot sufletul să se dovedească un profet rău, pentru că dacă viața îi dă lui dreptate, atunci e vai de noi. Are un fel al său de-a judeca lucrurile, o mare experiență, o intuiție... Nu-i de acord că noi punem în primul rînd participarea Mișcării la guvern, știi că proclamația din 28 octombrie o avea deja în buzunarul lui. „Veriga principală, spune el, e problema formei de stat." „De acord, îi spun eu, dar oare nu vă ajutăm? Aveți ceva de reproșat?" „Lasă, nu mai face pe deșteptul cu mine, zice el. Înțeleg de ce prioritățile voastre sînt diferite de ale noastre. Voi cereți un guvern care să coordoneze lupta poporului, pentru că vă e milă de el și doriți să-i curmați cu un ceas mai devreme suferințele. Nu vă dați însă seama că dacă problema formei de stat nu se rezolvă așa cum trebuie, atunci ne așteaptă nu eliberarea, ci o nouă ocupație? Știi că regele George s-a înțeles la Londra asupra unor chestiuni pe care nu le cunoaște nici prim-ministrul său? Întrebați-l pe Manos Simonidis, care se pricepe la drept constituțional, ce înseamnă asta?" La acel punct al discuției s-a referit la

maiorul Peter de la *Intelligence Service*. Cu alte cuvinte, ei știu că te afli aici. Prin urmare, fii prudent.

— Le-o fi dat de bănuit îmbunătățirea lui „Nautilus", zise Foteros.

— Bătrînul s-a referit la evenimente începînd din august, cînd a avut loc întîlnirea cu reprezentanții partizanilor, continuă Fanis îngroșîndu-și vocea de parcă ar fi fost Russos în persoană. „Toate organizațiile, toate partidele, chiar și Kanellopoulos, și întregul guvern în frunte cu Tsouderos, am semnat declarația în care se spune că, pentru a evita tulburările și vărsarea de sînge după eliberare, regele nu trebuie să se întoarcă în Grecia înainte ca poporul să hotărască asupra formei de stat. Regele este vinovat de instituirea dictaturii din 4 august 1936 și nu poate fi judecat de altcineva decît de însuși poporul. Dar ce face regele în acest timp ? Telegrafiază lui Roosevelt și lui Churchill invocînd înțelegerile de la Londra. Ce înțelegeri ? spun ei arătîndu-și colții, și Tsouderos se face mic de tot în găoacea lui. Iar reprezentanții partizanilor sînt goniți într-un mod nici că se poate mai rușinos. M-am dus atunci și l-am întîlnit pe Eden, care era în drum spre Moscova, apoi m-am dus la Churchill. De ce ați semnat Carta Atlanticului, numai așa, de ochii lumii ? le spun eu. Noi, răspund ei, nu ne amestecăm în treburile interne ale nimănui ; intervenim numai în cazul în care sînt primejduite interesele războiului. Cu alte cuvinte, bagă bine de seamă, că de nu te băgăm și pe tine la răcoare. Și după multe presiuni, consilii și consultări, Tsouderos primește mai deunăzi o scrisoare, care reglementa, chipurile, chestiunea. Ascultă ce-a spus Majestatea sa și, dacă vrei, poți să-ți și notezi : «...cînd va sosi mult dorita clipă a eliberării Patriei, atunci voi reexamina problema datei reîntoarcerii mele în Grecia, în lumina condițiilor politice și militare existente...» Foarte bine, problema e rezolvată, spune vulpoiul acela de Mertakis. Foarte bine, foarte bine, spuneau și ceilalți. Mă ridic și bat cu pumnul în masă : «Dragi confrați, v-ați pierdut mințile ? Care sînt condițiile astăzi, știm cu toții foarte bine. E.A.M. în Grecia, E.A.M. aici. Ce, o să ne ascundem după deget ? Dar

ce schimbări pot interveni pînă la eliberare pentru ca George să trebuiască să examineze DIN NOU chestiunea ? Unde s-a mai văzut ca un popor, și încă un popor înarmat, să predea fără luptă cuceririle sale politice și sociale pe care le-a plătit cu-atîta sînge ? Deschideți-vă bine ochii ! Ni se pregătește o nouă ocupație. Batalioanele de securitate ale lui Gonatas [1] vor fi botezate Rezistență națională și aceștia vor readuce pe rege. Cu alte cuvinte, război civil. În ce privește forțele grecești din Orientul Mijlociu, se vor strădui să le schimbe credința și pentru că acest lucru nu va fi cu putință le vor dizolva sau le vor închide în spatele sîrmei ghimpate, așa cum au făcut cu Brigada II și fac acum cu forțele E.L.A.S. din Samos.» «Ia stați puțin, strigau confrații, nu crezi că exagerezi ? Mai sîntem și noi aici, un guvern responsabil.» Și atunci vulpoiul acela de Mertakis a avut o... inspirație. A propus să se adauge «de comun acord cu guvernul» după cuvintele «data reîntoarcerii mele în Grecia.» Că vezi, domnul acesta respectă Constituția ! Apoi îmi spune : «Dacă se acceptă, preîntîmpinăm orice pericol.» Dar eu le spun : «Dacă propunerea va fi adoptată, aceasta înseamnă că și voi toți aprobați intervenția străină și schimbarea prin forță a voinței poporului. Nu-mi pătez mîinile cu sîngele fraților mei. Mă desolidarizez de voi.» Ieri am fost anunțat că scrisoarea va fi publicată cu adăugirea propusă de Mertakis. Zarurile au fost aruncate. Niște uzurpatori, fiule, niște uzurpatori ticăloși. N-au înțeles nimic din măreția și tragedia poporului. Nepăsare totală și corupție."

Am avut impresia că avionul Hurricane zbura razant deasupra casei noastre. Dar nimeni nu l-a auzit. Pesemne că numai norul acela purpuriu bîzîia în creierul meu.

— Și acum, ce vom face ? am întrebat.

— Ce putem face ? Vom continua pe aceeași linie. Voi ce părere aveți ? întrebă Fanis.

---

[1] Stylianos Gonatas, prim-ministru al Greciei în 1929. Rămas în Grecia în timpul ocupației germane a favorizat crearea Batalioanelor de securitate, înarmate de ocupanți.

— Trebuie să ne mai gîndim asupra acestei chestiuni, zise Foteros, dar linia noastră rămîne în general neschimbată.

— O să le venim noi de hac, zise Văduva gînditor și cu convingere ; nu se mai plimba acum în lungul și latul încăperii. De fapt, am trecut și prin situații mai grele și nu ne-am speriat...

V

UNEORI SINGURĂTATEA POATE JUCA FESTE foarte urîte femeilor care au imaginație. Pățania acelei nopți o făcu pe Nancy să se gîndească că va sfîrși prin a se îmbolnăvi dacă se mai lăsa încă puțin în voia inerției și expectativei. Cititul nu era un remediu bun, pentru că în spatele cuvintelor, chiar și ale celei mai realiste povestiri, ea se străduia să descifreze semne și mesaje care s-o încurajeze să întreprindă acțiunile cele mai extravagante. Începu să iasă des în oraș. Diminețile și le petrecea în marile magazine, la amiază își lua aperitivul la Unica sau la Cecil, iar dejunul potrivit dispoziției din ziua respectivă. Se simțea italiancă ? Atunci dejuna la Stella, care în trecut era Stella d'Italia. Proprietarii greci desființaseră din patriotism partea a doua a numelui, după lupta de la El'Alamein, cînd erau deja siguri de evoluția războiului, remarca cu răutate Mrs. Brooks. Cu toate acestea, restaurantul servea macaroane excelent pregătite cu parmezan, cu sos *alla bolognese* cu scoici de mare. Nan alegea o măsuță izolată, lîngă fereastră, privea furnicarul străzii, bărcile de pescari în Portul Răsăritean, insula Faros, și continua cu umbra lui Ron, pe care o așeza în fața ei, o conversație imaginară care începuse cu mulți ani în urmă în Sicilia. Cînd se simțea franțuzoaică, se ducea la Union. În Normandia, Ron obișnuia adesea să comanda *coq au sang* și o jumătate de sticlă de vin de Maçon ca să stro-

pească carnea aceea foarte gustoasă și de asemenea ca să aibă un moral ridicat în clipa în care, odată întorși la hotel, aveau să se îmbrățișeze cu-atîta patimă, de parcă ar fi fost prima dată cînd făceau dragoste. Totuși, Nan prefera Stella, pentru că la Union întîlnea cunoscuți de-ai lui Charles care o puneau într-o situație dificilă cînd o întrebau vești despre el. Restul timpului și-l petrecea privind vitrinele magazinelor. Unele expuneau lenjerie foarte fină și frumoasă. Nu rezistă tentației și începu să-și reînnoiască partea cea mai ușoară a garderobei ei. De multe ori se făcea că privește vitrinele pentru a trage cu urechea la comentariile foarte picante ale soldaților. Bieții băieți, stăteau ceasuri întregi ca să admire fleacurile acelea inutile pentru ei.

Cînd încercă lenjeria cea nouă, după luni de zile, simți nevoia să-și depileze picioarele și subsuorii. Ceru sfatul lui Mrs. Brooks și află atunci un aspect al vieții alexandrine pe care nici nu și l-ar fi închipuit : bursa neagră. Existase o vreme cînd apa oxigenată lipsise cu totul din farmacii și blondele explozive își consultau cu îngrijorare oglinzile cînd se trezeau dimineața. În orice caz, nici una nu rămăsese în pană. Deși bombardată zi și noapte de avioanele Stukas, Malta era depozitara unei mari cantități de apă oxigenată în sticluțe de două sute de grame. Pe de altă parte, insula ducea mare lipsă de whisky, coniac și rom. Începu atunci comerțul prin troc, cinci sticluțe de apă oxigenată pentru o sticlă de whisky. Dar și în Alexandria băuturile deveneau din ce în ce mai rare. Atunci luă naștere industria locală de băuturi alcoolice și garnizoana din Malta consuma o calitate de whisky care în timpuri normale ar fi perforat stomacul celor mai rezistente gorile. Dar cine făcea acest comerț ? Veșnicii greci. Ofițerii și echipajele submarinelor și cargourilor care spărgeau blocada Flotei italiene și Aviației germane și aprovizionau insula asediată cu muniții și alimente. Bineînțeles, comerțul cu apă oxigenată se făcea pe-ascuns și în folosul celor care își asumau asemenea riscuri. Dar ce să mai spunem de macaroanele și brînzeturile italienești ? Proveneau din marile magazine de coloniale din Libia și Tripolitania, și erau transportate cu camioanele militare. Vinurile și

ciupercile franțuzești veneau din Tunis și Alger, la fel și ciorapii, chiloții și sutienele. Ca să nu mai vorbim de medicamente... Un singur camion încărcat cu asemenea mărfuri îți dădea posibilitatea să-ți construiești un imobil cu mai multe etaje. De dragul Alexandriei, coastele Mediteranei erau golite de mărfurile de lux. Gloria ei de odinioară renăștea, și aceleași neamuri, semiții și grecii, circulau pe drumurile ei atîtînd setea de plăceri, accelerînd ritmul vieții.

Într-o după amiază, în agitația febrilă a străzii Serif, cînd Nan nu se mai sătura admirînd femeile elegant îmbrăcate și ofițerii cu frizuri impecabile, se auzi strigată de cineva. Un Rolls Royce opri puțin mai departe ; era limuzina ambasadei, cu Gwendolen, care-i făcea semn cu mîna să se grăbească. Motociclistul care mergea în față se întoarse și veni lîngă șofer, ca să întrebe ce se petrece. Circulația se opri, mașinile din spate claxonau frenetic și Nan urcă în mașină ca să se termine vacarmul. Motociclistul se repezi iar în față, emițînd sunete de dezaprobare prin tubul de eșapament. Gwen o certă mai întîi pentru că nu dăduse nici un semn de viață de-atîta vreme și o informă că vrea-nu vrea o invită la ceai. Alergăturile și bătaia de cap prilejuite de conferința celor Mari la Cairo se terminaseră în sfîrșit și ea venise la Alexandria ca să mai schimbe puțin atmosfera. Urma să plece după cîteva zile. Nan ascultă această informație cu o ușurare nespusă.

Ceaiul întîrzia. Așteptau pe o oarecare Lady Atkinson, o grecoaică foarte bogată din Alexandria, văduvă sau divorțată, dar mai curînd văduvă, și pe fiica ei. Urmau să discute probleme ale Crucii Roșii în legătură cu refugiații din insula Samos. Gwen o rugă pe Nan să nu plece și s-o lase singură, așa cum arăta că are de gînd. Avea absolută nevoie de ea. Lady Atkinson avea reputația unei femei guralive și plicticoase. Sări apoi la problema refugiaților din Samos și spuse : ce soi de oameni or mai fi și ăștia, dar se opri brusc cînd o privi pe Nan.

— Iartă-mă, draga mea, n-am spus-o intenționat. Dar de ce ai slăbit așa ? Ai o culoare și cearcănele astea de sub ochi... Nu faci deloc bine, te asigur. Charles, care cunoaște mai bine decît noi problemele tale de ordin

biologic, ne-a povestit ceva. Dar, la urma urmelor, n-o să-ți petreci restul vieții bocindu-l pe fratele meu...

Se întrerupse iar cînd observă expresia pe care o lua Nan foarte rar, deoarece o dezgusta tot atît de mult ca și restul lucrurilor. Gwen schimbă subiectul. De fapt era același, dar privit dintr-un alt unghi, mai îndepărtat. Îi încredință un secret de război. Nu trecea noapte, îi spuse, să nu se descopere tinere femei aparținînd organizațiilor W.A.C. [1] și W.R.E.N.S., înjunghiate în parcuri, în grădina publică și pe malurile canalului Mahmudia. Foarte îngrijorător era faptul că nu purtau urmele unei siluiri, ceea ce dovedea că veneau de bunăvoie în parc. La început, Amiralitatea atribuise aceste asasinate unor criminali sadici. Dar acum nu exista nici o îndoială, dealtfel se difuzaseră și niște manifeste în acest sens. O organizație teroristă de egipteni fanatici supernaționaliști își asuma răspunderea lor. Probabil că erau conduși de un agent hitlerist. De aceea nu se dă nimic publicității : secret de război. Se crede că după dfiuzarea manifestului, femeile vor fi lăsate în pace și va veni rîndul bărbaților. Dar totuși e mai bine ca cineva să fie foarte atent cînd iese noaptea în oraș.

— Apropo, continuă tot ea pe nerăsuflate. Oare ți-am spus că Peter l-a descoperit pe grecul tău, căruia trebuie să-i predai portretul Apolloniei Sabatier ?

— Adevărat ? îngînă Nan. Unde ?

— Nu știu exact unde, dar mi se pare într-un lagăr de internați în Sudan. Peter a avut o discuție lungă cu el. Spune că este într-adevăr un om deosebit.

Nan fu cuprinsă atunci de un rîs nervos. Mai tîrziu, după ce-i trecu, povesti Gwenei, care o tot pisa cu întrebări, halucinația pe care o avusese în noaptea aceea. Se afla goală în baie. Închisese dintr-o dată toate robinetele și stinsese încălzitorul de apă. Glasul lui Manos pătrundea prin ventilator plin de căldură și cordialitate. Îi vorbea, îi vorbea grecește, și apoi un glas străin

[1] *Women's Army Corps*, Corpul de Armată al Femeilor.

punea o întrebare și glasul lui Manos vorbea iar și avea impresia că i s-ar fi adresat chiar ei. S-a șters repede cu prosopul, și-a pus capotul și a fugit pe terasă. Doi bărbați discutau aplecați pe marginea terasei. Manos, Manos, îl strigase ea fără glas. Răspunzînd parcă chemării, bărbatul și-a ridicat brațul și l-a îmbrățișat pe celălalt. Apoi s-a întors și a privit spre Nan. Ce cruntă dezamăgire ! Purta o pălărioară cum au alpiniștii. O creatură fără sex, care de obicei aleargă după ce-i pică. Nici nu-ți poți închipui cît am plîns în noaptea aceea...

Bătrîna servitoare a pensiunii vorbea engleza, dar și mai bine franceza, uneori cu o eleganță desuetă în accent. Așa o învățaseră maicile la Notre Dame de Sion, unde fusese trimisă ca internă, timp de doi ani, de primul ei prieten.

— Atît de mare ? se miră Nan.

— De ce mare ? Ceea ce vă povestesc eu s-a petrecut în anul 1892. Aveam atunci paisprezece ani.

— Atît de mică ? Dar atunci prietenul dumitale trebuie să fi fost un satir.

— Greșiți, vorbiți așa pentru că nu l-ați cunoscut. Era unul dintre oamenii cei mai de seamă ai țării, prieten bun cu Chedivul, ceea ce dealtfel a însemnat și pierea lui. Nu, nu era musulman, era grec dintr-o familie de viță nobilă. Și apoi viața era diferită pe vremea aceea. Alexandria de azi poate să fie de cinci ori mai mare decît cea de odinioară, dar totuși nu încetează să aibă un iz provincial, pe cînd atunci era o capitală, Parisul Orientului. Desigur, și atunci lumea trăia în păcat, dar acesta era dulce, îl hrănea și-l înfrumusețea pe om, îi dădea strălucire. Cui îi păsa atunci dacă există Iad sau Paradis, de vreme ce înșiși popii citeau slujba pe nerăsuflate și pe morți îi îngropau în graba mare. Dați-i zor, spuneau, ei, lumea se grăbește să trăiască. Țara asta e nouă și are nevoie de risipă, așa cum un damblagiu are nevoie de ventuze. Astăzi e altfel, păcatul intră în om ca boala, ca și cancerul pietrei. Treptat-treptat, sufletul omului se fărîmițează și-l ia vîntul și-l risipește. În vremea aceea, aurul curgea, cu adevărat, pe străzi, și era călcat în picioare și acoperit cu

balegă de cai. Dumneavoastră n-ați văzut-o pe Lady Servidakis alegîndu-și amanții cu vîrful cravașei. Avea o caleașcă neagră cu patru cai și blazon aurit, comandă specială pentru ea la Londra, și caii erau arăbești, pursînge, îi fuseseră dăruiți chiar din grajdurile lui proprii de către Scawen Blunt, poetul, cel care a luat de nevastă pe Lady Ann, nepoata Lordului Byron. Era prieten intim cu Arabis Pașa, rebelul, cel care a dat foc Alexandriei, Dumnezeu să-i ierte, acolo unde-și ispășesc păcatele, în flăcările Gheenei. Și așa cum spuneam, ea singură își conducea caleașca. Trecea în galop pe strada Serif, apoi în Piața Consulilor și cei ce se plimbau se grăbeau să se pună la adăpost, iar fanfara întrerupea bucata de Verdi și intona aria ei preferată, dintr-o operetă de Offenbach, dar ea nici nu auzea și nici nu se oprea. Se năpustea pe strada unde erau braseriile și dacă aveai ghinionul să te afli în calea ei... Măsuțele și scaunele se răsturnau, halbele se spărgeau pe trotuar, iar berea blondă de Pilsen se vărsa pe jos, motanii nimereau drept în farfuria cu barbunii prăjiți și cerșetorii înfulecau în grabă icre de chefal din Damietta. Tot tineretul aurit al Alexandriei se ridica în picioare, părăsind cîntărețele și chelnerițele, pe fetele acelea cu obrajii îmbujorați din Viena, Budapesta și Triest, proaspete ca roua dimineții, și alergau s-o aplaude. Și ea învîrtea cravașa deasupra capetelor lor fără să se oprească. Și cel ce reușea să-i smulgă cravașa din mînă era invitat în caleașcă și apoi dus la vila ei și acolo stors ca o lămîie, bietul om. Pe vremea aceea trăia un om tare bogat care se ocupa cu bursa, pe nume Alexakis, și care umbla întotdeauna cu o camelie mare la butonieră. Și mulți ani a alergat el după ea, ca să și-o facă ibovnică, dar ea îi spunea mereu *„nix*. Noi credeam că-i vorbește în limba maică-si, adică grecește : „vino la noapte", dar de fapt ea îi zicea „nu, pe nemțește. Și Alexakis i-a adus caleașcă trasă de patru cai și vizitii și mituia polițaii și comisarii și-i făcea cadouri princiare, dar ea îi trimitea totul înapoi și-i zicea *„nichts, nichts"*. Și s-a gîndit el atunci să cumpere și să vîndă acțiunile încornoratului ei de bărbat, ca s-o prindă la strîmtoare și s-o oblige să-i cadă la picioare. Dar ea îi tot trimitea

de vorbă : „pe Lordul Cromer, poți să mi-l cumperi pe Lordul Cromer“ ? Pînă la urmă bietul om s-a ruinat. Pe vremea aceea, dacă erai cu adevărat bărbat și portofelul îți era doldora de bani, puteai să te culci cu contese și cu baronese din epoca lui Ismail Pașa. Te așteptau în uliţele înguste, ascunse în văluri și-ți ofereau să cumperi violete de Parma, învelite în staniol. Și dacă se întîmpla să te rătăcești în vreo uliță din apropierea braseriilor, toată noaptea nu auzeai decît zgomotul lirelor de aur pe postavul verde al meselor de joc.

— Alexakis a fost primul dumneavoastră prieten ?

— Pentru că v-am spus că s-a ruinat ? Nu, Milady. Dealtfel, toți sfîrșeau — mai devreme sau mai tîrziu — prin a se ruina. Vedeți, încă de pe-atunci exista bursa, și, cum se spune, într-o singură noapte, sau te îmbogăţeai sau te ruinai... Cine nu-și trăgea un glonte în cap, mai apuca uneori ziua cînd își refăcea averea. Nu, al meu era boier adevărat, nu era stîlp de cafenea. Cu vreun an înainte, Alexakis încercase să mă cumpere de la taică-meu, dar nu-i mersese. Mă văzuse la Polytheama și-i plăcusem, dar eram foarte tînără. Executam un număr de acrobație împreună cu tata și cu mama vitregă. Mergeam pe sîrmă și imitam un liliac, îmbrăcată, din creștet pînă în vîrful picioarelor, cu un maiou negru foarte strîns pe corp, direct pe piele, înțelegeți. Pe vremea aceea ce nu dădeau bărbații ca să vadă un trup, nu era ca azi, cînd femeile umblă despuiate pe stradă și nimeni nu le dă atenție. Purtam și o mască aurită pe ochi, și cum eram bine dezvoltată pentru vîrsta mea, spectatorii înnebuneau pur și simplu cînd apăream pe scenă. Dar mama vitregă îmi purta de grijă, ba mă și ajuta. Pe cei mai insistenți îi ducea în cabina ei și acolo reușea să-i calmeze. Boierul meu nu călcase niciodată la Polytheama. Dar sosi ziua lui de naștere, împlinea cincizeci de ani și era tare amărît din această cauză. Bucătarul lui, care era totodată și un cofetar foarte priceput, îi pregătea în fiecare an un tort uriaș cu atîția porumbei vii cîți erau și anii lui. Bucătarul isteț se gîndi că dacă-i pune cincizeci de porumbei, îl va întrista și

mai mult, cînd va vedea invitații numărîndu-i. Mai bine să-i pună un liliac înăuntru ca să-l mai înveselească puțin. Și astfel a construit el un foișor din zahăr caramel și migdale prăjite și m-a pus să stau ghemuită înăuntru. Iar pe deasupra mesei au atîrnat un trapez, chipurile, cu papagali, și cînd boierul meu a tăiat tortul, am țîșnit din el și mi-am executat numărul acrobatic. Cît pe-aci să dau foc salonului și să incendiez palatul întreg, pentru că nu ținusem seama de candelabre. Dar invitații strigau „dă-i înainte, las-să ardă", iar boierul meu înnebunise de-a binelea. Pe taică-meu îl umplu de aur și mamei mele vitrege îi dărui un colier cu trei șiraguri de perle. Amîndoi își luară tălpășița și nici c-am mai auzit sau știut vreodată ceva despre ei. Și el mi-a adus profesoare și pian, m-a trimis la școală la călugărițe, îmi aducea croitorese ca să-mi facă tot felul de rochii. M-a ținut așa cinci ani în casa lui și eu tot fată eram. Mă mîngîia, mă săruta, înțelegeți, era un om rafinat, se ducea în fiecare an la Paris. Dar nu îndrăznea. Singurul lucru care-l pretindea de la mine era ca în ziua lui de naștere să-i reprezint liliacul. Dar eu creșcusem între timp și costumul nu mă mai încăpea. Îmi făcură un altul. La nouăsprezece ani eram o femeie în toată puterea cuvîntului. După sărbătorirea aniversării sale, împlinise cincizeci și cinci de ani, m-am ascuns așa cum eram costumată pe balcon și cînd s-a culcat, m-am furișat ca și liliacul și m-am băgat în patul lui. Nu pot spune că m-a făcut fericită din prima clipă. Plîngeam și tremuram amîndoi și cît pe-aci să-l pierd în brațele mele, pentru că era suferind de inimă. Treaba s-a aflat repede de tot și cei doi fii ai săi de la soția care-i murise au făcut scandal și l-au amenințat cu consilii de familii, pînă cînd l-au silit să mă îndepărteze, și atunci mi-a cumpărat o căsuță, undeva departe, și venea acolo să mă vadă. Costumul cel nou mi-a purtat ghinion, o să vi-l arăt într-o zi, cred că mai e în ladă împreună cu cel vechi. Singurătatea e sfetnic rău. M-am încurcat cu un nemernic care-mi tot dădea tîrcoale, unul care se îndeletnicea cu contrabanda de tutun. Boierul meu ne-a prins asupra faptului și cît pe-aci să-l pierd iar din cauza inimii. Într-o săptămînă ne-a și căsătorit. Și mi-a

spus : „Dacă vrei să nu mai vin să te văd, e dreptul tău. O să mă coste mult, știm amîndoi acest lucru, dar o să rezist. Un singur lucru am să te rog. Să nu faci copii cu bărbatul tău, pentru că asupra lui apasă o ereditate grea." Nu era nevoie să-mi spună. Știam și eu că sămînța nemernicului era stricată. Situația asta a durat vreo doisprezece, treisprezece ani. Bărbatul meu mă snopea în bătaie, iar boierul meu mă consola. Pe neașteptate, m-am trezit însărcinată. Îmi pierdusem capul după un bărbat chipeș, care locuia prin apropiere. Depășise de mult vîrsta tinereții, dar mai era încă în putere. La naiba, mi-am zis eu, în curînd voi împlini treizeci și doi de ani, cînd o să mai fac copil care să mă îngrijească la bătrînețe ? Bărbatului meu i-am spus că era copilul lui, dar boierului meu i-am mărturisit adevărul. Îl cunoștea pe tatăl copilului meu și chiar îl și iubea. M-a sfătuit să nu spun nimănui nimic, nici chiar lui, și a doua zi s-a dus și-a trecut pe numele copilului pe care urma să-l nasc un teren mare, care avea să valoreze mult într-o zi. Dar sîcîielile fiilor săi pe de o parte și persecuțiile lui Cromer, pe de alta, din cauza prieteniei sale cu Chedivul, l-au zdrobit pe boierul meu și i-au grăbit moartea. Și-a dat sufletul chiar cu cîteva zile înainte de nașterea copilului. N-a apucat războiul balcanic ca să se bucure și el cînd am luat Iannina, Salonicul și atîtea alte insule. Vedeți, era un patriot înflăcărat.

Nan prefera să stea acasă seara. Nu pentru că se lăsase influențată de aluzia de prost gust a Gwenei ! La urma urmelor, dacă ar fi ajuns vreodată în această situație extremă, ar fi recurs la serviciile îndatoritoare ale lui Mrs. Brooks ; Marie-Claude era de părere că putea : o sursă autorizată caracteriza pe directoarea pensiunii Proteus ca discretă și eclectică. Nan stătea acasă pentru că nu avea cunoștințe care s-o însoțească la localurile de noapte, unde se dansa ; pentru că scaunele cinematografelor se umpluseră de ploșnițe și dacă se nimerea să fie început de lună, cînd Primăria le deparazita, mirosul insecticidului amestecat cu mirosul țigărilor Virginia îi amintea în chip neplăcut de vizita lui Peter. Între timp

descoperise voluptatea whiskyului simplu, fără apă sau sifon ; nu prea multe pahare, trei sau patru în fiecare seară. Ghemuită pe divănaș, simțea cum băutura lunecă pe gît ca un foc lichid, și o amorțeală plăcută îi cuprinde tot trupul. De la al treilea pahar, începea s-o preocupe un vis mai vechi : să scrie o culegere de povestiri scurte și dense. Le scria frază cu frază în mintea ei. Dar spre marea ei mirare, descoperi că nu mai putea să-și dirijeze inspirația așa cum voia. În loc să descrie viața reală din Bloomsbury, amănuntele atît de semnificative cotidianului din acest cartier londonez, se trezea compunînd nuvele de groază. Se închipuia, de pildă, în postura uneia din fetele ucise, împinsă de demonul curiozității, conștientă de pericol, știind foarte bine că acești oameni, deși extraordinari dintr-un anumit punct de vedere, erau totuși niște ucigași.

Între timp se apropia ziua cînd trebuia să se ducă iar în vizită la Lady Atkinson. Se gîndi să-i telefoneze și să se scuze că nu poate veni, dar o reținu speranța că poate avea s-o revadă pe Marie-Claude, care nu catadicsea nici în ruptul capului să-și părăsească atelierul, nesuferita ! E adevărat, febra creației îi cuprinde așa, deodată, pe artiști. Marie-Claude era graficiană și ilustra foarte îndrăzneț sonetele lui Verlaine, pentru o ipotetică ediție care avea să apară după eliberarea Parisului. Era fiica lui Lady Atkinson dintr-o primă căsătorie. Înaltă, cu un trup frumos și niște ochi căprui plini de duioșie, dar avea un nas nefericit, ca un morcov, care-i urîțea obrazul, indiferent de unghiul din care l-ai fi privit. De la prima vizită în salonașul ambasadei, o ajutase pe Nan, prin intervențiile ei succinte și usturătoare, să scape de cursele care i le întindeau mama ei și Gwen. De pildă, în timp ce Gwen elogia activitatea socială desfășurată de Nan în trecut și amintea de ambulanța care fusese trimisă în Spania datorită ei, Marie-Claude întrebase : „Cui, lui Franco ?“ Dar Lady Atkinson înfruntase cu mărinimie sabotajul fiicei sale : „Parcă noi nu luptăm acum pentru democrație ?“ Dar lui Nan îi fu de-ajuns ca să se orienteze. Refuză să se angajeze. Făgădui numai că avea să se mai gîndească. Marie-Claude intervenise iarăși : „Dealtfel, în această privință se ridică și

o chestiune de precedență. Deși cu mult mai tînără, Lady Nancy este prin naștere baroneasă, și într-un comitet ca acesta..." Mama ei pusese calm ceșcuța de porțelan chinezesc pe farfurioară. Zîmbea cu condescendență: „Acum vorbește sîngele *sans-cullotes*-ilor. Leită tatăl ei! Doamne, ce oameni lipsiți de maturitate acești mediteraneeni..." A treia intervenție: „Ca, de pildă, grecii..." Atunci a apărut pregnant și caracterul acestei doamne, datorită căruia fusese poreclită „Bismarck" pe vremea celuilalt război: „Destul, Marie-Claude. O să te trimit în grădină!" Glasul ieșea parcă dintr-un penar de lemn.

A doua oară, Gwen se reîntorsese deja la Cairo, Nan se duse singură la vila Atkinson, în Cartierul grec. Birja care o duse acolo îi amintise de o altă birjă, la Neapole, de plimbarea făcută la Castel d'Uovo pînă la Acvarium, de mîna lui Ron care-o mîngîia. Găsi pe Lady Atkinson în compania unei bătrîne englezoaice din Manchester, soția unui industriaș grec, a cărui ultimă contribuție la efortul de război era o fabrică pentru deshidratarea cepei, în împrejurimile Alexandriei. Discutau despre salonul renovat în care își luau ceaiul. Operă a unui decorator foarte scump din strada Serif, era mobilat într-adevăr cu un gust desăvîrșit. Singurul punct negru în satisfacția amfitrioanei îl produsese fiica ei cînd o informase chiar în dimineața aceleiași zile că decoratorul în cauză, francez de origine dar de cetățenie engleză, era nepotul unui tapițer comunard, care se refugiase la Londra după masacrul de la Père Lachaise [1].

În felul acesta, discuția ajunse repede și la problema refugiaților. Lady Atkinson se adresa mereu lui Nan, ca și cum îșidăduse consimțămîntul și era de-acum membră a Comitetului. Problemele, îi spunea ea, par foarte simple la prima vedere. Numai cînd te apuci să le soluționezi descoperi că pînă să dai de rădăcină te lovești de două-trei și chiar patru straturi, și acolo regăsești în miniatură cele două întrebări care frămîntă azi

[1] Aluzie la executarea comunarzilor după înfrîngerea Comunei din Paris.

pe orice om care gîndește : De ce luptăm ? Cum va fi lumea de mîine ? Un mic exemplu. Am pus femeile refugiate în lagăre separate. Nu ne vom referi acum la motive, pentru că ne-ar duce prea departe. Refugiatele, niște guri de hrănit inutile, în momentul în care trebuie economisit și ultimul centimetru pătrat al transporturilor maritime pentru efortul de război. Niște prăpădite care și-au părăsit țara, unde, la urma urmelor, nu aveau să le mănînce nemții, în afară de cazul în care s-ar fi amestecat în treburile bărbaților. Și în loc să se adapteze condițiilor de aici, ce credeți că fac, revendică... autoconducerea. Regulamentul Crucii Roșii, ordinele Cartierului general, legile Statului egiptean, care ne oferă ospitalitate, nu înseamnă nimic. Ele știu una și bună : autoconducere populară. Bine, le-am zis noi, puneți atunci pe cutare și pe cutare pentru că au vorba dulce și știu și o limbă străină. Nu, răspund ele, femeile astea s-au culcat cu italienii. Le privește, răspundem noi, nu ne amestecăm în treburile lor. Ne aflăm pe un teritoriu străin și n-o să ne transformăm acum în tribunal de moravuri. Nu, susțin ele, problema privește chiar scopul războiului, comportarea acestor femei este echivalentă cu colaborarea cu inamicul. Cea care ne vorbea era o fată drăguță, cine știe unde învățase englezește. O întreb pe neașteptate în limba ei : „Ai fi obiectat, dacă în loc de prieteni italieni ar fi avut prieteni englezi ?“ M-a măsurat din cap pînă-n picioare cu ochi de viperă și mi-a spus : „Quisling“ [1], ca și cum m-ar fi scuipat. Auzi dumneata, zdrențăroasa aia, analfabeta aia să mă facă pe mine quisling ! Desigur, i-am atras atenția comandantului de lagăr s-o supravegheze ca să nu ne creeze probleme.

Marie-Claude, care probabil trăgea cu urechea, intră îmbrăcată în bluza de lucru pătată cu vopsele.

---

[1] Trădător, colaboraționist, derivînd de la numele omului politic norvegian Vidkun Quisling (1887—1945), care, în calitate de prim-ministru, a colaborat cu ocupanții naziști la reprimarea patrioților norvegieni.

— Scuzați-mă că vă întrerup discuția, spuse ea. Nan, aș dori să cunosc părerea ta în legătură cu...

Ridică un carton mare în așa fel încît să fie văzut numai de mama ei și de Nan. Era un crochiu în tuș, două trupuri înlănțuite într-o îmbrățișare atît de grăitoare, încît Lady Atkinson sări pur și simplu din fotoliul ei aurit.

— Lady Nancy, spuse ea, înroșindu-se pînă în vîrful urechilor. V-ar deranja oare dacă i-ați da sfaturile dumneavoastre experte în atelier? Altminteri, fata aceasta n-o să ne dea pace.

Marie-Claude o trase cu putere de mînă. Plecară aproape alergînd. Auziră pe cele două doamne continuîndu-și cu multă naturalețe conversația.

— Vaci bătrîne, murmură Marie-Claude printre dinți. Candela voastră urît mirositoare e pe ducă... Doar puțin să-și fluture Armata Roșie steagurile și gata, s-a stins...

În camera mansardată pe care o amenajase în atelier, îi povesti lui Nan ultimul scandal monden. Aceasta nu mai putea de rîs auzindu-l. Industriașul care se ocupa cu deshidratarea cepei era cel mai afemeiat bărbat din Alexandria și pusese ochii pe o prietenă a fiicei sale, care număra numai nouăsprezece primăveri. În acest scop organizase în vila sa un bal mascat pentru tineret cu tema „Călușii azurii". Costume colante, măști și coditе de cal la locul indicat. Tinerii invitați sosesc și imediat dau buzna la pivnița cu băuturi a gazdei, pun mîna pe sticlele de scotch și gin și o fac lată de tot, ca la Pompei. Don Juanul nostru tomnatic se află în culmea fericirii. O duce pe aleasa inimii sale într-un colț, n-o lasă să danseze cu altul, îi face mărturisiri înflăcărate, îi promite cerul și marea și-i dă mereu să bea. Partenera sa manifestă înțelegere deplină, căldură și mare nerăbdare... O duce în camerele din interior să spunem în grajdurile întunecate și, acolo, iepușoara albastră suspină și-i șoptește la ureche: „Dar tăticule dragă, faceți greșeala..." Urmarea: o gravă depresiune nervoasă. Este chemat de urgență medicul psihiatru din Cairo.

Aceeași poveste, cu unele mici deosebiri, o auzi Nan și de la Mrs. Brooks, care venea din cînd în cînd seara să-i țină de urît. În orice caz, o dată pe săptămînă în mod sigur, cînd Brooks juca bridge cu prietenii săi neverosimili. Printre aceștia se afla mai ales unul pe care Mrs. Brooks nu-l putea suferi deloc din cauza mirosului de untură de pește rîncedă ce-l răspîndea. Nu se spăla niciodată, dar niciodată, și nu se atingea din principiu de apă. Vagabond și filozof, era adeptul fanatic al unui oarecare Boehme, care adora focul ca și vechii persani. Vorbea de „civilizația beduină", dar nimeni nu pricepea ce voia să spună prin asta. Mrs. Brooks se bucura cînd îi auzea pe tuspatru certîndu-se cu privire la Alexandria. Fiecare din ei trăia într-un alt veac. Vorbeau fără oprire și lăsau impresia că nu se refereau la același subiect. Dar mirosul pe care-l exalau era de nesuferit și de aceea pleca.

Nan afla mereu cîte ceva în cursul acestor vizite. Avea astfel un motiv în plus să nu dorească să iasă serile în oraș. Într-o seară, Mrs. Brooks aduse cărțile de joc și îi ghici. Se distră de minune. „Un valet de treflă se gîndește mult la dumneavoastră, îi spuse ea. Dar văd primejdii, trebuie mare băgare de seamă. Desigur, avem pe riga de caro, presupun că acesta este Sir Charles, dar nu, mă tem mai mult de valetul de pică, vedeți cu cîtă viclenie se strecoară gălbejitul ăsta!" Nan se amuza de minune. Îi era lesne să ghicească unde se afla sursa de inspirație a prezicătoarei : telefonul. Dar într-o dimineață cînd vizitele deveniră mai frecvente, Mrs. Brooks îi spuse concret că valetul de treflă avea o cicatrice pe frunte, de pe urma unui duel. Nan se neliniști. Încercă să afle pînă unde ajungeau informațiile, dar interlocutoarea ei o asigură că numai atît arătau cărțile și nimic mai mult. Nan înțelese că s-a trădat singură. Se hotărî ca în viitor să fie mai atentă.

Mrs. Brooks puse capăt discreției sale înainte de Crăciun, într-un chip foarte ciudat. O convinsese pe Nan să facă împreună o ședință de *halawa*, procedeul cel mai vechi și eficient de depilare din Orient : zahărul topit. Nu era prea dureros, dar era necesară puțină experiență. Nan acceptă din curiozitate. În ziua stabilită. Mrs. Bro-

oks sosi în kimono, frămîntînd, întinzînd, împăturind şi iar frămîntînd un aluat cenuşiu. Se dezbrăcară în chiloţi şi sutien şi se încuiară în baie. Mrs. Brooks se ţinea splendid pentru vîrsta ei. Avea o carnaţie oacheşă şi tare. Îşi destăinuiră secretele ca între femei. Poţi găsi întotdeauna pe cineva disponibil, spuse Giulia, căci aşa se numea Mrs. Brooks, referindu-se la experienţa ei personală. Nu mereu aceeaşi persoană, pentru că se cramponează de tine şi nu mai poţi scăpa de ea. Unul singur, niciodată doi în acelaşi timp. Fără remuşcări, fără bătăi de inimă, decît cele inerente aşteptării. Ca o măsură de higienă, ca un medicament, o dată sau de două ori pe săptămînă. Strîmbîndu-se de durere pentru că Giulia trăsese pasta aplicată pe picior fără s-o avertizeze, Nan îi spuse că pentru ea era de neconceput aşa ceva. Trebuia să iubească cu toată fiinţa ei un bărbat. Giulia frămînta iarăşi *halawa*. „Ah, dragostea, spuse ea. Am avut şi eu odată o mare dragoste pentru un băiat, dar ce băiat, măiculiţă! Blestemat fie acest diavol de Brooks, care a băgat frica în el şi a plecat de lîngă mine. Un diavol în toată puterea cuvîntului, rău şi ingenios. Să vă păziţi de el, draga mea. Vă poate face mult rău. Eu nu am nici o încredere în partidele astea de bridge şi în discuţiile despre vechea şi noua Alexandrie. Sînt sigură că-şi continuă vechea lui meserie de informator. Şi pe aceşti aşa-zişi prieteni îi foloseşte drept copoi. Voiam să vă atrag de mult atenţia, dar nu mi-aţi dat prilejul, şi eu n-am avut curajul. Şi-apoi, sînt o fiinţă slabă, mi-e teamă de el. Mă şantajează, şi fac tot ce doreşte el. În folosul cui lucrează? N-are niciodată bani la el. Şi totuşi trebuie să aibă mult bănet la bancă. Cui o să-l lase? Întreaga mea zestre, bijuteriile mamei... Tînărul acesta pe care-l căutaţi... Sînt şi eu grecoaică, Giulia, adică Iulia, pentru că m-am născut în luna iulie. Îmi amintesc de tata, se numea Dimosthenis, sper cel puţin ca el să fi fost tatăl meu."

— Mi-am închipuit că sînteţi grecoaică, zise Nan ca s-o facă să continue.

— Draga mea, zise Giulia încercînd cu dosul palmei pielea de pe picioarele lui Nan, trebuie să-i spuneţi să nu mai vină deloc pe-aici, fiindcă e periculos pentru el.

Nu, nu, între noi nu trebuie să existe neîncredere. Știți foarte bine despre cine vorbesc. Despre bărbatul acela cu cicatricea pe frunte și cu pălăriuța tiroleză. Da, l-ați văzut o dată pe terasa noastră și nu l-ați recunoscut.

Nan se așează jos, pe covorașul umed al băii. Transpirația îi curgea șiroaie și părțile depilate o usturau.

— Giulia ! strigă ea, în numele Domnului, de unde știți toate lucrurile astea ?

— Nu le știu, Nancy. Dar mai curînd le știu și o să vi le povestesc, dar asta înseamnă că viața mea e în mîinile dumneavoastră. Maiorul Peter, prietenul dumneavoastră, a venit de două ori la Brooks. Prima dată i-a spus să nu vă slăbească din ochi, pentru că într-o zi grecul își va face apariția și trebuie să-i predați un tablou. A doua oară, asta a fost ieri, i-a spus despre pălărioară și scena de pe terasă la care ați fost martoră. Eu habar n-aveam de nimic, aduceți-vă aminte cui i-ați povestit dumneavoastră. Împreună cu el era și un marinar grec. Dar marinarii care vin în blocul nostru sînt numeroși, portarul spune că n-a văzut pe nimeni și, în orice caz, el nu permite unor necunoscuți să folosească ascensorul fără să-i întrebe pe cine caută.

— Dar, Giulia, strigă din nou Nan cu o licărire de speranță, poate că marinarul e unul din cunoscuții portarului. L-ați întrebat ?

— E posibil. Numai că în imobilul nostru urcă și coboară atîția marinari, și toți sînt cunoscuți ai portarului. Dar sper ca Brooks să nu se fi gîndit la asta.

— Dar de ce trebuie neapărat ca omul pe care-l caut eu și cel cu pălăriuța să fie una și aceeași persoană ?

— Nu știu, dar maiorul Peter este convins de asta. El asociază prezența lui pe terasă cu difuzarea unor manifeste la cazinoul din Chatby, în noaptea de 28 octombrie.

Peter, Gwendolen — verigi în lanțul trădării ? Îngrozitor, îngrozitor ! Nan trebuia să se gîndească bine de tot, trebuia să se apere.

— Fac o greșeală, spuse ea. Scena de pe terasă s-a petrecut la întîi noiembrie.

VI

UMBRA MASTICULUI SE MICȘOREAZĂ TREPTAT și se strînge la poalele lui. E vremea să te duci la plajă. Te dezbraci și pui costumul de baie pe care ți l-a cumpărat Mama în ultimul moment. Este un costum întreg, din bumbac, de-o culoare spălăcită, plumburie; nu se cambrează la talie și-ți vine prost; te taie la umeri și între picioare. A înșelat-o vînzătorul. Tonis îți spune că se va mai strînge cînd vei intra în apă. Dar tu, ca să te consolezi, spui că se va întinde și mai mult pentru că e din bumbac. Astfel, ziua îți este înveninată înainte să dai ochii cu marea. Vrei să-ți pui tichiuța albă de pichet. „Nu-i nevoie, îți spune Tonis, ți-e frică să nu te bronzeze soarele?“ „Să iau cel puțin un ștergar cu mine, cum o să merg gol atîta drum?“ „Nu, îți spune el. Vrei belea pe cap, să ai tot timpul grijă să nu ți-l fure beduinii? O să mergem așa cum sîntem, în costum de baie și desculți.“

În odaia Mătușii arde un alt primus; pe primusul vostru, Bunicul a pus la fiert, înainte să plece, o oală cu fasole. „Mamă, noi am plecat.“ Dar nu primește răspuns. Pornește cu capul sus și sigur de el. Mergeți pe o potecă și din cînd în cînd sare în sus ca să privească în spatele gardurilor. Îl urmezi șchiopătînd, nu ești învățat să mergi desculț și pietricelele ți se înfig în talpă. O albină se rotește în jurul capului. Formează un cerc, precum aureola madonelor catolice. „Oprește-te, s-o omorîm, zici tu.“ „Nu, las-o în pace, mă cunoaște; nu te înțeapă dacă-i dai pace.“

Printr-o portiță, pătrundeți în curtea bisericii Sfîntului Ilie și albina tot după voi. Preoteasa șade pe jos, în fața căsuței și curăță salată. Ți-e teamă c-o să vă ia la rost pentru că sînteți în costum de baie, dar se face că nu v-a văzut. Popa îngînă o cîntare în fața altarului. Ați ajuns la poarta de fier. Preoteasa strigă după voi: „Măi, Tonis, spune-i bunicului tău să-mi trimită cîteva chitre, ca să-i fac popii dulceață de pepene,

că-i place tare mult.“ Și Tonis : „Da, bine“, și printre dinți : „Că altă treabă n-am, baborniță afurisită !“

Bulevardul Abukir ; trebuie să-l traversați. Ultimele flori ale arborilor de Antile zac acum pe trotuare și putrezesc cărnoase și provocatoare ca niște chelimuri purpurii ce se desfac în două șiruri paralele, sub niște umbrele exotice verzi, pînă la Victoria. Eziți, genunchii nu-ți mai dau ascultare. Pînă acum mergeați pe un teritoriu prietenesc, dar drumul ăsta e ca și un piron al lumii respectabile înfipt în tainele sărăciei voastre. Dacă trece vreo trăsură și doamnele din ea vă văd în costume de baie ? Vor rîde de voi, pentru că marea e încă departe.

După bulevard, regăsești universul familiar, străbătut de numeroase drumeaguri care se îndreaptă toate spre mare. Aceiași copaci, aceleași case cu garduri acoperite de iasomie, bungavile și caprifoi și terenuri virane împrejmuite cu ziduri. Din cînd în cînd o vilă modernă, numai unghiuri și suprafețe plane, fără ferestre zăbrelite și ornamentație de ștuc. Peluze cu gazon, begonii sau trandafiri. Copii îmbrăcați în hainele lor de sărbătoare se joacă cu bicicleta și cu pușca, sub ochiul vigilent al dădacei sau al servitorului sudanez. Tac cînd vă văd. Vă apropiați de mare, grădinile și gardurile se împuținează la număr. Te străduiești să-i auzi vuietul ca și dimineața, dar nu reușești. Picioarele ți se înfundă în nisipul fierbinte. Soarele arde și încinge capul tău tuns, pe care-l simți greu ca un pepene galben. Tonis se oprește în dreptul unui maidan. O capră mestecă ceva pe un morman de hîrtii și tinichelele ruginite. Puțin mai departe, un șir de agave, de statura unui om, cu frunze galbene, tăioase. Lăcuste mititele sar de pe o frunză pe alta ca niște jucării mecanice, neînsufletite. „Îl vezi ?“ te întreabă el și-ți arată ceva. Dar tu nu vezi nimic. Ia o piatră de jos și-o azvîrle. Un cocoș se înalță dintre agave, își desface aripile colorate, zboară cu o mișcare unduitoare și se așază pe un zid. „Ce păcat că nu mi-am adus praștia, spune Tonis ; ține minte locul ăsta“, trebuie să fie și potîrnichi pe-aici de ziua Crucii, în septembrie.“

Și praștia ta? Tonis îți spune: „Pot să-ți dau o crăcană; o meșteresc singur dintr-o creangă de nuc, pe care o curăț cu glaspapir și apoi o lustruiesc; dar n-am bani pentru elastic. Ce-ți veni să-i dai banii bătrînului? Ca să mi-i păstreze, așa mi-a spus Mama. Du-te acum să-i scoți de la el, du-te să-i smulgi din mîinile lui", îți spune el amărît. „Dar de ce vorbești așa, Tonis, ce ți-a făcut Bunicul?" „Pentru că are numai ciudățenii și nu mă înghite. Pînă și Mama și-a dat seama de lucrul ăsta, deși toată ziua stă în camera ei și nu vede nimic. Și mai vrei să-ți spun ceva? Bătrînul s-a ramolit de-a binelea. Susține că o zînă se plimbă prin curte și-o aude noaptea mergînd pe acoperișul nostru."

— Poate că nu e o zînă, spui tu șovăitor.

— Haida-de, te-ai ramolit și tu acum?

Traversați linia tramvaiului V. Albina a rămas în urmă, de parcă acolo s-a terminat teritoriul ei. Picioarele voastre au devenit albe de tot, nisipul e acum o pulbere fină. Ajungeți pe faleză, jos, la picioarele voastre, se întinde plaja. Vezi imediat și marea, albastră, nemărginită, netedă și neînspumată, venind spre tine. O saluți mișcîndu-ți mîna, i-ai făgăduit-o încă de la Cairo. În frunte cu Tonis coborîți faleza, printre bolovanii de nisip pietrificat, care aburesc sub razele fierbinți ale soarelui. Ajungeți între două plaje. La stînga, plaja San Stefano, pontonul construit pe piloni de fier înaintează în mare și pe el se văd un șirag de cabine multicolore. O rețea de sîrmă delimitează această plajă aristocratică, de la poalele falezei pînă la stîncile mici ce se ivesc din mare. La dreapta se află o a doua potecă. Un băiat în pantalonași albaștri coboară pe-acolo spre plajă. În spatele lui vin două fete cu pălării de paie și fuste albe, dar desculțe și ele „Tonis", strigă Thalia cînd îl vede. El răspunde cu o mișcare vagă a mîinii, care vrea să însemne „venim". E Dinos, băiatul băcănesei, și surorile lui", te informează Tonis.

Cei trei se îndreaptă spre plaja Laurent care se află la dreapta. Vreo zece cabine negeluite, înșirate la poalele falezei, care aici e mai scundă și formează parcă

un val ca să le apere de beduini. În mare se disting capete de oameni și bonete colorate. Copiii construiesc castele pe nisip, iar bărbați cu alură sportivă se bronzează la soare culcați pe burtă. Mai departe și puțin mai la o parte, doamne în rochii de vară stau pe șezlonguri și se apără de soare cu umbrelușe de mătase. Păzitorul plajei poartă peste costumul de baie un tricou care indică funcția sa, și pe cap o tichie de pichet alb ca și a ta. Stă rezemat cu spatele de prăjina drapelului, care astăzi e goală, și-i urmărește cu privirea pe cei ce înoată. La picioarele lui zace un colac de salvare alb. Mai departe, plaja Beau Rivage : hotel pentru tinerii căsătoriți. Se spune că direcția oferă prima noapte o sticlă de șampanie frapată fiecărei perechi. Umbrele mari de soare în culori țipătoare și șezlonguri, dar oamenii nu se văd. Și plaja se termină la capul Palais unde se află Băile Petru. Un complex de barăci și de mici terase sprijinite pe piloni de lemn, sub care vin să se spargă valurile cînd marea e agitată.

Dar astăzi marea se leagănă calmă și fără murmur. Țărmul nisipos ademenitor aduce spre el un cearșaf albastru tivit cu dantelă albă, pe care o mînă invizibilă din fundul orizontului îl trage mereu înapoi.

— Știi să înoți ? te întreabă Tonis pe neașteptate.

— Nu mi-ai scris c-o să mă înveți ?

— Atunci să ne oprim aici și să intrăm în apă și apoi mergem la ei. Vezi doamnele cu umbrelușe ? Sînt domnișoarele Gherasimu. Nespus de bogate și cu nasul sus. Dacă mă duc să le salut, tu să te faci că nu vezi. Așteaptă mai întîi să te cheme.

Ce nevoie aveți voi de doamnele alea ? Alergi spre apă, dar Tonis ți-o ia înainte și plonjează primul. Stă apoi în picioare și-ți arată pînă unde poți înainta pășind pe fund. După aceea, plonjează din nou cu capul. Înoată repede spre larg.

Trebuie să fie ceasurile două, vă întoarceți pe aceeași potecă pe care ați venit, și sînteți tot singuri. Vă însoțește o stinghereală mută. O seamă de lucruri și

comportări l-au nemulțumit pe vărul tău. În primul rînd costumul de baie și tichiuța pe care dacă ai fi pus-o pe cap te-ar fi făcut să semeni cu paznicul arab. Stîngăcia ta la înot, capul tău tuns chilug, corpul tău osos, dizgrațios. În sfîrșit, prezența ta l-a pus într-o situație de inferioritate. Ți-e foame și mori de căldură. Pămîntul îți arde tălpile și nu găsești alinare nici cînd mergi sărind și nici cînd alergi. Spui ceva, dar el se face că nu aude. Aerul miroase a var și a sare și umbra s-a strîns parcă toată la picioarele gardurilor. Pielea ți-e cuprinsă de flăcări, simți cum ți se umflă ceafa, brațele, pulpele. Ceasuri întregi te-a lăsat singur în apă. Ți-ai petrecut timpul bătînd apa cu palmele și picioarele. Ai încercat să faci pluta, dar te afundai. Ți-a ieșit sufletul, încercînd să-i imiți mișcările după ce s-a depărtat în larg. Tot timpul ai tremurat că te vei pomeni fără să-ți dai seama la fund, și te vei îneca. Ai înghițit apă și pe gură și pe nări, era amară și sărată, îți amintești de data trecută. Și, într-un tîrziu, îl vezi ieșind pe plaja Laurent, scuturîndu-și părul de apă. Una din fetele Gherasimu aleargă imediat spre el. Poartă un costum de baie albastru cu o centură lucioasă roz și o bonetă de cauciuc. Sînii se reliefează ascuțiți și tari. Stai locului, privești și aștepți. Buzele îți tremură de frig, iar degetele ți s-au învinețit. Mai rabzi puțin, dar apoi nu mai poți, ieși din apă și te rostogolești în nisip ca să te încălzești. Cînd privești iar în direcția lor, îl vezi pe Tonis alergînd după fată și venind amîndoi spre tine. Dintr-o dată te consolezi și-i ierți totul. Dar el pretinde că e foarte obosit și se culcă pe nisip. Fata îl provoacă, lovind nisipul cu piciorul. După aceea, se apropie agale și se culcă alături de el.

La poalele falezei e puțină umbră. Te duci acolo și te așezi ca să te ferești de soare. Te străduiești să te gîndești la ceva plăcut, de pildă ce fac acum cei de la Cairo, și restul. Dar gîndul tău e mereu la Tonis. Desigur că n-ai să te ridici să te duci lîngă ei, ți-a interzis într-un fel lucrul acesta și tu ești destul de mîndru ca să te prefaci că n-ai înțeles. Un iaht se desprinde de țărm și iese în larg, e singur, celelalte merg în cîrd. Crabii de nisip profită de liniște și ies din găurile lor,

mișcîndu-se repede și cu teamă. Uneori un val micuț îi tîrăște după el, dar ei așteaptă apa să se retragă și aleargă iarăși în ascunzișurile lor. Suflă briza de amiază, marea capătă imediat o nuanță mai întunecată. Valurile se grăbesc spre mal, unele după altele, plescăind înspumate. În aer se simte miros de alge. Geamandurile roșii pentru înotătorii plăjii San Stefano apar și dispar ritmic, iar stîncile sînt acum acoperite de valuri. Te scoli în picioare ca să te uiți la plaja Băilor Petru. Vrei să vezi pînă unde a ajuns apa sub terase. Dar distanța e mare și nu poți să-ți dai seama. Paznicul de la Laurent înalță steagul roșu : pericol. Intri iar în apă ca să te speli de nisip, și un val, nu știi nici tu cum, te culcă pe spate. Înghiți apă din belșug și ieși pe mal tușind și scuipînd. În fața ta stau surorile lui Dinos, ținîndu-se de mijloc. Te privesc și după aceea pleacă. Le auzi cum chicotesc pe-ascuns. Trebuia să fi spus ceva, era doar atît de simplu, dar ți-era teamă să nu te jignească. Te prefaci că nu le-ai văzut. Înaintează pînă la rețeaua de sîrmă și se întorc, nu se poate merge mai departe, pentru tine au venit pînă aici. În sfîrșit, iată-l și pe Tonis. Îți strigă de departe să te grăbești. Plecăm.

— Cum de nu ți-a trecut prin cap să desprinzi cîteva scoici de pe stînci, ca aperitiv la masă, te ceartă el îmbufnat.

— Mîine, îi răspunzi tu. Cînd o să mă înveți să înot o să mă duc pînă la stînci.

Bunicul s-a întors acasă de la douăsprezece. A pus în ciorba de fasole puțin ulei de sămînță de bumbac, roșii, țelină și patru bucățele de pastramă ca să fie mai gustoasă. Mătușa tace, o auzi numai cum tușește fără oprire. Bunicul stă posomorît și așteaptă, cu briceagul desfăcut în mînă. Aduceți farfuriile și furculițele voastre. „Mi-ai mîncat sufletul, diavole", se aude de-alături. „Dacă nu ți-ai văzut de treabă, așa îți trebuie", spune Bunicul. „Asta îți mai lipsea, să colinzi noaptea prin ploaie ?" Tonis ridică ochii și ascultă cu atenție.

— Ți-am spus că n-am colindat, tată, exagerezi.

Care va să zică a plouat, așa mi s-a părut și mie, spui tu după puțin.

— Un nor trecător. Ai mai auzit altceva ? întreabă Bunicul.

Tonis te privește drept în ochi.

— Nu, spui tu. Poate. Nu știu. O pasăre de noapte. Dar am adormit imediat.

Bunicul umple farfuriile. În a ta, pune două bucăți de pastramă, pe cele mai mari, și în cea a lui Tonis numai una. Te faci că n-ai observat și începi să mănînci. Ți-e tare foame. Dar pastrama nu lunecă pe gît. Lași una dintre bucăți pe marginea farfuriei, ca și cum nu ți-ar plăcea prea mult. Termini felia de pîine și Bunicul taie imediat alta și ți-o pune cu lama briceagului alături de farfurie. Se uită cînd la pîine, cînd la mîncarea ta, și-ți dă mereu pîine, dar tăiată în felii subțiri. Un vechi obicei al său, pe care familia de la Cairo îl comentează mult. Nu face niciodată economie la pîine, dar vai de tine dacă te-ai ridicat de la masă și ai lăsat o bucățică. Te silește să te așezi din nou și s-o mănînci. Și dacă e vorba de un musafir sau de un om în toată firea, ca Antoinos, de pildă, și nu e cuviincios să-l zorească, atunci se așază el la masă și termină toate resturile de pîine, chiar și firimiturile. Îți cureți farfuria cu ultimul dumicat, alături ți se pune o nouă felie. „Ca să mănînci carnea, îți spune el", și te privește. Fruntea lui seamănă cu un cartof uscat, dar ochii îi sînt două alune luminoase. Înțelegi totul. După aceea scoate din buzunar două caise și pune una în fața farfuriei tale și pe cealaltă în fața farfuriei lui Tonis. Ați terminat cu masa. Bunicul pleacă la grădină, Tonis merge la pompă și tu la bucătărie ca să speli vasele. Totul aici miroase a acid fenic. Nu-ți place să intri în bucătărie. Printre buganvile se aude glasul strident al Zăpăcitei care blestemă și înjură. Vă faceți siesta în costum de baie. O să vă spălați de sare și de praf după masă, dacă veți merge la plimbare.

După-amiază, Tonis te ajută la facerea toaletei. Îți varsă apă din găleată, îți pipăie grumazul și brațele să vadă dacă te doare : „Seara o să te ung cu oțet și scrobeală", îți spune el. Alege o crăcană de praștie și ți-o dăruiește. În ce privește elasticul, are el cîțiva piaștri și-o să-ți facă rost. Apoi, vă îmbrăcați. El își pune hai-

nele pe care le îmbrăcase și ieri. Îi arăți un pantalonaș gri cu bretele, făcut dintr-o haină veche a tatii, îl aprobă. Dar cămășile ți le respinge, sînt peticite sau nu se potrivesc pentru vîrsta ta. Scoate un tricou cu mîneci scurte, nici nu știi cînd ți l-a băgat Mama în valiză. Te pune să-l încerci. Da, se aprobă. Ajungeți la sandale. Ai venit cu unele noi, dar sînt din cele ieftine. Duhnesc a piei crude și chimicale. Culoarea lor galbenă, ca de ceapă, îl scoate din sărite. Sandalele lui sînt maro, nu prea noi, dar par de calitate bună. Cu prima ocazie o să le dai cu cremă de culoare închisă și n-o să mai fie așa galbene, se consolează el.

— Să plecăm repede, să nu se lipească de noi și nesuferiții ăia de-alături.

Se referă la Thalia și la frații ei. „Mamă, plecăm", strigă el. „Mergeți cu bine", răspunde Mătușa. O luați iar pe potecă, urcați pînă la vechile grajduri și ajungeți la grădina de zarzavat pe care o îngrijește Bunicul. Îți spune să nu vorbești, și dintr-un salt iată-l călare pe gard. Ciulește urechea. După zgomotul pe care-l face apa în jgheab, îți poate spune dacă Bunicul muncește departe sau aproape. Se apleacă, apucă o ramură și rupe patru moșmoane. Nici nu le încearcă dacă sînt coapte. Așa cum sînt le aruncă în grădină și apoi coboară.

Parapetul străzii la stația San Stefano se află la înălțime; la picioarele voastre, scuarul pare tăiat în romburi de șinele și macazurile tramvaiului. Aici este capătul liniei B, care face cîteva manevre și apoi se întoarce. Mai departe, se află stația tramvaiului V, care continuă pînă la Victoria. Parapetul formează aici un fel de ieșitură ca un balconaș. Vă așezați acolo. Tonis îți arată intrarea cazinoului. Circulație intensă, trăsuri, mașini: doamne tinere coboară din ele și-și deschid imediat umbrelușele. Copiii sînt însoțiți de guvernante. După aceea, îți arată ecranul cinematografului în aer liber. „Loja cea mai bună și încă gratuită, îți spune el, e balconașul vostru." Cînd se întunecă însă începe bătaia pentru că vin copiii de beduini să ne ocupe locurile."

— Prin urmare, am făcut bine că am venit devreme.

— Nu, n-o să stăm ; eu am văzut filmul.

Urmărește tramvaiele B cînd sosesc. Se apleacă peste parapet și citește numărul lor.

— Vom lua pe următorul. Hai să coborîm acum.

— Tu ai abonament, dar eu ce fac ?

— Nu-i nimic. O să coborîm la Gianaklis. Taxatorul lasă să treacă o stație și apoi își începe treaba. Dealtfel, mă cunosc toți. Eu o să spun : abonament, iar tu o să taci. Cel mult o să ne dea jos. Asta și vrem.

Așadar, încep aventurile ? Parcă ți-e puțin teamă, dar totuși vrei și tu. Ești nerăbdător să pătrunzi în viața necunoscută a lui Tonis. Cînd ajunge B-ul, îți arată numărul lui : 26.

— E ăla pe care l-am scăpat ieri la Sidi Gaber, îți spune fără să sublinieze mai mult greșeala ta.

Vă urcați în vagon și Tonis te duce pe platforma clasei întîi și-ți arată niște cuvinte scrise cu creionul deasupra ușii. Recunoști scrisul lui :

Atît de mult
îți plac
caramelele ?
Îți vei strica
Frumoșii tăi dinți.

— Era o fată și am vrut s-o cunosc. Într-o zi de iarnă, la prînz, se întorcea de la școală ; ședea acolo, înăuntru, cu o prietenă, și mîncau caramele din aceeași punguță. Am scos creionul și am scris. După două zile, mi-a răspuns și ea dar în alt vagon. Își bătea joc de părul meu. Spunea că mi-l ondulez cu fierul. Dar, uite ce mi-a scris după cîtva timp :

Tonis mă duc la
Cinema scrie-mi
În tramvaiul nr. 31
A.

— Ce înseamnă inițiala A. ?

— Aliki.

— Gherasimu ?

— Cum ți-ai dat seama ?

— Înseamnă că e bogată dacă merge în clasa întîi.

— Ești grozav ! Știi ce înseamnă să poți face zilnic tot ce-ți place ? Vrei să te duci la cinema ? Te duci. Vrei să te duci la cofetărie, la teatru, la golf, la bal ? Se face. Cînd se duce la cinema, la San Stefano, mă anunță și pe mine, și mă duc și eu, dar stau la balconaș. Vedem împreună filmul, nu-i așa ?

— Cam așa, zici tu, dar nu te aude, pentru că taxatorul fluieră pornirea.

— Și acum citește ce scrie aici jos de tot :

Tonis te iubesc
Atît de mult eu te iubesc
Simt că înnebunesc
Bat.

— Cine e Bat ?

— Mister. Nu cunosc nici o fată cu numele Bat, nici Tab sau B.A.T. sau T.A.B. Aliki a citit rîndurile astea și s-a supărat. Imposibil s-o descoperim. Trebuie să fie o colegă de-a ei care vrea să bage zîzanii între noi doi. Zău, e dată dracului ! Cînd ne vom întoarce acasă o să-ți arăt și-un alt răvaș al ei.

Ați coborît la stația Gianaklis, fără să vă spună nimeni nimic.

— Unde mergem acum ?

— Hai să mergem la Alana, propui tu.

— Nu. Mai bine la Bakos pentru elastic.

O luați pe cărarea paralelă cu gardul de fier care protejează șinele și urcați urmărind de departe tramvaiul 26.

— La Alana, îți spune el, se adună acum numai calicimea. Nu mai e ca altădată. Știi cum îmi zice acolo ? „Favoritul călugărilor".

— Dar nu mai sînt în Alana și alți copii care învață la Școala catolică ?

— Mai sînt, dar nu ies primii pe clasă, pricepi ? Spun c-o să mă fac papistaș, pe naiba ! Știu eu de ce

bîrfesc. Din cauza unei italience, care nu se uită la nici unul din ei.

— Fata din Bakos ?

— Iar ai nimerit-o. O cheamă Italia. Frații ei sînt niște bătăuși și cuțitari. Au răspîndit printre macaronari cuvîntul de ordine să mă curețe oriunde m-or vedea împreună cu ea. Dar pe noi ne doare-n cot... Cunoaștem toate colțurile din Ramleh. Iarna, cînd pleacă vilegiaturiștii, toată lumea e a noastră : plaja, grădinile, vilele pustii, drumeagurile, tramvaiele care urcă și coboară goale. Ne-am creat un limbaj propriu, din priviri, strîmbături, gesturi și semne, și așa ne înțelegem unde și cînd să ne întîlnim. Aseară, de pildă...

— Ai visat-o.

— Am avut întîlnire. Tu la zece sforăiai, mort de oboseală, iar eu am sărit pe fereastră.

— Atunci tu erai zîna care umbla pe acoperiș.

— Cai verzi pe pereți ! M-am dus la Bakos cu tramvaiul. M-am urcat pe terasa casei ei, mă aștepta acolo. Frații ei sînt fierari și se culcă odată cu găinile. Am prevăzut totul. Cît despre zînă, pînă la urmă o să se convingă cu toții că nu e decît un șiretlic de-al Zăpăcitei. Vrea să ne gonească de-aici. Ne-au declarat război de-atunci de cînd unchiul Stamatis a stricat logodna cu fata ei. Ni se trimit chiar și scrisori anonime : „Proprietatea nu vă aparține, să vă luați tălpășița, țiganilor, ca să scape și mahalaua noastră de oftică". Numai de-astea ne scriu.

Lucruri noi și ciudate pentru tine. E prima dată cînd auzi de logodna Unchiului. Acum înțelegi aluziile Mamei despre o anume Katina care schimbase inelele de logodnă cu cineva și acest cineva o prinsese într-o zi „asupra faptului" (adică ?) cu directorul ei, un francez, pentru că lucra ca telefonistă la o societate. Și pe urmă acel cineva, care nu încetase s-o iubească, și-a găsit un post la Cairo, ca s-o uite, iar Katina a stat patru luni într-o clinică ; neurastenia este ereditară, obișnuia să spună Mama. Îți venea să întrebi : „Ce înseamnă asta ?" dar cunoșteai răspunsul pe care

aveai să-l primești. Mai bine să te prefaci că citești, ca să mai auzi și alte lucruri.

— Dar de ce fac atîta zarvă cu locul ăsta, de vreme ce nu se înrudesc cu Antoinos ?

— Greșeala e că n-am construit o casă de zid pe teren. Antoinos îl are de patruzeci și cinci de ani, dar n-a plătit niciodată impozit, așa că n-avem nici o hîrtie la mînă.

— Atunci al cui e ?

— Al nostru, nu ți-am spus ? ! Era al contelui care a murit cu mulți ani în urmă. Îl dăruise lui Antoinos pe vremea cutremurului.

Oare așa erau oamenii sau exagera ca să te sperie ? Te-a apucat un fel de dor : să fii iar acasă, la Cairo, cu Mama și cu Tata.

Ați trecut de Schutz și acum mergeți prin pasajul Seffer, pe partea zidului cu sicomori. Sînteți atenți ca atunci cînd vine tramvaiul să vă înghesuiți unul într-altul, pentru că poteca este îngustă. Tonis merge în față. Înaintea voastră, departe, vezi doi bărbați, mînjiți pe obraji și cu șepci pe cap. Unul dintre ei întinde mîna și arată spre voi.

— Este Gino, fratele Italiei, spune Tonis și se uită în jur să vadă pe unde s-o ștergeți.

Cei doi aleargă, arătîndu-și pumnii. Strigă ceva dar nu înțelegi ce.

— Înapoi ! strigă Tonis. Fugi, dar fii atent la tramvai !

Îl lași să plece primul. De un singur lucru ești sigur : ești iute de picior. Sandalele noi te taie puțin la gleznă, dar nimic, nimic nu te poate opri, cînd încleștezi fălcile și implori din tot sufletul forța tainică ce sălășluiește în tine, să dea ceva mai mult, să dea tot ce are. Și cînd crezi că ești gata să te prăbușești, o biciuire usturătoare la picioare îți întărește șalele, îți încordează mușchii stomacului și-ți umple plămînii cu aer proaspăt, izgonind aerul stătut care-ți usca gîtlejul și nările. Și în loc să te prăbușești, mai alergi încă două sute de metri într-o străfulgerare de lumină, într-o lume tulbure plină de sunete.

Înainte de a-l depăşi pe Tonis, întorci capul şi priveşti în urma ta. Unul din fraţi continuă să alerge, chiar a reuşit să reducă distanţa ce vă desparte. Celălalt nu se vede. S-o fi întors la staţia Seffer ca să ia tramvaiul. Dacă vă depăşeşte, va coborî la Schutz şi-o să vă încolţească din două direcţii. O adevărată capcană.

Acum vă aflaţi în centrul cotiturii celei mari. Cînd vine tramvaiul, nu-l vezi, ci numai îl auzi. Vatmanii obişnuiesc aici să sune clopoţelul şi să deschidă din cînd în cînd supapa de presiune pentru a atrage atenţia celor ce merg pe şine să se dea la o parte. Cînd a trecut oare tramvaiul spre Schutz? Auzi în spatele tău cum vine altul. Îl aude şi Tonis şi sare pe linia cealaltă. Dar din direcţia opusă se aude venind alt tramvai. Îţi spui: sîntem pierduţi şi încetineşti fuga. Dar Tonis, învăţat cu asemenea lucruri, îţi face semn să fugi, fără să se oprească. Sare de pe şine pe cărare şi aleargă frecîndu-se de peretele seraiului. Cînd soseşte tramvaiul din urmă, vă lipiţi de perete şi el trece. A trecut şi tramvaiul spre Seffer. Italianul se află pe platforma din spate, îşi mişcă ameninţător pumnul şi strigă ceva, acoperind zgomotul roţilor: „Codoşilor, grecilor!" Dar unde-i celălalt? Fuge şi el după voi, dar a rămas mult în urmă. S-o fi oprit ca să lase tramvaiul să treacă. Şi acum? Tonis aleargă ca un căprior. Îţi măreşti pasul, te încordezi şi după puţin alergaţi umăr la umăr: „Înainte de Schutz, la dreapta, pe drumeagul ce dă în Alana", îţi spune el. La dreapta? Asta înseamnă că trebuie să se termine mai întîi gardul de sicomori. Italianul din spate aleargă acum pe traversele liniei. Pesemne că poartă bocanci, pentru că fiecare pas al lui răsună în capul tău ca o ciocănitură. Îl depăşeşti pe Tonis, acum alergi nestînjenit. Puţinele vorbe pe care ţi le-a spus i-au micşorat elanul. Totuşi, te simţi mîndru că l-ai întrecut. Acum poţi alerga pînă la capătul lumii.

Sicomorii se termină. Iată şi drumeagul. Dar italianul din tramvai a ghicit planul vostru şi ajunge cu paşi mari dinspre Schutz. Vor să vă prindă în pasaj.

Mai încolo e lume și nu vor îndrăzni să vă ia la bătaie. Privești repede în urma ta. Din fericire, Tonis te urmează. La vreo cincizeci de metri în urma lui, se vede celălalt italian. Aleargă cu capul în jos, mut și crispat. Drumeagul pe care ai cotit nu e pavat, de-o parte și de alta împrejmuiri din piatră. Pe terasa unei case scunde stă o bătrînică. Te vede, îl vede pe Tonis, se aplecă și vede și pe italieni : „Iar tulburări ?“ întreabă ea îngrijorată. Dar cine să-i răspundă. În fața ta un loc deschis, ajungeți la Alana. Încă puțin și... „Fugi !“ îți strigă Tonis. Te întorci și privești. Nu mai poate. Se face mai mult că fuge și privește mereu în urmă spre italianul care se apropie. Cei două sute de metri, spui în sinea ta, și te repezi înainte. Vezi copiii pe terenul de fotbal și strigi imediat : „Ajutor, ajutor, ne urmăresc italienii !“ Toate capetele se întorc în același timp. Un vlăjgan în tricou cu dungi galbene și negre pornește ca fulgerul. În spatele lui un altul în chiloți și teniși. Mai în urmă alți trei, apoi Dinos, niște puști, unul grăsan. „Unde sînt ?“ întreabă ei. Faci stînga-împrejur. Vlăjganul și celălalt băiat în chiloți te depășesc strigînd. Tonis stă jos și-și ferește capul cu brațele. Italianul n-a apucat să lovească. Poate se pregătea să-i dea una cu piciorul. Celălalt e mai în urmă și se uită după pietre. „Înainte !“ strigă copiii din Alana. Italienii sînt gata să stea și să se bată. Dar atunci începe ploaia cu pietre asupra lor. Le aruncă puștii. Unul le desprinde iute și furios dintr-un zid de împrejmuire, iar ceilalți le strîng și apoi le aruncă. Italienii ridică brațele mișcînd ritmic din palme. Cer armistițiu. Îi încercuiți, împreună cu voi e și Tonis. Sînt bărbați în toată firea, au douăzeci de ani. Toți patru respirați anevoie și gîfîiți, dar cel mai palid este verișorul. Unul dintre ei îl privește pe Tonis cu ochi plini de ură. Trebuie să fie Gino. Dar Tonis îi întoarce privirea fără dușmănie, cu o undă de zîmbet la colțul buzelor. Între timp, sosesc și vîrstnicii de la taverna lui Aristidis, care se află lîngă stația de cale ferată Ramla. Au auzit strigătele copiilor și au alergat și ei. În spatele lor s-au adunat mamele, tăcute, dar gata să intervină. Tra-

tativele se poartă în arabă. Vlăjganul cu tricoul vărgat întreabă pe Gino ce s-a întîmplat. Băiatul spune că ne-am legat de fetele lor. „Aici ?“ întreabă vlăjganul, uitîndu-se în jurul lui. „Nu aici, la Bakos“, spune Gino. „Minciuni !“ spui tu. „Nici n-am călcat la Bakos. Ne duceam după elastic și ne-au ațînut calea la Seffer.“ „Dar de ce ?“ întreabă din nou vlăjganul, căscînd gura ca un tont. „Ce mai întrebi, știi de ce“, îi răspunde Gino. „Nu, nu știu, vreau să aud din gura ta“, insistă vlăjganul.

Tocmai atunci își face apariția și un bărbat de vreo patruzeci de ani, cu părul cărunt. Muncitor.

— *Ciao*, Gino, îi spune el și dă mîna cu celălalt care nu rostise o vorbă.

Care va să zică ăsta e fratele Italiei ! Încep să discute pe italienește. Dintre voi, numai Tonis înțelege ce vorbesc. Stă acum cu brațele încrucișate, palid dar calm. Gino nici nu se uită la el. Vorbește cu grecul, care-i tot spune „da“ și-i dă dreptate. Apoi deschide brațele în chip protector și-i ia la o parte.

— Adică, o să-i lăsăm să plece așa ? întreabă vlăjganul.

Femeile și ceilalți locuitori ai Alanei încep să murmure.

— Mai încet, fraților, le spune cel cu părul cărunt. Să nu înveninăm situația ! V-ar plăcea să vină și tinerii lor aici, în Alana, ca să facă ochi dulci fetelor noastre ? Vă vorbesc ca un părinte, am și eu o fetiță.

— Nu-i de mirare, îl întrerupse cel în chiloți. Ajunge ca cineva să fie mînjit pe față că tu te-ai și făcut frate cu el. Nu întrebi mai bine care-i Dumnezeul lor ?

— Bine, măi Tapsis, tocmai tu spui asemenea vorbe ! Tu, care ești sportiv !

Dinos face un pas, îl dă la o parte pe Tapsis, îl ia pe Tonis de braț și-l trage spre Alana. Cei doi italieni scot pachetul cu țigări și-i oferă căruntului. Tu mergi după Dinos. Vă urmează și vlăjganul.

— Ai priceput, îți spune el, arătîndu-l pe bărbatul cărunt. E din Symi [1] și nu vrea să se strice cu Mussolini.

— Asta-i o minciună, măi Bolias, strigă Dinos. L-am auzit cu urechile mele spunînd că Mussolini merită să fie spînzurat.

— Atunci de ce se amestecă? întrebi tu. Unde lucrează?

— E lăcătuș la o fabrică, dar acum nu lucrează. A stat trei luni la zdup pentru c-a încercat să înființeze un sindicat. N-ai citit numele lui în ziare? Îl cheamă Karkalemis.

Dinos îți vorbește de parcă v-ați cunoaște de ani de zile. Știe că vii de la Cairo? Și Karkalemis ăsta e un om atît de important încît și ziarele capitalei scriu despre el? Dar vlăjganul te ia de umăr și te trage în urmă. Arșura de dimineață s-a iritat și mai mult și te ustură.

— Ai alergat așa tocmai de la Seffer?

— Adică cum?

— Dacă îți îmbunătățești stilul, vei ieși primul la concursul interșcolar, la proba de cinci sute de metri.

— Nu cred. Sportul nu mă atrage prea mult.

Ți-e rușine să-i mărturisești că cei de-acasă nu te lasă să faci sport, de teamă să nu răcești. Dar vlăjganul te vrea pentru altceva.

— Spune-i lui Tonis să lase în pace italiencele astea, îți spune la ureche. Ce se încurcă el cu spurcații ăștia? Fata lui de-aici se ofilește, așteptîndu-l. Și noi avem grijă de ea ca de lumina ochilor, chiar dacă el face pe grozavul cu noi.

— Ce înseamnă fata lui?

— Thalia. Tot Ramlehul știe că ea îl iubește.

— Și ce-i dacă-l iubește? Adică, trebuie cu de-a sila...

— Just. Parcă înțelege el ce înseamnă dragoste? Știe numai să se joace ba cu una, ba cu alta, așa, ca să facă zarvă în jurul lui. Dar ca sentiment, nici urmă. Inimă de piatră.

---

[1] Una din insulele Dodecanezului, sub ocupație italiană pe vremea aceea.

VII

TRECUSE UN AN DE ZILE DE LA DUMINICA aceea fatală cînd m-am pomenit sub ploaia de bombe ale aparatului Dornier. Evenimentul îmi fusese amintit iarăși de niște zile însorite de decembrie, așa numitele zile alcyonide, dar curînd vremea se schimbă și începu din nou să plouă și să bată vîntul. Niște băltoace cu apă galbenă-cenușie s-au format astăzi pe asfaltul Cornișei și mașinile care încercau să treacă peste ele erau luate în primire de sirocco, care sufla în rafale și voia parcă să le răstoarne, să le zdrobească de parapet. Pandelis ceru un șervet și-și ștergea cu atenție uniforma. Se făcuse leoarcă de apă pînă să ajungă la cămin. Suspicios ca întotdeauna, Foteros urmărea prin ferestrele zăbrelite circulația de pe stradă.

— De unde l-ai mai pescuit și pe ăsta, măi Pandelis ?

Vorbea cu scîrbă de parcă ar fi prins o plosniță pe el. Am privit și noi pe fereastră. Un individ cu pălăria îndesată pe frunte se plimba prin fața casei noastre, neluînd în seamă vîntul și ploaia. Părea să fie grec, un soldat în civil sau un atlet, dar de rangul nostru, cel puțin al lui Foteros și Pandelis.

— Să-l aduc în casă să-l întrebăm ?

— Nu ești în toate mințile ? măi Pandelis, zise Foteros. Șterge-o imediat și întoarce-te de unde-ai venit, fără să-l pierzi din ochi pe individul ăsta. Stai o clipă ! La șapte seara, mă auzi, la șapte seara o să-ți telefonez la Eleni. Să-mi explici cum a fost, așa, ca să nu înțeleagă altcineva. Telefonează și bucătarului să-l avertizeze pe Văduva că sediul ăsta a fost deconspirat.

— Stai să mai vedem, am intervenit.

— Știu eu ce spun. Și-acum ia-o din loc.

Fără nici un cuvînt, Pandelis își puse chipiul și ieși. Apăru pe stradă ; necunoscutul își înfundă capul între umeri și o luă în sus, pe Cornișă.

— Ce lipsă de vigilență din partea lui Pandelis ăsta, comentă Foteros cu satisfacție.

Apăsă pe o rotiță a cronometrului de la braț și începu să numere secundele. Necunoscutul întîrzia, însă reapăru. Mergea grăbit. Nu aruncă nici măcar o privire spre casă.

— Îl filează de la o distanță de șaptezeci cel mult o sută de metri. E mai curînd un ageamiu. Și acum e rîndul nostru. Ia numai strictul necesar.

Am băgat în sîn hîrtiile pe care nu le trimisesem încă la arhivă, și într-un sac de hîrtie schimburile noastre. Foteros îmi puse în brațe un impermeabil bej, aproape nou, de proveniență englezească. Aparținuse unui marinar a cărui navă fusese torpilată în largul Maltei ; era păcat să-l lăsăm. Dar cînd am dat să pun pălăriuța cu pana, mi-a luat-o de pe cap și-a băgat-o și pe ea în sac.

— Mai bine cu capul gol decît cu semnalizatorul ăsta ! Tare naiv ești în chestiunile astea, măi Simonidis !

Am încuiat apartamentul pe dinăuntru, am sărit prin fereastra odăiței mele care dădea într-un maidan, am închis la repezeală obloanele și am plecat. Ploua. În strada Ambrosios Rallis ne-am urcat într-un taxi. Unde mergeam ? Foteros părea că știe. Îmi făcu semn să am răbdare. Șoferul era grec. I-a spus să meargă direct în centru. L-a oprit pe strada Serif, în fața unei cofetării. Am plătit grăbiți, am trecut prin sala îngustă și lungă cu aerul unor oameni care căutau pe cineva, am ieșit prin ușa care dădea spre strada Tewfik, am luat un alt taxi și după vreun sfert de oră ne-am oprit la o casă cu un etaj din Ibrahimia, ale cărei balcoane dădeau spre hipodromul Sporting. Iarbă cîtă vrei, să ți se satureochii, dar ca s-o ștergi, la nevoie, nici o posibilitate. Teren neted, fără gropi sau arbori, unde totul se vede ca-n palmă.

Ne deschise stăpîna casei, o grecoaică, al cărei bărbat, contabil la o fabrică de ulei, nu era acasă. Am intrat cu aerul unor rude, care au făcut cumpărături la băcănie și aduc ceva brînză și conserve ca să nu pice cu mîna goală tocmai la ora prînzului. Urma să stăm acolo numai cîteva ceasuri. Problema noii locuințe trebuia rezolvată pînă seara. Femeia ne făcu cafea, ne introduse într-un salonaș mohorît și plecă să-și vadă de

gospodărie. Nu vorbea decît strictul necesar. Poate că nici nu-i plăceau treburile astea în care se băgase bărbatul ei. Foteros aprinse o țigară, scotea mereu fumul pe nări și examina cu dispreț tablourile și etajerele cu vase japoneze de serie.

— Situația a început să devină cam albastră, zise el.

— Te referi la situație în general sau la noi în special ?

— Și la una și la alta. Fanis n-a tratat bine problema. Mă refer la demisia lui Russos. Dăm mereu înapoi, mereu înapoi. Dă-i una în cap, să vadă el ! Trebuie să înceteze odată povestea asta cu venizeliștii buni și răi. Cînd vă aud debitînd mereu bazaconiile astea, îmi vine să vă strig : ați uitat că Venizelos a promulgat legea specială împotriva comuniștilor ?

— În condițiile date, Fanis a făcut tot ce-a putut.

— Firește, vorbește omul lui.

Nu eram omul lui Fanis, nu eram al nimănui, aparțineam mișcării. Începeam iar vechea poveste ? Poate că era un sîmbure de adevăr în ce spunea... Dar, după părerea lui, al cui era el ? Tot al lui Mărunțelu ? Și cum de știa ce gîndește Mărunțelu ? Purtau corespondență ? Voiam să-i spun aceste lucruri, dar m-am abținut. Se întîmplă adesea că stări fluide și tulburi ale minții nu se încheagă și nu se cristalizează dacă cineva nu le exprimă prin vorbe. Și fracționismul ar fi fost lucrul cel mai rău care ni s-ar fi putut întîmpla tocmai acum, cînd miniștrii „noștri" ne atacau deschis.

Cînd s-a înnoptat și stăpînul casei s-a întors, ne-am așezat și am discutat problema. El păstra cheia locuinței de rezervă. Adică a unei garsoniere cu intrare separată, situată la parterul unui imobil cu mai multe etaje, în spatele Spitalului israelit, pe bulevardul Abukir. Apartamentul vecin fusese transformat în adăpost antiaerian și acum, cînd încetaseră alarmele, era mereu închis. Chiar și cînd uneori sunau sirenele de alarmă, nici unul din locatarii blocului nu mai cobora în adăpost.

Am plecat toți trei. Cartierul era izolat și străduțele întunecoase. Înainte de a traversa bulevardul, Foteros intră într-o tutungerie și telefonă. Prietena și totodată

proprietăreasa lui Pandelis se numea Eleni. Cînd reveni, îmi spuse : „Într-adevăr a fost filat. Ne recomandă : «Operatul să-şi ferească capul»“ şi-mi dădu una cu cotul pe întuneric de parcă mi-ar fi spus : „Ai văzut că am avut dreptate ?“ Amănunte vom afla mîine, continuă el. Dar cîte paturi are garsoniera ?

— Numai două divanuri, spuse contabilul. Şi în bucătărie vase, doar cît să-ţi pregăteşti o cafea.

— Ce, te-ngrijeşti acum şi de Văduva ? i-am zis.

— Nu de Văduva, răspunse Foteros. Putem forţa uşa adăpostului ?

— Să încercăm, spuse celălalt fără entuziasm.

— O să stea şi Pandelis aici ? am întrebat.

— Nu Pandelis, dar nu poţi şti niciodată.

Desigur că ştia ceva şi nu voia să-mi spună de faţă cu contabilul. Am încetat discuţia pentru că ne apropiam. Uşa garsonierei se afla în spatele imobilului. În timp ce bîjbîiau să găsească broasca care ruginise din cauză că nu fusese folosită de multă vreme, am întors o clipă capul şi am privit întunericul din spate. Un zid scund, dărîmat, mormane de pămînt, moloz, şinele căii ferate şi, în spatele lor, ogoarele. Vîntul aducea un miros dulceag şi atîţător de trestie de zahăr şi de scorţişoară, ce se ridica din pămîntul umezit. În depărtare se zăreau luminile unor lămpi cu acetilenă şi se auzeau strigăte şi instrumente muzicale. Desigur o ceremonie, căsătorie ori altceva. Ne aflam la fruntariile unei alte lumi. Dincolo de calea ferată se întindea Egiptul agricol, imuabil, căruia prea puţin îi păsa de războiul nostru.

Întîlnirea cu Pandelis, fixată pentru a doua zi, avu loc seara „la locul cunoscut“, o cafenea arăbească din Bab Sidra, în inima Alexandriei populare. La începutul războiului, tocmai atunci cînd noi cuceream Koritsa [1], o aerotorpilă italienească semănase aici moartea. Optzeci

[1] Oraş în Albania. La 28 octombrie 1940, Grecia a fost atacată, din Albania, de Italia fascistă. Forţele armate greceşti îi izgonesc pe invadatori, învingînd trupele lui Mussolini şi obligîndu-le să se retragă pe teritoriul albanez.

de morți, în special femei și copii. Suflul bombei măturase un întreg patrulater de cocioabe, deschizînd o groapă largă cît un scuar și îngrămădind de jur-împrejur mormane de pămînt, moloz, scîndură, fier, sticle și chirpici. Duhoarea cadavrelor înveninase mult timp aerul. Apoi, Primăria utilizase mormanele ca să umple groapa și s-o niveleze. Cu timpul, oamenii au prins curaj și au început să treacă peste ea și astfel s-a format un fel de scuar. Cafeneaua se deschisese în ruinele unei prăvălii pe jumătate dărîmată. Era frecventată de cetățenii cartierului, muncitori, hamali, tipi dubioși din port, și vagabonzi. Nu avea geamurile acoperite cu hîrtie albastră. Iluminatul său se limita la o lampă cu gaz, pe tejghea, și la flacăra primusului. Lucrul acesta convenea tuturor, apărării pasive, cafegiului, mușteriilor și nouă. Mă apropiam întotdeauna cu oarecare teamă, speriindu-mă de umbrele fantastice care apăreau în fața mea, așteptîndu-mă la un atac imprevizibil dinspre ușile întunecate și mute ale cocioabelor părăsite. Așa cum ne explicase Văduva, mușteriii cafenelei făceau parte din categoria celor nemulțumiți de război. Era de înțeles, le dărîmase casele fără ca ei să poarte vreo vină. De aceea nu făceau nici o distincție între englezi și greci. Erai european, deci erai suspect în ochii lor. Dar faptul că ședeam la cafenea laolaltă, că beam din paharele lor și le lăsam banii noștri, îi făcea să ne pună de partea aceasta, alături de ei. Nu era nevoie de cunoștințe speciale, de contacte și așa mai departe. Văduva respinsese imediat, dar cu zîmbetul pe buze, niște propuneri pentru femei și bursă neagră. De vreme ce căutam întunericul mahalalei lor, asta însemna că puneam la cale ceva împotriva englezilor. Ne-au urat bun venit, succes, și ne-au acceptat.

Pandelis îl trimise pe Văduva în locul lui. Era încă filat și socoti că e mai înțelept să stea acasă și să aștepte instrucțiuni. Nu accepta nici în ruptul capului să se îmbrace în haine civile. Un adevărat insular, încăpățînat ca un catîr. Se întîlnise cu Văduva în „interes de serviciu" la minister, și astfel avură posibilitatea să vorbească pe-ndelete și fără teamă că-i aude cineva.

Eleni, îi povestise Pandelis, se mirase văzîndu-l că se întoarce acasă dimineața. Porția de dulceață i-o dăduse în zori și niciodată nu mai cerea alta în timpul zilei. Începu să pregătească patul, dar, din cînd în cînd, se uita la el pe furiș, i se părea cam necăjit: „Ce ai, puișor, ți-a zis cineva lucruri urîte despre mine?“ Ca să scape de gura ei, i-a povestit fără să intre în amănunte despre individul de dimineață. Atunci Eleni și-a amintit că, cu cîteva zile în urmă, portarul o întrebase dacă Pandelis venise vreodată noaptea acasă însoțit de un prieten cu pălăriuță de pîslă, împodobită cu o pană. Ea îi răspunsese că dînsul nu aduce niciodată prieteni acasă. Știa foarte bine că în afară de cei doi chiriași, Pandelis și bătrînul profesor, nici un alt bărbat nu-i mai călca pragul. Dar de ce a întrebat, cine l-a pus? Portarul a îndrugat ceva despre un furt comis pe terasă și de datoria pe care-o avea să întrebe pe toți locatarii. Și cine l-a văzut pe omul cu pălăriuță furînd? La întrebarea asta, portarul a încurcat-o și mai rău, apoi a zis că e chemat jos și-a plecat.

Foteros, care ședea alături de mine, înjura în dialectul grecilor din Pont, pomenind de cruci și de grijanii: „Ia te uită ce pacoste pe capul nostru atîtea zile, din cauza pălăriei tale cu pană! Nu cumva crezi că te-am adus în chip de Bersaglier?“ Spuse aceasta fără humor, dar eu am rîs. Ce-mi amintise? Văzusem penele Bersaglierilor, negre, stufoase și cu reflexe verzi-aurii. Le văzusem deseori și în ocazii diferite. Ultima dată, eram cufundați pînă la genunchi în zăpadă, în Albania. Ce-mi amintise de ele tocmai acum, în căldura și siguranța acestei cafenele ponosite, plină de fum, strigăte și rînjete, de galabii murdare, și unde ceaiul n-avea nici un gust?

— Și de ce Eleni nu i-a pomenit atîta vreme despre asta? întrebă Foteros.

— De unde să știu? zise Văduva. Asta a întrebat-o și Pandelis. Ea a început cu vechea poveste: „Pe unde-mi umbli, cu ce muieri te-ntîlnești, ce faci, mie nu-mi spui niciodată nimic, eu strîng numai un trup în brațe și nu știu nimic despre tine, acum ai stîrnit și copoii pe urma ta, o să te nenorocești și-o să te pierd, Pandelis

dragă, nu mă iubești deloc!" Și-atunci Pandelis i-a ars două palme, îi cunoști palmele, și i-a închis gura.

— Concluzia, spuse Foteros. Pe domnia ta te caută, tovarășe Simonidis. Prietenul tău, maiorul Peter, iată cum se plătesc vechile păcate. Pentru ei, Simonidis e egal cu Propaganda. Dă-le în cap cît poți mai tare, dar ia și măsuri de prevedere. Aruncă pălăria în foc. Thanassis să te ducă la prietena lui de la Alhambra ca să-ți facă o perucă, să-ți acopere cicatricea, mai știu și eu ce. Și să-ți schimbi felul de-a merge. Noi, marinarii, n-avem leac în privința asta, dar tu vei putea. Ia și un toiag în mînă, dar nu, mai bine un bastonaș de filfizon. În ce-l privește pe Pandelis, să iasă în oraș și să se plimbe ca și altă dată. Și să privească în urma lui. Contacte: numai cele oficiale, știe el. Și după ce îi obosește pe copoii lui, să spunem cam după o săptămînă sau pe la sfîrșitul lunii, sau mai bine începînd cu noul an să-și schimbe casa, dar să n-o anunțe pe Eleni de pe-acum, c-o să avem parte numai de urlete și plînsete. Casa... vă spun, casa nu era pusă sub urmărire pînă ieri, altfel aș fi mirosit. Contractul este pe numele răposatului, marinarul al cărui impermeabil l-a moștenit tovarășul. Voi trimite pe cineva să plătească mai departe chiria. Vom lăsa casa să se odihnească, și apoi vom vedea. Încheiere: trebuie să păzim aparatul redacțional ca pe lumina ochilor, asta caută ei de fapt. Mai are cineva ceva de zis?

— Totuși, nu pot înțelege cum de-au aflat că m-am suit pe terasă? Portarul lipsea. Poetul Arhaios mergea în fața noastră... sînt convins că nu ne-a văzut. Dar chiar dacă ne-ar fi văzut, de unde mă cunoștea?

— N-am greșit cînd v-am sfătuit să vă țineți departe de cazinou, zise Văduva. Dar ce să mai răscolim toată povestea asta acum? Mergem?

— Mergem, spusei.

— Nu tu, rosti Foteros. Tu o să mai aștepți puțintel, vrea să te vadă un prieten. O să ți-l trimit, oferă-i un ceai și apoi ia-l cu tine să doarmă în patul meu. Mie o să-mi găsească Thanassis un pat pe undeva, pînă vom decide dacă deschidem sau nu adăpostul antiaerian.

— Despre care prieten e vorba ?

— Vei vedea, nu te grăbi. Ai pistol la tine ? Nu ? Bravo ! Nu ți-ai dat încă seama ce se petrece în jurul tău ? Tu, Thanassis ? Foarte bine. Stai să ți-l dau pe-al meu, pe sub masă, acum, că nu se uită nimeni la noi. Manos, ție îți vorbesc.

Era un browning mititel ca o jucărie. Plecară, Am aprins o țigară și cînd cafegiul veni neliniștit pentru că nu-i achitaseră consumația, i-am zis „*kaman*", adică încă unul, și cu degetul i-am arătat paharul gol. Voiam să-i spun să-l facă mai tare, dar nu reușeam pe arăbește. Nu puteam pricepe de loc cum naiba făceau ceaiul atît de negru și fără nici un gust.

Mi-am fumat țigara și, cînd m-am aplecat s-o sting, văd o mînă întinsă sub nasul meu. Probabil că răposatul era mic de statură, zic în sinea mea. Mîneca abia depășea cotul. Îmi ridic ochii, era Garelas. Zîmbitor ca întotdeauna, cu globul ocular lucind ca fildeșul pe chipul ars de soare, și cu capul tuns chilug.

— Ce mult mă bucur că te văd, măi Vasilis, i-am zis luîndu-l de mînă.

S-a așezat la masă, i-am comandat „*kaman ceai*" și am aprins cîte o țigară.

Arăți foarte bine, îmi spuse plimbîndu-și afectuos privirea pe chipul meu. Nu prea se vede, dar am impresia că ai albit puțin. Desigur, soarele te vede cam rar. În ceea ce ne privește, crăpăm de sănătate. Opt sute de oameni, opt sute de tăurași. [1] Cea de-a opta minune a lumii, cum obișnuiesc să spună conaționalii noștri din Benghazi. Îți dai seama, înainte de noi fusese acolo Batalionul Sacru și bieții localnici trecuseră prin multe încercări. Cînd auzeau de greci, fugeau rupînd pămîntul. Dar să-i vezi acum, vin cu familiile la reprezentațiile noastre, știi, am făcut teatru, ne aduc flori și dulciuri, ne invită seara la petrecerile lor. Habar n-aveau de spirit de luptă. Voi, fraților, ne-ați adus civilizația, ne spun ei, și nu așa, de florile mărului.

---

[1] În 1943, cîteva sute de ostași și ofițeri, mai pregătiți din punct de vedere politic, formează Batalionul VIII, care este trimis la Benghazi să păzească un lagăr de prizonieri germani.

— Dar cu armele ce se mai aude, o să ni le restituie englezii ?

— Ducem tratative, dar nu spera prea mult. În acest timp, noi continuăm instrucția. Am creat un batalion de-ți stă mintea-n loc. Îți vorbesc serios, e unitatea cu cea mai bună pregătire de luptă din Orientul Mijlociu. Îți amintești ce spuneam la ședințele noastre, înainte de marșurile spre Eufrat ? Am ieșit oțeliți din punct de vedere moral și fizic. Și de vreme ce englezii ne-au ales tocmai pe noi, cei cîteva sute, drept ostași cu conștiința cea mai ridicată, stați să vedeți, le-am zis noi, ce înseamnă să fii un luptător dedicat unei cauze. Misiunea noastră, nu s-a oprit, fraților ; noi o continuăm avînd mereu în fața noastră perspectiva reîntoarcerii în Grecia. Am creat școli, o universitate în miniatură. Lecții teoretice, militare, economie politică, filozofie, poezie și muzică, teatru și pictură. Și întărirea disciplinei. Cantina noastră funcționează fără responsabil, ai auzit de asta ? Te duci, îți iei singur ce ai nevoie și apoi pui banii într-o cutie. „Cutia conștiinței", așa îi zicem noi. Pînă acum n-am avut nici cel mai mic deficit. Desigur, n-am încetat să-i bombardăm cu memorii ca să fim trimiși pe front. Îți voi da copii să le publici în *Nautilus*. Dar nici englezii nu sînt chiar atît de proști ! Să ne dea ei înșiși și alți lauri ? Sîntem buni doar să păzim lagărul cu prizonieri nemți sau clădirea poștei, și băncile lor, asta da, dar să ne dea arme ? Nu, asta niciodată ! Ne umilesc intenționat. Ne tot trimit inspectori ca să ne prindă cu mîța-n sac, și ăștia pleacă mereu uimiți de cele ce văd. Nu-i auzi spunînd decît *„very good"*.

— Și cum ai venit aici, în permisie ?

— În baza hotărîrii batalionului. Pricepi, misiunea noastră acolo a luat sfîrșit, treaba noastră pășește pe un făgaș bun, conducerea a fost preluată de oameni de nădejde. În timp ce voi aici aveți nevoie de întăriri, și cu întorsătura pe care o iau evenimentele în Grecia, hotărîrile trebuie luate cu multă operativitate.

— Dacă înțeleg eu bine, în momentul ăsta ești dezertor ?

— Din punctul de vedere al lui Tsouderos, da. Dar am venit, după cum ți-am spus, în baza hotărîrii Organizației. Desigur, nu ca să petrecem...

— Fanis a fost întrebat ?

— Ce Fanis... ! Pînă să ajungă comunicarea noastră la Cairo și apoi să primim răspunsul... Nu puteam pierde ocazia ce ni s-a ivit — un camion. Și-apoi știi cum e Fanis, stai să vedem, și ia stai să mai chibzuim...

— Ai spus : am venit. Sînteți mai mulți ?

— De ce întrebi ?

— Pentru că reacțiunea va exploata treaba asta.

Îmi răspunse că nu au plecat mulți, ci numai doi.

Vremea se îndreptase, cerul luase culoarea unei mărgele împotriva deochiului și luna lipită pe el ne lumina din plin chipurile cînd ajungeam într-un scuar sau pe vreun bulevard. Am luat-o iar pe ulițele înguste ale cartierului Attarin, în căutarea unui restaurant potrivit ; n-aveam nimic de mîncare acasă. Luna plină îl făcu pe Garelas să-și amintească de o altă noapte petrecută în Palestina, cînd ne întîlnisem ca să discutăm primul număr al ziarului *Mahitis*.

— Ierusalim, Cairo, Alexandria, spuse el. Colindăm prin marile orașe ale Orientului, ne fixăm întîlniri, ne despărțim iarăși, și deasupra noastră mereu aceeași lună ; ne urmărește de parcă nu ne poate suferi. Turism, tovarășe, noi facem turism și poporul nostru plătește asta cu lacrimi.

Ce-l apucase așa, deodată ? De ce aceste remușcări ? Puteai oare califica drept turism tot ceea ce realizasem, cu-atîta trudă, începînd cu primul număr al lui *Mahitis*, și acela pe o singură foaie și pe deasupra și de culoare verde ? Și-apoi camarazii noștri căzuți la El'Alamein și la El'Agheila, asasinarea lui Pygmalion și atîția tineri care suportau neînduplecați schingiuirile din închisorile englezești și lagărele de internare ? Așa i-am vorbit. Un miros de usturoi și de chimion ne-a gîdilat dintr-o dată nările. Să intrăm ? Mai bine să cumpărăm ceva și să mîncăm pe drum.

— Stai tu afară, intru eu, îmi zise, dîndu-mă la o parte.

În străduța aceea mai era mișcare. Un paznic de noapte se apleca și examina lacătele magazinelor. Îmi așteptam tovarășul. Nu știam dacă are bani la el și dădeam să intru și eu. În spatele perdelei albastre care se ridicase văzusem că toți mușteriii erau arabi, dar magazinul era puternic luminat cu lămpi fluorescente. Garelas socotise bine lucrurile. Dintre noi doi, eu eram omul însemnat, cel căutat de copoi. Spiritul de vigilență funcționa la Garelas automat, ca și instinctul de conservare. Trăia gîndindu-se mai întîi la securitatea tovarășului său.

Se întoarse ținînd în mînă o pungă cu chifteluțe calde și aromate și patru pîinișoare arăbești, un fel de lipii umplute cu bob, ceapă și pătrunjel. „Dacă ne-o fi sete, spuse, bem cîte o limonadă în picioare, undeva, pe drum." Am mers de-alungul zidului care împrejmuiește gara, am trecut prin fața închisorii pentru străini și a Stadionului municipal și am ajuns în strada Belgia. Piperii sălbatici ne ascundeau cu umbra frunzișului lor stufos. Am pus amîndoi mîna pe pistoale. Urma să trecem prin fața vilei în care se aflau birourile Serviciului de securitate al Amiralității britanice. Lucrau acolo și greci, știam cine sînt și chiar le cunoșteam și mutrele. În fața vilei, țipenie de om. Întuneric la toate etajele, poarta de fier încuiată. Foteros fusese chemat aici într-o zi, „pentru informații." Îl lăsaseră să aștepte aproape trei ceasuri pe coridor. Cînd s-a plictisit, s-a apropiat calm de aprod, l-a sculat în picioare, a dezlipit picioarele scaunului pe care șezuse, și unul cîte unul le-a frînt pe genunchi ca pe niște bețișoare. Prin deschizătura unei uși se ivise chipul lătăreț al unui smirniot, un cunoscut informator. „S-a făcut o greșeală, domnule", îi spusese acesta. „Puteți pleca. Noi căutăm pe altcineva." Foteros plecase, luînd cu sine cel de-al patrulea picior al scaunului pe care-l agita amenințător tot drumul, ca pe-un ciomag.

— N-am făcut bine c-am luat-o pe-aici, zise Garelas. Hai să intrăm repede în parc!

Iarba era umedă și alunecoasă, de aceea mergeam tăcuți, privind cu băgare de seamă în jur, mai ales cînd treceam pe lîngă tufișuri și arbori cu trunchiul gros. În picioare, rezemată de un palmier, o pereche se îmbrățișa cu pasiune. Femeia era ascunsă între el și palmier. Numai cînd am trecut pe lîngă ei, i-am văzut brațul întins ținînd în mînă o beretă marinărească de pichet, pe care o învîrtea ritmic ca pe o manivelă.

— Puah ! Frumos îi stă Marii Britanii, n-am ce zice ! spuse Garelas. Hai să plecăm mai repede de-aici...

— Mare moralist te-ai făcut, măi Vasilis. Nu cumva s-au trezit în tine instinctele rasiste, pentru că partenerul e arab ?

— De vreme ce ei îi face plăcere, n-are decît. Nu-i așa cum spui tu. Mă gîndesc la suferințele noastre. Sigur, tinerele vlăstare ale Marii Britanii trebuie să-și facă mendrele, să-și aibă conservele, să mănînce două ochiuri cu șuncă în fiecare dimineață, și pentru asta, e necesar ca noi să fim închiși în lagăre și mîine poimîine să se așeze iarăși pe grumazul nostru și să ne înece în propriul nostru sînge. Și să nu-mi spui acum că atîta nerușinare e firească, conștiința mea nu acceptă. Englezii ăștia sînt putrezi, să știi. Ar fi trebuit să fii și tu la Batalionul VIII și să-i vezi cum ne acostau pe străzile Benghaziului, mai rău chiar decît tîrfele din Pireu. Dacă Organizația s-a văzut silită să ia măsuri în această privință. Nu, nu e bine. Trebuie făcut ceva.

— Dar ce putem face ? Anglia furnizează munițiile, vasele, avioanele și banii. Ea întocmește planurile.

— Și noi dăm sîngele, lucrul cel mai prețios din toate. Sau poate te-a cuprins și pe tine mania legalismului ?

— Nu m-ai înțeles. Nu le dau dreptate englezilor. Spun numai că ne-au legat de mîini și de picioare.

— Tocmai pentru asta trebuie să trecem la ofensivă. Ne-am săturat de compromisuri și de concesii. Îmi vine să turbez cînd mă gîndesc că eu, Garelas, mi-am pierdut nevasta și copilul pentru ca o tîrfă ca asta să se poată destrăbăla... Ce avem noi de împărțit cu ei, măi Simonidis ? Ca să nu prejudiciem, chipurile, unitatea Frontului Aliat, am uitat că noi sîntem revoluționari.

Îl biruise dorul de casă și o luase razna. Am așteptat ca mai întîi să trecem prin fața postului de poliție din Moharembei și apoi am scos țigările, oferindu-i și lui una. Șiragurile duble de salcîmi cu trunchiurile lor groase de pe trotuar ne fereau de lumina lunii. Un avion cu patru motoare zbura jos de tot, cu toate luminile aprinse. Trebuia să strigăm ca să ne putem auzi. Trecură cîteva minute. Ca să-i arăt că-i împărtășesc indignarea pînă la un punct, i-am vorbit de greșeala din martie și de prejudiciile provocate nouă de prezența lui Mertakis în Guvern.

— Dogmatizezi, remarcă el.

— De ce spui asta? Unde vezi că sînt dogmatic?

— În modul în care pui problema. Ai afirmat: „greșeala din martie", și, desigur, nu te-ai întrebat dacă poziția noastră de-atunci putea să fie alta. Dar experiența și elementele noi care au ieșit la lumină trebuiau să te facă să te gîndești la asta. S-a dovedit pe bază de documente că întregul guvern se află în slujba englezilor. Dacă pornim de la premisa că intrarea în guvern a lui Mertakis echivalează cu o trădare și nu vrem să vedem ce-a arătat viața, aceasta înseamnă dogmatism în dauna unui tovarăș, știi tu la cine mă refer, care, independent de mobilurile inițiativei sale de-atunci, ne-a scos din impas, a prevenit descurajarea și dezertarea tovarășilor noștri obosiți și șovăielnici. Tu însuți ai recunoscut acest lucru de față cu Fanis, atunci, la Porumbeii, îți amintești?

Nu, lucrurile nu stăteau așa, de o mie de ori nu. Trecîndu-l pe Mertakis pe lista viitorilor miniștri, Mărunțelu încălcase atunci o hotărîre a Organizației. Și nu era deloc cazul ca această hotărîre să fie schimbată vreodată. Nu din fetișism față de hotărîri în general, ci pentru că aceasta se referea la un agent notoriu, la un om în solda englezilor. Una era să fii agent și alta om politic. Și am continuat:

— Dacă mi-ai spune că s-au compromis cu toții, că sînt niște fantome, niște absenteiști din luptele poporului, aș fi de acord cu tine. Dar trebuie să luăm în considerație condițiile existente, jocul Aliaților și al curții regale, faptul că George simbolizează, cu sau fără voia noastră, și în chip numai formal...

— Mania legalismului, nu-ți spuneam eu ?

Am tăcut brusc. Garelas se schimbase. Niciodată nu mai discutase cu atîta rea credință ca acum.

Treceam în clipa aceea pe lîngă cimitirul arăbesc. Am ridicat ochii spre Spitalul grecesc aflat pe partea cealaltă a străzii. Luna scălda într-o lumină lăptoasă întreaga latură a clădirii ce dădea spre cimitir. Am căutat cu ochii fereastra de la etajul trei, unde stătusem într-o dimineață împreună cu Foteros ca să privim prin geam cum ploaia spală mormintele și pomii. Mă îneca aceeași senzație neplăcută ca și atunci cînd mi-am dat seama că tovarășul deznădăjduit de lîngă mine era hipnotizat de personalitatea lui Măruntelu.

— Iar în ceea ce privește sancțiunea ce ni s-a dat, zise brusc Garelas, va trebui să fie repusă în discuție și revizuită.

— Nu te mai înțeleg, măi Vasilis ! Tu însuți ai recunoscut că ați căzut în cursă, permițîndu-le astfel englezilor să dizolve Brigada II.

— Vezi, mare pagubă ! Pe-atunci Leaper [1] nu-i declarase încă bătrînului Russos că în cazul unui al treilea război Anglia va avea nevoie de Mediterana și că pentru a controla Mediterana va avea nevoie de Grecia. Cui crezi c-o să-i declare război, Republicii San Marino ? Totul arată că pun la cale intervenții noi. Fiecare brigadă pe care le-o sustragem înseamnă o unitate în minus pe frontul antisovietic. Așa ne învață strategia revoluționară.

Doamne, Dumnezeule, ce confuzie ! Cît de mult simplifica problemele ! Între teorie și practică înghițea pe nemestecate tot procesul atît de complex al fazei de tranziție. Hitler se afla încă în Grecia, aveam nevoie de toate forțele chiar și de ultimul cuțit de măcelar ca să-l izgonim dincolo de granițe. Și cînd poporul avea să se elibereze prin forța armelor și avea să-și ia propria soartă în mîini, atunci n-avea decît să vină Churchill sau chiar Diavolul în persoană să-i spună să atace Uniunea Sovietică.

---

[1] Ambasadorul britanic acreditat pe lîngă guvernul grec în exil, după Sir Michael Palairet.

— Tu anticipezi, i-am spus. Consideri că englezii ne-au și dizolvat unitățile în Orientul Apropiat, că au și debarcat în Grecia și au învins E.L.A.S., care va fi izgonit între timp pe nemți.

— Cu alte cuvinte crezi că dacă englezii ne atacă pe noi, vor fi și ei, la rîndul lor, atacați de Rusia, de dragul nostru ?

— Nu știu. Presupun că nu înainte de prăbușirea lui Hitler. Cînd casa ta e în flăcări, nu te duci în pădure după mure. Dealtfel uiți că, atît înainte, cît și după victorie, cel mai odios lucru pentru toate popoarele va fi o campanie antisovietică.

— Dă-le un răgaz de trei luni de zile numai și psihoza anticomunistă e gata pregătită. Au intelectuali cu duiumul în solda lor, iar de mijloace tehnice, posturi de radio, cinematograf, ziare să nu mai vorbim, au mai mult decît le trebuie.

Învățase să gîndească. Dar toate raționamentele sale porneau de la o premisă greșită ; justificarea teoretică a greșelilor din iulie. Știam că Vasilis nu-i omul care să urmărească scopuri personale, egoiste, și nici nu-mi schimbasem părerea, dar totuși îl preferam pe vechiul Vasilis, pe omul din popor, cu bun simț și judecată dreaptă. Din fericire mai aveam timp din belșug la dispoziția noastră. Aveam să purtăm discuții nesfîrșite în odăița noastră pînă să-l aduc pe calea cea bună.

Dar cîtă străduință puneam eu ca să-l aduc pe calea cea bună, tot atîta punea și el ca să mă convertească la punctul său de vedere.

— Lasă-te păgubaș, măi Simonidis. Vorbești așa fiindcă nu-l înghiți pe tovarășul.

— Nu-i adevărat ! Tu te-ai schimbat.

— De-acord. Ce puteam face la Benghazi, serile ? Discutam. M-a schimbat însă viața, contactul cu soldații. Voi aici trăiți izolați, închiși în găoacea voastră ; singuri elaborați linia, singuri o dezbateți, și apoi o trasați mai jos, maselor. Altceva e să trăiești în mijlocul oamenilor. Starea de spirit s-a schimbat, tovarășe ! Spunem mereu : mustul fierbe. Știi însă cum se exprimă acest lucru în

viață ? Înainte eram numai cinci din o sută. Astăzi sîntem șaptezeci... Pretutindeni, pe vase, în batalioane, în administrație. Și toți acești oameni sînt nerăbdători, doresc să acționeze.

— Una e să acționeze și alta să-i împingem spre acțiuni extremiste.

Își scoase pantalonii și, cu un ac se străduia să întărească un nasture gata să cadă. Dar acul era gros și nu trecea prin stofă. Încercă să-l împingă cu unghia degetului gros, dar acul alunecă și-l înțepă. Duse degetul la gură și începu să-l sugă, privindu-mă cu un aer dezaprobator, de parcă eu aș fi fost de vină că s-a înțepat.

— Ce tot mă bați la cap cu acțiuni extremiste și alte fleacuri de felul ăsta ? Trebuie să ne reajustăm conducerea, dacă nu vrem să ne scape situația din mînă.

Folosea vocabularul lui Mărunțelu. Am simțit o strîngere de inimă.

— Cu alte cuvinte, ridicați problema Fanis, am întrebat.

Tot împingînd, reușise să treacă vîrful acului prin stofă. Acum strîngea acul între dinți și trăgea de el.

— Cine „ridicăm ?“ întrebă el calm printre buzele strînse. De ce-i amesteci și pe ceilalți ? Îți vorbesc eu, Garelas.

— Pentru că și Foteros zicea ceva împotriva secretarului, mai deunăzi.

— Vezi cum ești ? Am discutat tocmai ieri cu Foteros, dar nu ne-am referit deloc la problema secretarului. Cunosc foarte bine capacitatea lui Fanis, îl accept. Exercit control, fac critică. Nu cumva e și asta o acțiune extremistă ? Dar între noi fie vorba, Fanis e bolnav și e firesc ca lucrul ăsta să influențeze asupra spiritului său combativ.

Care din militanții noștri nu ducea în circă două sau trei boli ? Ce vorbe mai erau și astea ? Deși voiam să fiu nepărtinitor, totuși mi se păru că-l aud pe Mărunțelu.

— O scrisorică pe care ți-am trimis-o la începutul lunii, ai primit-o, l-am întrebat.

— Ce scrisorică ? Ai scris ceva ?

— Te întrebam de asasinarea lui Pygmalion și motocicliștii englezi.

— A, da! Mi s-a spus ceva. Ce mai vrei de răscolești toată povestea asta?

— Ca să cunoaștem adevărul. Brigada II a fost dizolvată din cauza acțiunii de provocare a reacțiunii sau noi am urmărit dizolvarea ei.

— Noi? Ți-ai pierdut mințile, Simonidis?

— Strategie revoluționară. Ca să sustragem o brigadă de pe frontul antisovietic.

Garelas învîrti repede ața în jurul nasturelui, mai trecu o dată acul prin stofă și apoi trase cu putere.

— Asta e argumentul nostru de mai tîrziu, nu amesteca problemele. Că în ultimă instanță și așa mai departe... Faci pe prostul?

— Ce ultimă instanță? l-am întrebat avînd grijă ca glasul să nu-mi trădeze dezamăgirea provocată de sofismele lui. Războiul e pe terminate, mișcările de eliberare se întăresc, situația din Grecia se maturizează. Acest lucru îi determină pe colonialiști să-și dezvăluie încă de pe-acum planurile. Astfel lupta noastră pe două fronturi se conturează și mai pregnant. Dar obiectivul nostru strategic rămîne același: eliberarea națională. Trebuie să adoptăm forme de luptă mai combative, dar totodată să avem grijă să nu ne trezim izolați sau în tabere adverse cu liberalii.

— Cu alte cuvinte să-i lăsăm pe Tsouderos și pe cei de-o seamă cu el să facă jocul englezilor? Vechii politicieni din Atena calomniază E.A.M. și fac presiuni asupra Angliei să-l dezavueze. Tsouderos nici nu colaborează cu E.A.M. și nici nu lasă ca lumea să afle ceva despre victoriile repurtate de mișcarea de partizani. Fasciștii și-au creat o organizație în armată, pun la cale acțiuni provocatoare, instigă pe englezi să ne dizolve și stabilesc contacte cu quislingii. Toți ăștia nu sînt decît un pumn de oameni. Îi putem mătura dintr-o singură mișcare... Crezi c-o să-i lăsăm să ne așeze pe grumaz un al doilea Metaxas?

— De aceea nu trebuie să ne izolăm de masa ofițerilor democrați și de păturile mijlocii ale comunității grecești. Orice am spune, ele continuă să considere vechile

partide drept conducerea lor „firească". Trebuie să le explicăm că ispita puterii împinge majoritatea liderilor lor în mrejele colonialiștilor.

— Să le explicăm, dar cum, cu vorba dulce ori cu ciomagul ? Nu avem timp de așa ceva, Simonidis ! Cît ai zice peşte, ei ți-au și trecut lațul pe după gît și te-au trimis la tîrgul de sclavi. De fapt, în ce probleme nu ești de acord cu tovarășul ? Socoți că n-a făcut destul la Batalionul VIII ?

— Nu susțin asta. E un bun executant. Cu condiția să uiți de modul său autoritar de a lucra, de blufurile și de perseverența în a crea impresia că linia a fost elaborată de propriul său creier. Pariez că același lucru l-a făcut și acum, deși tezele cu privire la Batalionul VIII au fost rodul unei munci colective, care a avut la bază un raport al lui Fanis.

— Adică ?

— Că disciplina și instruirea intensă a trupei și a ofițerilor nu trebuie să însemne praf în ochii Aliaților, ci să constituie o expresie a voinței noastre de a salva Armata terestră și Flota, pentru ca să fie în stare să lupte.

— Și cu ce te supără, mă rog, felul în care prezintă el problemele ? Treaba noastră se face, da sau nu ?

— Mă tem de atracția hipnotică pe care o exercită verbalismul său revoluționar chiar și asupra unui om ca tine. Pățaniile noastre trebuie să ne fie de învățătură. Ar putea, într-un moment critic, să ne antreneze iarăși în acțiuni aventuriste, ca să-și satisfacă el ambiția în partid.

Garelas mă privea cu o expresie de curiozitate. Uimirea, indignarea și ceva mai profund, un fel de meditație, o viziune îi măreau pupilele ochilor.

— Ai vreun nasture slobozit, să ți-l cos, întrebă după puțin. Mi-a mai rămas ață în ac,

Dar nu putu să-și uite complet supărarea. Deschise din nou gura :

— Și pe noi, tovarășe, drept ce ne-ai luat ? Drept o turmă de oi ?

VIII

CALENDARUL ARĂTA CĂ NE AFLĂM ÎN PLINĂ iarnă, dar toamna, care aducea atît de mult a primăvară, o încurcase pe Nan. Trupul ei se puse să aştepte ceva luminos şi eliberator, ca o baie luată dis-de-dimineaţă, fără costum, pe o plajă mediteraneană neumblată încă de om. Dar acest ceva întîrzia şi trupul ei dezorientat îşi făcea de cap, încurcînd lunile şi anotimpurile. Cînd Giulia o întrebă unde avea de gînd să-şi petreacă noaptea de Crăciun, cît pe-aci s-o podidească lacrimile. Simţi dintr-o dată toată povara singurătăţii şi exilului ei. Se gîndi să-şi facă valizele şi să plece la Ierusalim. Acolo trăiau oameni primitori, care o văzuseră fericită alături de Ron. Dar Giulia o convinsese să rămînă. Reuşise oare să-i dea de veste prietenului ei grec, cu pălărioară, de pericolul ce-l ameninţa ? Nu. Atunci cum avea să-l lase să colinde neştiutor în mijlocul focului ? Şi de vreme ce Nan locuia chiar în fortăreaţa duşmanului, avînd pe soţia gardianului drept aliat devotat, nu era o nebunie să se refugieze în trecut pentru a căuta consolare ? Nu-i propusese să petreacă împreună zilele de sărbătoare, pentru că nu s-ar fi distrat în tovărăşia unui invalid şi a cîtorva bătrîni maniaci. Dar pentru noaptea de Crăciun putea să-i asigure o invitaţie în casa unor prieteni, oameni din societatea cea mai aleasă care aveau şi gust şi bun simţ. Nan îi dădu să înţeleagă cu tact că aşa ceva nu era cu putinţă. Refuză şi invitaţia lui Lady Atkinson, şi a doua zi, prin telefon, şi invitaţia Gwenei. Din fericire, fu salvată de Marie-Claude. În ultima clipă, la amiază, o anunţă că va trece seara pe la ea cu maşina s-o ia. Nu era nevoie de toaletă de seară. Puteau merge cu rochii de stradă, de pildă un pulover de lînă şi pantofi cu toc jos erau tocmai ce le trebuia.

„Îţi plac fructele de mare ?“ o întrebase Marie-Claude cînd venise, în timp ce se servea cu o porţie dublă de whisky şi privea cu luare-aminte mobilierul anonim al apartamentului. Avea nevoie de un tonic ca să-şi ridice

moralul. Lady Atkinson îi jucase una din festele ei diabolice, și ea nu putuse să rostească nici măcar un cuvînt de protest. Abia în dimineața aceea o anunțase că invitase seara pe Jacques, prietenul ei, pe soția lui și pe amantul acesteia din urmă. Numai atunci Marie-Claude își dăduse seama că maică-sa cunoștea legătura ei cu Jacques. La rîndul său, Jacques acceptase invitația, fiind convins că fusese făcută la sugestia lui Marie-Claude. Era bancher, expert în problemele economice, dar naiv ca un copilaș. Pasiunea lui profundă pentru Marie-Claude îl făcea așa : pur și simplu o adora. Era de vină și vîrsta. Avea douăzeci de ani mai mult. Cînd se cunoscuseră, avea deja chelie, spunea că viața lui de bărbat se terminase și că acest trup tineresc atît de binevoitor și de ascultător era un adevărat har ceresc. Și minunea continua, fără oboseală ori uzură. Nici o pereche căsătorită nu se putea mîndri cu o armonie atît de perfectă. Un adevărat miracol, obișnuia el să-i spună, pe care nu-l cunoșteau decît pereții garsonierei sale, în acest renumit oraș al dragostei, în care trăiseră atîtea Berenice și Cleopatre. Nimeni n-avea să afle vreodată de perfecțiunea legăturii lor, care exista, dura și plutea în infinit ca un astru ceresc. Un mic diamant în fiecare an ; era singurul cadou pe care îl primea ea după mii de rugăminți. Și Marie-Claude îi cultivase treptat-treptat gustul, îl făcuse să arunce picturile de Bouguereau și Vernet pentru a achiziționa pînze de Matisse și Braque, un Soutine și un Modigliani.

— Cîștigător și din acest punct de vedere, zise Nan cu compasiune.

— Nu fi cinică, ca și mama, Nancy. Nu cunoști fericirea de a ajuta un bărbat să trăiască, să trăiască încă puțin, să biruie timpul și uzura, și să-l auzi spunînd : poate veni acum moartea, nu mi-a lipsit nimic. Ce beție și ce mîndrie, Nan. Cînd m-am decis în sfîrșit să cer mamei lista invitaților, ce crezi că am descoperit ? Un lanț complicat, un șir de meandre. Amantul soției cu nevasta lui, care la rîndul ei este amanta altuia, a cărui soție... Asta e lumea noastră. Înșelăciune și ipocrizie, cenușă. O viață clădită pe tăcere vinovată... N-aș fi suportat să-l văd în acest mediu. Aș fi făcut scandal, nu

m-aș fi putut stăpîni. Așî fi vrut, de asemenea, să-l pedepsesc pentru că a acceptat invitația fără să mă întrebe. Dar hai mai bine să plecăm. Îți plac fructele de mare ?

Marie-Claude ofta întruna în timp ce conducea mașina. Îi era milă de amantul ei, care avea să răscolească prin toate ungherele vilei ca s-o găsească. Simțea acum remușcări pentru decepția ce avea să i-o pricinuiască într-o zi de sărbătoare ca aceasta. Mașina aluneca cu farurile aprinse printre sate de felahi, ale căror cafenele și tutungerii erau deschise toată noaptea. Mergeau la Abukir, la un restaurant grecesc renumit pentru fructele sale de mare. Era clădit pe stînci, nu departe de temeliile templului zeiței Artemis, cu părul Berenicei atîrnînd acum în înaltul cerului, ca o mărturie, atîta timp cît va exista viață, a pasiunii amoroase a unei regine în vinele căreia curgea sînge grecesc. Și Nan remarcă, fără s-o spună, cît de dezvoltat era simțul istoriei la cosmopoliții Alexandriei contemporane, simț pe care-l descopereai la pîndă în acțiunile lor cele mai obișnuite, călăuzindu-le comportarea și poate destinul, prin dese referiri la trecutul elenistic al orașului, la înclinația grecilor pentru dragoste și frumos, la căutarea fără remușcări a voluptății și la setea neînfrînată pentru veșnicie.

— Cînd sînt supărată, mănînc, zise Marie-Claude. Gustul ariciului de mare îmi aduce miros de apă de mare din porturi și poate de păcură, îmi aduce mirosul sudorii sărate a celor ce trudesc, gusturi din insule exotice cu fructe de aur și adierea dătătoare de viață a libertății.

Dar efuziunea ei lirică se potoli îndată ce văzu cinci sau șase mașini parcate în fața restaurantului. Socotea că într-o asemenea zi... Cînd deschiseră însă poarta văzură sala goală, fețele de masă căpătînd o nuanță galbenă la lumina becurilor nespălate, și, pe marmura barului, un pom de Crăciun rahitic, cu lumînările încovoiate și cîteva panglici de hîrtie aurită. Intrară direct în bucătărie și acolo bucătarul arab le spuse că toată lumea, inclusiv chelnerii, se duseseră la biserica ortodoxă din Abukir. Urmau să se întoarcă după miezul nopții, pentru masa festivă. Aleseră un colț lîngă bucătărie, pentru ca bucătarul să le poată servi mai ușor, comandară

un munte de arici de mare, opt crabi plini cu carne, și vin alb de Gianaklis.

Semănau cu două parizience coapte, mari amatoare de specialități, pe care le poți întîlni foarte des în bistrourile gastronomice din Paris. Acest lucru le consolă. Plăcere pentru plăcere ; de vreme ce lipseau bărbații, erau bune și delicatesele. Vinul era cam dulceag, dar totuși aluneca pe gît și chiar foarte lesne. Din lirică, starea de spirit a lui Marie-Claude deveni analitică. Și astfel, marea cu mirosul ei de iod și gemetele luptei ei erotice se aflau pretutindeni, atît înlăuntrul cît și înafara restaurantului. Nan îi încredință lui Marie-Claude secretul de război despre fetele înnebunite de climatul mediteranean care întîlneau la capătul unei îmbrățișări incomode cuțitul unui musulman fanatic. Marie-Claude îi încredință și ea la rîndul ei un și mai mare secret de război, pe care-l știa de la amantul ei. Nu era vorba nici de musulmani fanatici, nici de naționaliști, ci de niște criminali de drept comun, organizați ca întotdeauna și conduși ca întotdeauna de un serviciu special al *Intelligence Service*-ului, pentru a comite asasinate, a produce tulburări și a crea xenofobie și psihoză de război, după cum convenea politicii *Foreign Office*-ului. Astfel, obiectivul lor acum nu-l mai constituiau bietele fete din țările *Commonwealth*-ului, ci sufletul tuturor ostașilor săi, care luaseră în serios declarațiile celor Mari cu privire la libertate și trebuiau vindecați de aceste iluzii, pentru că mîine, poimîine, cînd egiptenii aveau să ceară plecarea trupelor străine de pe teritoriul lor național, trebuiau să tragă în carne vie.

— Exagerări, spunea oftînd Nan și toate lucrurile din restaurant : mese, scaune, geamuri, sticlele barului se legănară. Dacă amantul tău ar fi fost comunist, atunci aș fi înțeles credulitatea lui...

Marie-Claude comandă cafea fără zahăr și apă gazoasă. Cînd credincioșii ortodocși începură să vină de la biserică, ele achitaseră de-acum consumația și erau gata de plecare. Mașina porni greu pentru că se lăsase frig și uleiul înghețase. Dar pe șosea merse bine. Cu mîna stîngă ținea volanul și cu dreapta freca grumazul lui

Nan ca să-i treacă durerea de cap. Pe Cornișă trebui să conducă cu mare băgare de seamă, pentru că chefliii de la volan goneau cu toate farurile asprinse. Opri mașina în fața imobilului galben și o conduse pe Nan pînă la ascensor.

— Du-te, draga mea, îi spuse aceasta, să nu-ți fure cineva mașina. Mă simt foarte bine acum. Și-ți mulțumesc pentru tot. Biata de tine, pe unde o să colinzi pînă s-o termina petrecerea mamei tale ?

— O să urc în atelier pe scara de serviciu, nu te necăji. Noapte bună, Nan. Sărbători fericite.

La etajul opt, Nan auzi mare zarvă în apartamentul soților Brooks. Se rezemă cu spatele de ușa apartamentului ei și așteptă. Voia să-și dea seama ce se petrece. Dar ușa soților Brooks se deschise pe neașteptate, aplauzele și aclamațiile umplură toată casa scării. Un preot în anteriu de mătase naturală ieși pe palier jucînd cazacioc. În spatele lui, țopăia Brooks în chip de indian, cu paharul în mînă. O văzu deodată pe Nan.

— O votcă, Milady, o votcă ! Cristelnița lui Siloam, îi strigă el. Într-adevăr, Nan nu observase că bătrînul desfrînat era fără cărucior.

Bătrîna slujnică a pensiunii Proteus căpătă de Crăciun un șal de mohair. Costase cam mult, dar Nan nu vedea cum ar fi putut să evite tradiționalii papuci de casă. Bătrîna fu încîntată ; se duse în fața oglinzii înverzite și și-l puse pe umeri cu o mișcare care amintea foarte mult de Mrs. Brooks cînd își aranja pelerina. Rămase așa, uitîndu-se în oglindă multă vreme ; spinarea ei încovoiată se îndreptase acum ; parcă se înălțase cu un centimetru sau doi.

— Sfînta Fecioară să vă dea sănătate, Lady Campbell, pentru că v-ați gîndit la mine. Și să facă minunea să găsiți ceea ce doriți.

— Vă mulțumesc, spuse Nan mișcată. Dar două minuni în aceeași casă mi se pare cam greu de realizat.

Bătrîna o privea prin oglindă.

— Socotiți fără însemnătate faptul că Mr. Brooks a umblat ? adăugă Nan.

Ochii bătrînei exprimau acum o teamă nespusă.

— Ah, l-ați văzut ? zise ea cu voce stinsă. Diavolul ăla de părintele Atanasios i-a îmbătat pe toți cu spirt curat, luat de la farmacie.

— Poate că aveau nevoie tocmai de asta : de o bună spălătură a creierului cu alcool.

Bătrîna își lăsă brațele în jos, în semn de neputință. Apoi trase șalul de pe umeri și-l împături. Își supse buzele de parcă voia să spună ceva, dar acestea o opreau. Începu să-și clatine capul, cu o expresie deznădăjduită. Se așeză pe marginea patului. Spinarea i se încovoie din nou.

— Fata mea e de vină pentru că v-a spus povestea numai pe jumătate. Cu ce ochi o să se înfățișeze ea în fața Domnului, zău că nu știu !

— Aveți o fată, aici ?

— Soția acestui monstru, Giulia Brooks, e fata mea.

— Nu știam, spuse Nan, așezîndu-se alături.

Întinse timid brațul și cuprinse umerii slabi ai bătrînei. Aceasta își lăsă capul în jos, pînă aproape de genunchi.

— Nu, fata mea, spuse ea. Tu trăiești în bogăție, printre oameni curați, nu te molipsi. Nu știi ce păcate se ascund în sufletele celor chinuiți de mizerie.

— Și eu vă spun că oameni curați am cunoscut numai printre săraci, printre cei care-și cîștigă pîinea cu sudoarea frunții.

— Măcar de-ar fi așa ! Eu n-am cunoscut asemenea oameni, am trăit toată viața cufundată pînă-n gît în murdărie : contrabandiști, delatori, proxeneți... Ah, nu, am uitat, Doamne, iartă-mă ! Am cunoscut și un om sărac, un bărbat adevărat. Dar atît de puțin ! Ne întîlneam pe întuneric. Mergeam la el pentru că așa voiam, mai bine zis alergam, și mă lipeam de el. Și cît ținea îmbrățișarea nu scoteam nici un cuvînt. Apoi pieream din fața lui, mă înghițea noaptea. Poate că nici nu știa cum mă cheamă, cine sînt, dacă sînt o creatură a Domnului sau un vis. Era toamnă și nu l-am mai văzut trecînd prin fața casei noastre. Poate că aflase ceva și mă evita. De cîte ori nu mi-am pus în gînd să fac pasul cel mare,

să mă duc la el și să-i spun : „Fata mea, Giulia, este carne din carnea ta, salveaz-o, e nevoie de un bărbat neînfricat care să ne scoată din iadul în care trăim". Blestemat fie sentimentul care m-a oprit ! Nu voiam să arunc omul ăsta nevinovat în ățîta murdărie, să-i nenorocesc bătrînețea frumoasă.

— Și Mr. Brooks nu vă putea veni în ajutor ?

— Blestemat fie ceasul cînd ne-a ieșit în cale ! El a fost nenorocirea noastră, fata mea. Era pe vremea celuilalt război ; pe-atunci numele lui Lawrence era pe buzele tuturor. Nu se vorbea decît de el și de cămilele încărcate cu lire de aur pe care le trimitea la Mecca. Blestematul ăsta de Brooks umbla îmbrăcat ca un beduin, colinda toate cafenelele și se lăuda că lucrează cu Lawrence, fuseseră colegi de școală, așa zicea el. Dar treaba pe care o făcea de fapt era aceea de copoi al Vămii. Astfel, într-o zi l-a prins pe bărbatul meu cu o contrabandă de stupefiante. Și neghiobul acela l-a adus acasă ca să discute problema. „Ia vezi, nevastă, dă-i de băut, fă-i ochi dulci, pentru că altminteri sîntem pierduți", îmi spuse el. Mai bine să fi murit în clipa aceea ! Blestematul s-a instalat de-a binelea în casa noastră, și eu îi găteam diferite mîncăruri gustoase : stufat, musaca, sărmăluțe, vînat la grătar și tot ce-i dorea inimioara. Pe Dimosthenis îl trimiteam să doarmă în spălătorie și cînd neghiobul ăsta a început să murmure că totuși întindeam prea mult ața și că lumea o să vorbească, celălalt și-a zis, ia stai, domnule, unde o să mai găsesc eu așa trai ca în sînul lui Avraam ? Nu pierde timpul și-l înhață iar pe Dimosthenis cu stupefiante. Și-atît i-a trebuit, că a și fost trimis în exil. M-a cărat pînă și pe mine la proces, ca să depun mărturie unde ascundea bărbatul meu stupefiantele. Războiul se terminase și în țară izbucniseră tulburări, arabii se treziseră și ei și cereau libertate. Și blestematul tot în jurul nostru se-nvîrtea ; îl vedeai cînd în postură de ofițer, cînd de beduin, cînd de pompier, cînd de hamal. Într-o zi mă duce la tribunalul mixt. „Semnează aici, îmi spune el, am vîndut casa." În jurul nostru numai copoi și sticleți, chipurile martorii la semnarea contractului. Giulia era internă la maicile irlandeze, pe vremea aceea avea numai zece anișori. Cui să

mă adresez, femeie neștiutoare, fără apărare și cu bărbatul exilat? Ar fi însemnat să nu mai pot trimite fata la școală. Am semnat, dar bani n-am văzut. Și-acum, îi spun eu, unde o să locuim? „N-ai nici o grijă, îmi zice el, ți-am găsit o casă grozavă ca să scapi și de clevetirile cumetrelor din mahala.“ Că mult îi mai păsa lui de ele! Și unde crezi că mă duce? În căsuța pe care i-o lăsase Giuliei boierul meu. Dumnezeu să-i odihnească sufletul! Era o casă scundă și de jur-împrejur numai nisip, cît vedeai cu ochii deșert și dune, și pe ele familii de beduini cu dulăii și caprele lor, niște cîini ciobănești fioroși. Erau cu toții slugi devotate diavolului ăstuia, care i-ar fi izgonit de pe proprietate dacă nu făceau așa cum le poruncea. O adevărată închisoare, ne-a băgat la închisoare pe amîndouă. Giulia era de paisprezece ani cînd a scos-o de la școală și a îngropat-o în închisoarea aia. Vedeam cum îi sticlesc ochii de poftă cînd o privea. Ascultă-mă, i-am zis atunci, să nu te atingi de fată, că devin fiară și te sfîșii. Și el îmi spunea: „Ai răbdare, am și eu planul meu, regină te fac.“ Nopțile era cu neputință să închid ochii, îl pîndeam și cum se ridica din așternut, hop și eu după el. Știi ce înseamnă o ușă care trosnește din balamale în timpul nopții? Ține ani de zile, o veșnicie. Îți umflă inima ca un balon, și-apoi ți-o jupoaie fîșie cu fîșie. Îți vine să strigi: Pentru numele Domnului, puțină lumină, și ochii mei să vadă ce le e dat să vadă, sfîrșitul lumii, dar să se curme odată chinul ăsta, să știu și eu că nu există mamă mai nelegiuită ca mine pe pămînt. Cu mîinile acestea am spălat cearșaful pătat cu sîngele fecioriei ei. Și fetița parcă își pierduse mințile, deveni dintr-o dată rea, nu mă mai asculta. Fugi, îi spuneam eu, du-te la preotul bisericii Sfîntului Ilie, aruncă-te la picioarele lui și spovedește-te. Dar ea, sărmana, nu îndrăznea, îi era rușine să privească în față un om. Și-a apucat-o un fel de boală, fugea întruna ca un cal nărăvaș în curte, pînă cînd își pierdea cunoștința din cauza oboselii și cădea jos ca moartă. Așa o găsea blestematul și-mi striga: „Ce i-ai dat să bea că nu-și mai vine în fire?“ Și-apoi a început să fugă nopțile, n-a mărturisit niciodată unde se ducea, desigur că alerga întruna pentru că venea înfometată și-apoi se în-

cuia în odaia ei și nu-i deschidea ușa. Și el a devenit fiară, a înarmat beduinii cu puști și le-a poruncit să tragă din plin cînd văd o umbră mișcîndu-se, spunîndu-le că le-a adus autorizație de la guvern și că legea îi apără. Un adevărat Satana! Dar fata tot reușea să-i scape. Cum? Mister! Poate găsise vreo galerie subterană de pe vremea Ptolemeilor, cum se spune. De două ori, în decurs de două nopți, am cercetat, la lumina făcliilor și-a felinarelor, întreaga proprietate, palmă cu palmă, dar nici urmă de fată. Și într-o dimineață mă strigă: „Mamă, vino aici, am nevoie de tine". Intru în odaie, văd podeaua proaspăt spălată și ea se trîntește pe pat și-mi arată fundul ciuruit de alice. Am simțit cum mă părăsesc puterile și am căzut jos dar ea, afurisita, rîdea. N-a mărturisit niciodată cine era paznicul care o ciuruise. Semnele există și astăzi, știu că nu le-ați văzut, pentru că atunci cînd ați făcut *halawa* avea chiloții pe ea, și cînd am certat-o mi-a zis: „Dar nu ți-e bine, mamă, cum să-i arăt fundul unei doamne?" A trecut și asta. De-atunci parcă s-a mai îmblînzit puțin și s-a pus pe citit. După cîțiva ani se vede că s-a încurcat cu un băiat, dar blestematul a mirosit ceva sau i-a prins, nu mai știu, pentru că trăiau acum ca bărbat și nevastă și pe mine mă tratau ca pe-o străină. Singuri se certau, singuri se împăcau. Și într-o zi mi-a spus: „Ne-am decis, vom legaliza legătura noastră ca să ieșim și noi în lume și să ne trăim viața". Ce puteam să le spun, Giulia era de-acum majoră. Am vîndut casa și terenul din jur, care ar fi valorat acum o avere. Desigur că oasele boierului meu s-au răsucit atunci în mormînt. Au mobilat pensiunea asta și așa am ajuns slujnică la propria mea fiică și la bărbatul ei, călăul amîndurora.

Urările din Ierusalim sosiră în ajunul Anului Nou. Emmy Bobretzberg, Frau Anna, Madame Andreanu, Miss Schramek, Nina Mieli și Roza aflaseră adresa din cărțile poștale trimise de Nan și-i răspundeau acum în colectiv. Îi scriau că Michèlle se afla de mai multă vreme la Alger și nu cunoșteau adresa ei. Era o zi de iarnă blîndă, cu o mare verde și un cer luminos. Steagul fortului din insula Faros flutura cu intermitență. Nan ieși

pe balcon cu inima grea, ținînd în mînă scrisoarea. Într-o noapte, pe cînd mergeau să danseze la clubul grecesc din Ierusalim, îi spusese lui Manos : „Dacă Ron pățește ceva, nu mă lăsați singură, vă rog". Presimțirea că iubitul ei va muri în curînd era adînc înrădăcinată în sufletul ei, conferind clipelor pe care le petreceau împreună o intensitate maximă, aproape metafizică. Manos îi sărutase atunci încheietura mîinii și, ca un cavaler dintr-o altă epocă, îi șoptise un compliment banal la ureche. Dar îi făgăduise. Și iată, acum, nu numai că nu-l avea lîngă ea ca s-o călăuzească, cînd orbită de durere mergea clătinîndu-se pe marginea abisului, dar și cu naivitatea ei, cu mania ei de a-și destăinui secretele oricui, fără să se gîndească la consecințe, îl pusese și pe el în pericol, incapabilă, de-atîtea zile de cînd știa, să acționeze, să născocească ceva ca să-l avertizeze. Încă de cînd era foarte tînără, de-atunci de cînd descoperise valoarea relațiilor personale și-și sprijinise pe ele teoria ei despre viață, viața intervenise întotdeauna, dar întotdeauna, printr-o „coincidență" sau prin dezvăluirea unui fir tainic, și-i dădea ei dreptate. Singura dată cînd ieșise înșelată era acum, cu Manos. Ceva nu funcționase bine. Ca să se lege o relație personală e nevoie ca două persoane să simtă în mod nedefinit, ca într-un fel de nebuloasă psihică, aceeași atracție unul pentru celălalt. Ce dovadă avea că Manos o căuta ? Vorbise și-i scrisese lui Robbie, lui Emmy, lui Nina, lui Michèlle ; oare nici unul dintre ei nu-i făcuse măcar o aluzie că era căutat de ea ? De ce nu-i răspunsese niciodată ? Poate că nici nu dorea. Poate că el o recunoscuse atunci, pe terasă. Vai, ar fi groaznic ! Ron, dragostea mea, este oare cu putință să fi greșit atît de mult amîndoi ? Cînd îmi spuneai : „Dacă voi muri, grecul te va ajuta să nu mai revii în cercul sterp al destinului tău social", vorbea oare instinctul, experiența ta, sau erai și tu cuprins de entuziasmul lui Robbie, care ne-a predispus înainte încă de a merge la Ierusalim ? Dar Robbie avea și alte motive să vadă în Manos pe unul dintre grecii cei mai autentici. Dar destul ! Voi ajunge iar la pălărioara care m-a indus în eroare...

Tocmai atunci îi văzu pe Manos și pe marinarul de pe terasă ieșind din spatele clădirii roșcate care semăna cu o mînăstire toscană. Cei doi merseră pe Cornișă și apoi se îndreptară în pas de voie spre Ramleh. Îi veni să strige după ei, că o nesăbuită ce era. Dar cum ar fi putut s-o audă? Își schimbă pantofii, își luă poșeta și ieși. Opt etaje... ce era de preferat, să aștepte ascensorul sau să coboare în grabă scările? Se reținu cu greutate. Desigur că Brooks o spiona...

Cînd ajunse pe Cornișă, cei doi depășiseră cazinoul din Chatby. Pălărioara verde a lui Manos se zărea acum dincolo de Colegiul Saint Mark, la înălțimea Teatrului arab, cu artiste care, după miezul nopții, uitau de restricțiile poliției și începeau un sugestiv dans al pîntecelui, fără falsă pudoare, dar tocmai de aceea mai autentic, susținea Giulia. Trebuia să alerge dacă nu mai voia să-l piardă. Să cheme o trăsură? Un taxi? Și ce avea să facă, să se oprească în fața lor și să-i roage să urce? Mai bine să iuțească pasul. Ar fi semănat atunci cu compatrioatele ei excentrice pe care le vedea în fiecare dimineață parcurgînd din motive de sănătate douăsprezece mile.

În dreptul lui Campo Cesare, trecătorii deveniră mai rari. Manos și marinarul mergeau acum pe trotuarul mărginit de un parapet de fier, în urma lor venea un covrigar cu coșul pe cap și, mai în urmă, un european cu pălărie cenușie, și, ultima, Nan. Marinarul întoarse puțin capul și privi în spate. Covrigarul văzu niște elevi pe trotuarul de vizavi și traversă strada ca să le iasă în întîmpinare. Așadar, iată că forțele tainice funcționau iarăși, pregătind pe nesimțite această „coincidență". Dar cei doi iuțiră pe neașteptate pasul ca și cum ar fi văzut pe cineva în fața lor și s-ar fi grăbit să-l întîlnească. La fel făcu și europeanul. Nan se uită din nou după o trăsură sau un taxi. Lîngă Ibrahimia staționa o mașină galbenă. Încetini pasul, nu mai trebuia să-și scoată sufletul, în orice caz avea să-i ajungă din urmă. Europeanul alerga acum în spatele celor doi de parcă ar fi fost cu ei. Ceilalți însă nu-l așteptară, mergeau acum și mai repede. Numai atunci îi trecu prin cap că poate acesta îi urmărește. „Doamne, de-ar lua taxiul să scape!" le

dori Nan în sinea ei. Dar ei trecură prin fața mașinii. Marinarul întoarse din nou capul și privi în urmă. Manos mergea țeapăn, privind înainte. Cît de mult i se schimbase mersul de-atunci, de la Ierusalim... Pe-atunci obișnuia să întoarcă agale capul de la stînga spre dreapta, de parcă ar fi inspectat soldații aliniați, plin de mîndrie, cu un aer tineresc.

Dar șoferul îi arătă aparatul de taxat și-apoi imobilul din față : aștepta un client. Atunci intră în panică. S-a terminat, îl va pierde pe Manos, l-a pierdut. Începu să alerge. Pesemne că europeanul o auzise, pentru că întoarse capul după ea și, cînd o văzu, încetini imediat. Nan continuă să alerge. Marinarul privi iar în urmă. Cei doi se opriră acum de-a binelea, se apropiară de parapet și se rezemară de el, mai întîi Manos și apoi marinarul. O priviră amîndoi mirați. Ce dezamăgire ! Cel ce purta pălărioara nu era Manos, ci un bărbat cu obrajii scofîlciți și plin de riduri. Cînd Nan trecu pe lîngă el, se priviră drept în ochi. Nici o îndoială, nu era Manos. Nan continuă să alerge, chipurile fără să-i pese de nimeni... făcea pe excentrica. Acum n-o mai interesa ce se petrece în urma ei.

Nu era Manos. Așadar, în noaptea aceea, pe terasă, instinctul ei funcționase bine. Dacă omul cu pălărie era Manos, l-ar fi recunoscut imediat, chiar și pe întuneric. Omul pe care-l căuta era un altul. Manos nu era în primejdie. Așadar Peter nu mințise cînd îi spusese Gwenei că l-a găsit într-un lagăr din Sudan ? Nu era un truc ca să-i amorțească neîncrederea ?

În dreptul Sporting Club-ului, consumatorii care ieșeau din cafenele o priveau plini de curiozitate. Transpirația curgea de pe ea umezindu-i subsuorii. Un taxi care mergea în aceeași direcție parcă, la bordura trotuarului de vizavi, claxonă discret. Îi făcu semn șoferului. Se sui în mașină și-i spuse să meargă înainte. Da, Giulia însă îi vorbise de o cicatrice. Dar nu-l văzuse ea însăși pe terasă, ci repeta doar semnele particulare pe care Peter i le comunicase lui Brooks. Un lanț diabolic : Gwendolyn, Peter, Brooks, Giulia. Bătrîna era nevinovată. Dar poate nu și Giulia. Pe cine să crezi ? De ce nu-i spusese de la început că bătrîna era mama ei, iar

invaliditatea lui Brooks simulată ? Nan, în ce viespar ai intrat ? Trebuie să te muți cît mai repede la altă pensiune. Să le plătești luna de preaviz, ca să le închizi gura.

În dreptul stației Cleopatra, o mulțime de oameni se adunase de-a lungul parapetului, strigînd și arătînd ceva jos, la mal. Un mic vas de marfă, cenușiu și ruginit, se apropia foarte riscant de coastă. Șoferul încetini. Nan îi ceru să oprească. Oamenii de pe mal gesticulau și strigau, făcînd semn vasului să se depărteze. Discutau între ei uluiți : „Dar unde voia nebunul ăsta să ducă vasul ?" Căpitanul îl arunca în mod voit pe țărm. Oameni în tricouri albastre și căciuli de lînă alergau înnebuniți pe covertă, se aplecau ca să prindă ceva sau se dădeau la o parte ca să evite acel ceva. Se auzeau țipete, șuierături, gemete. Vasul se înclină ușor într-o parte ; eșuase pe nisip. Atunci apărură și purceii, nenumărați, cu sutele, murdari și părosi. Alergau pe covertă, se îngrămădeau cu toții în același loc, se împrăștiau, se loveau cu spinarea de tabla copastiei, alunecau printre degetele oamenilor și cîțiva se aruncau cu capul prin bocaportul deschis și dispăreau în cală. Parcă intrase dracul în ei. Oamenii de pe mal rîdeau în hohote, făceau glume și dădeau sfaturi bieților marinari. Șoferul se supără și începu să înjure. Dacă n-ar fi avut pasager, ar fi coborît să dea o mînă de ajutor echipajului. Nan îi dădu să înțeleagă prin semne că nu puteau ajuta cu nimic, îl bătu pe umeri, a consolare, și-l rugă să pornească mai departe.

Așadar, Manos nu era în primejdie, cel puțin în prezentul imediat. Dar de vreme ce nu era el omul cu pălărie, poate că nici nu se afla în Alexandria ? Admițînd că era chiar el persoana pe care o văzuse în prima zi, cu binoclul lui Brooks.

Revelionul trecu în liniște, într-o atmosferă aproape familială. Prietenul lui Marie-Claude care o pățise cu experiența lui Lady Atkinson, spunea că nu văzuse Crăciun mai plicticos în toată viața lui. Triunghiul ibsenian mai poate stîrni interes în teatru, dar în viața cotidiană

nu prezintă nici un dramatism. Devine o convenție banală și insipidă. „Mama dumneavoastră, Cloclo, a vrut să facă o inovație transformînd triunghiul în pătrat. A eșuat sau mai curînd simțul măsurii, care vă caracterizează, i-a stricat planurile."

Îi vorbea întotdeauna la plural și cu diminutivul acesta care amintea romanele lui Paul de Koch. Dar Marie-Claude nu părea că se sinchisește. Strălucea cu acea frumusețe deosebită a femeilor ce se știu iubite. Cu gesturi aeriene pregătea cina pentru toți trei în garsoniera lui Jacques, cuibușorul lor. Termina treaba și apoi fugea spre divan, să se ghemuiască în brațele lui, în timp ce deasupra lor plutea, pe orizontală, într-o simfonie de galben, mov și roșu, cel mai extraordinar nud de Modigliani, pe care Nan îl văzuse vreodată.

Jacques se apropia de șaizeci de ani. Era gras dar agil, chel, cu ochi albastri și cu un zîmbet fermecător. Cînd vorbea, obișnuia să-și frece bărbia cu mîna stîngă; un inel gros cu o piatră neagră bombată strălucea pe degetul lui arătător. Era belgian de origine și, așa cum spunea, îi trebuiseră mulți ani și multă trudă ca să transforme în cinism decadent grosolănia ereditară și rigiditatea spirituală pe care le ridiculizase și Baudelaire.

Firește, bea bere. O bea foarte rece și în cantități neverosimile. Marie-Claude și Nan degustau în tihnă o sticlă de Château-Margaux din pivnița lui. Friptura de curcan se topea în gură. Castanele și boabele de pin, care-i formau umplutura, răspîndeau un miros de coniac de cea mai bună calitate. Buna dispoziție nu întîrzie să vină; femeile începură să povestească în hohote de rîs despre noaptea de Crăciun petrecută la Abukir.

Marie-Claude își întinse brațele și-l cuprinse. El îi desfăcu cocul, mîngîindu-i fără încetare părul lung.

— Marie-Claude, tu, care cunoști bine Alexandria, ai putea să-mi indici o pensiune bună, zise Nan.

Ferestrele se deschideau cu zgomot și străzile răsunau de chiote și cîntece; femeile rîdeau strident, și sticle, farfurii și alte obiecte fragile zburau de peste tot, prefăcîndu-se apoi în cioburi pe asfalt.

— Un an fericit, să aveți numai bucurii în 1944, dragele mele, spuse Jacques.

Marie-Claude stinse luminile. Se sărutară pe întuneric. Clopotele bisericilor Buna vestire și sfînta Ecaterina băteau solemn, în vacarmul sticlelor ce se spărgeau pe bulevardul Fuad și al rîsetelor isterice ale doamnelor din înalta societate. Deodată se auzi un zgomot foarte puternic, desigur se spărgea un obiect foarte mare, aruncat de pe un balcon, poate o vitrină întreagă, cu toate bibelourile și porțelanurile expuse acolo. Entuziasmul mulțimii invizibile ajunsese la paroxism.

— Un obicei alexandrin, spuse Marie-Claude. O metodă de a te descotorosi de toată sticlăria uzată a anului trecut.

Deschise fereastra și azvîrli scrumiera, așa cum era, cu țigara de foi aprinsă a lui Jacques.

— Geloaso, îi spuse el afectuos. Mi-am dat seama că nu vă plăcea pentru că am adus-o de-acasă.

Nan refuză să imite acest obicei. Se gîndea la cauciucurile mașinilor și la picioarele măturătorilor desculți de-a doua zi dimineață. Dar Jacques mai apucă să arunce un pahar înainte de-a închide fereastra. Marie-Claude aprinse lumînări roz în sfeșnice de porțelan. Jacques destupă șampania pusă la frapat în frigider.

— Nancy, ați dori să dormiți noaptea asta pe divanul acesta ? îi propuse el. Sau, dacă preferați, în dormitor, cu Cloclo, și eu aici, singurel ? Nu vă fac această propunere pentru că mi-e milă de cauciucurile Packardului meu. Dar spectacolul pe care-l oferă soldații beți, în noaptea asta, este într-adevăr neplăcut. Tot cărbunele și noroiul, toată ceața nordului acumulate în sufletele lor ies la iveală, fără nici o reținere.

— Norocul tău că te-ai referit la oamenii nordului, dragul meu, spuse Marie-Claude. Nan nu ți-ar fi iertat niciodată dacă i-ai fi băgat și pe greci în aceeași oală.

— Oh, Marie-Claude, te rog. Nu fi răutăcioasă !

— Cît mă bucur că există în sfîrșit cineva, zise Jacques, trăgînd concluzia cuvenită.

Pe stradă se auzeau acum scrîșnetul sticlei strivite sub bocancii soldaților și glasuri răgușite și confuze de oameni beți, chinuiți de dorul femeii.

IX

ANTOINOS SE AŞAZĂ PE BANCA DE SUB POmul de mastic, îşi îndeasă spinarea în scorbură şi-şi clatină capul. Părul lui alb luceşte în lumina amurgului de parcă ar fi fosforescent. Şi-a scos pantofii proaspăt lustruiţi şi i-a pus alături : două bărcuţe de mahon, fără vîsle. Bunicul, în picioare, puţin adus de umeri, loveşte cu toiagul o piatră şi o înfige în pămînt. Discută monosilabic. Misterul rămîne nedezlegat.

Toţi se întrebau, oare Antoinos îşi va ţine şi anul acesta legămîntul ? Şi iată-l în ajun de Sfîntul Ilie, ducîndu-şi singur valiza : Intră de-a dreptul în camera Mătuşii. După puţin se aude rîsetul ei : „Fii binecuvîntat, Antoinos. Tu faci pe om să uite şi de moarte." În acest timp, Tonis fuge să aducă de la Bunicul cheia barăcii. Înainte de a descuia, Antoinos face cu cheia semnul crucii pe broască. Voi staţi afară şi aşteptaţi. După puţin, strigă : „Antoinos, ia veniţi încoace." Îl găsiţi în faţa patului lui : „A dormit cineva aici ?" spune el, şi arată cearşafurile mototolite. „Cu neputinţă, spune Tonis, Bunicul nu dă cheia nimănui." Antoinos pipăie adîncitura pernei, îşi plimbă uşurel palma pe saltea, de parcă cineva s-ar afla culcat şi doarme. După aceea se apleacă şi miroase. „Aici s-a culcat o femeie, îmi amintesc de mirosul ăsta." Vă aplecaţi şi voi şi mirosiţi. Miroase puţin a mucegai, puţin a praf şi a ceva nedefinit... Heliotrop ? Indruşaim ? Antoinos se aşază pe pat cu mîinile între genunchi şi rămîne aşa pe gînduri. Apoi se duce la fereastră şi examinează zăvorul. Face acelaşi lucru şi la celelalte odăi, şi la uşa bucătăriei. Iese afară, îşi ridică capul şi priveşte acoperişul. „Ia urcă-te şi spune-mi dacă vezi ceva ţigle mişcate din loc", îţi spune el, arătîndu-ţi masticul. Dar tu nu ştii să te caţări pe pom. Tonis stă la o parte, atent şi cu urechile ciulite ca un ogar. Antoinos îi zîmbeşte. De la început s-a văzut că între ei există o înţelegere tainică. După cîteva clipe, Tonis apare mergînd desculţ pe acoperiş. „Da, strigă el. Ţiglele de deasupra sufrageriei au fost scoase din locul lor." Antoinos

deschide gura uluit : „Cu neputință. Atît de sus, o femeie bătrînă. Cum de n-a căzut să-și zdrobească oasele ?“ Despre ce bătrînă vorbește el ? „Hai, plecați de-aici și vedeți-vă de joacă“, răspunde supărat, și se preface că pune mîna pe bîtă. Tonis te duce pînă la pompă, nu vrea să vă îndepărtați, e curios să vadă cum se va dezlega misterul. Antoinos își scoate pantofii și încearcă să se cațăre pe pomul de mastic. Dar vai, brațele și picioarele nu mai sînt suple, bătrînețe blestemată ! Ochii lui Tonis se împăienjenesc. „Vino să-ți arăt ce îți spuneam“, zice el și te duce în odaia lui. Sub saltea, divanul tău formează un fel de ladă. Scoate de acolo o carte cu scoarțe aurite, *Călătorie spre lună* de Jules Verne, în franceză. Iar o să înceapă cu lauda de sine, îmi zic. Dar el sare peste dedicația călugărilor catolici și ajunge la o pagină albă. Cineva a scris în grabă, cu vîrful unui chibrit ars :

Tonis, dragul meu, ce n-aș
da să-ți sărut părul
Bat.

— Aceeași fată ?

— Da, e teribilă ! A deschis-o aici, noaptea. Cartea se afla pe măsuță. A deschis-o și a scris. Poate chiar dormeam cînd ea a scris.

— Tonis, femeia care s-a culcat în patul lui Antoinos, zîna de care pomenea Bunicul și Bat sînt una și aceeași persoană. Știi cine e ?

— Te gîndești la Thalia ! Prostii ! Îi e frică pînă și de umbra ei. I-am sucit într-o zi brațul și am silit-o să se jure pe Sfînta Cruce. Habar n-are de lucrurile astea.

— Și tu ai crezut-o !

— Pariez că e Zăpăcita, o să vezi !

— Cum o să se urce grăsana aia pe acoperiș ?

— Poate că are o cheie ce se potrivește. Țiglele or fi fost mișcate de motani.

— Zăpăcita duhnește a ceapă.

— Cînd ai mirosit-o, măi zevzecule ?

— Ochii ei sînt totdeauna roșii. Toată ziua nu face altceva decît să curețe la ceapă.

— Ochii ei sînt roșii pentru că e smintită.

Între timp a sosit Bunicul și stă de vorbă cu Antoinos. Tonis nu-și găsește pace, vrea să audă ce vorbesc. Vă duceți iar la pompă. Bunicul zice și tot zice ceva cu năduf, iar Antoinos zîmbește. Ciinii de prin vecini latră la întunericul care coboară repede. Mătușa tușește iarăși. Liliecii au încetat să tot foarfece văzduhul deasupra curții noastre. Poate că mai continuă, dar e noapte și nu se văd. Bunicul îl părăsește pe Antoinos și intră în baracă. Aprinde becul, și lumina se revarsă prin fereastra sufrageriei și ajunge pînă la pompa de apă. Vă dați iar la o parte ca să nu fiți văzuți. Bunicul ia carabina din perete și o pune pe masă. Aduce cîrpe și glaspapir și începe s-o curețe de var. Era și timpul. O să tragă mîine cu ea, la sărbătoarea Sfîntului Ilie? Va fi prima dată! Numai la Înviere e voie să tragi cu arma și cu pocnitori. Unchiul Marcos era primul care-și scotea pistolul și trăgea în aer, urma Bunicul cu carabina și apoi ceilalți, cu pistoale, pocnitori și petarde. După moartea unchiului Marcos, Bunicul a agățat carabina în cui, și obiceiul s-a pierdut. Strengarii aruncă acum petarde cu un ceas înainte de Înviere. Dar nu mai are nici un haz.

Cineva îi spune bună seara lui Antoinos, se așază alături de el pe bancă și stau de vorbă. Bunicul îl cheamă pe Tonis și-l trimite după uzo. „Astă seară o s-o facem lată, în cinstea lui Antoinos", spune el. Îl urmezi pe Tonis, dar rămîi în spate. Faci înconjurul celeilalte barăci, treci prin fața bucătăriei, ajungi la colț și te așezi pe jos, lipit de scînduri. Cuvintele lor se aud clar cînd nu latră ciinii. Musafirul e Karkalemis. Vorbește ca de la egal la egal cu Antoinos și-l tot pisează să-i povestească ceva. Pe picioarele tale goale umblă o gînganie. Un cărăbuș sau un gîndac? Îi dai una cît colo, și te scarpini.

— Dar l-ai văzut de-aproape, i-ai vorbit?

— Sigur că i-am vorbit. A poruncit să mi se aducă pîine și pește afumat, și am mîncat împreună. Eram mort de foame. O zi și o noapte m-au tot hărțuit.

— Și vrei să spui că Arabis s-a așezat la masă și-a mîncat împreună cu un creștin? Poate că nu era el?

— O să mă înveți tu pe mine cine era Arabis? Păi mutra lui era tipărită pe mii de afișe ce se difuzau în magazine. O să-mi spui tu acum cine era Arabis? Eu sînt Arabis, generalul-șef, așa mi-a spus. Dacă nu mărturisești ce-ai făcut, dau imediat ordin să te pună la zid.

— Te-am prins cu minciuna, nene, strigă Karkalemis. În ce limbă îți spunea toate astea?

— Lasă vorba, măi zevzecule! De-atunci, de cînd te scăpai pe tine, tot zevzec ai rămas. Elvețianul ăla, Nenés, ne-a făcut pe dragomanul.

— Cine, Ninet?

— Noi îl știam de Nenés. Al de l-a sfătuit pe Arabis, cînd a fost înfrînt la Tell el Kebir, să-și predea sabia pentru a fi dus la Cairo și judecat. Un om al dracului. Voia să se facă proces, pentru ca adevărul să iasă la lumină. Nu se sinchisea de viața prietenului său. Era european, papistaș, pe greci nu-i putea suferi. „Voi i-ați adus pe englezi, cu văicărelile voastre", îmi spunea. Dar cînd i-am zis: „Pe mine să nu mă bagi în aceeași oală cu ei, eu sînt omul contelui", mi-a răspuns: „Atunci treaba se schimbă". Și așa cum i le spuneam eu pe grecește, tot așa i le traducea el lui Arabis în arăbește.

Și diavolul a pus stăpînire pe cîini și au început să latre cu toții odată. A ajuns și Tonis și te căuta. Împreună cu Bunicul au scos masa și au adus tacîmuri și mîncarea: ciorbă de fasole, roșii, ardei și pîine. Și, desigur, uzo. Bunicul l-a poftit pe Antoinos la masă, l-a poftit și pe Karkalemis. Te ridici și te duci și tu la masă.

Antoinos se închină, pune mîna pe polonic și își umple farfuria vîrf. Feliile subțiri ale Bunicului dispar din fața lui cît ai clipi din ochi, dintr-o înghițitură. Mare pagubă să hrănești un asemenea om! Karkalemis îl atîță tot timpul. Vrea să audă din propria lui gură cum a fost făcut prizonier de Arabis, cum a fost judecat la Curtea marțială și achitat.

— Uite așa a fost: cînd au venit și ne-au anunțat că a doua zi crucișătoarele aveau să bombardeze Alexandria și s-o facă scrum și că toți europenii trebuiau să se îmbarce pe vapoare, eu le-am zis: „Nu plec. Luați-mi fa-

milia, nu vreau să am pe conștiință pe nimeni. Mi-am dat cuvîntul stăpînului meu și nu plec.“ „Dar contele, îmi zic ei, s-a îmbarcat pe un vapor francez, nu ești în toate mințile, vrei să stai aici și să-ți pierzi viața ?“ „Contele mi-a zis mie, le răspund, că nu se urnește de-aici. Aduceți-mi scrisoare de la el, dacă vreți să plec. Și-apoi, ce naiba, bombele n-au adresa mea pe ele... Alexandria e destul de mare și nu e musai să cadă pe capul lui Antoinos.“ Vorbeam așa pentru că nu mă lăsa inima să părăsesc Ramlehul, îmi făcusem aici un rost. Dacă le făceam hatîrul și mă îmbarcam, cine știe în ce locuri uitate de Dumnezeu aveau să ne debarce după aia. Ce, parcă le era greu să ne ducă înapoi la Hios ? „Eu o să stau să păzesc baraca noastră. Chiar dacă o să vă ducă la Triest, am zis răposatei Angheliko, nevastă-mea, eu tot o să vă aduc înapoi.“ „Tu ești stăpînul, fă așa cum te luminează Cel de Sus“, îmi zice ea. A luat copiii și a plecat. Și cînd s-a luminat de ziuă și pămîntul a început să se zguduie, ca să vă spun drept, mi-a fost tare frică. „Măi, zic eu, să fiu al naibii dacă asta nu-i cutremur.“ Nici nu se împlinise anul de cînd văzusem casele prăbușindu-se la Hios. M-a cuprins un fel de nebunie. În loc să stau înăuntru, în baracă, și să aștept frumușel, am luat-o din loc și am fugit la Sfîntul Ilie. Îmi aminteam că la Hios clopotnițele rămăseseră în picioare. Popa Dimitris, Dumnezeu să-l ierte, ascundea întotdeauna cheia sub o glastră. Acolo am găsit-o. M-am urcat pînă sus și am stat acolo privind în jur. Și eram atît de tulburat, încît am lovit cu spatele clopotul cel mare, și afurisitul a început să bată dang-dang și iarăși dang-dang. Departe la Mex, la Gabbari și la Kait Bei, vedeam tunurile crucișătoarelor scuipînd flăcări din gurile lor. Iar Alexandria, toată numai fum și praf, nenorocire mare. Nu știu dacă era adevărat, dar mi-au povestit mai tîrziu că eram atît de tulburat, încît țopăiam pe loc și tot ridicam și coboram brațele. M-a zărit Arabis cu binoclul, de-acolo, de unde se afla. „Ia duceți-vă și mi-l aduceți pe zănatecul ăla, care le tot face semne englezilor, trebuie să fie vreun spion de-al lor.“ Cred că era ora prînzului cînd m-am pomenit deodată cu ei. Eram atît de agitat, încît nu i-am

simțit nici cînd au venit, nici cînd au urcat în clopotniță. Mi-au dat o porție bună de bătaie și m-au luat.

— Și Arabis te-a lăsat să pleci așa, fără să-ți facă nimic, fără să te dăscălească nițeluș ?

— A, ba da. „Să vă intre bine-n cap, mi-a zis el. Nu sînteți decît niște musafiri. Poporul ăsta s-a trezit și vrea să fie stăpîn în casa lui. Nu vă încredeți, măi, în englezi, care se dau drept protectorii voștri. Nu sînt decît niște șerpi veninoși. Cînd nu vor mai avea nevoie de voi, o să vă pună streangul de gît. O să vă vîndă. Vă doresc binele și vă spun să deschideți bine ochii. Noi vă iubim și vă vrem aici, în țara noastră. Dar ca musafiri, nu ca stăpîni." „Pașă, îi spun eu, binecuvîntată să-ți fie gura. Asta le tot spun și eu de-atîta amar de vreme. Nu văd ce-i în jurul meu ? Cine iubește dreptatea și n-o spune ?" Atunci m-a întrebat dacă mi-e foame și a poruncit să se aducă o tavă încărcată cu de-ale gurii.

Semiluna a asfințit devreme, noaptea este uscată și întunecoasă. Antoinos stă de vorbă cu Karkalemis. Masa, scaunele și paharele sînt încă afară. „Du-te de te culcă, i-au spus Bunicului, o să ducem noi, pe urmă, totul în casă, și-o să încuiem ușa." Antoinos îl trimite din nou pe Tonis la băcănie să aducă uzo. Îi dă și bani. Fata lui mai mare, care locuiește la Port Said, i-a dat bani destui ca să-și îndeplinească legămîntul. Tonis îl înjură pe Karkalemis : „Și-a găsit și puturosul ăsta să vină tocmai azi !" Avea întîlnire cu Italia. Fereastra Mătușii rămîne deschisă. N-o vede nimeni, dar ea aude cînd alții stau de vorbă, și lucrul ăsta îi ține de urît. I-a rugat să nu stea sub pomul de mastic. Fereastra sufrageriei este și ea deschisă, o vor închide cînd vor pleca. Tonis aduce uzo, se face că îi e somn și spune noapte bună. Te trage înăuntru : „Eu plec. Dacă mă cheamă, spune-le că dorm." Sare pe fereastră și-l înghite întunericul. Te culci și tu, dar somnul nu vrea să vină. Bunicul tușește și geme în odaia lui. Doi beduini trec pe cărare, aud glasul lui Antoinos, se apropie de el, îl salută și îi tot spun ceva.

— Sînt din tribul Awlad Abewa, explică Antoinos după plecarea lor. Făcusem o învoială cu tatăl lor pentru toată zona asta. Frumoși ani ! Prepelițele erau ale lui, potîrnichile ale mele. El n-avea pușcă, înțelegi.

— Dar ce neînțelegeri au cu tribul Awlad Ali ? întreabă Karkalemis. Nu știam că mai există și ăștia. Credeam c-au fost izgoniți spre Matruh.

— Neam păcătos ! Și eu am crezut tot ca tine. Dar beduinii noștri spun că afurisitul ăla de Parker i-a strîns pe toți în proprietatea contelui. Acolo potîrnichi...

— Ai văzut cum a împrejmuit terenul cu sicomori dinspre partea lui Seffer ? Se spune că-i aparține lui acum. De la cine l-a cumpărat ?

— L-o fi cumpărat, l-o fi furat, cine poate să cunoască toate dedesubturile diavolului ăstuia.

— Ia spune-mi, Antoinos, s-a căsătorit Parker cu văduva aia, cu ibovnica contelui ?

— Dar de ce-o faci văduvă ? A murit oare Dimosthenis ? Un alt netrebnic și ăsta !

— Ai văzut-o vreodată, era cu adevărat frumoasă ?

Antoinos stă pe gînduri, nu răspunde imediat. Desigur că se străduiește să-și amintească.

— Trebuie să fi fost cam pe vremea cînd a răposat Angheliko, cu vreo doi ani înainte de a murit și contele. Locuia atunci în căsuța din Alana. Cînd mă duceam la taverna lui Aristidis, treceam întotdeauna prin fața casei ei și o salutam. Mă saluta și ea și mă poftea la o dulceață și la un pahar cu apă rece. Era frumoasă de pica, nu alta ! Putea suci și capul unui sfînt. Dar eu îmi vedeam de drum, era a contelui, înțelegi dumneata ?

Nu ne-ai povestit niciodată despre întîmplările astea, îi strigă Mătușa din patul ei.

Antoinos întîrzie să răspundă la observație.

— Hei, și de-ar fi fost numai atît, biata mea Arghiro...

— Mai e și altceva ? Hai, povestește...

Antoinos rîde, rîde, dar nu scoate o vorbă.

— Se spune că i-a fost adusă goală într-un tort uriaș, e adevărat ? întrebă Karkalemis.

— Nu chiar așa ! se supără Antoinos. Ce, crezi că lumea era atunci ca acum ? Era îmbrăcată cu un tricou

care o acoperea din cap pînă-n picioare. Dansa în chip de liliac.

— Așadar ai văzut-o...

Tăcere. Antoinos își limpezește glasul.

— N-am văzut-o. Dar pe-atunci era încă mică, o fetiță. Aveam un prieten care era fecior în casa contelui. El a văzut-o și cît pe-aci să-și piardă mințile, bietul om ! Cum sărea și zbura de la un candelabru la altul. Un adevărat liliac.

Cineva merge pe acoperiș. Sări din pat și ciulești urechile. Țiglele trosnesc ușor ; niște pași șovăitori. Trebuie să fie Tonis ; vrea să vă facă o șotie. Dar atunci se aude rîsetul, e ca cristalul.

— Ai auzit ceva ? întreabă Antoinos.

— Trebuie să fi fost o pasăre de noapte, răspunde Karkalemis.

— Ce pasăre, măi Nikolas, te-ai țicnit și tu, strigă Mătușa. Asta e lepădătura aia de-i dă mereu tîrcoale lui Tonis. N-o să-mi cadă ea într-o zi în mîini, o să-i arăt eu !

— Se mai întîmplă și de-astea ? întreabă Nikolas.

— Nu te lua după ea, i s-o fi ridicat temperatura. Arghiro, vrei să-ți închid fereastra ? Ni s-a făcut somn și nouă, spune Antoinos căscînd.

Bunicul sforăie în odaia alăturată. Auzi cum amîndoi cară înăuntru prin ușa bucătăriei masa și scaunele, cum spală paharele la pompa de apă, le pun pe poliță și-apoi pleacă. E liniște, Tonis mai zăbovește departe de casă, din fericire n-a întrebat nimeni de el.

Te trezești în mijlocul nopții. Tonis doarme pe divanul lui, îi auzi respirația regulată. Mătușa tușește, Bunicul tușește. Departe, poate la linia de tramvai sau la stația Schutz, se aude strigătul unei păsări de noapte. Îți simți pleoapele grele. Cînd oare o să te obișnuiești să bei uzo ?

Te trezești. Un cocoș cîntă undeva. Poate că în grădina elvețianului. Vezi cerceveaua ferestrei, un dreptunghi regulat și, departe, la orizont, o stea mare și luminoasă. Să fie oare luceafărul ? De pe partea de sus a ferestrei atîrnă niște alge, nu, sînt niște plete negre desfăcute. Un cap de femeie, ce atîrnă de-a-ndoaselea, privește în

cameră, mai coboară puțin și se sucește, caută colțul unde doarme Tonis. Tremuri. Inima-ți bate nebunește, parcă ai făcut un sprint de două sute de metri.

— Bat, tu ești ? Așteaptă puțin.

A pierit. Pînă să-ți pui sandalele, pînă să te duci la fereastră, auzi rîsetul ei dincolo de curtea Zăpăcitei, pe drumeagul cu zidul de piatră.

Stai treaz. N-a auzit nimeni. N-o să spui nimănui. O vei prinde. O s-o înșfaci, o să-i sucești brațul și-o s-o silești să-ți spună cine e. N-o să mai bei niciodată uzo. Te vei culca după masă ca să nu-ți fie somn mai tîrziu, să nu-ți mai fie deloc somn. Cocoșii elveținului cîntă iarăși. Se aude și sirena primei fabrici, cine știe unde, poate la Bacos. Pesemne că-i fabrica de limonadă. E vară. Vilegiaturiștilor de pe plajă li se face repede sete, bineînțeles celor cu bani.

Hramul Sfîntului Ilie a constituit apoteoza lui Antoinos. El a deschis dansul, înalt, drept și simplu, cu capul dat puțin pe spate și cu ochii închiși. Și toată lumea Alanei, gospodine în rochii negre satinate, coafate și pudrate, fete cu brațele goale, bărbați în hainele lor de sărbătoare și foștii locuitori ai Alanei care se îmbogățiseră dar care își țineau legămîntul, venind în limuzinele lor luxoase și cu nevestele lor de neam străin, și Katina, fiica Zăpăcitei, acum doamna Beauvau, care a venit singură la volanul mașinii ei albe și a claxonat pînă i s-a deschis poarta și a parcat în curte, sub pomii de casuarină, frumoasă și fardată, o adevărată sirenă cu sînii dezgoliți, legănîndu-și șoldurile și răspîndind în jurul ei valuri de parfum. „Ah, a suspinat mama Thaliei, știți de ce a venit biata de ea, ah, Stamatis, el i-a frînt inima.“ Și i s-a spus să tacă și să privească în spatele ei, și în spatele ei erai tu și ai înțeles că vorbeau de Unchiul. Și toată această mulțime cu lumînări și lumînările în mînă, băieții care fluierau cu două degete în gură și pruncii care urlau pentru că le era somn, toată lumea Alanei, cu familiile, cu preotul și preoteasa, cu Aristidis, cîrciumarul, pe care-l duceau pe un fotoliu de paie pentru că-l lovise damblaua, și cu Bunicul în cămașă și cravată, șezînd cătrănit pe marginea unei bănci, și fetele

Gherasimu cu niște pălării cu boruri mari pe cap împărțind prăjituri, și Tapsis cu chitara, vrînd și el să se alăture celorlalți muzicanți urcați pe podiumul construit de Înviere, și Antoinos care sărea în sus, îngenunchea și apoi iar sălta cu ochii închiși, privind dincolo de prezent, cine știe către ce mări pline de pește, către ce stoluri de potîrnichi, către ce iubiri și prietenii, către ce amărăciuni. Și toți strigau bravo, să ne trăiești bătrîne verde ca stejarul, să împlinești și suta. Și-atunci, deasupra zidului curții s-au ivit nenumărate capete, tribul lui Abewa, și băteau din palme și strigau : „Antun, Antun" ; de unde naiba răsărise și liota asta de beduini ? Și deodată clopotul cel mare a început să bată vesel, și preoteasa a strigat : „Sfinția-ta n-ai încuiat scara" ? Și au alergat să vadă, și cheia se afla tot acolo, sub glastră, și clopotul bătea ding, dang, ding, și ați alergat sus și nu era nimeni, numai niște lilieci treziți de zgomot care zburătăceau în noapte, strecurîndu-se printre stîlpii de susținere ai bolții, și dascălul care era amețit încă de după masă a strigat „minune mare" și lumea aflată jos a auzit și a spus „minune" și muzica s-a oprit și cu toții au spus iar „minune", o să împlinești și suta, Antoinos. Și-atunci ai auzit pasărea nopții, rîsetul ei cristalin. Cum a reușit să intre, unde se ascundea ? Își afla adăpost în cuiburile liliecilor ? Și ai început să cobori și deodată ți s-a luminat mintea. Bat și nu Vat, *„the bat"* pagina a doua din abecedarul tău englez, liliacul. Liliacul contelui. Cum de n-a căzut, femeie bătrînă, putea să-și frîngă gîtul ! Dar zînele nu îmbătrînesc, de ce să fi îmbătrînit ? Nu era zînă cea căreia i-ai văzut mai întîi pletele atîrnînd în deschizătura ferestrei, ci o femeie, o ființă omenească. Ai așteptat să plece toată lumea și apoi te-ai urcat din nou în clopotniță. Ai stat dedesubtul clopotului, sus în turlă întuneric beznă. „Bat, i-ai spus cu glas dulce, nu te teme, sînt prietenul tău. Coboară și spune-mi cine ești, eu sînt Parashos, vărul lui Tonis, nu te teme." Tăcere. Nici un cuvînt, nici un hohot de rîs, nici un oftat. Și dascălul aștepta jos să încuie și te amenința c-o să vină sus să-ți rupă oasele. Ai coborît. Dar acum totul nu era decît zgomot și agitație fără nici o noimă, o serbare care te adormea, iar

praful îți astupa nările. Numai lîngă Antoinos simțeai răcoare și liniște, dar el te izgonea și-ți spunea : „ce stai și caști gura la mine, piciule, du-te mai bine și joacă-te cu băieții.“ Ți-ai luat tălpășița și te-ai întors singur la baracă. În odaia Mătușii era lumină. Te-ai așezat pe banca de sub mastic. N-o auzeai, dar știai, Bat era cuibărită sus, în frunziș, și te pîndea. Desigur că aștepta reîntoarcerea lui Tonis ca să-l vadă. Cum să-i vorbești de vreme ce Mătușa putea să te audă ? Ți-ai scos sandaua și ai ciocănit în scorbură : toc, toc, toc. Nimic. Din nou, toc, toc, toc. Nici un răspuns. Ai rămas cu sandaua în mînă. După puțin auzi de sus miau. Inima-ți bate tare, să-ți spargă coșul pieptului, nu alta. O apeși cu mîna stîngă ca să poți auzi. Din nou miau. Te scoli în picioare și spui foarte încet miau, miau. Tăcere, tăcere totală. Și din nou miau, miaau. Îți ridici capul și-i vorbești în frunziș, îi șoptești. Bat coboară, am ceva să-ți spun, te rog. „Nimic.“ „Te rog.“ Tăcere, neagră tăcere. Spui deznădăjduit miau. Nimic. Cocoșul din curtea elveținului își drege glasul ca să cînte. Păsări de noapte zboară departe, poate dincolo de Alana. Cade brumă și înțepenești de frig. Erau păsări de noapte adevărate. Apoi se aude glas de oameni și vocea lui Antoinos profundă și veselă. Serbarea a luat sfîrșit, toată lumea se întoarce acasă. „Bat, îi spui tu, se întorc.“ Dar rîsetul ei răsună acum departe, în curtea Zăpăcitei. Îți pui repede sandalele, legi șiretul și pornești în noapte. Rîsetul ei aleargă înainte, pe drumeagul cu zidul de piatră. Strîngi din dinți, sprintul de două sute de metri, zici în sinea ta, închizi ochii și alergi. Dacă îți va ieși în cale vreun zid, un om sau o căruță, le vei dărîma sau vei fi omorît. Deschizi ochii. Noapte, întuneric beznă. Dar o auzi, îi auzi zgomotul pașilor. Ajungeți în piața Schutz. Toate prăvăliile închise, nici un trecător pe stradă, nici un paznic. Departe, deasupra liniei tramvaiului lucește un bec. Unde s-a dus Bat ? Ajungi la stația Schutz. Nimic. O fi luat-o pe strada care duce spre Alana. Și acolo auzi iarăși rîsetul ei, sălbatic, batjocoritor. Aleargă de-a lungul liniilor, pe cărarea Seffer. Tramvaiul ! Din fericire, primul nu pornește din depou

decît atunci cînd se luminează de ziuă. Alergi iar în întuneric. „Bat, strigi tu, îți sînt prieten!“ Alergi, zgomotul pașilor ei încetează. Te așteaptă? Holbezi ochii și privești în jur, alergînd. Nimic. Ai ajuns la stația Seffer, tîmplele își zvîcnesc, pieptul tău e o mare agitată. Un bec prăfuit luminează adăpostul de scîndură. Nu se vede nicăieri. Nici zgomot, nici glas. O iei agale înapoi. Deodată strigătul unei păsări sfîșie tăcerea nopții. Dar e departe, spre San Stefano.

Te afli acum pe nisipul plajei Laurent, te prăjești la soarele lunii lui cuptor. În jurul tău se află Thalia Thomas, Aliki Gherasimu, Dinos, Tapsis și Bolias. Toți sînt dornici să te învețe să înoți. Îți arată: așa miști brațele, picioarele întinse, nu, mai bine să înveți foarfeca pentru început, capul deasupra apei, gura închisă, respirația pe nas. Te bagă în apă și-ți arată. Te descurci destul de bine. Dacă mai stai la Alexandria și luna viitoare... Și ochii tuturor privesc departe, spre mica plajă, acolo unde ai făcut prima ta baie. Tonis și Italia stau întinși pe nisip, se prăjesc la soare și vorbesc. De dragul lui mă învață pe mine să înot. Parcă i-ar spune: „vezi, noi îl iubim pe vărul tău, de ce nu vii și tu aici?“ Aliki s-a certat cu mama ei, care i-a spus: „De ce nu-l aduci pe noul venit să-l vedem și noi“, și ea te-a dus. Ți-au dat mîna. „Ești Voliadis de la Cairo?“ „Da, doamnă.“ „Sînteți rude cu familia Voliadis, cea cu țigările?“ „Nu, doamnă, nu sîntem.“ „Și costumul ăsta frumos de unde l-ați cumpărat, de la Ciucurel?“ „*Merde!*“ a strigat atunci Aliki în franceză. *Merde!* Aliki, o să-ți pun piper pe limbă, nu ți-e rușine? Și tu ai spus: „Vă rog, doamnă Gherasimu, eu sînt de vină“. Și Aliki te-a luat de mînă și-ați fugit, și sînii ei obraznici erau tari ca pumnii.

Tonis ți-a luat banii ca să-i păstreze el. Astăzi e ziua ta de naștere. Bunicul ți i-a numărat în palmă, bănuț cu bănuț. Mergem la cinema sau facem ceva mai bun, vom vedea, ți-a spus Tonis și i-a băgat în buzunar. Acum îl vezi pe negustorul ambulant de înghețată care vine de la plaja San Stefano sunînd din trompeta lui. Tonis se ridică în picioare și-ți face semn cu mîna: „Parashos, vino“. „Iertați-mă“, spui grupului tău și te ri-

dici să pleci. „Trădătorule", spune Tapsis. *„Merde ! Merde !"* strigă Aliki și lovește cu pumnul în nisip. Te oprești și o privești. Își ridică și ea capul și te privește drept în ochi. Dar apoi coboară privirea, rîde, îi e rușine.

Ochii Italiei sînt languroși, te privesc și te devorează. Una din bretelele costumului ei s-a desprins. Dar ce-i pasă, frații ei trudesc din greu și asudă în atelierul lor de fierărie. Pînă seara poate face ce-i place. Se uită din nou la tine, la brațele tale slăbănoage, la pieptul tău îngust, la costumul care te strînge. Te întreabă ceva, își pironește ochii într-ai tăi și, cu vîrful limbii, linge cornetul de înghețată. Dai din cap, nu înțelegi italiana. Tonis rîde, rîde și ea. Mîncați din înghețata pe care o țineți în mînă. Italia îl întreabă ceva pe Tonis, arătîndu-te pe tine cu bărbia. El pufnește în rîs și cît pe-aci să se înece cu înghețata. Îi spune *„no"*, ai înțeles ce înseamnă. *„Poveretto"*, spune ea și, așa cum stai, în picioare, deasupra ei, îți scutură nisipul de pe genunchi. Te dai puțin la o parte. Ei continuă să vorbească italienește. Tonis zice ceva și izbucnesc amîndoi în rîs. Italia zice ceva și amîndoi chicotesc. Numai ei știu ce-și spun. Te dai încă puțin la o parte. Tonis ? Nimic altceva decît un străin. Un adevărat papistaș. Ți-a cheltuit banii fără măcar să te întrebe, te lasă să stai în picioare, se poartă cu tine de parcă ar fi de-acum bărbat, își bate joc de tine, și nu te întrece decît cu un an.

Trăind lîngă fetele din Alana sau din Bacos, Thalia, Aliki sau Italia, ajungi să le cunoști și te obișnuiești cu ele. Pe ele le vezi cînd e ziuă, cînd e soare. Te temi numai de noapte, dar totuși o dorești în imensitatea și scurtimea ei, ca liliacul ascuns în frunziș. Cînd vezi o pietricică, calci cu talpa pe ea. Te exersezi toată ziua. Acum poți fugi și desculț. Antoinos a plecat iar la Port Said, Bunicul păstrează din nou cheia și tu stai de veghe pe banca de sub mastic. A venit Karkalemis și l-a căutat pe Antoinos. „A plecat, i-a zis Bunicul, l-ați văzut cum juca la sărbătoarea Sfîntului Ilie ?" „Nu mă duc niciodată — i-a răspuns Karkalemis — astea sînt superstiții, se zice minunea lui Antoinos, dar de fapt e opium pentru popor." Atunci s-a auzit strigătul păsării de noapte. Karkalemis a plecat. Cine știe pe ce terase

din Bacos, Tonis își riscă pielea? Mătușa a stins lumina. Luna s-a mai împlinit puțin, atîrnă deasupra lui San Stefano și, treptat-treptat, coboară. Miau. De unde îți strigă? Nu răspunzi. Dezgropi o piatră cu piciorul, o iei în mînă, te duci în mijlocul curții și de-acolo o azvîrli în curtea elveținului. Ciinii lui latră și fac o larmă nemaipomenită. Lumina se aprinde iar în odaia Mătușii. Cînd încetează lătratul se stinge și lumina. Te furișezi ca un hoț, alergi pînă la drumeagul cu zidul de piatră și stai la pîndă. De-acolo arunci o altă piatră în curtea elveținului. Ciinii latră și mai furioși. Deodată o simți chiar lîngă tine, a scos un ah, o umbră, întinzi brațele și cuprinzi noaptea. Zgomotul pașilor ei se aude în curtea noastră. Ciinii, fereastra Mătușii se luminează iar și atunci o zărești pentru prima dată. O siluetă neagră sare deasupra țărușilor rupți ai gardului de sîrmă și fuge. Alergi, alergi ca un nebun. O auzi, a apucat-o pe cărarea dintre vile, se îndreaptă spre vechile grajduri, la un moment dat va trebui să cotească, la stînga e Schutz, la dreapta Gianaklis. Trebuie s-o ajungi din urmă. În astă seară nu rîde, nu te ia peste picior. Dar vezi părul despletit, îi auzi picioarele înfundîndu-se în colbul străzii, îi auzi respirația sacadată. Încă puțin și o s-o atingi cu mîna. Dar dispare iar din fața ochilor tăi, ați ajuns la grajduri. A cotit spre Gianaklis. Ești în spatele ei, dar o pierzi din nou. Grădina Bunicului. Îi șoptești: „Bat, unde te-ai ascuns?“ Ce-ai auzit? Un hohot de rîs sau de plîns? E în spatele zidului. Îți amintești cum a sărit Tonis peste el. Sfîntă Fecioară, ajută-mă, și iată-te dincolo! Cazi pe o rînă, te ridici, sub picioarele tale trosnește o grămadă de frunze uscate. O găsești în picioare, lîngă zid, nemișcată, ca hipnotizată. Gîfîie din cauza alergatului. „Lasă-mă, îți spune ea, lasă-mă, ce vrei de la mine?“ O lipești cu spinarea de zid, nu-ți opune rezistență, o dorești, îi cauți fața cu buzele, îți ia buzele într-ale ei, ce dulce, ce dulce e... Dar tocmai atunci te împinge. „Lasă-mă, ce vrei de la mine, îl iubesc pe Tonis.“ „Bat, dragostea mea“, spui tu și tremuri. „Lasă-mă“, îți spune ea și-ți oferă sînul, îl simți în palmă. Doamne, Dumnezeule! Credeai că e tare și rece, ca o minge de cauciuc, cînd colo e cald și viu. „La-

să-mă", îți spune. „Unde e Tonis ?" Acum se strînge lîngă tine, îi simți greutatea trupului. Tonis, Tonis ! Te împleticești, te cuprinde de gît, te trage în jos și cădeți amîndoi. „Adu-mi-l pe Tonis și fă ce vrei cu mine." „Bat, dragostea mea", îi spui tu și cauți cu degetele nasturii din spatele rochiei. Mai îndemînatecă decît tine, îți scoate bretelele, te dezbracă. „Lasă-mă, nu știi nimic, nu te pricepi cum se face, unde e Tonis ?" „Bat, dragostea mea." Cînd te atinge cu degetele, toate păsările nopții se pornesc să strige, toate florile de iasomie din lume cad în chip de ploaie pe voi și vă acoperă. Se strînge lîngă tine, goală dar totuși îmbrăcată, degetele tale neputincioase nu i-au putut desface nici măcar un nasture. Toată oboseala alergatului o simți acum în șale. Stă mută. Își slăbește strînsoarea. Respiră adînc și termină cu un oftat ușor. Deodată se desprinde de tine, îți spune : „Să nu te mai văd în ochii mei", și se face nevăzută în noapte. Te ridici încet, te aranjezi. O grămadă de gunoi de grajd răspîndește un miros puternic, puțin mai departe. Dragostea mea, Bat, dragostea mea. Izbucnești în lacrimi...

Și pe urmă toate acele nopți de așteptare și ea nu vine. Bați mereu drumurile, de-acasă la gardul din Seffer, de-acasă la grădina Bunicului. Nimic. Tapsis s-a pronunțat, nici o speranță să învețe înotul, și-ți întoarce spatele. Dar Dinos și Bolias insistă, o să învețe, nu trebuie să-l obosim însă. Thalia e tristă și indiferentă. Dar Aliki se supără, de ce ? Dar, de ce ? Promiteai atît de mult la început, ce te-a apucat așa, deodată ? Vino cu mine în larg, o să prinzi curaj. Și tu-i vezi sînii și tremuri, ca nu cumva s-o atingi fără să vrei în apă și păsările nopții să înceapă să se tînguie, iar florile de iasomie să îmbălsămeze aerul. „Vino-aici, băiatule, zice mama ei, spune-i Bunicului tău să-ți dea și puțină carne, ești numai piele și os." Aliki e furioasă, își scoate cordonul din piele lucioasă și-l face bucățele.

Luna s-a rotunjit acum, gardurile vii înmiresmează aerul, fetele cîntă și rîd, firea întreagă parcă plutește noaptea într-un fel de vrajă, într-o angoasă argintie. Tonis propune o plimbare în trei cu Italia. O baie sub

clar de lună, un vis. „Nu, îi spui tu, sînt obosit, vreau să mă culc devreme.“ În raftul din bucătărie se află sticluța cu uzo, cumpărată de Antoinos. A mai rămas puțin pe fund. Bunicul, afurisitul, a lăsat-o acolo, ca s-o găsească tot așa cînd o veni iar. L-a necăjit mult observația că cineva a dormit în patul din baraca încuiată. Iei sticla și tragi două înghițituri. O să-și dea cineva seama? E doar uzo, adică alcool, și alcoolul se evaporă.

Dormi, te trezești, dormi, te trezești. Zgomot de pași, rîsetul ei, pasărea nopții. Deodată două împușcături în noapte, bum-bum, și alicele împroașcă țiglele acoperișului. Te repezi afară. Vezi pe Bunicul în lumina lunii și alături de el o ființă de pe altă lume, o fantomă în cămașă de noapte albă, cu ochii înfundați în obraji, sălbatici: e Mătușa. Ține pușca cu brațele întinse. Miroase a praf de pușcă.

Te repezi la ei, urlînd: „Ucigașilor, nelegiuiților, ați omorît-o.“

X

RIDIC RECEPTORUL, INTRODUC MONEDA ȘI formez numărul. Aștept. Răspunde un glas cald de femeie matură.

— Aloo...

— Pot să vorbesc cu Pandelis, vă rog?

— Un moment, să văd dacă e acasă. Cine-l caută?

Tac. La celălalt capăt al firului simt că femeia așteaptă, că e neliniștită.

— Un prieten.

Mai întîi o ezitare, apoi glasul se îndreaptă, capătă o nuanță de familiarism vesel.

— Bine, dar acest prieten n-are nume?

Tac. Neliniștea crește, devine o rugăminte fierbinte.

— Aloo...

— Ia termină odată cu nazurile astea, cucoană. Dă-mi-l pe Pandelis.

O mică exclamație, a durut-o.

— Imediat, domnule.

Pînă să-l aud pe Pandelis, am cîteva clipe de remușcări crunte. Nu-mi place să rănesc oamenii chiar și în numele unei necesități imperioase. Dar instrucțiunile lui Foteros, care o cunoștea mai bine decît mine pe Eleni, sînt categorice. Îndată ce-ți răspunde, vorbește-i grosolan, înjur-o. Să nu te prindă la vorbă. Înțelegi, ea încearcă să-i tragă pe toți de limbă. Îi face zile fripte lui Pandelis.

Îi spun acestuia să parieze pe primul cal din cursa a zecea, ceea ce înseamnă că-l așteptăm la zece, la casa de lîngă hipodrom. Pandelis pare necăjit. Știe ce-l așteaptă.

— Astă seară ?

Ce prostie ! Ca să-și dea puțin timp de gîndire, a desconspirat codul nostru. Nu există curse de cai noaptea.

— Astă seară, îi spun pe un ton tăios și închid telefonul.

Mă duc apoi la întîlnire. E abia ora opt, dar sînt așteptat pentru o chestiune specială. Nu mi-au spus ce. Mă gîndesc la amărăciunea lui Pandelis, mă doare sufletul pentru el. S-a sfîrșit cu el, a fost prins în mrejele simțurilor. Promite mereu c-o s-o părăsească pe Eleni, dar tot la ea stă. Nu zice nu, nu pune în discuție problema, spune bine, chiar de mîine, fălcile lui încleștate arată fermitate, ochii săi limpezi oglindesc devotamentul profund pentru cauză, și totuși Pandelis, băiete, ne aflăm mereu la același punct. Situația devine tot mai primejdioasă, totul arată că se pregătesc evenimente importante, trebuie să strîngem și mai tare șurubul, să întărim măsurile de vigilență. Trebuie să-l smulgem pe Pandelis din brațele lui Eleni.

Îmi deschide nevasta contabilului, femeia cu chip veșnic posomorît. Mă introduce în salon. Surpriză. În picioare, Mărunțelu îmi surîde și deschide brațele. Ne prefacem că ne sărutăm. În jurul mesei, Foteros, Vă-

duva, Garelas ne privesc și zîmbesc satisfăcuți, chipurile nu te așteptai să-l vezi, nu-i așa ?

— De cînd ești la Alexandria ?

— De vreo săptămînă, hi, hi...

Se încruntă. A înțeles rostul întrebării mele. Știe că adulmec mereu aerul să-i semnalez prezența, să ghicesc de unde vin instrucțiunile. Și cînd simt lucrul ăsta, atunci întreaga mea ființă se încordează și trece repede prin ciurul minții toate instrucțiunile, indicațiile, trecutul, viitorul ; nu-i pun bețe în roate, dar stau de veghe. Și el, din vizuina lui, urmărește reacțiile mele, întrebînd abil pe tovarășii care țin legătura cu el. Mă pune în fața faptului împlinit fără ezitare, rapid, fără avertisment. În sinea lui, se amuză că sînt supărat pentru că iar n-am fost întrebat : „Centralism democratic, prietene. Cînd va veni timpul, vei critica și tu." Între timp, sub pretextul informării, sub motivul transmiterii unor comunicări confidențiale, reușește să-i cîștige anticipat pe ceilalți de partea lui. Cînd sosește clipa bilanțului, cîntă ca un virtuos al orgii pe toate registrele. Se lungește în mod intenționat, își face autocritica cu pasiune, dar la suprafață, recapitulează, atribuind Organizației, fără să nominalizeze, păreri ale sale confirmate de viață. Unuia îi amintește frînturi de discuție, altuia i se adresează cu aluzii echivoce, celui de-al treilea îi dă impresia că ignorează de dragul interesului general divergențele dintre ei, celui de-al patrulea îi prezintă eliptic o chestiune care l-ar prejudicia dacă ar formula-o clar. Prin aluzii fine, imperceptibile, consolidează în conștiința celorlalți prestigiul său propriu, aureola lui de militant experimentat și încercat, de cadru superior. Pentru el nu există limită de timp, ordine de zi, el e raportorul, prin el vorbește conducerea. Un prieten de-al meu, pianist de meserie, îmi spunea după primul său recital : „Ah, dacă aș fi putut să-i țin pînă dimineața. Abia cînd am terminat mi-am dat seama că dacă aș fi luat-o de la capăt aș fi cîntat mai bine, a treia oară aș fi fost perfect, a patra oară l-aș fi ajuns pe Paderewski, a cincea oară i-aș fi făcut pe toți să se închine în fața mea, aș fi fost un idol. Dar vezi, oamenii se grăbesc : ultimul autobuz, copiii care așteaptă acasă, munca de a doua zi."

Mărunțelu încuia porțile bisericii, te țintuia de strană, se așeza în fața orgii și-ți scotocea sufletul cu degetele. Te zgîndărea pe toate părțile și, pînă la urmă, epuizat, îl acceptai, recunoșteai că e un zeu. Studiasem tehnica lui iarna trecută, la Ierusalim, dar atunci totul era încă în față. În cursul evenimentelor din martie, în absența lui Fanis, se repetase aceeași poveste. E adevărat că Fanis, și într-o oarecare măsură Garelas, oameni sinceri și dintr-o bucată, care aveau o părere proprie, îi cam stricau reprezentația. În ceea ce mă privește, mă aflam în situație de inferioritate. Mă grăbeam să terminăm, săream peste detalii, generalizam, antipatia mea personală îmi transforma stomacul într-un ghem de nervi și o luam razna. Iar cînd chestiunea era pusă la vot : Simonidis nu avea dreptate.

Dar acum situația se schimbase, experiența acumulată ne maturizase. Pe Garelas, pe Thanassis, pe Foteros. Să vedem. Să vedem mai întîi ce vor de la mine. Ne așezăm pe scaune. Aprindem cîte o țigară. Asemenea unui fascicul de raze emise de un reflector mobil, mintea mea trece rapid în revistă ultimele evenimente. Intuiția o îndreaptă spre o întîmplare ciudată, dealtfel singura. În ziua de Anul Nou, Văduva venise într-un suflet la noul nostru cămin, era tare grăbit.

— Te cunoaște o englezoaică cu ochi viorii ?

— Cine, Nancy, Lady Campbell ? l-am întrebat eu. Unde ai văzut-o ?

— Care va să zică e și Lady pe deasupra ! Lasă-mă, n-am timp acum ! O să-ți explic altă dată. În orice caz, fii liniștit, n-am să ți-o suflu.

Acum i se dă lui mai întîi cuvîntul. Relatează totul cu claritate și concis. Din indicația lui Mărunțelu și-a pus pe cap pălăria tiroleză și s-a plimbat împreună cu Pandelis în fața imobilului din Silsileh. Nimic neobișnuit. Momeală ca să muște peștele, adică copoiul. Cum s-a și întîmplat dealtfel. Peștele care mușcase era un localnic grec, specialist în jocul de table, care-și avea sediul la cafeneaua Asociației sportive. Dar odată cu el mușcase și un pește de primul rang. O englezoaică care-i urmase, dar care, cînd l-a văzut pe Văduva la chip, a luat-o la goană și apoi s-a urcat într-un taxi ; se

vede că se aşteptase să întîlnească pe altcineva. Pandelis o cunoscuse după ochi. Era chiriaşa pensiunii Proteus, o femeie cu vorba dulce şi politicoasă ori de cîte ori o întîlnise în ascensor. (Nancy, Nancy, aşadar tu erai englezoaica de pe terasă, în noaptea difuzării manifestelor? Ce orb am fost!) A doua indicaţie a lui Mărunţelu: Să fiu întrebat. (Dar cu tact, Văduva însă a omis asta.) A treia indicaţie: Thanassis să se prezinte la Milady şi să stabilească legătura cu ea. (Am holbat ochii, era oare cu putinţă?) Ceea ce s-a şi făcut! Milady a lipsit două zile de la pensiune, în cea de-a treia a fost adusă cu o limuzină. Thanassis s-a prezentat şi i-a vorbit în franţuzeasca lui. (I-ai vorbit Thanassis? Cum te-a primit?) Nu cumva căuta pe cineva care purta o pălărie tiroleză? Ea s-a speriat la început, şi a spus nu. Nu cumva îl căuta pe Manos Simonidis? Ea repeta întruna „nu, nu", palidă la faţă. O prietenă comună, Nina Mieli, din Ierusalim, îi transmitea să aibă încredere în cel ce-i vorbea în clipa aceea. (L-am privit uimit pe Mărunţelu: jubila.) Atunci femeia n-a mai opus rezistenţă, s-a predat. Da, îl căuta pe Simonidis ca să-i spună să se ferească de maiorul Peter de la *Intelligence Service*, un om cu două feţe, şi, de asemenea, de Mister Brooks, proprietarul pensiunii Proteus, un individ murdar, un tip diabolic. Să nu încerce s-o întîlnească la pensiune, un adevărat viespar. Dealtfel, şi ea se pregătea să plece; imposibil să mai respire într-o asemenea atmosferă. A patra indicaţie a lui Mărunţelu: „Manos îi comunică să nu plece de la pensiune dacă vrea binele lui. Va avea nevoie de ea acolo. Să aştepte."

— Ei, dar asta e prea mult! am izbucnit. Nu numai că nu-mi spuneţi nimic, dar faceţi şi uz de numele meu! Aţi întrebat-o dacă vrea să se amestece în treburile noastre? Eu numesc acest procedeu şantaj.

— Nu mai spune! îmi răspunde Mărunţelu. Am dat şi noi odată peste un englez cinstit şi tu vrei să ni-l sufli. Ştii ce înseamnă să ţii în mînă atîtea fire? Pe Peter de la *Intelligence Service*, pe bărbatul ei, ambasador la Bagdad, pe sora amantului ei, Lady Gwendolen, soţia ambasadorului Marii Britanii la Cairo? O treabă foarte importantă. Unde mai pui că şi Brooks ăsta e o poamă!

Ce pune el la cale împreună cu smintitul de Arhaios, cu preotul și cu ceilalți vagabonzi ? Ar trebui să aflăm. Pun iar ceva la cale împotriva noastră. Situația devine critică. E firesc, de vreme ce l-am desființat pe iubitul lor Zervas.

— Trebuia să-i explicăm mai întîi, să-și ofere ea singură serviciile. Poate nu-și dă seama că riscă...

— N-ai nici o grijă, i se va explica. Fii liniștit !

— Manos, îmi zise Thanassis, să știi că e foarte bine informată. Problemele noastre le cunoaște, își dă seama în ce direcție evoluează situația în general, iar în ce privește războiul civil din Spania cunoaște pe degete unde s-au dat bătăliile, ce partide există, ce contradicții, ce personalități. E o femeie pe cinste, îți spun eu !

Cea de-a cincea indicație a lui Mărunțelu :

— Se înțelege, tovarășe, că nu vei călca pragul acestei pensiuni. Dacă doamna ne presează din cale-afară, o să vă aranjăm o întîlnire.

Am spus „de-acord" cu jumătate de gură. De parcă încuviințam o faptă rea.

Dimpotrivă, problema lui Pandelis am tratat-o cu sînge rece. Sosi exact la zece, necăjit din cale-afară, cu ochii-n pămînt, netezind mereu cu degetele panglica peretei cu inscripția M. R. Poseidon. Procedase bine că nu-și atîrnase bereta în cuierul vestibulului, dar și așa, să n-o lase deloc din mîini... e prea de tot !

— Ascultă, Pandelis, te conformezi sau nu hotărîrilor luate ? un atac direct al lui Mărunțelu.

— Mă conformez.

— N-am hotărît cu toții că trebuie să schimbi casa, să nu mai fii legat de fusta lui Eleni ?

— Nu se poate. Dacă bărbatul ei consimțea la divorț, m-aș fi căsătorit cu ea și-am fi terminat povestea. Dar nu consimte, ticălosul, vrea s-o chinuiască. Din prima zi i-a făcut viața un iad.

— Dar ca să te căsătorești cu ea nu-i de-ajuns să vrea bărbatul ei. Trebuie să-ți permitem și noi.

— Și de ce să nu-mi permiteți ? Pentru că e mai mare ca mine ?

— Asta e altă poveste. Cînd va veni momentul, o să-ți explicăm.

— Ah ! zise Pandelis surprins.

— Prin urmare, ce hotărăști ? Ai de ales : ori noi, ori ea...

— Tovarăși, vă rog să mă înțelegeți. Nu știam ce-i dragostea, aici am aflat, în Alexandria. Hîrjoneala cu fetele, cînd mai eram în insula mea, așa, la repezeală, pe unde apucam, nu era dragoste... Știți ce înseamnă să ai o femeie care să te spele cu săpun parfumat din cap pînă-n picioare, să te sărute, să trezească în tine mîndria că ești bărbat ? Să-ți spună : „Dimineața deschid ochii și mă gîndesc la tine, seara mă culc, la tine mi-e gîndul. Te simt pretutindeni, în mine, ești alături de mine, în gîndurile mele, în faptele mele. Dacă te pierd, sînt și eu pierdută."

— Bine, bine, cunoaștem toate astea. Dar necesitățile cauzei noastre...

— Despre ce necesități e vorba, întrebă Pandelis, întrerupîndu-l pe Mărunțelu și împingînd bereta cît colo. Arată-mi ce va cîștiga cauza noastră dacă o voi părăsi pe Eleni. O să activez în ilegalitate ? Nu. Oriunde m-aș duce, ea tot după mine o să se țină. Ne e teamă de filaj ? Dar atunci de ce mă puneți să merg pe stradă mișcînd din fund ca să atrag copoii după mine și să-i dau de gol ? Dacă aș fi activat în ilegalitate, atunci da, aș fi discutat problema asta cu voi. Dacă Eleni n-ar fi o femeie în care poți avea încredere deplină, atunci aș înțelege. Dacă ar fi ajuns o pacoste pe capul meu, de-acord cu voi.

— N-o să intrăm acum în amănunte, spuse Mărunțelu. Există o hotărîre în această privință.

— O hotărîre, repetă și Foteros.

— Ia stați puțin, am intervenit. O indicație, da. Dar nu o hotărîre. Acum vom lua hotărîrea.

Văduva schimba priviri cu Pandelis. Se străduiau să-și amintească dacă era o indicație a lui Foteros sau o hotărîre. Foteros privea tablourile de pe perete, frecîndu-și chelia.

— Prin urmare, zise Mărunțelu, în timp ce piciorul îi sălta nervos.

— Prin urmare, am spus, necesitatea de a o părăsi pe Eleni, pentru că e filat, a fost depășită de evenimente. Dacă insistăm numai și numai pentru că ea îl iubește, atunci atitudinea noastră se numește sadism. Eleni e o femeie de nădejde, devotată, nu analizez aici de ce și cum. Avem nevoie de ea. Are apartamentul ei, are telefon. Și noi dăm cu piciorul la tot? Și lucrul cel mai important, cu puțin înainte se sublinia ca Lady Campbell să nu plece de la pensiune. Prin urmare, avem nevoie de cineva care să ne facă legătura cu ea. Și cine altul e mai indicat decît Pandelis?

— Dar cum o să vorbească cu ea de vreme ce nu știe nici o limbă străină?

— O să-i transmită mesajele noastre. Va supraveghea și clădirea, va vedea cine vine, cine pleacă.

— Dar Eleni mai are un chiriaș, pe poetul ăla nebun, de ce nu-i dă pașaportul? întrebă Mărunțelu.

— Asta-i treaba ei. Are în urmă o viață. Noi am venit aici ieri-alaltăieri, și gata, am și hotărît cum trebuie să trăiască. Atîta timp cît e cu ochii în patru, e o persoană de încredere pentru noi.

— O să deschid și eu ochii bine, adăugă Pandelis ușurat.

Am supus hotărîrea la vot. Pentru propunerea ca Pandelis s-o părăsească pe Eleni: Mărunțelu și Foteros. Pentru ca să rămînă: Garelas, Thanassis și cu mine.

— Bine, spuse Mărunțelu acru. Dar nu vreau să-l mai văd în uniformă. Să se îmbrace și în civil.

— S-a făcut, zise Pandelis.

•

Într-o dimineață mă aflam singur în noul nostru cămin. Iarna nu aveam încălzire; era cald și bine sub plapumă, nu-mi venea să mă scol. Glasul zarzavagiului cu măgărușul, din spatele casei, mă readucea la Kifissia; aceeași intonație, aceleași cuvinte: țelină, cartofi, dovlecei proaspeți... Dar mi-am amintit deodată că mă aflu în Egipt: existau zarzavagii greci în Alexandria? Singur am găsit răspunsul la întrebare. Desigur că pe vremea bunicii și a lui Antoinos erau greci; însemnele

sonore ale meseriei rămăseseră însă aceleaşi, şi acum erau folosite de localnicii, care-i înlocuiseră. Dar pînă cînd ? Oare negustorii ambulanţi din Alexandria aveau să-şi strige marfa tot în greceşte şi după plecarea grecilor, cînd compoziţia naţională a muşteriilor lor se va fi schimbat ? Pentru că grecii aveau să plece. În noua Grecie pe care o vom edifica va exista pîine pentru toţi. Trebuie să se pună odată pentru totdeauna capăt diasporei, hemoragiei. Pîine şi trandafiri.

Zgomot de cheie în broască, cine să fie ? Am luat pistolul de pe masă şi l-am băgat sub plapumă. Tusea cunoscută... Fanis.

— Bine-ai venit, bine-ai venit !

— Bună ziua ! Iartă-mă că te-am trezit. Ce mai e nou ?

Era în civil. Plin de praf şi obosit.

— Tu ce noutăţi aduci ? Cînd ai sosit ?

— Abia am sosit. Simt nevoia să mă odihnesc puţin.

Se culcă, aşa îmbrăcat cum era, pe divanul lui Garelas. Pieptul îi şuiera întruna. După aceea, respiraţia i se normaliză. Mîna stîngă îi atîrna peste marginea divanului şi, din cînd în cînd, se mişca ca o vîslă pe podea, de parcă ar fi fost culcat pe spate într-o barcă şi ar fi împins-o agale în vreo grotă sau într-o strîmtoare. M-am sculat din pat şi m-am îmbrăcat, pregătindu-mă să-i fac o cafea. Mă privea cu ochii larg deschişi, în timp ce mîna lui vîslea mereu. L-am lăsat singur.

Cafeaua se răcea pe masă, vîsla se odihnea în mare, dar ochii lui Fanis rămaseră larg deschişi. M-am culcat din nou, aşa îmbrăcat cum eram. Aş fi vrut să fumez prima ţigară din acea zi, dar nu îndrăzneam, camera era mică şi s-ar fi umplut de fum. Trecu multă vreme.

— M-am întîlnit cu Ippolitos, din forţele E.L.A.S. ale insulei Samos, spuse el într-un tîrziu, fără să se ridice. Povesteşte, povesteşte, fără oprire. De două zile trăiesc în imaginaţie o adevărată epopee. Şi cînd rămîn singur şi mă gîndesc la acele evenimente, mă cuprinde teama. Simt că ne aşteaptă o tragedie. Nu vom scăpa de baia de sînge pe care ne-a prevestit-o prietenul tău Richards. Oricîte concesii am face. Chiar şi predarea

noastră necondiționată nu le convine. Ăștia au nevoie de mult sînge, mult de tot. Fratele să-și ucidă fratele, să se răstoarne lumea cu josul în sus, ultimii să fie primii. Să bage frica în oameni, să înăbușe sufletul poporului, astfel încît să le rămînă mînă liberă încă cinci sau zece ani, ca să desăvîrșească ceea ce n-a putut face Hitler. Aș fi dorit să-l cunoști și tu pe Ippolitos. Să-i vezi frumosul chip, bronzat de soare, nu negru, ci arămiu, cu părul blond-roșcat, mătăsos și, de la rădăcina nasului, pînă jos la bărbie, brăzdat cu ridul celui care vine din lumea celor de jos. Cît îl invidiez! Șaptezeci de zile în cap a respirat împreună cu populația samiotă aerul libertății.[1] A trăit concret ceea ce noi cunoaștem numai teoretic: cît de lină e trecerea de la regimul ocupației la viața politică liberă, atunci cînd puterea populară soluționează problemele. Experiența insulei Samos constituie etalonul aur, un testament, pentru că în toate zonele eliberate se vor ivi aceleași probleme. Șacalii fac mare caz că „experiența Samos" a lor a reușit. Au încercat prin foamete, corupție și intervenție să obțină foloase politice. Erau doar „eliberatorii". Dar samioții și-au dat seama și au refuzat să-i îmbrățișeze. Și aceștia au dezarmat insula la plecare și au lăsat-o fără apărare, pradă furiei hitleriștilor. Combatanții E.L.A.S. au fost internați în lagăre împreună cu refugiații, iar comandanții lor închiși prin vicleșug într-o vilă din deșert. Ippolitos a reușit să evadeze și a venit aici, în Alexandria. Povestea lui m-a zguduit. Șoimii din Kerki, membri ai Comandamentului, urmăriți ca niște criminali de drept comun de către autoritățile Aliate. Mulți dintre partizani au fost închiși într-un lagăr de prizonieri aici, la Tulumbat, la treizeci de mile depărtare de Alexandria, în mijlocul deșertului, și supuși unui regim bestial, umiliți. Te îmbolnăvești cînd auzi cît suferă. De ieri, la prînz, am stabilit contacte cu ei. Toată noaptea am umblat. Pe Ippolitos abia de-l auzi pe întuneric. Cînd îl apucă năduful își mușcă mîinile. S-a luminat de ziuă

[1] În iulie 1943, cîteva regiuni din Grecia, printre care și insula Samos sînt eliberate de forțele E.L.A.S. În octombrie 1943, insula Samos va fi recucerită de trupele germane.

și ce să văd? O rană amîndouă. Cum să-l ajut, nici farmacie, nici apă curată în acest ținut locuit de felahi. „Plîngi cît poți ca să te descarci, i-am zis, dar nu-ți mai mușca mîinile.“ „Nimic nu mă chinuie atît de mult ca felul în care ne-au păcălit. Ne făgăduiau c-o să ne ducă, chipurile, pe front, ca să luptăm în calitate de unitate independentă, și acum ne insultă, deși sîntem prizonierii lor, și ne înjosesc femeile. Ah... fiți atenți, tovarăși, nu încheiați acorduri cu ei, sînt necinstiți. Ceea ce au făcut acum la Samos, vor face mîine în Grecia, deschideți bine ochii.“

— Bine, o să-i deschidem, am zis. Dar ce propune el?

— Asta l-am întrebat și eu. Acum, cînd ai experiența celor petrecute la Samos, ascultă și necazurile noastre. Știa unele lucruri, pe celelalte i le-am spus. Iată linia trasată de noi, iată și ceea ce fac englezii, țelul lor, rolul agenților, contraindicațiile dintre Comandamentul general și *Foreign Office*, rolul regelui, al lui Tsouderos, al lui Mertakis, al lui Venizelos. Acum, cînd ai totul în față, trasează-mi o perspectivă. „N-am nimic de adăugat, tovarășe, mi-a zis el, să fiți numai atenți. Linia pe care ați trasat-o e cea justă și trebuie s-o urmați. Dar să știți că mergem în întuneric.“ Vorbele astea le-a rostit cînd încă nu se luminase de ziuă și nu-i văzusem mîinile.

— L-ai întrebat dacă au comis greșeli? Dacă și-au făcut autocritica?

— Mi-a spus: „Am făcut două greșeli. Prima: am declanșat rezistența împotriva ocupantului fascist. Dar dacă n-am fi început-o, n-am fi fost greci. A doua: am crezut în cuvîntul de onoare al militarilor englezi. Dar acest lucru l-am făcut pentru că luptam în calitate de greci alături de Aliații noștri.“

Fanis ședea acum pe marginea divanului, cu picioarele atîrnate și-și bea cafeaua. Era de-acum rece, dar el o sorbea încet, plescăind din limbă.

— Faci o cafea grozavă, nu cumva ai și o bucată de pîine?

— Îmi pare rău, dar nu avem nimic de-ale gurii. Aș putea însă să dau o fugă să-ți aduc ceva.

— Stai liniștit, îmi spuse brusc. Ai înnebunit? Și apoi, pe un ton mai blînd: Ce mai e nou pe la voi?

— Garelas are niște păreri cam ciudate, îmi face impresia că nu e de-acord. Ai vorbit cu el?

— Nu, nu ne-am întîlnit încă. Dar Garelas n-a venit singur.

— Așadar?

— Spune-mi mai întîi cum vezi tu lucrurile?

— Schimbarea lui se manifestă prin izbucniri de nerăbdare, prin tendințe extremiste. Dar trebuie să remarc totuși că e de bună credință.

— Nu numai el. Fenomenul e general și trebuia să ne așteptăm la asemenea izbucniri. La ce te poți aștepta după presiunile exercitate de englezi, după uneltirile vechilor partide care calomniază lupta noastră, ca să readucă în țară situația existentă în ajunul dictaturii lui Metaxas. Oamenii reacționează așa cum îi taie capul. Trebuie să ai nervi de oțel ca să nu te lași influențat.

— Nervi, o linie justă și propagandă.

— Ce înțelegi prin linie justă? Iată ce am de gînd să propun, spune-ți și tu părerea. Fără îndoială că Flota, Armata terestră și Aviația sînt de partea noastră. Vreau să spun teoretic. Pot face însă acest lucru și practic, oricînd dorim noi. Dar tocmai aici se află și primejdia. Ne lipsesc două premise de bază. Prima: teritoriul național. Cum să procedezi cînd toate cele trei arme se află sub controlul englezilor? Te declară nesupus, rebel, și te curăță. Să nu uităm lecția din iulie, dizolvarea Brigăzii. A doua premisă: E necesar ca majoritatea miniștrilor din cabinetul Tsouderos să fi ajuns la un impas, adică să dorească ei înșiși schimbarea. Regele sau Churchill să nu mai aibă posibilitatea să găsească oameni care să formeze un guvern pentru reprimarea mișcării. Lucruri greu de realizat, dacă nu chiar imposibil. De aceea spun: în Grecia, acolo se află toate premisele. Poporul, teritoriul, conducerea mișcării. Trebuie să păstrăm cu orice preț controlul asupra situației, să evităm toate provocările, ca să ne putem reîntoarce în Grecia organizați, mă refer la Armata terestră, la Flotă și la Aviație. Dacă reușim să facem acest lucru, atunci ne-am

îndeplinit marea datorie față de patrie. Și o să-i spunem atunci poporului grec : „Îți pregăteau jandarmi, dar noi îți aducem apărători credincioși ai drepturilor tale. Am greșit cînd am plecat ; trebuia să fi rămas, să luptăm pe pămîntul patriei noastre împotriva cotropitorului. Dar n-am stat cu mîinile încrucișate nici în străinătate, am ajutat cauza din răsputeri.“ Poate că o să fie îngăduitor cu noi.

— Crezi oare că englezii sînt atît de proști să ne lase să ne întoarcem în formațiuni organizate ? Și dacă ne trimit pe frontul italian ?

— Vom merge, fără doar și poate. Războiul continuă. Și pe pămînt italienesc tot pentru Grecia vom lupta.

— Și în acest timp se va continua presiunea asupra lui Tsouderos și asupra Aliaților pentru un guvern de unitate națională, pentru reînarmarea Batalionului VIII și reînființarea Brigăzii II.

— Pentru o atitudine națională demnă față de toți Aliații, pentru dizolvarea lagărelor de concentrare și a închisorilor militare, pentru încetarea transferărilor și epurărilor, pentru ocrotirea și îngrijirea refugiaților, pentru trimiterea de alimente și medicamente în Grecia și așa mai departe. Ce-ai dedus tu ? Că vom încheia armistițiu în timp ce vom aștepta reîntoarcerea noastră în patrie ? Dacă vom urma această cale, atunci nu ne vom mai întoarce niciodată. Dimpotrivă, eu tocmai propun intensificarea la maximum a activității noastre. Ai auzit vreodată spunîndu-se despre mine că sînt partizanul politicii de expectativă ?

— În regulă, i-am răspuns. Dar ca să am cugetul împăcat, spune-mi de cîte ceasuri n-ai mîncat ?

— Se vede după fața mea ? Stai să vezi, cînd a venit Ippolitos la mine ? Au trecut de-atunci cam treizeci și opt, patruzeci de ceasuri. Nu e prea mult. Dar înainte ca să nu uit : ne-am înțeles cu Ippolitos, ca el și tovarășii din comandament să revină la activitatea legală. Să dea interviuri, să țină conferințe. Evenimentele tragice din insula Samos trebuie să fie cunoscute de popoarele țărilor Aliate. Ce li s-ar putea întîmpla ? Să fie iarăși închiși ? Și-apoi aveți și voi grijă de ei, protejați-i !

Aveam întîlnire cu Văduva la „locul obișnuit". A venit la ora fixată, i-am predat niște hîrtii pentru arhivă și mă pregăteam să plec odată cu el.

— Nu, mai așteaptă puțin, rosti el pe un ton plîngăreț. Foteros a spus să-l aștepți și, dacă nu vine în jumătate de ceas, atunci poți pleca. Nu-mi plăceau deloc lucrurile astea nesigure. Riscai degeaba, și, pe deasupra, îți mai pierdeai și timpul.

Am aprins altă țigară și am așteptat. În ultimele zile, mintea nu-mi era decît la Nancy. De multă vreme nu mai discutasem cu oameni de pe „celălalt mal". Aveam de-a face numai cu tovarăși convinși și hotărîți. Prin oameni de pe „celălalt mal" nu înțelegeam dușmanul, ci simpatizanți, aliați, colaboratori, oamenii care, în general, adoptau o poziție similară cu a noastră față de evenimente, dar ajungeau la ea pe alte căi, după ezitări și multă trudă, după un control dramatic al propriei conștiințe, ceea ce învăluia orice acțiune a lor în aureola unei participări personale. Acest contact îmi era necesar ca să pot verifica justețea liniei noastre și uneori pentru a reveni cu picioarele pe pămînt sau a reduce distanța dintre cerințele noastre și ceea ce ne puteau da ei. Socoteam că discuția cu Nancy îmi va da posibilitatea să cunosc starea de spirit a unei ființe de bună credință, care trăia zi de zi realitățile războiului, fără să aibă însă perspectivele noastre îndepărtate. Desigur, scotocind mai în străfundurile întunecate ale eului meu am găsit o șopîrlă : eram gelos pentru că raporturile noastre cu Nancy erau dirijate acum de Mărunțelu. Și aluzia lui Thanassis că n-avea să mi-o sufle, îmi trezise temeri vagi și dorințe.

Așteptam să treacă și ultimele cinci minute. Am simțit frecîndu-se de piciorul meu ceva viu ; un cîine. Își puse labele din față pe scaunul alăturat și gîfîia cu limba scoasă, privind cînd la mine, cînd afară. Apăru un bărbos înalt, care-și ridică toiagul și salută mulțimea zgomotoasă din cafeneaua întunecoasă : „*A salam aleikum !*" [1] Mai multe glasuri îi răspunseră : „*Aleikum al salam !*" [2], adăugînd și exclamația : „*Ya Abdurrahman !*" [3] Desigur,

[1], [2], [3] Salut musulman : „Pacea asupra voastră" (arabă).

numele lui. Purta un pantalon jerpelit, mai multe rînduri de veste soioase și plete blonde. Nu părea arab, mai curînd un personaj tolstoian. Dădu la o parte cîinele și se așeză. Acesta sări și i se ghemui pe genunchi.

— Iertați-mă că nu v-am cerut voie, zise el vorbind franțuzește. Dar după cum vedeți, Fox are tabieturile sale.

Auzindu-și numele, Fox întinse botul și începu să lingă barba stăpînului său. Amîndoi exalau o duhoare pestilențială.

— Abdurrahman, slujitorul dumneavoastră, se recomandă individul acela ciudat.

— Mă bucur. Ce vă pot oferi ?

— Sînteți foarte amabil, mulțumesc. Am plătit dinainte ceaiul nostru. Dar ați putea să-mi oferiți un foc ?

Am scos chibriturile și le-am pus pe masă. Luă cutia, privi marca și apoi o aruncă disprețuitor pe masă. Băgă mîna sub multiplele sale veste și scoase o brichetă. O aprinse, apoi o stinse. Era o brichetă grosolană, cu fitil din cîlți. Mi-am adus deodată aminte că mai văzusem undeva această brichetă și chiar o descrisesem cuiva. Da, într-un vis pe care-l povestisem în urmă cu doi ani lui Nancy, lui Emmy și celorlalți locatari ai pensiunii din Ierusalim. Șoferul unui autobuz îmi ceruse un foc și eu scosesem această brichetă și îi oferisem foc. Șoferul era Moartea, dar în visul meu nu știam încă acest lucru. O presimțire ? Individul ciudat de lîngă mine duhnește îngrozitor, dar nu mă îngrijorează. E un vagabond, poate un filozof cinic, dintre aceia care au trăit și altădată în acest oraș în derivă.

— Focul, elementul primordial al vieții, îmi zice.

— Darul unui zeu care a îndrăgit nespus de mult omul [1], îi răspund.

Care pe care amăgește ? Dialogul acesta se va înălța spre sferele incolore și inodore ale metafizicii sau se va tîrî pe jos, printre mucuri și scuipaturi, ca parodia unei discuții filozofice.

— Foc, îmi spune iarăși interlocutorul meu cu o

[1] Aluzie la mitul lui Prometeu.

undă de nemulțumire în glas. Fără foc nu există reînnoire. Numai focul luminează și purifică.

— De ce vă numiți Abdurrahman ? îl întreb.

— Pentru că doresc să fiu tocmai acest lucru, slujitor al Preamilostivului.

— Dar desigur nu v-ați născut musulman ?

— M-am născut în clipa în care islamismul m-a primit în brațele sale. Am rupt în bucăți pașaportul străin, am rupt orice legături cu națiunea mea și așa-numita lume civilizată. Acum îmi trăiesc viața plenar, o consum așa cum vreau eu, nu cum ar fi vrut patronul meu.

— Războiul nu vă atinge ?

— Care război, ăsta de-aici ? și arătă cu mîna dărîmăturile de-afară. Războiul ăsta pregătește reîntoarcerea civilizației beduine.

Cafegiul îi aduse ceaiul într-un pahar și, separat, o farfurioară. Abdurrahman vărsă puțin ceai în farfurioară, îl încercă să vadă dacă nu e prea fierbinte și apoi îl puse în fața lui Fox. Cîinele scoase limba și-l dău gata din două înghițituri. Stăpînul puse din nou ceai în farfurioară, îl încercă iar și i-l dădu.

— Ce înțeleg eu prin civilizație beduină, continuă el fără să-l întreb. Dacă în grădina dumneavoastră aveți un trandafir și trece pe-acolo un beduin, o să-l rupă, dar n-o să-l miroasă, n-o să-l mănînce, n-o să-l ia : o să-l arunce. Dacă într-un loc vede un tufiș sau o plantă, o s-o smulgă din rădăcini și o s-o arunce. Dacă veți lăsa o casă nepăzită în deșert, beduinul va desface mai întîi lemnăria și o va arde, apoi va dărîma treptat toată casa. Toată zona asta care ne înconjoară era altădată acoperită cu monumente de marmură grecești și romane. Ce-au devenit ele ? Beduinii le-au ars, au făcut var din ele. Rămășițele au fost acoperite de nisip. Deșertul, cel mai bun aliat al beduinului. O întindere galbenă nemărginită pe care vînturile o modelează după plac, lăptișorul de matcă al nomazilor. Viața naturală a coastei africane : civilizația beduină. Civilizația voastră este un accident. Din cele treizeci de secole de istorie pe care le atribuiți Alexandriei, începînd de la faraonica Rakotis, abia de reușiți să acoperiți, cu evenimente, zece. Celelalte rămîn

goale, pustii. De pildă, ce cunoașteți de la cucerirea arabilor și pînă la Renașterea voastră ? Foarte puțin, șapte secole de pustiu galben, de civilizație beduină. Și după cum văd, dominația ei se reîntoarce.

Cele cinci minute trecuseră. Foteros nu apăruse. Trebuia să plec. I-am spus noapte bună ciudatului personaj, fără să-i strîng mîna. Pe stradă mi-am amintit că Pandelis pomenise de un oarecare Rikki, care juca bridge cu poetul Alexandros Arhaios și cu alții la pensiunea Proteus. Acolo unde locuia și Nancy. Ciudat. Era numai o coincidență. Dar presimțirea cu bricheta ? Presimțiri, prostii !

Un camion își aprinse farurile mari. Am întors capul și am privit în urma mea. Rikki nu se vedea, dar mă urmărea Fox. M-am oprit. La fel a făcut și cîinele. Cînd am pornit eu, a pornit și el. Era antrenat pentru filaj ? De necrezut, făcea impresia unui cîine vagabond. L-am gonit cu strigăte și m-am aplecat, prefăcîndu-mă că pun mîna pe o piatră. Se întoarse și se opri. Doi trecători izbucniră în rîs. „*Yalla imshi, ust !*“ [1] îi ziseră ei, dar cîinele nici nu-i luă în seamă. M-am făcut că alerg, a alergat și el. Atunci mi-a venit ideea să ies din ulițele înguste și să merg pe marile bulevarde. Și-ar fi pierdut simțul orientării în agitația și lumina strălucitoare a străzilor. Dar el nimic, își vedea frumos de treabă. Pe strada Serif mi-a venit o idee și mai bună. Dacă cofetăria în care fusesem împreună cu Foteros era deschisă, aveam să intru, să închid frumos ușa în urma mea și să ies pe partea cealaltă, adică prin strada Tewfik. Cofetăria era deschisă la acea oră tîrzie și chiar plină de lume. Am tras după mine perdeaua albastră, am închis ușa de sticlă și am înaintat cu pas grăbit. Ce idiot eram ! Mulți oameni ridicau capul sau se opreau din vorbă să mă privească. Purtam un costum arătos, din stofă scoțiană, un dar al lui Văduva. Eram cu capul gol. Deodată, o femeie elegantă întinde brațele și-mi ține calea. Încerc s-o dau la o parte.

— Nu, Manos. Nu te mai las să pleci de lîngă mine.

[1] Hai, mișcă (arabă).

O englezoaică. Cu ochi de culoarea viorelelor. Nancy. Înainte de a apuca să-i vorbesc, se și aruncase în brațele mele, plîngînd în hohote.

— Nu pleca, nu pleca...

O femeie tînără o ținea de braț și o trăgea.

— Nan, draga mea, fii atentă. Nu aici.

Într-adevăr, un val de curiozitate îi făcuse pe toți clienții să întoarcă capul spre noi. Chelnerul se apropia scandalizat. Cealaltă femeie ne împingea ușor spre ieșirea din strada Tewfik.

— Veniți repede, îmi spuse ea. O să vă iau în mașină.

Ne-am pomenit toți trei înghesuiți pe bancheta din față. Nan se calmase. Cealaltă femeie ambală motorul. Îmi întinse mîna dreaptă pe deasupra lui Nan.

— *Hello*, prietene. Mă numesc Marie-Claude.

— Și el, Manos, spuse Nancy, apăsîndu-și obrazul pe pieptul meu. Nu, n-o să te mai pierd niciodată.

Fox se făcuse nevăzut.

XI

LUMINA ASTA DIN CEALALTĂ ÎNCĂPERE VINE în valuri, strălucitoare și blîndă ; îți dăruiește un sentiment de împlinire. Se așază lin pe pereții de un albastru foarte deschis ; puțină sorobeală albastră în căldarea cu var. Pe tavan și la colțuri umbrele sînt mai spălăcite : mreje, mrejele unei corăbii vrăjite, care stau acum grămadă, și pe podea recolta fremătîndă a unei nopți : aur și rubine. Toate extremitățile lui Nan poartă o pecete : degetele, sînii, urechile. Trîmbițe de aramă, stele de mare cu cinci brațe ; fîntîni de cleștar. Lumina pătrunde prin geamul mat al ușii de la intrare, se răspîndește egal, conferind suprafețelor o textură catifelată, o senzație de catifea. Pătrunde din stradă. Se ivesc zorile. Echinoxul de primăvară. Soarele răsare la... Nu-și mai amintește ; o să întrebe ; poate că el își amintește.

Acum face duș. Deschide și închide robinetele. Acum le deschide. Mai întîi șuieratul, presiunea izgonește aerul prin găurele și apoi plescăitul apei pe plăci. Se spală de sudoare sau se răcorește ? O să-l întrebe ?

Nan își privește coapsa netedă, parcă turnată. Nan stă acum culcată pe spate ; o saltea stropită cu mirosuri acre o desparte de dușumea. Își îndreaptă capul în sus și privește unghiile celuilalt picior care se odihnește neîndoit.

Totul pare mai înalt în cameră : ușa largă, dintr-un singur canat, e întredeschisă. Pe scaun stau talmeș-balmeș hainele lor. Ușa are un luciu lăptos. E dată cu mai multe straturi de vopsea. S-ar spune că proprietarul e bun gospodar, a remarcat Nan aseară cînd au intrat. Nu, a corectat-o Manos. Trădează mai curînd pe marinar, pe omul meticulos ; închis aici, caută de lucru ca să-și omoare timpul. Mînuiește pensula.

Pe peretele din față un tablou acoperit cu sticlă, într-o ramă de lemn de culoarea plumbului. De necrezut într-un asemenea apartament. O gravură extraordinară, ruptă dintr-o carte : *„Descrierea Egiptului,* Paris, 1825. Un cap de mumie văzut din profil. Craniul lucios, orbitele adînci, pomeții duri. Obrajii mîncați de viermi sau de timp : o cavernă. De jur-împrejur fîșii putrezite de papirus, resturi de la îmbălsămare. Gura morții suprapusă peste cealaltă, peste gura strînsă cu buze subțiri, peste gura hranei, a cuvîntului și a dragostei. Maxilarele puternice arată un om cu voință de fier ; bărbat sau femeie ? Nasul coroiat și un ușor prognatism aminteau desigur un vultur. E și tabloul capriciul unui marinar ? O să-l întrebe pe Manos. În orice caz, gravura i-a risipit inhibițiile de aseară. Fără să-și dea seama cum, caverna din gravură s-a identificat cu bocaportul cargoului care înghițea purceii cu cîteva luni în urmă, aici aproape, pe aceeași mare care se întinde dincolo de ferestrele cu lumina opalescentă.

Teme-te de ceasul autoanalizei ! A venit oare ? Marie-Claude găsea mereu pretexte ca să-i lase singuri în garsoniera lui Jacques, cu confortul, securitatea și curățenia ei. S-a întîmplat oare ceva ? întreba ea cînd se întor-

cea. Nimic ! Dar nu eşti femeie, şi el ce fel de bărbat e ? Ah, era un bărbat adevărat ; un arcuş încordat alături de ea, plin de atenţii şi sensibil. Simţea revărsîndu-se asupra ei căldura duioşiei sale, răsuflarea fierbinte a dorinţei sale. Dar era rezervat şi modest, om şi prieten. Între ei, fantoma lui Ron. Apare şi dispare. Din lumea fără glas în lumea noastră, în care trebuie să taci ca să spui ceva, şi să vorbeşti ca să nu spui nimic. Cu neputinţă, Marie-Claude, nu pot să dau la o parte bariera ridicată de Ron. L-am sărutat, m-a sărutat, ca fraţii. I-am mîngîiat părul, m-a mîngîiat şi el pe cap, ca fraţii. I-am luat mîinile într-ale mele, le-am încălzit, le-am sărutat. La fel a făcut şi el, reţinut, tandru, neutru. Îţi dai seama, relaţiile dintre noi au deviat, au apucat o altă cale, dominată de Ron, îţi dai seama ? Eu sînt aceea care trebuie să facă primul pas, să pronunţ cuvîntul echivoc, să îndrăznesc gestul sugestiv. El e în aşteptare, desigur că se chinuieşte, simt asta. Dacă face el primul pas, totul se va nărui. Trebuie eu să-l fac. Şi găsesc că e atît de dificil acel nimic, acel cuvînt, acea ezitare infimă a buzelor, tremuratul care va închide în sfîrşit trapa şi odată cu ea şi pe Ron, împreună cu toate umbrele. Sînt atrasă de un magnet. Mă tem că voi trece imediat la mîngîieri. Îl doresc pe Ron, vreau să-l regăsesc şi totuşi nu vreau. Nu mai e Ron cel pe care-l doresc, ci Manos. Marie-Claude îi replică : „Draga mea, spui prostii. Vrei să ştii ce e acel ceva care te reţine ? Ei, bine, nu-i altceva decît un zaţ, o drojdie. Prejudecăţi, puritanism. Cere-i să te ducă în camera lui. Şi dacă ai poftă să-l atingi, fă-o ; bărbaţii îşi amintesc întotdeauna cu recunoştinţă de femeia care a îndrăznit lucrul acesta."

Acum stă în picioare, gol puşcă, proaspăt ; se apleacă deasupra ei : „Dormi ?" Piciorul lui calcă pe aşternut. Picioare nervoase, drepte, păroase. Bazin îngust, stomac supt, piept marmorean de statuie. Nina şi Michèlle îl descriseseră întocmai. Între coaste, cicatricea cea mare... şi cealaltă pe frunte. Un bărbat. Ridică încet palma şi-l mîngîie. Pe amantul ei, ea, Nancy Geraldine Alberta Elisabeth Campbell, baroneasă de Argendale. Vai, izbucnirea lui Charles, furia, vinele umflate, strigătele lui : „Nişte cătele în călduri, iată ce-a făcut din voi codoşul

ăsta cu mîzgîliturile sale despre o neverosimilă Lady Chatterley ! Scena se petrecuse atunci cînd îi mărturisise legătura ei cu Ron. Masochism, degradare, reîntoarcere la mocirlă, caracterizase el turbînd de mînie legătura aceasta. Vai de-ar fi văzut-o acum, făcînd dragoste cu un indigen sau ceva apropiat, un dușman al regatului lor...

Manos, zîmbitor, întreabă ceva. L-a înțeles, dar cum să răspundă ?

— Dragul meu, nu știu cum să spun. Spre sfîrșit era în afara oricărui control.

— Mă amăgești.

Dragostea mea. Cel amăgit era Ron. Nu pentru ceea ce vei crede tu, dacă-ți voi răspunde. Vreau să-ți vorbesc despre ultima noastră noapte, petrecută la Ierusalim, în patul dragostei, pe care ni-l cedase Emmy, în timp ce Frau Anna se vînzolea în fața ușii încuiate. Un presentiment (Ron te voi pierde pentru totdeauna) a slăbit hățurile, a dat la o parte orice frînă. Dar de ce deschid ușa acestei capcane ?

— Manos, vino lîngă mine. Culcă-te ! Eu o să te mîngîi și o să-ți spun o poveste care s-a întîmplat în anul 1910, erai născut pe vremea aceea ? Nici eu. O poveste despre mama Juliei Brooks. În tinerețe era acrobată, purta un tricou negru și imita zborul liliacului. Cînd a depășit vîrsta de treizeci de ani, și-a dorit un copil. A ales pe bărbatul pe care-l dorea, un vecin al ei ; noaptea își punea tricoul și alerga zburînd la el și se băga în patul lui. O să-mi faci și mie un copil ?

— Ne vom căsători ?

— Oh, dragostea mea. Ce nevoie ai acum, aici, în acest moment, să pui astfel de întrebări ? Eu îți vorbesc de dragostea noastră, de copilul pe care-l voi purta în pîntecele meu și voi simți cum îmi deformează trupul, și-mi umflă sînii și vinele de la picioare, umplîndu-mi ființa cu tine...

— De ce n-ai făcut un copil cu Ronald Philpot ?

Pronunțase numele cu discreție. Tot astfel și amanții închiriați la Taormina sau la Capri pronunță cu reculegere numele soțului care plătește în dolari distracțiile

soției nevrozate. Vai de mediteraneenii aștia apăsați de complexele lor sociale !

— Dar... cînd am împlinit treizeci de ani, Ron... Nu ! O să-ți spun adevărul. Ron voia foarte mult un copil. Dar era pilot. Așteaptă mai întîi să ieșim vii din război îmi spunea. Nu putea concepe ca un alt bărbat să-i crească copilul.

— Și bărbatul tău, divorțul...

— Nu, nu mai pomeni de... Nu vreau să mă mai gîndesc la lucrurile astea. Hai, dă-mi mîna. Da. Acum totul va fi bine.

Și așa, cu nasul în pernă, Nan izbucni deodată în hohote de plîns.

Nu puteau părăsi apartamentul înainte de căderea nopții. Asfințitul soarelui la... ? Nu știa. Și nici nu puteau aprinde lumina. Erau siliți să stea flămînzi, pentru că în această garsonieră părăsită nu se găsea nimic, cu excepția prafului și a gîndacilor, care alergau pe rafturile goale din bucătărie. Din fericire, exista apă. Își puneau pantofii și mergeau la robinet, făcînd palma căuș ca să poată bea. Manos își numără țigările, mai avea douăsprezece, una pe ceas. Închisese ușa cu zăvorul, pe dinăuntru. Odată cu întunericul, Nan avea să plece singură, încuind ușa cu cheia pe care i-o dăduse Manos, iar el avea să iasă prin fereastra din spatele casei, pe unde mai intrase cu o zi înainte. Măsuri de precauție pentru cazul în care ar fi fost pusă sub urmărire.

— Dar și tu, îi repetase el, trebuie să părăsești imediat pensiunea. Să le spui că te duci la Cairo. Sau, mai bine, că pleci la Ierusalim. În acest timp vei locui în garsoniera lui Jacques. Marie-Claude îl va convinge să aibă răbdare. Ca să se piardă cu totul urma ta.

S-o piardă cine ? Brooks, Giulia, Peter, Charles ? Îi consideră chiar atît de naivi ? E a doua oară că îl întreabă, dar se închide imediat în sinea lui, nu răspunde. Nan a înțeles. Vrea s-o ascundă de prietenii lui, de ceilalți poate nici nu se teme. Oare procedează just ? De ce n-o ajută să înțeleagă ?

— Toți. Trebuie ca toți să-ți piardă urma.

— Nu mă aşteptam să fii atît de egoist. Vrei să mă ascunzi, să mă păstrezi numai pentru tine, să-ţi fiu un fel de păpuşă. Şi cînd te gîndeşti că eu te căutam ca să te-ajut...

Manos aprinde o ţigară. Abia a terminat-o pe cealaltă. Degeaba le-a numărat şi le-a împărţit. Se gîndeşte. Deschide gura şi apoi o închide. S-a răzgîndit. La urmă întreabă :

— Ce-a vrut de la tine cel care vorbeşte spaniola ?

Care va să zică asta era ! Tresărirea, supărarea lui subită cînd i-a povestit despre cunoştinţa cea nouă, pe care i-a prezentat-o primul, cel cu faţa ridată. Simţise parcă un flux de răutate, o ostilitate ascunsă înăsprindu-i pielea sub degetele ei. Era gelos pe el ? Îl antipatiza ? La drept vorbind, nici ea nu-şi mai amintea ce simţise atunci, ca să se poată analiza. O clipă doar o cuprinsese teama şi totodată speranţa că se va prezenta şi al treilea : Manos. S-a aplecat chiar peste balustradă privind casa întunecată a scării. Mai tîrziu, după plecarea celui cu faţa ridată, cînd rămăsese singură în cameră cu noul venit, simţise o nelinişte. Nu chiar nelinişte, ci un fel de tensiune produsă de o prezenţă antagonistă. Dealtfel, Ron o avertizase. Îi vorbise adesea despre aceste acumulatoare pătrate ale voinţei, despre aceşti drugi de oţel, despre aceste motoare de acţiune. Îi binecuvînta, pentru că aveau să salveze civilizaţia, dar prefera să nu mai existe cînd aveau să vină la putere. Nu suporta manierele lor. Vizitatorul avea un fel ciudat de-a o privi. Se uita la ea insistent, şi totuşi nu manifesta nici cel mai mic interes personal. Cu o licărire rece şi sticloasă în ochi, părea că zăreşte dincolo de Nan împlinirea a ceea ce tocmai discutau. Desigur, îi făcuse cîteva complimente de ocazie, în spaniolă, dar numai de formă.

— Mi-a cerut să mă împac cu bărbatul meu.

— Şi tu ce i-ai răspuns ?

— Foarte simplu, că acest lucru e cu neputinţă. După aceea, mi-a cerut să fac un joc dublu cu Peter.

— Şi tu ?

— Am răspuns că mi-e cu neputinţă să mă prefac. Am căpătat o altă educaţie în Albionul perfid. Trebuie

să ai un antrenament special pentru asta, și, în orice caz, eu nu eram de acord.

— Despre mine ați vorbit ?

— La sfîrșit. După ce am refuzat să fac tot ceea ce îmi ceruse, mi-a spus că mă înțelege și că nu trebuie să fiu îngrijorată. Într-un fel sau altul intrasem și eu deacum în mișcare. Avea să revină cu propuneri noi. Atunci l-am întrebat cînd o să pot să te văd și eu. Mi-a spus că nu peste mult timp, dar mi-a cerut ca relațiile mele cu tine să rămînă strict personale. Mi-a interzis să-ți menționez chiar și modul în care l-am cunoscut. Aceasta era prima regulă a conspirativității.

— Atunci de ce-mi povestești toate astea ?

— Dar nu el mi te-a adus ! Eu te-am găsit singură. Și, după aceea, a avut loc cea de-a doua vizită a lui. Nu mai face mutra asta ! A venit noaptea și dădea impresia unui om care nu mai știe pe ce lume trăiește. M-a întrebat dacă l-am văzut pe cel cu fața ridată și cînd i-am răspuns că nu, a stat o clipă pe gînduri și a plecat.

— Cînd a fost asta ?

— Chiar în noaptea primei vizite.

— Și de ce nu l-ai poftit să intre ?

— Dar... era o oră foarte nepotrivită. Două sau trei noaptea. Poate că i-am părut bizară, sălbatică. Mă trezise dintr-un coșmar groaznic.

— Adică ?

— De un an și mai bine, dacă nu iau luminal înainte de culcare am niște vise foarte ciudate. Și tocmai atunci mi se terminaseră postilele.

— Iei adesea somnifere ?

— Acum nu, dragostea mea. Din ziua în care te-am regăsit, coșmarurile mele s-au terminat.

— Îți amintești ce-ai visat ?

— Îmi amintesc. Dar aceste vise nu se pot povesti, dragostea mea, nu se pot povesti. I le poți destăinui numai unei femei. Marie-Claude le-a dat o explicație primitivă, brutală. Nu cred că e cea bună. Sau, mai bine zis, cred că există și alta mai profundă, mai complexă.

În visul meu purtam o fustă bleumarin și o jachetă de aceeași culoare, cu o pălărie de pichet alb. E noapte, dar regulile de camuflaj nu sînt riguros respectate. Ici-

colo sînt aprinse becuri care răspîndesc o lumină aurie onirică. Aud proprii mei paşi răsunînd pe trotuar. Merg repede de parcă sînt aşteptată undeva. Am coborît de la pensiune, am mers pe Cornişă, şi mă îndrept spre Portul Răsăritean. În dreptul străzii Champollion mă opresc şi o iau la stînga. E oare atît de tîrziu, încît nu se zăreşte nici ţipenie de om pe stradă ? Nu se vede nici o trăsură, nici un taxi, nici un tramvai, toate au dispărut. Domneşte o linişte ciudată, inexplicabilă. Un alt felinar aprins. Oare s-a terminat războiul ? Dar atunci de ce sînt îmbrăcată în uniformă ? Îl văd în gangul unei porţi ; mă aşteaptă. E înalt şi galabia lui absoarbe toată lumina străzii. Mă fac că nu l-am văzut, dar cînd trec prin faţa lui nu mă pot stăpîni şi-l privesc. Cunoscutul gest obscen, grosolan. Acum traversez linia tramvaiului la staţia Mazarita şi îmi continui drumul. La dreapta, rambleul Spitalului guvernamental, plantat cu cactuşi scunzi, plini de sevă. Galabia mă urmăreşte mută, ca o fantomă. Ce vrea de la mine ? Acum mi-am amintit unde mă duc. La Marie-Claude, în Cartierul grecesc. Mi-a telefonat că vrea să-mi arate nişte desene noi. Dar în scuarul cu obeliscul înalt de granit roşu mă opresc ; în loc să-l traversez, cotesc la stînga. De ce ? Nu ştiu de ce. Poate că aşa mi-e scris. Strada e întunecoasă. La dreapta, zidul Cimitirului israelit ; la stînga, arbori tropicali cu trunchiul gros. Parcul municipal ; ziua, pe băncile lui stau dădacele iar copiii se joacă pe iarbă şi în şanţul cu nisip pentru stingerea bombelor incendiare, care n-a fost încă folosit. Omul cu galabia mă urmăreşte cu pas neschimbat. În dreptul străzii Synadinu cotesc brusc la dreapta, voi merge, şi chiar repede, la Marie-Claude. Dar ajung în bulevardul Sultan Hussein şi dau de un alt felinar aprins ; parcă l-au aprins special pentru mine, parcă mă aşteaptă pe mine. O iau la stînga, acum merg de-a lungul pajiştii Parcului municipal. Ciudat, nu întîlnesc pe nimeni. Omul cu galabia merge mereu în urma mea, aş spune că-l tîrăsc după mine, că nu-l las să-şi schimbe drumul. Încă puţin şi parcul se va termina, vom ajunge la bulevardul Abukir şi la strada Belgia, la ultimul felinar. În parc se văd nişte ruine impozante, ziduri trandafirii, o pergola acoperită cu iederă

și buganvile. Înainte de a ajunge la felinar, cotesc iar la stînga, cobor repede o pantă acoperită cu iarbă, mă atrage apa, micul lac cu lebede, de jos. Voi traversa podul suspendat, voi urca malul celălalt, în timp ce omul cu galabia va fi înghițit de apă. Dar înainte de a păși pe prima scîndură simt mîna lui cum îmi apasă ușor umărul. Atunci mă dau înapoi mută, mă apropii de pomul cel mai apropiat, este o salcie. Mă aplec, pipăi iarba cu palma, nu există nici o pietricică, nimic ascuțit, totul e moale. Mă culc și aștept. Îmi amintesc deodată de povestea Gwendolenei. E și el unul dintre aceia? Sînt cuprinsă de panică. A îngenunchiat, nu m-a atins încă. Poate că nu-i dintre aceia. Dar eu strig, cer ajutor. În zadar, gîtlejul mi-e încleștat, nu iese nici un sunet. Deznădăjduită, îmi mișc capul. Arbori tropicali cu trunchiul gros ne privesc somnoroși din toate părțile. Deasupra celuilalt mal cerul s-a umplut cu stele, iarba miroase a subsuoară umedă, iar apa a smîrc. Omul se află acum în mine, poate nu e dintre aceia. Pipăi cu palmele galabia, la piept, la buzunare. Vai mie, e unul dintre ei. Simt ceva tare, un briceag sau un brici. E dintre aceia. E dintre aceia, să-i iau obiectul acela tare. Dar de ce nu bag mîna, de ce îmi încolăcesc brațele în jurul grumazului său vînjos? Vai cum se clatină copacii, ce flori-de-colț ademenitoare cresc pe marginea prăpastiei, vai, Doamne, ce furtună se apropie și nu izbucnește odată! De-ar veni odată, chiar și unul dintre aceia, numai de-ar veni, să-mi taie beregata, să-mi ia totul, binecuvîntată fie și viața și moartea, totul vine la timpul său, numai această clipă de ce întîrzie? Și dacă mă omoară mai înainte? Ah, va fi groaznic, va fi ultima mea frustrare și cea mai cruntă, înșelătoria cea mai inumană. Vino, repede. Dar de ce nu mă mai strînge de umăr? De ce își bagă mîna în buzunar? Va fi groaznic, Doamne, nu imediat, încă puțin, încă puțin, numai o clipă. Trăznete, valuri, torente. Un fulger, tăiș izbăvitor. Prin urmare, acum? Prin urmare, acum? Da, acum... Din fericire.

Interpretării date de Marie-Claude, Nan îi opuse tacit pe a sa: vizitatorul cu cerințele sale nesăbuite îi amintise de cuvintele lui Peter care dormeau uitate în subconștientul ei. Problema greacă, îi spusese el, sea-

mână cu un cîmp înțesat cu mine magnetice, ai nevoie de multe platoșe ca să-l străbați. Și ea hotărîse atunci să-l străbată despuiată, fără nici o platoșă. Vizitatorul cel întunecat și omul cu galabia din coșmarul ei simbolizau primejdia. Visul voia să-i amintească că nu-și ținuse promisiunea pe care și-o dăduse sieși. Răspunsese negativ la toate cererile vizitatorului ei, cu justificări sau pretexte. Aceasta era mesajul pe care i-l transmitea ființa ei cea mai lăuntrică. Dar atunci de ce lăsase pe vizitator să plece cînd veniše a doua oară ? Ce-ar fi costat-o să-i spună : O clipă, vă rog, în legătură cu ceea ce spuneam... Poftiți înăuntru să mai discutăm. Nu cumva Marie-Claude avea dreptate ?

Nan trase fără zgomot zăvorul, ieși și bagă cheia în broasca ușii. Încuie. Spre dreapta și stînga, Cornișa părea pustie. În spate, marea plescăia ușor, răspîndind un miros amărui și tonifiant de alge marine. Un oftat îi umflă pieptul saturat. Încuia ușa și se străduia să păstreze amintirea lui Manos, care stătea mut în fundul antreului întunecos. O izbi din nou acel iz acru pe care nu știa cum să-l definească, duhoare sau mireasmă : amestecul de sudoare, de cantaridă și de frunze de leandru ; acel ceva care ar fi vrut să-i evoce pînă la ultima suflare senzația renașterii.

Trebui să facă vreo douăzeci de pași pe Cornișă ; era partea cea mai primejdioasă. După aceea coti la dreapta și se amestecă în forfota mult frecventatei piețe Cleopatra, unde băcăniile și cafenelele nu respectau întocmai instrucțiunile de camuflaj. În tutungeriile puternic luminate, aparatele de radio transmiteau muzică clasică. Se opri în mica piațetă unde staționau taxiurile, în latura dinspre strada Ambrosios Rallis ; urma să-l aștepte acolo. Ca să-i dea cheia ; poate că avea s-o însoțească o bucată de drum. Dorea nespus ca în această seară să audă pașii lor îngemănați în noaptea Alexandriei. Nu se mai teme de întuneric, nu se mai teme de necunoscut, de somn, de moarte. Își simte sîngele fierbinte, trupul întreg, pielea sensibilă, mintea limpede. Rămîneți cu bine, cețuri plumburii, rămîneți cu bine cazne sufletești ! O vijelie a măturat totul.

În fața birtului, vasul de aramă stă puțin aplecat pe trepiedul său; răspîndește un miros îmbietor de bob fiert și strălucește roșu-auriu de curățenie. Alături, pe un sac umed, stau înșirate ridichi albe, cu frunze mari, proaspete. În glasul arabilor se distinge o nuanță glumeață tandră, un ton șugubăț, melodios. Luciditate a simțurilor și a gîndirii, luciditate... de coșmar? Cineva o prinde de braț cu familiarism, pe întuneric. E Manos. Ce fericire! Sînt iar împreună.

— Facem cîțiva pași?

— Facem.

Îi cuprinse mijlocul cu brațul... Du-mă departe, barcă, du-mă, corabie pe-ntinse mări mă poartă... Începe noua ei viață cuprinsă de îmbrățișarea lui bărbătească; ar putea merge așa pînă la capătul lumii. Pășesc în același ritm, Nan își înclină capul și-l reazemă de umărul lui. Merg, plutesc, aerieni, invulnerabili, saturați și totuși înfometați. Îi dă cheia pentru că vrea să-și elibereze mîna. Dar Manos ține ceva în mîna dreaptă. E gravura. I-o arată, pe întuneric.

— Ca să-ți amintești, îi spune el.

— Ești foarte drăguț, îți mulțumesc, dragostea mea. Trebuie să-ți dau și eu portretul Apolloniei Sabatier.

— E în siguranță la tine, nu te grăbi.

De ce i-a spus asta? Ce presimte? Desigur, va păstra bucuros portretul, dar va trebui să i-l predea într-o zi, aceasta era ultima dorință a lui Robbie. Deodată se înfiorează. Doamne, Dumnezeule! Ce gînduri negre îi trec prin minte! Nu, nu mai vrea să se gîndească la așa ceva.

— Cum să nu mă grăbesc, dragostea mea?

— E mai în siguranță dacă-l păstrezi tu. Eu n-am nici măcar un geamantan. Portretul și gravura: aluatul din care va crește căminul nostru. Dar ce ai? Ți-e frig?

Nu, dragostea mea, nu-ți voi spune. Sînt nebună. Ce gînd înfiorător, de unde a răsărit? Charles! Brutalul și crudul Charles! Cînd i-am dat să citească telegrama maiorului de aviație Campbell care anunța moartea lui Ron n-a găsit altceva să-mi spună: „Trebuie să recunoști, draga mea, că porți ghinion prietenilor tăi; primul a

fost omorît în Spania, al doilea în Libia". Vorbea șuierînd printre dinți, cu mușchii feței nemișcați. Și al treilea, al treilea ? Vai, nu, nu pe acesta !

Curentul de duioșie dintre ei s-a întrerupt, gîndul îi rătăcește acum aiurea. Și Nan ar fi vrut atît de mult să-i povestească despre Robbie la Thapsacus sau despre balconul din Portul Răsăritean, cînd l-a zărit cu binoclul lui Brooks. Cu cine era ? Cum a ajuns acolo ? Dar Manos o trăgea înainte, spre un taxi care staționa puțin mai departe. Îi repetă în grabă instrucțiunile : să-și strîngă lucrurile, să-i telefoneze lui Marie-Claude chiar în seara aceea sau, cel mai tîrziu, a doua zi de dimineață, ca să vină cu mașina. Dar mai bine noaptea, ca să evite filajul. Să meargă mai întîi la gară și de-acolo să facă un ocol mare și apoi să tragă direct la garsoniera lui Jacques. Giuliei Brooks să-i spună că pleacă la Ierusalim. Avea să-i telefoneze a doua zi seara. Noapte bună. Te ador. Sărutul lui era cald, dar scurt.

După puțin taxiul o lăsă în fața imobilului galben. Șoferul nu avea mărunțiș și portarul iar nu se afla la post. Nan îi spuse să păstreze restul. Satisfacția pe care avea s-o resimtă admirînd gravura în camera ei plicticoasă merita această mică risipă. În curte, alături de fîșia de lumină ce venea din vestibul, văzu cinci-șase cîini care formau un cerc. S-ar fi zis că țin o ședință. Erau cîini vagabonzi, de toate culorile, fără zgardă, neîngrijiți. Unul cafeniu, numai piele și os ; altul alb, tuns și cu o pată pe ochi, ca o basma neagră de pirat ; un altul creț, corcitură de pekinez, care ridica laba din față înfășurată în cîrpe, și un altul, mătăhălos, de culoare gălbuie, dar acum cenușiu din cauza murdăriei. Acesta din urmă se luă după ea în vestibul ; ceilalți nu se urniră din loc. Cîinele, nepăsător, se străduia să se strecoare după ea în ascensor. „A, nu se poate, prietene, vrei să avem scandal ?" îi zise Nan și-l împinse cu piciorul. Sprijinit pe labele din spate, cîinele o privea prin geam. După aceea, în timp ce ascensorul urca, o urmări cu privirea de parcă ar fi vrut să-i spună ceva. „N-ai nici o grijă, o să cer ceva resturi de mîncare pentru tine, îi promise ea.

Cînd ajunse la etajul opt, lăsă uşa ascensorului deschisă şi sună la apartamentul soţilor Brooks. Îi deschise bătrîna.

— În sfîrşit! Veniţi, domnişoară, a sosit! strigă ea în franceză, fără să deschidă mai mult uşa.

Marie-Claude veni îndată.

— Slavă Domnului, zise ea de două ori ridicînd mîinile şi strîngînd-o în braţe. Unde ai fost? Te caut de ieri...

Nan îi arătă gravura, dar ea se strîmbă şi rămase cu gura căscată.

— Nu înţeleg nimic, bîlbîi Marie-Claude. Să plecăm de-aici! Unde ţi-e cheia?

— Ce s-a întîmplat?

Trecînd prin faţa ascensorului, Nan închise uşa. Prietena ei deschise uşa apartamentului.

— O să-ţi încapă toate lucrurile în valiză? întrebă ea inspectînd camerele şi aprinzînd toate becurile.

— Sigur că încap. Dar de ce eşti aşa îngrijorată? Veneam special să-mi fac valizele.

— Ai aflat ceva? Pe unde ai çolindat?

— Tocmai tu mă întrebi? Şi-i arătă din nou gravura.

— Ia oroarea asta din faţa mea, strigă isteric Marie-Claude. Douăzeci şi şapte de ceasuri? Te caut de ieri după-amiază.

— N-ai fost tu aceea care m-ai sfătuit să mă duc la el? Nu, mulţumesc, nu pot să beau nimic înainte de a mînca ceva. Mi-e foame. Poate că Giulia are vreun sandviş?

— Stai, strigă cealaltă şi izbi paharul cu whisky de masă. Fă-ţi repede bagajele. Giulia a dispărut.

— Ce vrei să spui, a murit?

— Nu. Şi-a părăsit bărbatul. N-a luat aproape nimic cu ea. Numai două maiouri de acrobat, din cufărul bătrînei.

— Dar unde se ascunde? Crede c-o să scape de Brooks?

— Giulia spune că dacă dă de ea, o omoară.

— Cu alte cuvinte, ai văzut-o?

— Nu, mi-a spus la telefon. Se ascunde. Era îngrijorată în privinţa ta. Îţi trimite vorbă să pleci imediat

de-aici. Îți dai seama de neliniștea noastră. Exact douăzeci și șapte de ceasuri. Am colindat peste tot cu Jacques, căutîndu-te.

— Dar de ce ? Ce s-a întîmplat ?

— Lucruri îngrozitoare, dar nu ți le pot spune aici. Să plecăm.

O mare agitație domnea în casa scării. Se auziră urlete. Nan ieși pe palier. Un arab se rostogolea pe lespezi în brațe cu cîinele lățos, prietenul ei. Omul și animalul se luptau deznădăjduit. Ascensorul era iar sus, cu ușa deschisă. La un moment dat, arabul veni pe spate. Era Brooks ! Prin galabia sfîșiată se zărea genunchiul noduros și roșu, fluierul piciorului era plin de sînge și de el atîrnau în chip ridicul niște jartiere demodate. Cîțiva locatari ieșiseră pe palier, urmărind muți scena. Un domn își aduse bastonul și-l ridică așteptînd un prilej favorabil ca să lovească cîinele. Mama Giuliei se ghemuise în dreptul ușii astupîndu-și gura cu palma. Brooks se ridică deodată în picioare, cu cîinele în brațe. Mergea împleticindu-se cu o expresie de furie și ură nestăpînită pe chip. „Să nu faceți una ca asta !“ strigă domnul cu bastonul. Dar Brooks aruncase deja cîinele în casa scării. Se auzi un urlet, tot mai puternic pe măsură ce se îndepărta, și apoi o bufnitură pe marmura vestibulului, urmată imediat de o larmă de lătrături.

Nan o luă în brațe pe Marie-Claude ; era palidă ca ceara și genunchii îi tremurau.

Domnul cu bastonul o ajută pe Nan s-o transporte pe Marie-Claude în apartament și fugi după sticluța cu săruri de amoniac. Mai tîrziu luă valizele lui Nan și le puse în ascensor. Între timp povesti mamei Giuliei cum portarul, care apăruse și el, în sfîrșit, ridicase cîinele mort și-l trimisese pentru analiză la Institutul antirabic. Bătrîna nu zicea nimic, își recăpătase expresia obișnuită de fatalism pesimist. Cînd Nan îi explică că pleacă la Ierusalim, ea îi spuse : „Mai bine că plecați. Dumnezeu să vă aibă în pază.“ Și cînd Nan îi vîrî în palmă o hîrtie de cinci lire, o luă fără să mulțumească și o ascunse repede în sîn. Jacques sforăia în mașina lui Marie-Claude, parcată în spatele clădirii cu acoperiș de țiglă roșie. Fu încîntat că o revede pe Nan, o sărută pe amîndoi obrajii,

îi așeză valizele și apoi se urcă la volan. Ca să-și justifice somnul, spuse : „Cînd mă roade vreo grijă sau teama, îmi găsesc refugiu în somn. Nu cunosc un remediu mai eficace. Alții se pun pe băut și pe mîncare, alții fac dragoste. Eu dorm. Am fost tare îngrijorați din cauza voastră, draga mea."

Urmară itinerariul indicat de Manos fără să schimbe o vorbă între ei. Din cînd în cînd, Marie-Claude apuca mîinile lui Nan ca să-i arate cît de înghețate erau ale ei. Dar odată ajunși în garsoniera din bulevardul Fuad, covoarele persane, iluminatul liniștitor, divanul confortabil și fotoliile moi le destinseră nervii încordați. Jacques deschise scrinul chinezesc cu încrustații și scoase whisky-ul de zile mari. Auzi calm vestea că Nan urma să-l evacueze temporar din garsoniera lui.

— Tocmai acest lucru doream să vi-l propun și eu, draga mea.

— Nu-i așa că-i o adevărată comoară Jacques al meu ? întrebă Marie-Claude mișcată.

— Și cum ați petrecut, Nancy, ultimele douăzeci și patru de ore ? întrebă Jacques fără subînțelesuri.

— Minunat, răspunse Marie-Claude. Din fericire n-a aflat încă nimic, altfel i-ar fi înveninat orice bucurie. Unde am pus *Bourse d'Alexandrie ?* Jacques vreți să citiți lui Nan articolul ? N-am reușit încă să-i spun nimic.

— Admir rezistența voastră, zise Jacques punîndu-și ochelarii și scoțînd din portofel o tăietură de ziar. Citesc : „În ultimii ani, locuitorii Alexandriei erau obișnuiți să vadă circulînd nestînjenit pe străzile frumosului lor oraș un individ bizar, un amestec de *clochard* de sub podurile Senei, scos parcă din paginile cunoscutului roman de Anatole France..." Permiteți-mi o pauză. Desigur că nenorocitul care a scris articolul nu-și amintește titlul romanului, de aceea scrie al „cunoscutului". De altfel, nici eu nu-mi amintesc.

— *Crainquebille,* spuse Marie-Claude.

— Întocmai ! Dar sînteți de-a dreptul extraordinară, dragă prietenă. Citesc mai departe : „Așadar un amestec de *clochard* și de călugăr pelerin, potrivit descrierii neasemuiților romancieri ruși". Iertați-mă. Adjectivul „nea-

semuiți" ascunde un atac antisovietic. Îl cunosc pe autorul articolului, e un conte rus decăzut, fost șef de gară la stația Fleming. Dar de vreme ce-am făcut o pauză, permiteți-mi să adaug că atunci cînd scrie „în ultimii ani", pentru cineva care locuiește în Alexandria fără întrerupere, cel puțin din 1932, minte și minte intenționat.

— Nu fiți rău, Jacques, îl întrerupse prietena sa. Poate că „în ultimii ani" se referă la „circulînd nestînjenit".

— E posibil, deși nimic nu mă poate împiedica să presupun că fostul colonel țarist formulează „o inexactitate deliberată", după expresia unui alt ziarist, de asemenea ratat. Sînteți nerăbdătoare, dragă Nancy. Vă înțeleg. Ați vrea să-mi smulgeți articolul din mînă și să-l citiți pe nerăsuflate. Iertați-mă. Mă voi strădui să evit comentariile. Continui : „Dar trăsătura caracteristică a acestui personaj ciudat o constituiau barba lui de profet, jegul lui de nedescris, duhoarea pestilențială și ceata de cîini vagabonzi care-l urmau în peregrinările sale diurne și nocturne. Dar cel mai surprinzător lucru erau totuși cunoștințele sale de limbi străine și cultura sa vastă, care ar fi trebuit de multă vreme să dea de gîndit autorităților componente. Desigur că mușteriii selectei tutungerii Perla, de pe bulevardul Fuad, își amintesc de el cum ședea pe treptele imobilului familiei Milarakis (unde temporar funcționează Ministerul de Marină al Greciei) cu toiagul vagabondului între genunchi, iar la picioare cu doi sau trei protejați ai săi, răsucindu-și țigara cu o concentrare inexplicabilă și cerînd un foc primului european care i-ar fi ieșit în cale, gata întotdeauna să se lanseze, fără nici un pretext, într-un monolog filozofic de profundă erudiție, cu care prilej trecătorul uluit începea să se întrebe dacă nu cumva are în față vreun strigoi, confrate al faimoșilor filozofi ai Alexandriei greco-romane, ca, de pildă, al lui Ammonius Sacca sau al lui Filon-evreul. Dar dacă trecătorul era cîtuși de puțin inițiat în știința filozofică și în diferitele credințe și erezii care au fost dintotdeauna cultivate pe aceste meleaguri, nu-i era deloc greu să recunoască în persoana acestui individ bizar un pirolatru întîrziat, adept al lui

Zoroastru și al lui Pyrron, părintele scepticismului..." Imbecilule, imbecilule ! Iertați-mă, Nancy, era peste puterile mele. Citesc mai departe : „... al scepticismului, lucru nu fără legătură cu cele ce se descoperă acum. Noaptea putea fi văzut în Piața Carducci, supranumită și Piața Celor Cinci Felinare, o imitație de prost gust a cunoscutei Place de Furstenberg, unde în locul atelierului lui Delacroix a fost zidit un garaj foarte prozaic". Idiotul, nici nu știe să scrie ! Garajul a fost clădit în Alexandria, nu la Paris. Vă cer din nou iertare. Continui : „Acolo se hîrjonea cu șoferii și cu birjarii care lucrau noaptea și adesea îi urma în gangul întunecos al imobilului învecinat, pentru Dumnezeu știe ce. Cum își cîștiga pîinea acest personaj ciudat, de vreme ce se știe că foarte rar cerea de pomană și atunci numai sume neînsemnate, un piastru sau doi, fiind atît de deștept să restituie întotdeauna restul, cînd binefăcătorul său îi dădea o monedă de argint, și că desenele sale în cărbune, dealtfel foarte frumoase după părerea tuturor, nu găseau întotdeauna cumpărători printre iubitorii de artă ? Iată o altă chestiune care ar fi trebuit să preocupe autoritățile competente. Dar nu-i nevoie să spunem mai mult despre aceasta. Sub masca acestui personaj pitoresc și original, serviciile Aliate au descoperit pe cel mai periculos agent hitlerist care a pus vreodată piciorul în Alexandria. El era șeful și conducătorul unei bande de criminali înveterați, care au încercat în ultima vreme să atace în scopuri josnice — din fericire fără rezultat — anumiți membri ai personalului forțelor Aliate, care străbăteau neînsoțiți cartierele mai mărginașe ale orașului. Ancheta a arătat că șeful bandei, căpitanul armatei prusace Richard von Westpholen, sau Rikki pentru locuitorii Alexandriei, plănuia o serie de acțiuni de sabotaj și incendieri. Așa se întîmplă cînd, din capriciu sau din motive pur personale, autoritățile frustrează orașul nostru de serviciile unor funcționari capabili și încercați ai securității publice. Din nefericire pentru patronii lui Richard von Westpholen, toate acestea aparțin deja istoriei. Cînd ieri seara și-a dat seama că este urmărit, acest agent hitlerist notoriu a încercat să scape intrînd în cunoscutul imobil Silsileh de pe Cornișă. Și — dovadă

a fanatismului acestor fiare —, cînd a înțeles că arestarea lui e inevitabilă, a preferat să se sinucidă, sărind de pe terasa acestui imobil. Ancheta continuă pentru descoperirea complicilor săi !"

— Vai, zise Nan, dar nimic din toate astea nu stă în picioare. Rikki venea adesea la pensiunea Proteus, era unul din partenerii lui Mister Brooks la bridge.

— L-au aruncat de pe fereastră, comentă Jacques.

— Dragă Nancy, îi explică Marie-Claude. Cunoșteam aceste amănunte de la Giulia. Brooks îl închisese într-unul din apartamentele imobilului Proteus și-l schingiuia cu ajutorul a doi beduini, ca să-i smulgă o semnătură. Presupun că era vorba de recunoașterea faptelor pe care i le pune acum în circă *La Bourse d'Alexandrie*. Giulia nu reușea să înțeleagă vorbele lui Rikki. Îl auzea doar gemînd, văitîndu-se din cauza durerilor și spunînd : „Sînt nevinovat... nevinovat... nu știu nimic". Pînă la urmă i-au făcut vînt pe fereastră. Și mai tragic e că nenorocitul, după cum se pare, nu-și pierduse cunoștința, pentru că în cădere s-a agățat de firma luminoasă și a început să strige după ajutor. Tot imobilul a intrat în panică. Deși era noapte și foarte tîrziu, jos, pe Cornișă, au început să se strîngă curioși. Dar firma n-a rezistat mult și s-a rupt cu un trosnet sinistru. Toată tabla cu literele VIL s-a prăbușit și, odată cu ea, și nenorocitul Rikki.

— Cunoașteți, desigur, adăugă Jacques, că Mister Brooks și caporalul Parker, care a organizat progromul din 1921, sînt una și aceeași persoană. Giulia cunoaște și multe alte amănunte. De aceea se teme că va căuta s-o curețe și pe ea. Nu ne-a spus unde se ascunde.

— Nu e cu putință, zise Nan. Brooks pare un om sfîrșit. Se vede după întîmplarea cu cîinele. Acum îmi dau seama de ce mama Giuliei a rămas acolo. O să-l omoare la cea mai mică tentativă.

— Despre ce cîine e vorba ? întrebă Jacques.

— Ah, nu i-am spus, a fost îngrozitor, începu să-i povestească Marie-Claude.

— Dar oare Rikki era cu adevărat german ? o întrerupse Nan.

Jacques se gîndea, cumpănind cuvintele pe care avea să le rostească și mîngîindu-și bărbia cu piatra neagră, bombată, a inelului.

— Da, se numea într-adevăr Richard von Westpholen: Era foarte cunoscut la Consulatul german. În 1933, cînd s-a organizat și aici referendumul lui Hitler, s-a dus și și-a rupt în fața lor pașaportul și apoi i-a dat foc. Nemții au vrut atunci să-i ceară expulzarea, dar cine credeți că l-a apărat? Chiar Brooks. Rikki avea talent la sculptură, desena frumos. Mă număram și eu printre aceia care din cînd în cînd îi cumpăram un desen, le dădea foarte ieftin. Într-adevăr, era una din păsările rătăcite ale generației pierdute din celălalt război. A venit în Egipt cu un prieten al său, un oarecare Kurt Stoetlin, care însă a preferat să locuiască la Cairo.

— Kurt Stoetlin, zise Nan tresărind. Îl cunosc, adică îl cunoștea un prieten al nostru, Robert Richards. A fost omorît, mă refer la Kurt. A fost jupuit de viu de compatrioții lui, într-un lagăr de internare pentru hitleriști, în Kenya. Dar și Robbie, la fel, a avut un sfîrșit groaznic. Ce soartă vitregă urmărește pe toți acești oameni, originali și neadaptați...?

— În secolul intransigenței ideologice... începu să spună Jacques.

— Toate ideologiile au fost întotdeauna intransigente, îl întrerupse Marie-Claude.

XII

PARASHOS, PARASHOS! AVEA DREPTATE Antoinos cînd spunea că ești un neisprăvit, ca și zugravul ăla care a stat degeaba o zi întreagă pentru că nu se putea hotărî de unde să înceapă văruitul camerei. Acum însă știi, ești un visător, un abulic. La birou ești considerat drept un om energic, cu judecată și voință. Dar acolo totul e prevăzut dinainte; un incendiu, chiar și

un naufragiu au precedente în trecut, asta e experiența, ți se spune. Trimiți telegrame societăților de asigurare, armatorilor, cumpărătorilor, și o copie exactă prin scrisoare recomandată băncii și misitului din Liverpool. Orizonturi delimitate de Profit; nu te întrebi niciodată ce-i bine, ce-i rău, ce-i urît, ce-i frumos, pentru că nu trebuie să hotărăști tu; totul e determinat de interesele patronilor și bineînțeles, și de ale tale! Și cînd viața, capricioasă și sucită, exigentă, îți deschide deodată porțile unor lumi sau destine noi, tu îți aprinzi pipa și stai să meditezi. Ca să transpui totul în altă sferă, înafara acțiunii, și acolo ești liber să tai și să spînzuri, să construiești și să distrugi, în mod gratuit, fără urmări.

Ai petrecut nopți nenumărate mîzgîlind aceste hîrtii, cu sufletul întors spre trecut, evocînd scîrțîitul pompei de apă, tusea Bunicului, mireasma mării, cerul cu păsările nopții, atingerea tulburătoare a unui sîn de fată, degetele lui Bat pe hainele tale, pe aceeași Bat, insesizabilă și înnebunită de o altă dragoste, bîntuind ca un strigoi cu tropotul și rîsetul ei potecile bătătorite și grădinile unei lumi care acum a pălit și și-a pierdut farmecul. Să scrii, să scrii cu credința că reînviind pe hîrtie această lume recîștigi anii irosiți din cauza nehotărîrii și prudenței tale, și să te amăgești cu ideea că dacă vei retrăi cu amintirea paradisul acesta verde, atunci ți-ai împlinit viața, ai cîștigat-o numai pentru tine pe Bat cea trădată, singura ta dragoste.

Dar iată că acum Bat, în carne și oase, e încuiată în casa ta. „Pe vecie a ta, dacă mă mai vrei!" Și tu te foiești prin casă și te întrebi: Este oare în toate mințile, unde o să stea? Mă stînjenește... Cu ce te stînjenește? N-ai copii, n-ai rude care să te controleze și nici stăpîni care să-și bage nasul în treburile tale.

Te oprești din scris, te ridici și te duci în dormitor. Aprinzi lumina. Cu nasul în pernă și brațele desfăcute, aidoma unui naufragiat ce zace sleit de puteri pe plută, Giulia doarme în barca care te transportă în fiece noapte în brațele ei. S-a culcat de-a curmezișul patului, îi vezi călcîile, maioul negru pe cearșafuri; seamănă cu liliecii pe care oamenii superstițioși îi răstignesc pe ușile

grajdurilor. Numai că liliecii sînt țintuiți cu spatele pe ușă. Te apropii și te apleci deasupra ei. Alicele puștii cu care a tras răposata Mătușă au găurit țesătura ; ici-colo apare prin ele carnea ; licărește ca o constelație necunoscută pe două emisfere perfecte. Nu și-a adus cămăși de noapte sau pijamale ; și-a îmbrăcat maioul. A fost singura clipă cînd ai simțit că te zguduie ceva adînc și sacru. Mai tîrziu, mîngîierile ei ți-au amintit brusc că douăzeci de ani vă despart de noaptea aceea cu păsările nopții. Cîți iubiți au mîngîiat oare aceste mîini experte, în afară de Tonis ? Te gîndești la asta și sîngele îți îngheață în vine. „Dar ce ai, nu te bucuri că am venit, nu mă iubești ?“ Pretextezi grijile biroului sau tabieturile tale de celibatar pe care ți le-ai format în anii aceștia. Se preface că te crede și te sărută cu și mai mare ardoare. Te urmărește însă cu coada ochiului, așteptînd să vadă cînd te vei lăsa în voia valului, a voluptății, pe care o stîrnește cu bagheta ei magică și o face să țîșnească din fiecare bucățică a trupului tău ; clipa cînd i te vei preda. Ca să facă din tine, ce ?

Prima noapte s-a oprit în fața fotografiei cu rama de argint și a luat-o în mîini.

— Unde ai găsit-o ?

— E un instantaneu mărit. O avea Tonis și i-am furat-o.

— Și tot timpul ăsta m-ai ținut pe comodă, cu scoicile în jurul meu ?

— Da, cincisprezece, poate chiar douăzeci de ani.

Devine palidă. Degetele prelungi cu unghii vopsite, dau pe spate părul negru ca pana corbului. Își mușcă buza.

— Mi-am irosit viața. Pe tine ar fi trebuit să te iubesc.

O iei în brațe. Aceste pleoape grele, fardate, cîtă știință...

Întredeschide ochii, privirea e dură, atentă...

Îți îngrijește casa, îți gătește. Ți-a cerut să-i aduci flori și camerele sînt pline de heliotropi și margarete. Îți țese ciorapii, și-a ales locul preferat lîngă lampă. Îți curăță pipele, îți face ordine în cărți. Apartamentul

acesta solitar a căpătat viață și totuși te stînjenește! Cît timp o să mai stea? Cînd o să plece în sfîrșit? Nu numai că s-a maturizat și că abia amintește de vechea Bat, nu numai că mîngîierile și sărutările ei sînt încărcate cu fiorii altor iubiți, dar sînt și anii vieții periculoase și anormale pe care a dus-o. Stă pe un scăunel, cu brațele încolăcite în jurul genunchilor și-și reazemă capul pe genunchii tăi, povestind întruna, fără încetare. Ai zice că intenționează să pună la punct toate socotelile rămase în suspensie, să te informeze asupra trecutului ei, să nu țină nimic ascuns, de parcă mîine ar urma să vă prezentați la Patriarhie pentru a vă uni viețile pe veci. Și tu asculți și te înfiorezi. Poate ai ghicit sau chiar ți-ai imaginat tot ceea ce îți povestește. Dar nu te privește. Tu ai rămas atașat de imaginea lui Bat din grădina Bunicului. Și, deodată, fără nici un avertisment, te trage într-un labirint: uneltiri, spionaj, crime, șantaj, speculă, trădare... Trebuie să plătești scump mulțumirea sufletească de a ști că acasă te așteaptă o femeie pe care n-ai cumpărat-o și care e gata oricînd... Și dacă infernalul Parker, alias Brooks, îi descoperă ascunzișul? La urma urmelor e soțul ei legitim. În ce viespar neprevăzut ești tîrît fără să fii măcar întrebat!

Cînd îți spune minciuni și cînd adevărul? Povestea ei despre „sinuciderea" lui Rikki se cam potrivește cu relatările ziarelor, pe care desigur n-a apucat să le citească. Dar chiar și atunci cînd ai crezut că-ți îndrugă verzi și uscate, a fost de-ajuns să-i supraveghezi comportarea ca să te convingi că nu te mințea. Cînd ai întrebat-o cum a dat de tine și ea ți-a răspuns: „Cu binoclul lui Brooks", ai întrebat-o speriat: „Știe Brooks unde stau?" „Nu știe nimic. Te-am descoperit din întîmplare, într-o dimineață, cînd eram singură pe terasă. Mai întîi l-am văzut pe Tonis pe balconul tău, apoi ai ieșit și tu, și te-am recunoscut." Într-adevăr, după atîția ani Tonis își amintise că are un văr și venise de Anul Nou să-l felicite, adică să-i ceară un împrumut. L-ai dus pe balcon pentru că nu voiai să intre în dormitor și să vadă fotografia lui Bat. Așadar, trebuie s-o crezi, nu-i așa? Dar dacă chiar Tonis a informat-o

despre această vizită ? Pe măsură ce trec zilele observi însă că nu iese niciodată pe balcon, că nici în casă nu se apropie de el, de parcă ar fi posibil să fie văzută prin geam și prin perdele. Dar și despre relațiile ei cu Tonis, întrerupte de mulți ani, îți povestește cam ceea ce știai și tu cînd te mai aflai încă la Cairo. Era prin 1935, pe vremea războiului din Abisinia, a Societății Națiunilor, a sancțiunilor.

Brooks mirosise că între ea și Tonis existau relații, poate că și aflase de intenția lor de a se căsători. Tonis cîștiga bani mulți pe vremea aceea. Făcea clandestin pe *book-maker*-ul, și încasa pariurile de la cursele de cai. Într-o sîmbătă, seara, poliția efectuă o descindere în apartamentul pe care-l foloseau pentru întîlniri și-l prinse pe Tonis cu toate dovezile incriminatorii : carnet, bani, telefon. Ceea ce însemna : cinci ani de pușcărie sau expulzarea. Atunci Brooks îi propuse căsătoria cu condiția să-l uite pe Tonis și el în schimb avea să intervină pentru eliberarea lui. Într-adevăr, nu numai că fusese eliberat, dar și recrutat ca informator al Poliției secrete printre *book-maker*-i.

— Ți-ai distrus viața și și-a distrus-o și el pe a lui, ai spus tu.

— Pe a mea a distrus-o mama, trebuia să-l fi omorît pe Brooks cînd mai era încă timp. În privința lui Tonis, nu știu, era în sîngele lui. În viață, totul îi mersese strună, era răsfățat și femeile îi făceau pe plac. Fata aceea bogată, Aliki Gherasimu, ajunsese să-l însoțească prin toate tripourile... Nu trebuie să afle unde mă ascund. De aceea mă tem să deschid ușa cînd sună cineva. Nu răspund niciodată la telefon. În halul în care a ajuns, e capabil să mă vîndă soțului meu pentru o liră.

Oare unde poate fi găsit Nikos Karkalemis, bineînțeles dacă mai trăiește încă ? La el ți s-a dus gîndul cînd după multe insistențe Giulia te-a determinat să recunoști : „Da, trebuie să facem ceva". Alexandria mișună de greci cu vederi de stînga, de vreme ce tipăresc un ziar, difuzează manifeste, organizează demonstrații și confe-

rințe. Dar ai trăit atîția ani izolat, închis într-o lume a ta, nu cunoști pe nimeni îndeaproape. Nu-i cazul să bați acum la uși străine, pentru că nu știi peste cine poți să dai. Cu Karkalemis e altceva, poate că-și amintește de tine de cînd erai mic. Era prietenul familiei. Și chiar dacă între timp și-a schimbat ideile, o să ți-o spună pe față, o să te dăscălească, dar n-o să te denunțe. Iar dacă nu-l vei găsi sau dacă a murit, tu ai făcut tot ce ți-a stat în putință, și Giulia n-o să te mai cicălească.

„Trebuie să facem ceva!" Perfidul Albion cu intrigile și uneltirile sale. În felul acesta reușește să stăpînească lumea. Și amestecat în toate și întotdeauna, Brooks! De pildă, în asasinarea mareșalului Sir Lee Stack, în 1924, după care a urmat ultimatumul Angliei și demisia lui Zaglul Pașa. Astfel, independența Egiptului a fost amînată cu cel puțin douăzeci de ani. Același Brooks a organizat grupul studenților fanatici, prin mijlocirea unui agent care mai tîrziu „s-a căit" și i-a trimis pe toți teroriștii la spînzurătoare. Aceștia aflaseră prin Brooks că Lee Stack urma să meargă la recepția dată de înaltul comisar. Aflaseră la ce oră urma să pornească, cu ce mașină și care era traseul său. Și Lady Stack urla a doua zi, acuzîndu-l pe înaltul comisar că era la curent cu planul și că-i întîrziase, fără nici un motiv, pe ea și pe soțul ei, debitîndu-le niște fleacuri timp de douăzeci de minute, în timp ce invitații se impacientau așteptînd în marea sală de recepții. Totul cronometrat în așa fel încît mașina să ajungă la intersecția fatală exact la momentul convenit. N-o lăsaseră să urmeze cortegiul mortuar. O băgaseră în cămașă de forță și o expediaseră legată fedeleș în patrie. La fel acum și cu Tsouderos. Nu, pe el n-o să-l omoare, nu le convine, au trecut vremurile acelea. Vor răspîndi numai zvonul că partizanii E.A.M. din Orientul Apropiat pun la cale un asasinat, în ziua de duminică, cînd va rosti o cuvîntare la Stadionul Comunității, cu prilejul sărbătorii naționale din 25 martie. „Dar, Giulia, ceea ce spui tu e neverosimil. Nu pot fi inculpați oamenii dacă nu există într-adevăr o tentativă de asasinat." „Prostuțule, cei vizați nu sînt adepții stîngii, ci însuși Tsouderos. Vor să-l terorizeze." Stă și-ți explică totul, de unde știe atîtea lucruri, cum de încap în mintea ei?

Au trecut mai mult zile — îți spune ea — de cînd în munții Greciei E.A.M. a format un guvern [1], ceva asemănător Comitetului de Eliberare Națională al lui De Gaulle. Și acest guvern, să-i zicem provizoriu, îl presează prin telegrame pe Tsouderos să adopte o atitudine mai hotărîtă în tratativele pentru constituirea unui guvern de unitate națională, pe care de luni de zile le tărăgănează intenționat, la cererea ambasadorului britanic Leeper. Dar sub presiunea stării de spirit de aici, din Armata de uscat și din Marină, și pentru că totuși, în calitate de politician grec, se gîndește că destul i-a făcut pe plac lui Churchill și că trebuie să ia puțin în considerație și interesele țării sale, Tsouderos a lăsat-o acum mai moale și spune că ar trebui poate să participe la tratative și reprezentanții guvernului din munți. O întrerupi : „În cazul ăsta, Brooks e un idiot. Dacă Tsouderos va intra în panică, va face tocmai contrariul, adică va accelera negocierile." „Nu te grăbi, îți spune ea. Tsouderos știe foarte bine că stînga n-are nici un interes să-l asasineze. Dacă zvonurile ajung la urechile sale, atunci își va da imediat seama de unde izvorăsc ele." Ai întrerupt-o iarăși : „Și-atunci, ce are de cîștigat Leeper ?" „Mult, foarte mult, îți spune ea. Lucrul de care se tem este ca nu cumva într-un moment atît de solemn, în fața miilor de greci adunați la stadion, Tsouderos să nu se abată de la cuvîntarea pregătită și să spună mai mult decît trebuie. Se tem să nu procedeze așa din șiretenie cretană sau din sentimentalism, înduioșat de dorința oamenilor care nu așteaptă decît un singur cuvînt ca să se elibereze de teama războiului civil. Dar, desigur, Tsouderos e conștient de faptul că dacă va juca această festă englezilor, nu-l așteaptă decît un glonte sau o grenadă, și apoi atentatul va fi pus pe seama stîngii." Ai întrebat-o : „Nu crezi că Brooks este influențat de fasciștii greci ?" Răspuns : „Brooks nu face politică, el execută ordinele. Am trăit mulți ani alături de el, și-l cunosc." Îi spui : „Cred că primul lucru ce se impune e să fie informat însuși Tsouderos". „Bravo, îți spune ea. Văd că ai intrat în miezul problemei. Dar Tsou-

[1] Este vorba de P.E.E.A., care ia naștere în martie 1944, în Grecia, din inițiativa E.A.M.

deros trebuie să fie informat de stînga în mod oficial. Stînga să difuzeze manifeste, să scrie lozinci pe pereți, să pună mîna pe caraghiosul ăla de Alexandros Arhaios și să-l silească să dea totul în vileag. Dacă între timp nu-l curăță Brooks și pe ăsta."

Joi după-amiază ai trecut în grabă pe la birou și ai anunțat că ești ocupat, apoi te-ai suit în tramvaiul B și ai coborît la stația Gianaklis. Bulevardul asfaltat, vilele, copacii mereu aceiași, dar păreau ceva mai mici și mai puțini la număr. Dar cînd te-a mîngîiat briza cu miros de mare și de var încins, ți s-a luat o greutate de pe inimă — cît de mult înseamnă douăzeci de ani ? Mergi cu pas tinerese, curios și puțin speriat. În fața ta se deschide o lume de aventuri și mister. Harul acesta îl avea și Giulia, din copilărie.

În curtea bisericii Sfîntului Ilie, mama Thaliei, bunica lui Tapsis, mătușa lui Bolias și o femeie mai tînără stau în jurul preotesei și discută.

— Ia te uită cine și-a adus aminte de noi, spun ele imediat, pentru că te-au recunoscut. Cum se face că ai dat pe la noi ?

Le-ai spus că ți-era dor de locurile pe unde-ai copilărit.

— Ei, atunci o să te vedem și la hramul bisericii, a zis preoteasa. Tu i-ai semănat mai mult lui bunică-tău decît lui Antoinos, Dumnezeu să-i odihnească pe amîndoi ! Nu te-ai însurat încă ?

Te faci că n-ai auzit și întrebi de Karkalemis.

— Trăiește, și-i merge de minune. Fata lui a aranjat de-a ieșit la pensie, și acum toată ziulica și-o petrece pe malul mării, cu undița în mînă.

Ai aflat ceea ce voiai și acum nu știi cum să pleci mai repede.

— Mai stai nițel să te vedem și noi, că tare fudul te-ai mai făcut. A, era cît pe-aci să uit. Acum cîtva timp, poate că sînt șase luni de-atunci, nu-i așa, Fotini, a venit cineva din Grecia și a întrebat de răposatul Antoinos și de dumneata...

— Știu, i-ai zis tu întrerupînd-o, era Manos, fiul mătușii mele Amalia.

— Ia te uită, afurisitul, zise răzînd mama Thaliei. L-am întrebat : Nu cumva eşti fiul Amalitsei şi nu vrei să ne spui ? El însă nici n-a clipit din ochi.

— Aşa sînt toţi cei veniţi din Grecia, se grăbi să spună mătuşa lui Bolias. Din orice fac un mister, şi-ţi vorbesc numai în şoaptă. Au venit aici şi ne-au întors cu fundul în sus. Cît pe-aci să ne scoatem ochii unii la alţii.

— Taci, Fotini, că iar întreci măsura. Au şi ei, sărmanii, necazurile lor. Se zbat pentru patrie, pentru piinea zilei de mîine.

— Ce-ai mai aflat de procopsitul ăla de Tonis, păcat de numele pe care-l poartă, întrebă mama Thaliei. Aş vrea s-o vadă acum pe fata mea, pe Thalia, să crape de necaz, că nu-i plăcea atunci de ea. Nevastă de antreprenor, cu limuzină la scară şi o droaie de servitori. Ce crede el ? Şi Tapsis, care cînta din chitară, a ajuns om mare şi bogat.

— Lăsaţi omul să plece, nu vedeţi că stă ca pe ghimpi ? o întrerupse bunica lui Tapsis.

Ţi-au dat o crenguţă de busuioc, ţi-au spus că te vor aştepta în ziua de 20 iulie şi tu ai început să-ţi iei rămas bun de la ele. Femeia necunoscută te-a întrebat dacă o recunoşti şi te privea drept în ochi, gata să izbucnească în plîns. Ai ghicit cine era după accent. Era Italia, pe vremuri fata cea mai frumoasă din Bakos, acum de nerecunoscut !

— Nu-ţi mai aminteşti de coama asta ? îi reproşă ea, apucîndu-şi părul arămiu care rămăsese bogat şi frumos.

Obrajii supţi erau brăzdaţi de riduri adînci, verticale. După vara aceea petrecută pe plaja Laurent, Italia îşi mutase cîmpul de acţiune pe plaja Stanley, şi timp de mulţi ani apariţia ei făcuse mare senzaţie. La concursul de frumuseţe din 1932, fusese aleasă Miss Alexandria. Cînd pornea spre mare, bărbaţii o însoţeau în alai şi o copleşeau cu complimente şi exclamaţii de admiraţie. Le răspundea fără să se oprească, legănîndu-şi cu nepăsare frumosul ei trup. Dar îndată ce-l zărea de departe pe Tonis, auriu din cauza părului, tenebros şi cu un zîmbet echivoc pe buze, îi părăsea pe toţi şi se ducea lîngă el. „*E pazza !*“ „E nebună“, spuneau toţi, ridicînd neputincioşi braţele.

Și totuși, pînă la urmă se căsătorise cu Dinos, mobilizat acum la infanterie. Cu toții nu faceți altceva decît să vă împărțiți ceea ce a rămas de la Tonis : pe Thalia, pe Aliki, pe Italia, pe Giulia...

Îți aminteai foarte bine de stîncile acelea mici, aflate între cazinoul San Stefano și plaja Laurent. Acolo obișnuia să pescuiască Bunicul. Nici măcar un pescăruș nu-ndrăznea să se apropie de locul acela cînd pescuia el. Și dacă din întîmplare un alt pescar își încerca norocul pe-acolo, îndată ce-l vedea pe Bunicul venind își strîngea uneltele și o lua din loc. Postul lui Antoinos era mai departe, pe țărmul nisipos al lui Beau Rivage. El își sufleca pantalonii pînă la genunchi și uneori se avînta în apă pînă la brîu. Ridica trestia indiană lungă de cinci metri și azvîrlea undița departe de tot, acolo unde apa începea să se întunece. Pescuia dorade, fără plută, cu doi plumbi, și folosea crevete curățat și sepie drept momeală. Dar chiar și cu lanseta prefera țărmul nisipos, pentru că dacă se întîmpla să muște vreun lavrac mai mărișor, stîncile l-ar fi stînjenit să tragă peștele pe uscat. Răposata Mamă își amintea că atunci cînd era încă fată, Antoinos prinsese odată o anghilă de douăzeci și cinci de kilograme, pe care o cărase în spate, și cum toată puștimea grecilor și beduinilor se ținuse după el iar șeful stației de la San Stefano nu-l lăsase să se urce în tramvai ca să meargă la Alexandria s-o vîndă. Antoinos nu-i zisese nimic ; trecuse pe-acasă ca să i se admire peștele, apoi traversase de-a curmezișul Alana și, în așteptarea trenului, se oprise la taverna lui Aristidis. Putea să se urce în tren cu peștele, pentru că pe vremea aceea exista un vagon special pentru asemenea încărcături. Cu el se transportau și mieii care se tăiau de Paști și, la nevoie, un dulap sau un cufăr. Vînduse peștele cu o jumătate de napoleon, nu ca să fie mîncat, ci împăiat.

Pe cînd erai tu copil, Cornișa nu ajungea pînă aici ; se oprea la stația Cleopatra. Acum, plaja aceea frumoasă s-a îngustat ; te rezemi de parapet și privești în jos : da, stîncile de care dezlipeai scoicile cele mici sînt tot acolo, dar acum par mult mai apropiate de țărm. A pierit imensitatea, lumina, întinderea aceea galbenă. Altădată,

în spatele tău se afla faleza din piatră calcaroasă. Într-o amiază ai văzut-o acolo, sus, pe Bat, îmbrăcată într-o rochie decolorată și cu părul despletit. Își zgîria obrajii cu unghiile, pentru că Tonis se hîrjonea cu Aliki jos, pe plajă. Faleza a fost acum consolidată cu un zid de beton posomorît și neprietenos ca și gardul viu de sicomori la stația Seffer.

Pe toată lungimea coastei nu vezi decît un singur pescar. Pescuiește cu trestia. Soarele se apropie de asfințit și reverberația lui te orbește. Cobori treptele de beton și te apropii. E leit Bunicul, așa, cu pălăria găurită și haina roasă. Bagă mîna într-un coș alăturat și scoate momeala : păduchi de alge. Le strivește în palmă cu un betișor și apoi se ridică și le aruncă în apă. După aceea se așază, înalță trestia și aruncă undița departe, printre pietre. Pluta roșie se zărește vreme îndelungată deasupra apei, peștele nu mușcă. Își întoarce capul și te privește. E Karkalemis, mai uscat și mai tuciuriu ca oricînd, și cu pleoapele roșii din cauza luminii puternice.

— Căutați ceva, domnule ? te întreabă el mijindu-și ochii.

— Salutare, Nicolas. Sînt Parashos, nepotul lui Antoinos.

— Ia te uită, știi că-mi amintesc de tine ? Nu ești tu ăl care... Și eu care ziceam în sinea mea : ce vine cobele ăsta pe capul meu și-mi gonește peștele ? Dar ce vînt te-aduce pe-aici ? Vrei să-ți dau o trestie ?

— Îți mulțumesc mult, îi zici tu arătîndu-ți hainele, ca să-i dai să înțeleagă că nu sînt potrivite pentru o asemenea îndeletnicire. Dar e problematic dacă vede, ochii lui par foarte bolnavi.

— Știi, locul ăsta e al vostru, al bunicului tău. Prin urmare n-ai de ce să te sfiești.

— Așa îi ziceți ?

— Îi ziceam „locul lui Sideris cel ursuz". Dar acum... Beduinii nu l-au respectat decît pe Antoinos. Mai zic și acum *„Ramlet Antun"*, adică „plaja lui Antoinos". Toate celelalte pămînturi au reintrat în posesia lor.

— Dar ogorul lui Abewa, curmalii lui Idris, saivanul lui Saleh erau ale lor încă de pe-atunci, îi spui tu.

— Ogorul lui Abewa... Dar cum de ți-ai amintit de el ? Se băteau vînătorii pentru potîrnichile lui. S-a dus însă și el, a răposat. Dar obiceiul, obicei. Feciorul lui continuă să taxeze pe toți cu cîte un șiling pe lună, ca să aibă dreptul să vîneze. Dacă te faci c-ai uitat, dau buzna în ograda ta și-ți fură rufele întinse la uscat pe frînghie.

— Consideră că plătești un fel de rată de asigurare.

— Ei îi zic în alt fel. „Voi, grecii, englezii, evreii, felahii, sirienii sînteți cu toții trecători. Nu ne pasă ce scrie în hrisoavele voastre. Noi și pămîntul sîntem unul și același lucru, și el e împărțit între triburile noastre din moși strămoși. Străinul care se așază pe el trebuie să plătească un impozit.“ Seniori feudali, îți dai seama. Seniori feudali în zdrențe. Ca și cum ți-ar spune : „Construiți case, ridicați ziduri ; totul ne va rămîne nouă, bunurile ce ni le veți lăsa vor pica din cer ca și mana și potîrnichile.“ Nu se poate descrie ce strîng ei acum din El'Alamein : inele, amulete, dinți de aur, revolvere, mine, fiare vechi, mitraliere. Primarul din Burg-el-Arab îmi spunea mai deunăzi că în satul lui sînt ascunse cel puțin o sută de puști și — ai crede așa ceva ? — un tun !

Pluta roșie țopăie întruna pe suprafața apei, dar nu se scufundă. Karkalemis fixează trestia între genunchi și pregătește iar momeala, apoi își șterge palmele de haină și apucă trestia. Te apropii încă puțin de el, ca să nu fii nevoit să strigi. Duhnește a ploșniță și alge.

— De ce strîng arme ? Se pregătesc ?

— Da de unde ! Se vede că nu-i cunoști. Ca să le vîndă cui oferă mai mult.

Cauți un colț de stîncă nu prea ascuțit, te așezi și-ți aprinzi pipa. Soarele se cufundă acum în mare, o cărare aurie sclipește de la stînci și pînă departe, la orizont.

— Dar ce te-aduce pe-aici ? întreabă din nou Karkalemis.

Intri direct în subiect. Îi explici de ce ai considerat necesar să i te adresezi și ce vrei de la el.

— Doar sînt și eu om serios, fac și eu parte din conducere, îți răspunde el rîzînd. De ce nu-mi spui despre ce-i vorba ?

Îi spui că ai nevoie de cineva din armată sau din marină.

— Ascultă, băiete, zice el schimbînd tonul. Știm cu toții cu ce se ocupă vărul tău. Ticălosul ăla de Parker l-a băgat la filaj, și pînă acum a nenorocit o grămadă de oameni. Dar tu ce treabă ai cu porcăriile astea ? Salariu bun ai, om cu carte ești, și pînă azi nu s-a auzit nimic rău despre tine. De ce ții cu tot dinadinsul să-ți murdărești mîinile ? Întotdeauna am socotit drept o mare rușine faptul că Alana a dat un trădător. Acum vrei să te ajut ca numărul trădătorilor să crească la doi și cu mine trei ?

Ești descumpănit, te-a găsit nepregătit. Să te superi odată cu el sau să te bucuri pentru că știa atîtea lucruri despre Tonis și despre Brooks ? Îți face impresia unui om prudent, nu flecărește. Greutatea e cum să-i spui toată povestea, fără să-i dezvălui rolul Giuliei.

— La care Parker te referi, spui tu dînd dovadă de sînge rece. La cel cu proprietatea aia mare, la stația Sefer ? Știi unde se află ?

— De vreme ce-ți spun c-a fost văzut împreună cu Tonis... Parker purta galabie.

— Dar unde locuiește acum, știți ?

— Nu. Întreabă-l pe vărul tău și-o să-ți spună.

— Ascultă-mă, prietene Nicolas...

Îi povestește despre pensiune, despre uciderea lui Rikki.

— De unde știi toate astea ? Te-a trimis Antonis ?

Tu continui povestea ca și cum n-ai fi auzit. Povestești despre guvernul format în munții Greciei, despre adunarea care va avea loc duminică la stadion, despre intenția englezilor de a-l intimida pe Tsouderos. Te întrerupe iarăși.

— E o treabă murdară. O să-l curețe, ai să vezi. Nu-ți dai seama care e jocul lor ?

Golește momeala din coș în mare, își strînge grăbit uneltele de pescuit. Da, ochii lui sînt bolnavi. Bîjbîie în jur și găsește celălalt coș. Îl deschide. În el se află cinci pești de trei sute de grame fiecare. Acum e gata și puteți pleca. Adaugi că regreți, dar ți-ai dat cuvîntul și nu-i poți dezvălui sursa care te-a informat.

— Nu-i nimic, Parashos. Iartă-mă dacă ți-am vorbit cam urît. Prefă-te acum că nu mă cunoști, ia-o pe Cornișă și șterge-o prin cartierul Petru. Eu o s-o iau spre San Stefano. Astă seară, la orele zece precis, auzi ? La zece precis cineva te va aștepta aici, deasupra noastră, la parapet, chiar în fața stîncilor. Parola : „Aveți un foc, vă rog ?"

— Cum îl cheamă ?

— Măi, măi, ce întrebări pune ! Se vede că ești ageamiu ! De unde vrei să știu eu cînd alții sînt cei care hotărăsc pe cine vor trimite ? În orice caz, un om de încredere. Și-acum, noapte bună, tare m-am bucurat că ți-ai adus aminte de noi. Și bagă de seamă, cînd ai să revii în astă seară, fii atent să nu te urmărească cineva. Și nici un cuvînt despre cele întîmplate, nici chiar nevestei tale. Dar ia spune-mi, te-ai însurat ?

Rîde în timp ce se depărtează, pare mulțumit. O apuci în direcția opusă, mergi mult mai repede decît el. Dar cum o să-ți petreci timpul pînă la zece ? Nu vrei să te duci acasă, te așteaptă Giulia. O să-ți reproșeze iar că-ți faci treaba numai pe jumătate, în timp ce, dacă te întorci noaptea, o să-i povestești totul odată și bine. Să nu uiți să-i cumperi puțin salam italian, din acela care-i place mult, de la speculantul de lîngă Alhambra.

Mergi pe jos pînă la Sidi Bisr și de-acolo te întorci cu taxiul în Alexandria. Te oprești la barul lui Athineos, citești ziarele și bei două pahare de whisky. Apoi iei un alt taxi pînă la Sidi Gaber. Străbați bulevardul Abukir pe jos, pînă la Glymenopoulos. De acolo iei tramvaiul V și cobori la Laurent. Pustiu și întuneric. Umezeala îți umple nările și gura. Zece fără zece. La zece precis te aproprii de umbra care stă cu coatele rezemate de parapetul Cornișei. Teama îți paralizează limba. Pretutindeni în noapte îl vezi pe Tonis, gata să se năpustească asupra ta. Scoți pipa din buzunar.

— Aveți un foc, vă rog ?

— Bună seara, Parashos. Te așteptai să ne revedem ? E Manos, fiul mătușii Amalia.

Lumea a început să sosească de la orele două după-amiază. Atmosfera amintește de meciurile naționalei egiptene, cînd Hegazi juca centru înaintaș, iar Tapsis, „Tapsis chitaristul", juca fundaș. Ai fi zis atunci că bolta cerească se va prăbuși deasupra stadionului din cauza strigătelor și uralelor : „Hegazi, Hegazi !" Iute era fulgerul ăsta, evolua pe teren ca o pisică sălbatică, își dribla unul după altul toți adversarii și deodată o tăcere stranie... „Goool !" urlau în picioare treizeci de mii de spectatori, și poate încă atîția cei ce umpleau străzile din jurul stadionului. Sau cînd adversarii amenințau poarta și o teamă de nedescris îți apăsa inima și auzeai murmurul, rugămintea : „Tapsis ! *Yalla ya oualad ya grigui eddiloo...*" „Hai Tapsis ! pui de grec, trage !" Și șutul său răsuna ca o lovitură de tun pînă sus de tot, la ultimele rînduri ale tribunelor, urmată imediat de un oftat de admirație și de ușurare : „Allah..."

Astăzi, pe stadion sînt numai greci. Tribunele se umplu repede, toți vin cu cățel și purcel. Bunicul, sprijinindu-se de toiag, bunica oarbă, mătușa nemăritată, fetițele cu zulufi, tatăl cu mama. Vînzătorii ambulanți circulă printre tribune, oferind limonadă, covrigi, semințe și alune, iar soarele, care abia se urnește, aruncă săgeți de foc pe capetele și spinările oamenilor, care-și fac apărători din ziarele tipărite sărbătorește. Printre ele se distinge ziarul stîngii, pentru că a fost tipărit în două culori. Alături, în tribuna oficială cu acoperș de țiglă și fotolii plușate, își fac apariția doamne cu pălării mari de paie, generali și amirali... În față se află podiumul cu microfoanele pe care le reglează un tehnician : unu, doi, trei... Zidurile din jurul stadionului, chiar și zidul de împrejmuire al vilei care adăpostește Serviciul de informații al amiralității poartă inscripții cu litere roșii de doi metri „E.A.M.", „E.L.A.S.", „P.E.E.A." Nici un perete n-a rămas nescris, Alexandria s-a umplut peste noapte cu lozinci ; echipele au lucrat desigur cu mare zel și precauție, pentru că nu s-a auzit să se fi operat arestări. De unde atîta vopsea, cum au transportat-o ? se miră Karkalemis, alături de tine.

Oficialitățile se ridică în picioare, întîmpină pe cineva. Mulțimea îl recunoaște pe Tsouderos, cu pălă-

rie, și pe Venizelos, în capul gol. După aceea sosește prințul moștenitor [1]. Transpiri și dîrdîi, soarele nu te încălzește, un șarpe se preumblă de-a lungul coloanei vertebrale. Ai impresia că lumea toată te privește pe tine, pe tine și pe Karkalemis, pentru că numai voi doi știți. Te sperie gîndul strigătului de spaimă ieșit din mii de guri, care va spinteca văzduhul, dacă acolo, pe podium...

La prima întîlnire, Manos era nedecis. La a doua te-a lămurit: „Nu vom face nimic. N-o să spunem nimic lui Tsouderos și nici n-o să tipărim manifeste. Nu ne convine să ne amestecăm chiar dacă presupunem că nu-i manevra englezilor și nici a lui Tsouderos, ca să-i crească acțiunile acum, cînd problema unității nu mai permite nici o amînare. Mai bine, departe de uneltirile *Intelligence Service*-ului. Dacă denunțăm de pe-acum tentativa de asasinat și aceasta se realizează, îți repet, e foarte puțin probabil, tot noi o să plătim oalele sparte. Sau ne vor învinui că am vorbit anticipat pentru a-i acoperi pe adevărații vinovați, sau ne vor trage la răspundere pentru că n-am furnizat mai multe informații ca să preîntîmpine atentatul. De aceea, mai bine tăcem. Poziția noastră în această privință e clară. Nu aprobăm asasinatele politice, nu sîntem teroriști, nici anarhiști. Executăm numai pe ocupanți și pe colaboratorii lor. Pe adversarii noștri politici, fie că se numesc Kanellopoulos, Tsouderos sau Churchill, noi îi înfruntăm prin organizarea și mobilizarea maselor, în scopul realizării obiectivelor acestui război, ceea ce proclamă de altfel și ei înșiși."

Cînd i-ai povestit cele întîmplate, Giulia și-a ieșit din fire. N-o mai văzuseși așa, cu gura schimonosită și dînd tifla cu palmele. „Blestematul, perfidul, spunea ea despre Brooks, iar o să-și realizeze scopul." Voise să dea telefon unui cunoscut, un avocat sau bancher, dar tu ai împiedicat-o: „Pentru numele Domnului, Giulia, nu! Convorbirile telefonice sînt interceptate." Ea a rîs: „N-au personal suficient ca să urmărească toate convorbirile telefonice din Alexandria. Și tu, prostule, crezi că nu-

[1] Paul, care i-a succedat lui George II în 1947.

mai după o întîlnire conspirativă te-au și trecut pe lista suspecților?" Dar tu ai convins-o și ți-a dat cuvîntul. Fierbea fierea în ea cînd ți-a spus: „Cel mai murdar lucru din lume e politica. Sărmanul Rikki..."

Dar acum Karkalemis e sigur că nu se va întîmpla nimic. Alaltăieri era sigur de contrariu. Desigur că a discutat cu cineva, dar nu vrea să spună: „Ne-ai tras o sperietură, prietene Parashos. Cît pe-aci să cădem în plasă și să le dăm englezilor prilej să rîdă de noi. Bine, nu dai în vileag sursa informațiilor tale, dar ai datoria să cercetezi, să vezi cine te-a lucrat. În ce mă privește, nu-mi scoți din cap că neisprăvitul ăla de Tonis și-a băgat coada și-aici." Cît de aproape de adevăr și totuși cît de departe! Ce-ar face dacă i-ai spune: au trecut mulți ani de-atunci, „sursa" stătea într-o noapte agățată de ramurile pomului de mastic, în timp ce dedesubt Antoinos și cu el discutau fără să aibă habar. Și de ce sursa lui este mai demnă de încredere? Îl presezi să-ți spună. El însă închide ochii lui bolnavi și, clătinînd din cap, îți spune cu un aer important: „Avem și noi informațiile noastre." Deodată îți apucă mîna: „O să-ți spun ceva, Parashos, și să mă ții minte. Tsouderos este ca și Mefistofel. Pe de o parte spune tuturor că vrea un guvern de unitate, pe de alta trimite instrucțiuni amănunțite regelui cum să manevreze pentru ca acest guvern să nu se formeze vreodată. Englezii îi cifrează telegramele și i le transmit la Londra, ceea ce înseamnă că știu foarte bine ce-i în capul lui."

Vrei să-i spui că și-a cam desconspirat sursa de informații. Trebuie să fie sau secretarul lui Tsouderos sau cineva de la serviciile engleze. Dar Karkalemis se pregătește să vorbească și preferi să-l asculți.

— Ai grijă, de-acum înainte să bagi mai des mîna în buzunar. Lupta trebuie sprijinită din punct de vedere material; rupe un cec din carnet și trimite-l Comitetului de colectare a vitaminelor pentru Grecia. Tsouderos a făcut și aici un joc dublu.

Karkalemis își ferește cu palma ochii de soare, îți vorbește cu voce scăzută dar totodată nu scapă prilejul să tragă cu urechea la cele ce se spun în jurul nostru.

— Parcă lumea așteaptă ceva, ai observat? Unii spun că Tsouderos va anunța debarcarea în Pelopones, alții că va anunța reconcilierea, alții participarea la guvern a lui Nisyriu.

— Cine e acesta?

— Nisyriu? Primul deputat al Partidului comunist la Atena.

— Cînd a sosit?

— Asta-i bună! Ești picat din lună? N-ai aflat încă de Comitetul de coordonare a luptei de la Cairo? Oameni politici din Grecia și notabilități ale comunității grecești de aici fac demersuri, îl presează pe Tsouderos. Militarii, îți dai seama, nu se manifestă, le-o interzice regulamentul. Elementul cel mai dinamic din cadrul Comitetului e Nisyriu. Vezi, e vechi sindicalist. Nu-ți amintești de marea grevă de la Power [1], cînd s-a culcat pe șine ca să oprească tramvaiul?

— Am citit ceva despre asta, dar au trecut mulți ani de-atunci. De ce a fost însă trimis înainte de încheierea acordului?

— N-a fost trimis, s-a nimerit să fie aici. Metaxas îl ținea în închisoarea din Corfu. Fasciștii l-au luat de-acolo și l-au trimis ostatec, împreună cu alții, în Italia. După căderea lui Mussolini, au fost eliberați, și englezii i-au ascuns la Cairo. Vezi, Egiptul este o mamă pentru toți refugiații.

Stadionul e zguduit de aplauze și urale. Fanfara Marinei intonează un marș. Prin intrarea principală își face apariția prima formație: marinari cu ghetre albe, în frunte cu port-drapelul. Karkalemis nu poate vedea atît de departe, și-ți cere să-i descrii ce se întîmplă.

— Aa, ăștia trebuie să fie compatrioții mei din insulele Dodecanezului. Ia te uită, au și terminat perioada de instruire? Ultimul val.

— Cum adică?

— Privește în jurul tău și fă socoteala. Ăștia au fost aduși cu vasele de război, după ce insula Leros a căzut din nou în mîna nemților. Cu puțin mai înainte au venit

---

[1] Societate engleză care producea și distribuia curentul electric în Atena.

samioții și încă mai înainte cretanii, cu flota, aviația, guvernul, precum și toți cei care au trecut din proprie inițiativă în Turcia. În 1922, au venit aici refugiații din Asia Mică, în 1897 alții, bunăoară Sideris, bunicul tău. În 1881, au venit hioții din cauza cutremurului, în 1826 prizonierii lui Ibrahim Pașa, în 1822, hioții, din cauza măcelului turcesc. Dacă mai cauți, o să găsești și alții. Venim în valuri. Nu ți-am spus eu, țara asta s-a dovedit o mamă iubitoare pentru refugiați. Și, pe deasupra, o mai și înjurăm : zicem că e murdară și leneșă, vorbim de cele șapte plăgi ale Egiptului și așa mai departe. Dar mi se pare că timpurile bune s-au terminat pentru noi aici. Că bine mai zicea Antoinos ! Dacă dai ascultare unor militari neciopliți din Grecia, mintea ta poate s-o ia razna rău de tot. Care sînt coloniile, spun ei, pe care Anglia o să ni le dea nouă după război ? Și cu unghia trasează pe hartă noul imperiu. Și nu pămînturi sterpe, ca Libia sau Tripolitania, și așa mai departe. Îți vine să rîzi, nu-i așa ? Dar să știi că-i adevărat, i-am auzit cu urechile mele, nu-i de rîs, ci de plîns. Îți arată ce mentalitate există. Și cîți dintre miile de oameni care aplaudă și-și aruncă acum pălăriile în aer își dau seama că începe sfîrșitul colonialismului ? Mai devreme sau mai tîrziu, trebuie să ne facem bagajele, să ne întoarcem în țara noastră. Eu, de pildă, o să mă fac iar pescuitor de bureți, ca taică-meu. De aceea, îți spun, grecii din Grecia și grecii din Egipt sînt unul și același lucru ; o soartă comună îi unește pe toți : soarta Greciei.

Trec ofițerii și marinarii care au supraviețuit naufragiului distrugătorului „Olga". Pe stadion e un adevărat delir. În mod simbolic trece și o unitate a Brigăzii I. Mulțimea strigă : „El'Alamein, El'Alamein". Karkalemis nu mai conține cu vorba. Vrea să te convingă cu tot dinadinsul că soarta grecilor de pretutindeni va fi determinată de înfăptuirea sau nu a țelurilor antifasciste ale războiului.

Trei avioane de vînătoare purtînd culorile grecești zboară jos, deasupra stadionului. Mulțimea urlă de parcă aviatorii i-ar putea auzi. Karkalemis întreabă de unde au decolat. Baza lor trebuie să fie undeva pe-aproape : la Amrieh sau Dekhela ?

Salvagos, Președintele comunității grecești, urcă pe podium. Citește încet și clar. Cuvîntarea sa e în limba poporului, și plină de simțire. Vorbește despre răscoala din 1821. Mulțimea aplaudă întruna și Karkalemis, care e atotștiutor, îți șoptește că discursul a fost redactat de un funcționar al lui Salvagos, cu vederi de stînga.

Și acum clipa cea mare. Te trec iar fiorii și-ți încovoi spinarea. Tsouderos se ridică din fotoliu și se îndreaptă spre podium. I se strigă ceva și el se oprește. Ce i se spune oare? Își scoate pălăria cu mîna dreaptă, se întoarce și o pune pe fotoliu. Dă să plece, se oprește puțin și-o privește. De ce? La ce se gîndește oare? Ar fi preferat s-o poarte? L-ar proteja de ceva? Se întreabă dacă o s-o mai poarte vreodată? Își întoarce spatele și merge încet, spre podium, poticnindu-se puțin, cu capul plecat, parcă împotriva voinței sale, parcă tras de o coardă invizibilă. Fruntea îi lucește din cauza sudorii. Își scoate batista și se șterge. Urcă cele două trepte ale podiumului, apăsîndu-și pulpa cu mîna în care ține batista. Omului acesta îi e teamă. Vrei să strigi: „Opriți! Fie-vă milă de el!" Tsouderos deschide gura, dar nu se aude nimic. Deschide și închide gura pe muteşte, seamănă cu un pește într-un acvariu de cristal. Tușește. Repetă de două ori cuvintele de salut adresate publicului și apoi se lasă dus de un murmur monoton și incolor. E îngrozitor! Omul acesta știe, omul acesta așteaptă moartea din clipă în clipă. Niciodată soarele n-a fost mai fierbinte, niciodată tăcerea mai asurzitoare. Și mulțimea inertă, indiferentă, ascute prin pasivitatea sa martiriul omului, care își recîștigă viața cuvînt cu cuvînt în fața microfoanelor. Dar ce spune la urma urmelor? Ce transmit megafoanele, ce repercutează zidurile înalte ale stadionului? Fraze insipide, lucruri comune. Face bilanțul activității guvernamentale fără convingere, fără nerv. Nici urmă de simțire, nici un gînd cald pentru cei ce se sacrifică sus, în munții Greciei. Desigur că tu cunoști tonul ăsta, limbajul ăsta. Este al bancherului care-și citește raportul anual în fața adunării tuturor acționarilor. Și oamenii așteaptă, așteaptă. Nimic!

Tsouderos își șterge fruntea, bagă batista în buzunar, coboară de pe podium. Mulțimea își dă atunci seama că

s-a terminat și aplaudă ici și colo, fără chef. Toată lumea s-a ridicat în picioare, se grăbește să plece. Sărbătoarea se termină într-o confuzie totală. Fanfara Marinei intonează Imnul național, dar nimeni nu-l ascultă. Ai în gură un gust... Parcă cineva ți-ar fi dat să bei lături. Care va să zică asta a fost? Tsouderos își regăsește pălăria, și-o pune pe cap și se așază.

— Ce-ți spuneam eu? Întreabă Karkalemis în timp ce coboară anevoie treptele tribunei.

Ca să evitați aglomerația scurtați drumul prin bulevardul Fuad și vă pomeniți în străzile aristocratice din cartierul grecesc. Strada Ptolemeilor, strada Salvagos... Karkalemis bodogăne întruna.

— Treizeci de mii de greci, regina Frederica, regele Paul, copiii lor, guvernul, Patriarhul, Statul-Major, Comunitatea, oratori, fanfare militare, defilări, totul un balon de săpun, o poveste de adormit copiii. Nici un cuvînt despre ceea ce se petrece în realitate.

Îți arată literele roșii, din care mai picură încă vopsea. Toți acești pereți vor fi răzuiți pînă la tencuială și apoi spoiți de două sau de trei ori, dar cărămizile lor tot vor vărsa culoarea pe care au înghițit-o și vor striga: „E.A.M.", „E.L.A.S.", „E.P.O.N." [1], „K.K.E." [2], „P.E.E.A."

XIII

ÎNOTAM ÎNTR-UN LAC CU APE VIORII. DACĂ dragostea curată și dăruirea dezinteresată pot fi exprimate prin culoare, atunci ce altceva aș fi putut alege decît vioriul ochilor ei? Vioriul plin de stele, ca și cerul pictat de Van Gogh în portretul poetului Bock, deși cred că acolo se poate vorbi mai curînd de un ultramarin cald; totuși stelele există. Mă aplecam deasupra ei, deasupra lacului, și ascultam cum îmi povestea, în cuvinte

[1] Federația Națională Panelénă a Tineretului.
[2] Partidul comunist din Grecia.

simple, cum și cînd a întrebat de mine, unde m-a căutat atîtea luni de zile, despre singurătatea ei după moartea lui Ron. Și mie mi-era rușine să-i mărturisesc că știam încă din august că mă caută, de-atunci de cînd îmi dăduseră scrisoarea lui Emmy la Ierusalim, dar nu făcusem nimic ca s-o găsesc.

Era fericită. Faptul că trebuia să stea închisă în apartament nu părea s-o supere. O găseam întotdeauna bine dispusă, ascultînd radioul sau citind. Jacques îi trimitea prin Marie-Claude ziarele englezești pe care le primea la bancă, și prin ele ea urmărea „problema greacă", însemnînd cu creionul albastru, „ca o secretară devotată", articolele și știrile interesante. Cu inima strînsă vedeam cum se apropie clipa cînd trebuia s-o părăsesc ca să-mi văd de treburi — îi încredințasem lui Karkalemis legătura cu vărul meu Parashos, pînă să găsesc timpul necesar ca să lămuresc afacerea cu Tsouderos — sau ca să mă duc să dorm în noul nostru cămin, în spatele Spitalului israelit, împreună cu Garelas. Astfel, în noaptea cînd am găsit o notă conținînd știri importante din Cairo, am izbucnit: „A, nu! Nu acum, pentru numele Domnului!" M-am dus în baie și m-am spălat, apoi m-am privit în oglindă și am zis imaginii din fața mea: „Să-ți fie rușine!"

Fanis ne înștiința că, paralel cu Comitetul de coordonare, intrase acum deschis în acțiune și Comitetul de ofițeri format din trei comandanți de aviație, trei maiori de infanterie și trei maiori de cavalerie, alături de alții, în total treisprezece persoane, de toate nuanțele politice: liberali, progresiști, socialiști și comuniști; cu alte cuvinte aveam un front național în miniatură. Primele tatonări ale Comitetului pe lîngă Venizelos și Vulgaris fuseseră neverosimil de bine primite de către aceștia, și chiar ultimul spusese maiorului care voia să-l convingă de bunele intenții ale Comitetului: „Mergeți înainte, sînt alături de voi și, chiar dacă se va trage un foc de pușcă și se va sparge geamul unei vitrine, nu va fi rău". Lucrul acesta îi încurajase pe cei care mai stăteau încă pe gînduri, Fanis însă avea rezerve și nu era prea mulțumit. În nota lui, îmi amintea de discuția pe care o avusesem recent despre unele premise absolut necesare; una din-

tre ele era ca majoritatea miniștrilor să fi ajuns la impas și să dorească o schimbare. Ne amintea acest lucru tocmai ca să sublinieze că nu se ajunsese încă la situația dorită: „Puciul reprezintă pentru ei soluția cea mai la îndemînă. Doresc să se descotorosească de Tsouderos nu pentru că el constituie un obstacol în calea spre Unitate, ci ca să-i ia locul. Ei cred că noi le vom sluji drept trambulină ca să ajungă la putere. Habar n-au de profundele transformări care au avut loc în conștiința poporului. Desigur, trebuie să-i păstrăm alături de noi. Vom merge braț la braț, dar totodată îi vom împinge ușurel pe calea cea bună. Atenție să nu cădem în vreo cursă. Dacă se mai repetă cazul Mertakis, meritățm cu toții să fim puși la zid." Cu privire la Mertakis, adăuga că ofițerii, cum era și de așteptat, nu i-au făcut avansuri, dar el se purta cum nu se poate mai mieros față de unii membri ai Comitetului, ceea ce trebuia avut în vedere. Mai spunea că întîmpină greutăți cu ofițerii. Vanități, susceptibilități, rivalități, probleme personale — ducă-se la naiba. „Mi-ar fi fost de mare ajutor să-l am pe Manos lîngă mine, adăugă el, dar nici vorbă de așa ceva. E bine acolo unde se află și „Nautilus" plutește frumos și pe linie."

Cînd sosi Pandelis, eu reciteam nota, o învățasem aproape pe de rost. Fusese trimis de Mărunțelu să doarmă pe divanul meu și eu să mă duc în locul lui, în apartamentul contabilului de lîngă hipodrom. Aveau nevoie de mine; se petreceau evenimente importante și trebuia să discutăm. Cu acest prilej aveam să ascultăm la radio apelul adresat de Venizelos poporului grec. Pandelis îmi povesti că la minister domnea o mare nervozitate. Ofițerii de marină intenționau să-și constituie un comitet și în sălile pardosite cu marmură ale clădirii Miladakis bătea un vînt plin de optimism. Doi comandanți de vas ne informau confidențial că și comandantul Flotei era cu siguranță alături de ei! Bucuria lui Pandelis fusese însă adumbrită de faptul că pe cînd ieșea din minister o văzuse pe Eleni ghemuită pe banca ușierului sudanez. „Pandelis, dragul meu, ți-au zis lucruri rele despre mine?" îi strigase ea cu ochii înlăcrimați, și-l apucase de un colț al gulerului marinăresc. A îmbrîncit-o, a che-

mat un taxi și a plecat. În noaptea în care Parashos ne informase despre relațiile lui Alexandros Arhaios cu Brooks, Pandelis nu mai stătuse pe gînduri. Se dusese la Eleni acasă, își strînsese lucrurile și-i spusese că e trimis pe un submarin ; de-atunci nu-i mai dăduse nici un semn de viață. Prin urmare, elocința mea să-i lăsăm mai departe împreună fusese zadarnică, iar ori de cîte ori aminteam de Pandelis, Foteros întreba dinadins : „Ce mai face Eleni ?"

Trebuia să traversez bulevardul Abukir și să trec prin ulițele răsăritene dintre Ibrahimia și Sporting Club, ca să ajung la casa contabilului, adică aveam de făcut un drum de cinci minute. Bătea vîntul. Aliniați ca niște dervișI, palmierii bulevardului își îndoiau ritmic, cînd înainte, cînd înapoi, trunchiurile lor zvelte, iar luna ce scăpăta dădea gazonului din hipodrom un luciu de mlaștină sărată. Contabilul ședea cu nevastă-sa în salonașul posomorît și meșterea ceva la aparatul de radio. M-au trimis într-o cameră mică care părea să fie biroul. Nu se afla acolo decît Mărunțelu și nimeni altul. Am închis ușa și m-am așezat. Tovarășul avea un aer, cum aș putea să-l descriu ? Aerul unui învingător mînios — după modul în care mi-a răspuns la salut, m-a privit și mi-a oferit o țigară, în timp ce sub birou piciorul i se mișca fără oprire.

— Grozave noutăți, nu-i așa ?

— Da, dar Fanis... I-ai citit nota ?

— Desigur. Eu ți-am trimis-o. Dar unde te ascunzi că nu te mai găsește nimeni ?

— Fanis ne sfătuiește să ne păstrăm calmul.

— Au intervenit multe lucruri de cînd a scris rîndurile astea. Situația evoluează foarte repede. În această clipă, armata și flota semnează memoriul pentru formarea unui guvern de unitate națională. Dacă ne mulțumim să ne păstrăm numai calmul și să așteptăm, o să ne pomenim în coada evenimentelor. Ce-ai vrea, să oprim semnarea memoriilor ?

— Nu. Memoriile sînt semnate în baza hotărîrii organizației. În momentul de față principalul e să nu slăbească disciplina. Să evităm acțiunile extremiste și provocările.

— Și de ce-mi spui tocmai mie lucrul ăsta ? În afară de cazul în care consideri drept acțiune extremistă ridicarea spiritului combativ sau drept provocare mobilizarea la maximum a maselor pentru a prinde momentul potrivit, prilejul. Lenin, în octombrie...

— Lasă-l, te rog, pe Lenin în pace. Tu însuți, în luna iulie, la Brigada II...

— Ce vrei să spui ?

— Mă refer la gloanțele dum-dum, la Pygmalion. De tine depindea prevenirea ambelor incidente. Dar tu ai fanatizat, ai atîțat spiritele, le-ai împins spre extreme. Fără nici un motiv, improvizînd din clipă în clipă, în mod aventurist. Sperai poate că în confuzia aceea o să ți se lumineze o cale, prilejul acela unic de care pomeneai și mai adineauri...

Se făcuse palid ca ceara.

— Tovarășe, îți cer să încetezi. În primul rînd, chestiunea a fost închisă în baza unei hotărîri, și de vreme ce tu o ridici iar, și chiar prin insinuări perfide, trebuie să-ți asumi și răspunderea pentru asta. Voi scrie chiar în astă seară secretarului. În al doilea rînd, nu te-am chemat ca să-mi aduci injurii. Te-am întrebat pe unde ai colindat de nu mai poate nimeni să te găsească ?

— Am lipsit de la vreo întîlnire ? Mi-ați spus vreodată să vin și n-am venit ? Crezi că pe tine te poate găsi cineva dacă nu i-ai fixat dinainte o întîlnire ?

— Nu-i vorba de asta. Unde ai dus-o pe aristocrata ta ?

— Asta-i treaba ei.

— Nicidecum. Am luat o hotărîre care-ți interzice...

— Să calc pragul pensiunii. De-acord. N-am mai călcat pe-acolo. În timp ce tu ai fost de două ori, și a doua oară la trei după miezul nopții, fără nici un motiv. Nu ți-a fost de-ajuns ceea ce s-a întîmplat la Marsilia cu nevasta lui Foteros ?

— Cum ? Ce-am făcut ? Dar asta întrece orice limită !

Devenise iar palid ca ceara. Se pare că amîndoi strigam atît de tare, încît contabilul veni să ne atragă atenția că se auzea din stradă. Mărunțelu scoase o țigară. Întinse mîna ca să ia chibriturile, și am văzut că tre-

mura. L-am privit mai departe. Din ochi îi curgeau lacrimi, dar nu din cauza fumului ; plîngea. De ce ? Rănisem oare vreun colț tainic al sufletului său ?

— Ascultă, tovarășe, îmi spuse după puțin, cu glas aspru, dar stăpînit. În seara asta te-ai dat prea urît la mine. Și de vreme ce dorești, îți voi spune cîteva lucruri ca să știi cine ești tu și cine sînt eu.

Contabilul veni iar să ne spună că Venizelos a început să vorbească. Am ieșit cu toții și ne-am instalat în salon, în jurul aparatului de radio. Din primele cuvinte s-a văzut că discursul lui era diferit de cel rostit de Tsouderos la stadion : spunea ceva. Pentru prima dată cineva vorbea oficial de E.A.M. și P.E.E.A. Dar de ce Venizelos și nu Tsouderos ? În ciuda tuturor ambiguităților, un lucru era clar : cerea negocieri în vederea constituirii unui guvern de unitate. Dar apelul era laconic. Venizelos începuse deja să ridice tonul pentru a da mai multă greutate ultimelor sale fraze : „Nu trebuie ridicat în calea acestei înțelegeri nici un obstacol..." Am schimbat o privire cu Mărunțelu. Amîndoi exprimam, muți, aceeași nedumerire. Ei înșiși ridicau obstacole. Atunci ce tot sporovăia el acolo ? Dar Venizelos continua, subliniind fiecare cuvînt în parte : „...acestei înțelegeri, care trebuie realizată, chiar dacă unele persoane trebuie să se dea la o parte pentru a înlesni această sarcină". Am schimbat iar priviri. Ne citeam unul altuia în ochi : Să se dea la o parte, cine ? Regele ? Sofulis și vechii politicieni din Atena ? Zervas ? Tsouderos ? O fracțiune de secundă ochii lui mă părăsiră. Reveniră imediat, dar acum nu întrebau. Erau reci ca gheața și plini de dojană, de parcă ar fi spus : „Vedeți ? Altădată să mă ascultați cînd vă vorbesc."

— Să mergem dincolo, îmi zise, neluîndu-l în seamă pe contabil, care întreba ce credem despre emisiune.

Așteptă să intru, încuie ușa, se duse în spatele biroului și se așeză. M-am așezat și eu. Îl priveam. În colțul drept al buzelor se forma o gropiță și alături o mică umflătură, de parcă ar fi supt o acadea cu gust neplăcut.

— O să-ți spun tot ce am de spus repede și fără ocolișuri, vorbi. Evenimentele s-au precipitat și n-am timp

și nici chef de analize psihologice. Te urmăresc de multă vreme, de aceea îți dau un avertisment: nu încerca să te pui între mine și Fanis, vei fi zdrobit. Una ești tu, alta noi. Noi ne-am fixat un scop în viață, și vom sluji acestui scop pînă în ultima clipă a vieții. Tovarășii francezi au un termen pentru noi, ne numesc „funcționari permanenți". Adică noi nu consacrăm revoluției numai timpul ce ne prisosește, ci timpul în întregime, sîntem truditorii ei pe viață. Reacțiunea ne numește „revoluționari de profesie", spunînd asta cu dispreț, dar pentru noi constituie cel mai mare titlu de onoare. Sîntem primii cînd e vorba de primejdie și, de asemenea, primii cînd e vorba să ne asumăm responsabilități. Iar la răsplată, nimic, mizerie: o bucată de pîine ca să nu ne chiorăie mațele, o haină roasă la umeri, ca să nu ne ia cîinii la goană ca pe cerșetori. Banii, traiul bun sînt pentru alții, nu pentru noi. Ce ne face să rezistăm? Ce ne hrănește? O să-ți spun: conștiința faptului că pe tot globul pămîntesc sîntem numai cinci sute, cel mult o mie cei care prin devotamentul, spiritul de abnegație și voința noastră de fier dirijăm de fapt mersul omenirii, soarta întregii lumi spre un viitor mai bun. Desigur, voi, intelectualii, sînteți colaboratori prețioși. Fără mintea voastră, uneori lupta ar stagna sau ar devia de pe drumul cel drept. De aceea vă cinstim, vă cocoloșim chiar, vă lingușim... chipurile, fără voi mișcarea ar decade într-un laburism vulgar. Dar Dumnezeu să ne ferească de complexele voastre! Vă lăsați copleșiți de remușcări absurde, vă considerați un fel de contabili, de responsabili ai sufletului omenesc! Cumpăniți jertfele, întrebați dacă acest lucru merita osteneala, dacă celălalt era cazul să se facă. Recunosc, nu faceți discriminări între oameni, dar de ce atîta zarvă, la urma urmelor, de ce răsăriți acolo unde nimeni nu vă reclamă? Controlați, controlați neîncetat totul și pe toți și, firește, și pe voi înșivă și, poate, propria voastră persoană cu mai multă exigență decît pe alții, dar criteriile voastre sînt subiective, adică provizorii sau depășite. Și atunci cînd vă stăpînește diavolul și strigați în gura mare, deveniți o adevărată pacoste; lătrați fioros la militanții care-și văd de treabă și-și fac conștiincios datoria. Și oamenii, adică cei săraci cu du-

hul, vă ascultă din cauza dezinteresului de care dați dovadă. „De vreme ce, zic ei, oamenii ăștia, care sînt tot dintre ai lor, protestează fără să aibă nici un interes personal, înseamnă că ei au dreptate, că știu mai multe decît noi". Cum să înțeleagă, naivii, legitatea inexorabilă, pumnul de fier al istoriei! Și adesea ne provocați fisuri, și-atunci noi sîntem nevoiți să le astupăm, să prevenim scufundarea vasului. Ai putea să întrebi: „voi, care ne cunoașteți atît de bine, n-ați găsit încă leacul împotriva noastră?" Iată leacul meu, nu știu ce leaç are Fanis: Vă silesc neîncetat să simțiți superioritatea proletariatului, a aluatului deosebit din care e plămădit, a virtuților sale morale, a misiunii sale istorice. Exploatez sentimentul de culpabilitate pe care-l resimțiți pentru că aveți o viață relativ ușoară, și vă obligă să dați tot ce puteți. În ceea ce-i privește pe oamenii de artă, îi urmăresc cu și mai mare atenție, înregistrez micile lor vicii, apucăturile lor. Cultiv în ei tendința spre sinceritate absolută și atunci cînd se află în această stare sufletească le iau declarații. De la cei mai primejdioși iau și documente, scrisori, autocritici scrise. Întocmesc un dosar și aștept. Într-o zi... Ce-ai spus?

— Că sau am un coșmar groaznic sau tu ai pățit ceva la cap și trebuie să te vadă neapărat un doctor.

— Am pățit ceva la cap, da? Ia te uită cine vorbește! Hi... hi... hi...

— O să dormi aici?

— Nu. De ce?

— Mi-ar fi teamă să dorm sub același acoperiș cu tine.

— Hi... hi... hi...

Se ridică și ieși din odaie. Nici un cuvînt despre ce aveam să facem mîine, cum aveam să întîmpinăm situația. O trimise pe nevasta contabilului să-mi spună că o să-mi pregătească patul pe divanul din salon. M-am culcat acolo. Am stins lumina și-am aprins o țigară. Am fumat tot pachetul. Nu voiam să-mi deranjez gazdele care se culcaseră. Ca să-mi treacă timpul, am încercat să ascult zgomotele ce veneau dinspre hipodrom. Adică ce, să ascult cum crește iarba? La un moment dat, mi

s-a părut că aud croncănit de corbi, nechezat de cai. Într-un tîrziu mi-am simțit pleoapele grele ca plumbul și-am adormit avînd încă în urechi rîsetul Mărunțelului : hi... hi... hi... Vedeam și umflătura de la colțul buzelor cum creștea și apoi se micșora, ca și cum vorbele lui veninoase țîșneau de-acolo.

Dimineața, în timp ce-mi beam cafeaua, sosi bucătarul. Fanis telefonase de la Cairo. Voia să mă vadă imediat, la nevoie puteam lua și un taxi.

Dar Nancy nu voia cu nici un preț să mă lase să plec singur. Se repezi la ușă, se postă între ea și mine și-și deschise brațele.

— Te-am avertizat, Manos. Nu te voi mai pierde niciodată.

Chimonoul i se desfăcu puțin, lăsînd să i se vadă trupul. Nu făcusem bine că trecusem pe-acolo, ar fi trebuit să-i telefonez de undeva. Mi-a citit în ochi gîndurile ? S-a dat cîțiva pași înapoi și și-a prins cordonul chimonoului. M-a luat de mînă și m-a așezat în fotoliu, față în față cu pînza lui Modigliani.

— Nu, Manos. Mă subapreciezi. Ar fi atît de simplu, atît de ușor. Hai să discutăm la rece.

Argumentele ei erau logice. Cum aveam să merg la Cairo ? Cine avea să mă găzduiască ? Deși nu-i povestisem niciodată nimic despre munca mea ilegală, intuia multe lucruri, iar părerile și asociațiile pe care le făcea erau juste. De pildă, lega cuvîntarea radiodifuzată a lui Venizelos de chemarea mea la Cairo. Se temea de o cursă. Nu insista să-i spun ceva, dar era îngrijorată. Măcar dacă ar fi știut unde locuiește Giulia, ca să se sfătuiască cu ea... Dar fugara de la pensiunea Proteus nu-și dezvăluia ascunzătoarea. Telefona la orele cele mai insolite din băcănii și tutungerii, cel puțin așa pretindea ea. Dar practic cu ce m-ar fi deranjat dacă Marie-Claude ne-ar fi dus pe amîndoi la Cairo cu mașina ei ? În două ceasuri am fi fost acolo, dacă mergeam pe șoseaua deșertului. Toți trei am fi tras în micul apartament pe care Jacques îl avea în Garden City și pe care-l folosea ca să doarmă ori de cîte ori mergea la Cairo pentru consiliile lui financiare. Desigur, în Garden City erau Ambasada bri-

tanică, adică Gwendolen, poate și Charles, și vizavi de ei Peter. Dar ce dracu, am fi fost cu ochii-n patru. Dealtfel, apartamentul lui Jacques era situat departe de ambasadă, în spatele reședinței unui prinț egiptean, și dădea spre un părculeț frecventat de dădace cu copii mici. În plus, aș fi avut lîngă mine două femei inteligente și energice, necunoscute în cercurile grecești, care să mă îngrijească și să-mi facă diferitele comisioane.

Unde mai pui mașina, apartamentul, telefonul...

Pînă la urmă am recunoscut că toate obiecțiile mele aveau la bază o mentalitate ascetică sau masochistă, cu alte cuvinte un romantism neîntemeiat. Marie-Claude sosi atît de repede, încît Nancy nici nu apucase să se îmbrace. Ne-am aprovizionat cu benzină pe șoseaua spre Mex, în vacarmul și praful stîrnit de căruțele care duceau bumbacul la presele de balotat. Cînd am intrat pe șoseaua Deșertului, cele două femei începură să fredoneze cîntece franțuzești de pe vremea frontului popular, apoi cîntece spaniole care evocau apărarea Madridului. Nu ne-am oprit la Rest-House nici măcar pentru apă. La douăsprezece fix intram în apartamentul lui Jacques. Am telefonat imediat la casa noastră conspirativă. În acest timp, Marie-Claude a dat o raită pînă la magazinul alimentar al lui Groppi și a adus în cutii de carton budincă de macaroane cu carne tocată, creier pane, murături și prăjituri. Whisky găsisem în apartament. La ora unu am telefonat din nou, așa cum mi se spusese.

— Întîlnire la două și un sfert. Ai timp să vii ?

— Da, dar unde ?

— A, da... Cunoști la Heliopolis o...

— Da, da. De-acord...

Marie-Claude se întinsese pe divan să se odihnească. Avea să mă ducă Nancy. Era încă devreme și voia să-mi arate cafeneaua cu oglinzi. Dar după o chibzuire mai matură tot ea spuse că ar fi fost imprudent. Ulițele erau înguste și ar fi trebuit să parcăm undeva mai departe, apoi să mergem pe jos. De aceea am făcut un tur prin oraș. Primăvara era în toi și arborii exotici luxurianți. Ochii ni se umplură de verde : casuarine, lebbekh, eucalipți, sicomori, salcîmi. Nancy trecea prin locuri pe care

le mai văzuse în tovărășia lui Ron : Insula Guezireh, hipodromul, grădinile andaluze, acvariumul, marile alei de-a lungul Nilului, dinspre Zamalek. Mă întrebă dacă acest lucru mă supără ; i-am răspuns că nicidecum, pentru că Ron a fost și prietenul meu. Prin atitudinea mea, îmi spusese, îi dăruiam liniștea sufletească. O împăcasem cu umbra lui Ron care o chinuise cu gelozia sa pînă în ziua în care ne regăsisem unul pe celălalt. Rana, fisura provocată de moartea lui se vindecase, viața ei își regăsise unitatea pierdută. Dealtfel și Ron dorise acest lucru. Mă întrebă dacă o mai iubesc pe Emmy. I-am răspuns că nu tocmai, dar la drept vorbind nu-mi făcea plăcere să discutăm despre acest subiect. Se aplecă din nou spre mine și mă sărută. După puțin îmi spuse că ar fi vrut tare mult să se ducă singură la Peter și să deschidă discuția despre problema greacă. Tot ar fi aflat ceva interesant. I-am zis că nu-i bine să te joci cu focul, pentru că pînă la urmă tot te arde. A recunoscut că am dreptate. După aceea a apăsat pe accelerator. Conducea repede și atent. Am coborît cu vreo două sute de metri înainte de Palmyra. Voia să mă aștepte acolo, ca să mă ducă înapoi. I-am explicat că nu se poate. A acceptat să plece ; avea să se ducă la Marie-Claude, să aștepte telefonul meu și să vină să mă ia. Am refuzat-o din nou. I-am spus că voi telefona numai în caz de pericol și că aveam să mă întorc singur cînd îmi voi fi terminat treaba. „O să-ți pregătesc de mîncare, o să te aștept", îmi zise ea cu subînțeles. „Îți mulțumesc, Nan, ești foarte drăguță."

— Ce noutăți ai, ce vînt te-aduce pe-aici ?

Fanis mă întîmpină cu aceste cuvinte cînd mă descoperi la o măsuță din fundul grădinii, la adăpost de soarele fierbinte. Nu se așeză, părea grăbit. M-am ridicat, am scos bani și i-am lăsat pe tavă pentru cafeaua pe care o băusem.

— Tocmai tu mă întrebi de ce am venit ? Tocmai tu, care m-ai chemat ?

— Nu te-am chemat, zise, și pistruii de pe obraz îi deveniră mai întunecați. Ai fost anunțat pe calea normală ? Da ? Pe cine ai văzut ieri ?

I-am spus pe cine am văzut, adăugînd că am ascultat împreună apelul lui Venizelos.

— V-ați certat pentru niște chestiuni vechi ? Lasă asta, o să-mi povestești mai tîrziu. Acum înțeleg sensul notei pe care am primit-o. Hai să mergem, ne așteaptă mașina.

La volan se afla un locotenent de artilerie, în civil. Ochii lui bulbucați, foarte caracteristici, erau apărați de ochelari de soare. L-am recunoscut după urechile clăpăuge și roșii. I-am spus cine sînt. A rîs. Era dintre ai noștri, dar nu făcea parte din Comitetul celor treisprezece. M-am așezat în spate, cu Fanis, și mașina a demarat.

— Ce-ați făcut cu șoferul ? am întrebat.

— Doarme. N-a închis ochii de două zile și două nopți. L-am înnebunit cu drumurile. Noroc că-l avem pe tovarășul, zise Fanis, arătînd spre locotenent cu bărbia. Mergem puțin mai repede ?

— Bine, încuviință acesta, apăsînd pe accelerator. De ce nu spui însă de cîte nopți n-ai închis și tu ochii ? Nu-mi ajung cele trei funcții pe care le am, va trebui pînă la urmă să te și doftoricesc.

— Ce ești ? l-am întrebat.

— Șofer, curier și paznic al secretarului general, spuse ofițerul serios.

Fanis era cufundat în gînduri. Deodată își lovi genunchiul cu palma, de parcă și-ar fi amintit ceva.

— Stimabilul nostru prieten iar și-a făcut mendrele !

— Ce mendre ? întrebă ofițerul.

— Nimic. Ceva de care vorbeam mai înainte. Mai bine povestește-i tovarășului ce se petrece la regimentul de artilerie.

Regimentul era cantonat în apropiere de Heliopolis. Comandantul nu permisese difuzarea memoriului pentru unitate națională și aproape jumătate din ostașii și ofițerii săi se declaraseră solidari cu Comitetul. Aceștia fuseseră îmbarcați în camioane englezești și trimiși într-un lagăr din apropierea Piramidelor. Dar și restul își exprimau nemulțumirea și cereau reîntoarcerea camarazilor. Agentul de legătură englez își smulgea părul din cap.

— Nu e bine, am zis.

— Nu e bine deloc, confirmă Fanis. Dar ce putem face? Hotărîrea de a difuza memoriul era justă, da sau nu? Era foarte justă. Cînd Grecia întreagă revendică un guvern de unitate, noi nu putem sta muți în timp ce forțele armate din Orientul Apropiat sînt folosite în chip de atù în jocul machiavelic al lui Tsouderos și al englezilor. Înțelegi? Crearea P.E.E.A. nu mai putea fi amînată, era inevitabilă, cine mai pune în discuție lucrul acesta? Dar ne aflăm într-o grea dilemă. Dacă am fi tăcut chitic, ar fi echivalat cu o atitudine de dezaprobare a sa, și atunci am fi apărut în postura de golani, de emigranți. Mai ales cînd cunoaștem uneltirile agenților englezi la Atena, contactele lui M04[1] cu nemții, și cînd vedem cu ochii noștri cum quislingii sînt aduși aici și îmbrăcați în uniforme ofițerești. Sîntem o dată vinovați față de popor, pentru că l-am părăsit și am venit aici să facem război în huzur... Dar vom fi de zece ori mai vinovați dacă vom sta neutri. Desigur, asta nu înseamnă că nu înfruntăm și noi primejdii. În primul rînd: să fim acuzați de englezi că încălcăm disciplina militară. Dar și noi îi trimitem la Carta Atlanticului. Nici o lege, nici un tratat nu le dă dreptul să dezbine un popor aliat și să semene sămînța războiului civil. Noi nu ridicăm problema formei de stat, monarhie sau republică, nu cerem transformări sociale. Poporul suveran va hotărî asupra acestor chestiuni, după eliberare. Dar, în orice caz, nu sîntem de acord să ne măcelărim între noi pentru că vor fi amenințate cîteva din privilegiile Imperiului Britanic! În al doilea rînd: poate că vom da ocazie fasciștilor noștri să recurgă la provocări, să stîrnească tulburări. Am prevăzut și acest lucru. Am spus să păstrăm disciplina ca pe lumina ochilor. Nu silim pe nimeni să semneze memoriul. Cine refuză să-l semneze și continuă să-și îndeplinească sarcinile militare, se bucură de toată stima și de ascultare din partea noastră. Notează că majoritatea ostașilor și ofițerilor semnează cu entuziasm. Greșesc cînd spun majoritatea, una-

[1] O misiune de informații britanică secretă, în Grecia ocupată de trupele germane.

nimitatea. La batalioanele de la Kassasin și Kibrit, niște lepădături de fasciști au încercat să împiedice acțiunea. I-am izolat. N-am aflat ce se petrece la Brigada I. Dar oamenii din Flota comercială aderă în masă, fără nici un incident. De asemenea, nu întîmpinăm greutăți nici în cadrul Marinei.

— În privința asta, am să-ți spun și eu ceva, l-am întrerupt.

— Știu. Lasă pe mai tîrziu. Seara vom avea destul timp. Ascultă mai bine unde vreau să ajung. Pe Tsouderos putem să-l răsturnăm și în astă seară, dacă vrem. Dar ce va urma ? Pe cine vom pune în locul lui ? Dacă sînt deștepți o să-l numească imediat pe Venizelos, și o să i-l dea alături și pe Vulgaris, și n-o să aibă de suferit nici capra, nici varza. Asta e miezul problemei. În ce măsură o asemenea soluție, care trebuie să fie în primul rînd aprobată de englezi, poate schimba în bine situația ? Ce mi-e Baba Rada, ce mi-e Rada Baba. Noi le explicăm că ambițiile lor personale ne lasă indiferenți. Problema care ne preocupă e alta : nu vrem o Grecie dezbinată, ci un popor unit, un singur guvern, o singură armată. Cine muncește pentru înfăptuirea acestui scop se află alături de noi, și noi îl sprijinim. Dar cu fapta, nu cu vorba. Ne-am săturat de vorbe.

Am colindat orașul în taxi ceasuri întregi. Din cînd în cînd ne opream ba pe o ulicioară, ba la o cafenea izolată și luam cu noi persoana care ne aștepta. O puneam să stea pe bancheta din spate, ne raporta repede și cerea instrucțiuni. Fanis desfăcea calm tot ghemul ; analiza fără grabă orice informație ca și cum am fi avut timp din belșug la dispoziție, după aceea recapitula și-și invita interlocutorul să indice el însuși ce trebuie făcut în continuare. Uneori îl îndrepta, dar de cele mai multe ori îi spunea cuvintele devenite clasice : „Vedeți și voi ce puteți face". La sfîrșit îi fixa locul și data următoarei întîlniri, și omul cobora. Foarte rar se supăra ori se enerva. Atunci se auzea clar șuieratul respirației lui. Mai ales dacă i se povesteau imprudențe făcute de oameni de-ai noștri. Dar se calma repede, cerea iertare și dădea vina pe nesomn. Pe parcurs se ivi o problemă :

ce să facem cu memoriile. Era vorba de mii de coli de hîrtie pline cu semnături ; trebuia să le păstrăm undeva, pînă avea să se hotărască cui să fie înaintate.

— Ce părere ai, să le trimitem la maică-ta ? întrebă Fanis.

— Cum, la Kifissia ? am zis rîzînd.

— Ei și tu, la Ariagni ! Tot timpul mă întreabă ce face băiatul. Să aveți grijă de Manos al meu ca de ochii din cap !

— Ce femeie de treabă ! Tare aș vrea s-o revăd.

— Știi că era cît pe-aci să-și piardă mezinul, pe Kostis. Se afla pe submarinul nostru care a fost scufundat. Dar tot nemții l-au salvat, și-l țin acum prizonier de război.

— Ar trebui, într-o zi, să dau o fugă la ea.

Pînă la urmă, am hotărît ca memoriile, pe măsură ce sosesc, să fie trimise unui cizmar, compatriot al lui Foteros, care locuia la Subra. Îmi aminteam de micul lui apartament situat pe terasa unei clădiri. Cu un an în urmă, ținusem chiar și o ședință în casa lui.

La orele patru, s-a urcat în mașina noastră primul membru al Comitetului. Era un maior de aviație, cu nas coroiat și ochi negri sclipitori, care exprimau mînia ce fierbea în el. Ne informă despre demersul făcut de Comitet la Tsouderos, în cursul dimineții. Venizelos stătea în picioare în spatele primului-ministru, cu o privire inexpresivă, ca a unui jucător de cărți. Tsouderos părea foarte nervos. La început folosi metoda intimidării, dar Sfinxul din spatele lui nu-i veni în ajutor. Atunci o întoarse pe coarda patriotică. Cei treisprezece nu-i ceruseră însă să demisioneze. Îi spuseră numai că dacă nu proceda cît mai repede la formarea unui guvern, care să se sprijine pe P.E.E.A., Comitetul avea să se desolidarizeze de el. Fanis făcu o scurtă apreciere a situației : lucrurile arătau că treaba merge bine pentru noi, dar era necesar să înaintăm cu prudență și calm. Nu puteam evita contraatacul. Îl cunoșteă bine pe Tsouderos ; era ranchiunos ca toți birocrații.

O jumătate de ceas mai tîrziu, în mașina noastră se urcă un civil chel, rotofei, cu nas lățăreț și nări păroase. Lucra ca ajutor de barman — pregătea sandvișu-

rile — într-un mare restaurant de pe bulevardul Fuad. Ne raportă veștile, ștergîndu-și neîncetat fața asudată cu un șervețel de hîrtie. Nisyriu, membru al Comitetului de coordonare, avea informații sigure că Tsouderos a convocat Consiliul de miniștri, care a hotărît în unanimitate reprimarea „elementelor rebele" la Batalionul IV Kassasin, de la Kibrit, și la Regimentul de artilerie; de asemenea, a hotărît arestarea imediată a Comitetului Ofițerilor și încarcerarea sa la Comenduire.

— Atît de repede? comentă Fanis, și-mi aruncă o privire, apoi se întoarse spre ajutorul de barman și-i spuse: să ne ierți că te facem să cobori așa brusc. Ai bani la tine? Ia un taxi și fugi înapoi. Spune-le celor pe care-i știi tu, următoarele: Fanis e de părere ca Nisyriu și ceilalți oameni politici să plece imediat de-acasă ca să nu fie arestați noaptea asta. Dar să nu treacă în ilegalitate. Cel puțin în momentul de față. Să-și continue demersurile în public și cu mai mare intensitate. Știu ei ce trebuie să facă. Și-acum, rămîi cu bine! Ce ai? De ce tremuri? Ți-e teamă?

— Mie să-mi fie teamă? zise grăsunul, e ceva nervos. Dar totuși nu cobora. Privea țintă ceafa omului de la volan: șoferul e de-al nostru?

— Și pușcăriaș pe deasupra, zise acesta, întorcînd capul și scoțîndu-și ochelarii.

— Fir-ar să fie! Dumneavoastră sînteți, domnule locotenent? Mă gîndeam și eu, oare și-au pierdut mințile oamenii ăștia de vorbesc în fața unui străin? Dumneavoastră sînteți Fanis?

— Așa e, zise locotenentul, închizînd cu modestie ochii lui bulbucați.

— Atunci, moarte fascismului! Vom învinge! zise grăsunul și coborî din mașină.

— Tovarășe locotenent, spuse Fanis după puțin. Îți dai seama că acum itinerariul nostru s-a schimbat? Celelalte întîlniri le vei rezolva dumneata singur. Dar mai întîi trebuie să treci pe la toate casele conspirative și să-i anunți pe ofițerii cazați acolo să se ascundă. Cei ce nu au unde, îndrumă-i spre vila armeanului, dar cu precauție.

— La şapte avem întîlnire cu maiorul.

— Da, ştiu, voi merge. Îl vom vedea împreună. Dar între timp să le spui celorlalţi să evite orice demonstraţie de forţă. Fără provocări. Voi avea nevoie şi de un telefon sigur. Ce părere ai, putem merge la casa croitoresei?

— Nu, ţi-am mai spus, zise locotenentul nerăbdător. În casa aceea circulă tot felul de oameni. Şi, pe deasupra, mai e şi lîngă Comenduire...

— Vrei un telefon sigur? Te duc eu undeva, i-am spus, indicînd locotenentului adresa apartamentului din Garden City.

— Şi pune-l să doarmă puţin, zise locotenentul, firesţe, dacă ai posibilitatea. Dă-i şi ceva de mîncare, că iar e flămînd nu mai ştiu de cînd.

— Şi vreo muiere pe deasupra, zise Fanis ironic. Aşadar, tovarăşe, la şapte fără zece fix vei trece prin faţa casei, unde mergem acum. Nu vei claxona şi nici nu vei opri, decît dacă ne vezi şi-ţi facem semn.

Trebuie să fi fost ora cinci. Soarele cobora în spatele insulei Rodah, trimiţînd raze piezişe deasupra apelor roşiatice ale Nilului, printre salcîmii stufoşi. Vrăbiile zburau în stoluri din copac în copac, ca scoase din minţi, acoperind cu ciripitul lor strigătele copiilor pe care dădacele lor îi adunau ca să plece. Maşina lui Marie-Claude era parcată în faţa blocului.

— Unde mă duci? întrebă Fanis în ascensor, examinînd plusul banchetei, mahonul cabinei şi oglinda înaltă.

I-am explicat la repezeală. Ascensorul urca agale, cu solemnitate. Apartamentul se afla la etajul cinci. Fanis mă privea drept în ochi, părea neliniştit.

— Te-ai gîndit bine, Manos? Nici o iţă ascunsă, nici o complicaţie? Mă ierţi că-ţi atrag atenţia, dar ştii cum e, în problema asta trebuie să fim foarte...

— Sensibili, am completat ca să-l ajut. Nu sînt un tinerel lipsit de experienţă, tovarăşe.

— Bine, dacă-ţi asumi răspunderea, zise uşurat.

Am ieşit din ascensor şi am sunat. Am auzit-o pe Nancy alergînd şi spunîndu-i lui Marie-Claude: „E el. Îl cunosc după felul cum sună." Uşa se deschise cu pu-

tere. Ochii ei, un cer vioriu plin de stele, dinții ei, zîmbetul ei ; nu mă obișnuisem încă cu ele. De-ar fi așa întotdeauna, să mi se pară că le văd de fiecare dată pentru prima oară, să nu mă mai satur privindu-le. Îl văzu pe Fanis. Dădu mîna și-l trase înăuntru. Pe urmă mă trase și pe mine și mă sărută, închizînd ochii. Mă zăpăcisem de-a binelea și repetam ca un idiot, arătîndu-l pe Fanis cu degetul : „Un prieten, are nevoie de telefon". Fanis îi mulțumea calm, în franțuzește, cu o pronunție îngrozitoare, ca și cum ar fi citit cuvintele tipărite cu litere grecești. Și totuși nu părea ridicol, era uman ; poate pentru că nu căuta să blufeze, schimonosindu-se pe „franțuzește". De parcă le dăscălisem dinainte, cele două femei mă abandonară în mijlocul holului și se țineau numai după el. Îi aduseră un fotoliu lîngă telefon, îl întrebau dacă vrea un whisky. Le-am spus că-i e foame și dacă a rămas ceva de la prînz să-i dea de mîncare. Nancy bătea din palme fericită. În absența mea, umpluse frigiderul cu pui fierți, pate de ficat, șuncă, salată verde, bere. Se duseră în bucătărie să-i pregătească masa.

— Pînă acum au arestat două persoane, un maior și pe ofițerul de aviație pe care l-am văzut la ora patru, spuse Fanis punînd receptorul în furcă.

— Încotro vrea să împingă lucrurile Tsouderos ? l-am întrebat.

— Mai bine ai spune încotro vrea Churchill să le împingă ! Tsouderos a scrîntit-o. Cred că iubiții lui confrați l-au ajutat să cadă în cursă. Se joacă cu focul : o piedică, o mică lovitură de forță... Ca și în povestea cu ucenicul vrăjitor. Mișcă bagheta magică fără să știe că se vor deschide cataractele cerului și apele îi vor îneca. S-ar putea ca mîine să înceteze orice activitate : Ministerul Armatei, Comenduire, Intendență. Nu-i putem împiedica pe ofițeri, vezi, au și ei amorul lor propriu. Se vor solidariza cu cei arestați. Nu cred că Tsouderos va rezista pînă la sfîrșitul săptămînii. Dar ce vor face englezii ? Asta e problema !

— Ce vor face ? La urma urmelor, e vorba de o problemă care-i privește numai pe greci. Se vor înfuria puțin, își vor arăta colții, dar o să înghită hapul, așa cum s-a întîmplat și în martie.

— Nu, Manos. Să nu ne facem iluzii. Churchill vede departe, îl preocupă soarta imperiului său. Dacă Armata Roșie se mai afla încă la Volga... Dar, vezi, nu-i așa. Lucrurile bune au și partea lor proastă.

— Atunci ?

— De ce am început ? Tocmai tu ești acela care întrebi ? De ce ne-am opus fascismului ? Îți amintești ce spunea Ippolytos ? „Să urmați linia trasată, e justă. Dar să știți, mergem în întuneric.“ Și-apoi, războiul nu s-a terminat, mai avem încă multe de văzut. Dar și noi putem face mult. Churchill nu e de capul lui, mai există și opinia publică mondială. Se teme de ea. Va trebui să-i informăm pe prietenii noștri de alte naționalități, care se află aici, pentru ca la rîndul lor să informeze corespondenții agențiilor de presă. Prietenele tale n-ar putea să ne ajute în această privință ?

— Să le întreb. Nu m-am gîndit încă la asta.

— Vezi ce se poate face.

Marie-Claude bătea *gongul* în bucătărie, anunțînd că masa e servită. Fanis mai dădu două telefoane, apoi veni în bucătărie. Se așeză. Nancy ședea vizavi și-i dădea farfuriile. M-am așezat alături de el. Marie-Claude, în picioare, curăța portocale.

— Trebuie să te întorci cît mai repede la postul tău, spuse Fanis. Cum de-a reușit stimabilul nostru prieten să te trimită așa, pe nepusă masă ?

Am început să-i povestesc. Părerea mea despre dizolvarea Brigăzii II, teoriile lui Mărunțelu despre revoluționarii de profesie și intelectuali, temerea mea să nu împingă iar lucrurile spre o criză. Fanis asculta, dădea din cap și înfuleca. Nancy ne urmărea cu privirea, cînd pe el, cînd pe mine. Înțelegea totul. Relațiile stabilite între noi doi, importanța funcției pe care o deținea, respectul meu față de el. Și cu cît înțelegea mai mult, cu-atît privirea ei devenea mai duioasă și-l învăluia în lumina ei vioriе, examinîndu-i cu atenție fruntea, ridurile de la coada ochilor, buzele care plescăiau, obrazul nebărbierit. Îi umplu paharul cu bere. Am încheiat spunînd că ceea ce depășea puterea mea de înțelegere era tactica perfidă a lui Mărunțelu față de el.

— Iar exagerezi, tovarăşe, îmi spuse pe un ton sever. Să admitem că avem şi noi problemele noastre interne. Ce, numai Venizelos şi Tsouderos să se mănînce între ei ?

Pe nesimţite a întors-o spre glumă. După aceea deveni din nou serios.

— Adevărul e că avem şi noi ambiţia noastră. Diferită de a celorlalţi, dezinteresată. Fiecare crede sincer că el şi nu altul poate sluji mai bine scopului nostru.

— Beţi cafea ? întrebă Nancy, care înţelese după expresia mea că ceva nu-mi plăcuse.

— Nu acum, vă mulţumesc. Aş face mai bine să mă oulc puţin, dacă se poate. Dacă pînă la şapte fără douăzeci nu mă trezesc, să-mi daţi un brînci.

În felul acesta puse capăt discuţiei şi se îndreptă spre dormitor. Cînd ne-am dus să-l trezim, cu ceaşca de cafea în mînă, l-am găsit culcat pe covor, îndoit precum cocoşul unei carabine. Nu îndrăznise să se atingă de plapuma de mătase, de cearşafurile brodate. La căpătîi îşi pusese, în chip de pernă, pantofii.

XIV

NE-AM CULCAT CU FERESTRELE DESCHISE. Nilul era aproape şi ne trimitea valuri de răcoare. Spre dimineaţă am despăturit plapuma şi ne-am învelit : căldura ei era binevenită. Am adormit din nou. Mai tîrziu m-am întors cu faţa în sus, şi apoi m-am aşezat în capul oaselor, proptindu-mă de spătarul patului tapisat cu satin. Bolbol înseamnă privighetoare în arabă ! De ce mi-o fi venit acest gînd ? Trilurile melodioase şi cristaline ale unei păsărele pătrundeau de-afară, din grădina prinţului. Şi totodată şuieratul înăbuşit, al unui şlep somnoros, care se ridica deasupra apei precum o ceaţă. Am tras plapuma ca să-mi acopăr pieptul ; i-am

apropiat colțurile de nări ; mirosea a levănțică și migdale amare. Nancy dormea pe burtă, fără pernă. Am întins mîna spre părul ei negru și lucios. „Părul tău, parfumat ca țelina", scrisese Varnalis. Oare poetul mai avea și acum, în infernul ocupației naziste, asemenea clipe de percepție senzorială nemijlocită ?

Nancy îmi luă mîna și o duse spre omoplați. Am început s-o scarpin, în timp ce ea torcea de plăcere, ca o pisicuță. Mi-am plimbat mîna de-a lungul șirei spinării, vertebră cu vertebră ; s-a cutremurat, și-a ridicat genunchiul, l-a pus peste al meu și l-a strîns. „Război și huzur !" Cine rostise aceste cuvinte ? A, da, Fanis, ieri. Și... „Nu credeți că-i păcat, cînd noi, aici... săpunuri parfumate... în timp ce în patrie... oamenii n-au nici două picături de untdelemn ?" întrebase Pandelis. Și eu, eu ce căutam în cearșafurile parfumate ale unui bancher și în brațele unei englezoaice aristocrate ? În ziua asta, cînd poate sîngele curgea și se pecetluia pentru ani îndelungați soarta unui popor atît aici, în Orientul Mijlociu, cît și acolo, departe, în țara noastră. Cred că greșisem pe undeva și mă abătusem de la drumul cel just.

— Ce ți-ai amintit ? Spune-mi la ce te gîndești ?

Își pusese capul pieziș pe pieptul meu, iazul cu ape viorii se întunecase, ca și cum un cîrd de rațe sălbatice ar fi zburat deasupra lui.

— Mă gîndesc că îmi trădez într-un fel tovarășii. Nu lupt în condiții egale cu ei.

— La fel ca și Ron ! Aceleași remușcări absurde ! De ce nu accepți totul simplu ? Ca și prietenul tău, ieri.

— Tocmai, prietenul meu...

— Știu ce-o să spui. O să te referi la pantofi. M-a făcut acest lucru intenționat. E discret, foarte simplu. Altminteri n-ar fi acceptat nimic, nici mîncare, nici cafea.

— Tocmai aici e deosebirea. Prietenul meu e un revoluționar, un om realist, el folosește lumea ca pe cînd eu o accept.

— Nu-i adevărat, te-aş fi împiedicat eu. Şi de ce spui „lumea ta“ ? De ce, voi, bărbaţii, nu vedeţi în mine fiinţa umană, ci numai arborele meu genealogic ? Ce trebuie să fac ca să mă accepţi în lumea ta ? Vrei să arunc tot ce am, să pun pe mine un sac şi să umblu desculţă ? Dacă mi-ai cere acest lucru, l-aş face bucuroasă, deşi ştiu că-i inutil. Dacă simţi în mine o străină, pune-mă să muncesc, vreau să ajut. Păpuşile mă dezgustă.

Marie-Claude bătea nerăbdătoare în uşa dormitorului. Cu toate protestele mele, nu acceptase noaptea tîrziu să împartă patul cu Nancy, şi dormise pe canapeaua din hol.

— O clipă, strigă Nancy.

Sări din pat, îşi şterse lacrimile şi deschise uşa. Cuta adîncă ce pornea dintre omoplaţi şi cobora în jos se ondula grațios ca un şarpe în poziţie verticală. Cele două femei îşi spuseră bună dimineaţa şi se sărutară de departe, cu vîrful buzelor. Marie-Claude avea în mînă o tavă cu două pahare. Părea suc de lămîie sau de grape-fruit. Îi oferi lui Nancy un pahar şi cu celălalt veni spre mine. Am văzut-o pe Nancy strîmbîndu-se, dar golind eroic paharul, înainte de a-mi striga :

— Păcăleală de 1 aprilie, Manos ! Să nu bei !

— Răutăcioaso ! Păcat de munca mea, spuse Marie-Claude luînd tava.

Tocmai atunci sună telefonul. Răspunse tot Marie-Claude.

— E prietenul de ieri, spuse ea : „Bonzur madam ze ve mon ami grec !“

Dar cum să mă ridic din pat dezbrăcat ? Am scos-o pe Marie-Claude din cameră şi am îmbrăcat chimonoul lui Nancy, care venea după mine desculţă, conducîndu-mă, cu mîna pe spinarea mea. Am luat receptorul. Mă privea cu buzele strînse.

— Ce mai e nou ? Mă aflu în apropierea voastră. Aş putea să vin la voi ?

— Mai întrebi ?

Am pus receptorul la loc. Nancy îşi luă mîna. Fără să-i spun nimic începu să se îmbrace. Prietena ei strîngea aşternutul de pe canapea.

— Marie-Claude, îi strigă Nancy, fără glume de 1 aprilie. Vine pentru treburi serioase.

Ce noutăți aducea Fanis ? Asta era altă problemă. Fiecare întîlnire cu el marca o nouă etapă în evoluția situației. Factorul, exponentul schimbării era el însuși. Eu mă limitam să comentez, să însoțesc, să completez. Nici o inițiativă, eram pasiv. Așadar Mărunțelu avea dreptate ?

Dar, ce-i drept, făcusem și eu ceva aseară. La șapte și cinci îl îmbarcasem în mașină pe maiorul care se plimba nervos în fața podului Ghizeh. Cînd Fanis mă recomandă, acesta exclamase :

— Aa, Simonidis ! Mi s-a spus că dumneavoastră ați elaborat tezele cu privire la poziția față de ofițeri, în urmă cu doi ani, la cantonamentul din Beit-Lid. Mă bucur mult că veți asista la consfătuire.

Despre ce consfătuire era vorba ? Atunci ne-a informat că cei arestați, din Comîtet, erau acum patru, și că ceilalți aveau să țină o consfătuire la vila armeanului, pentru a lua hotărîri. Fanis îl întrebă pe locotenentul de artilerie, aflat la volan, cum de s-a produs această neînțelegere. El îi spusese foarte clar să-i dirijeze spre vilă numai pe cei care nu aveau unde să se ascundă. Acum, printre cei opt avea să fie, desigur, și celălalt maior, interesat într-o foarte cunoscută industrie din Atena, prietenul a numeroși exponenți ai burgheziei grecești din Cairo, precum și al lui Mertakis. Acesta reprezenta în Comitet, și chiar foarte dinamic, aripa venizelistă. Era un adversar înfocat al lui Tsouderos. Și în cazul în care n-am fi ținut seama de regulile conspirativității, pentru că, să presupunem, așa impunea situația, era problematic dacă acest maior ar fi acceptat prezența unui simplu soldat la o consfătuire a ofițerilor. În concluzie, Fanis propuse să aștepte în mașină și în locul lui să mă duc eu. Locotenentul se dezvinovăți. El transmisese just instrucțiunile, dar ofițerii sînt în general oameni cu o concepție diferită despre disciplină, onoare, conspirativitate și așa mai departe. De vreme ce acest maior se număra printre membrii Comitetului, era de așteptat ca unul dintre

ceilalți să-i vorbească despre consfătuire. Cine o propusese ? Nimeni. Măsuri de acest fel se luau automat în astfel de împrejurări. Încălcam ordinul proprietarului de a nu folosi vila pentru ședințe ? Desigur, dar ce mai puteam face acum ? În privința lui Fanis, părerea locotenentului era să rămînă în mașină, nu pentru că s-ar fi opus maiorul — la urma urmelor, aveam majoritatea și puteam să-i impunem prezența —, ci pentru propria lui securitate. Maiorul care ședea lîngă mine fu imediat de acord ; prezența unui simplu soldat la o ședință de ofițeri ar fi creat impresia că am trecut deja la faza sovietelor, și acest lucru trebuia evitat cu orice preț, de vreme ce insistam ca lupta noastră să rămînă la nivelul unei lupte naționale și nu de clasă. Am luat cuvîntul pentru a spune că tocmai consensul și colaborarea deschisă dintre soldați și ofițeri întăreau caracterul național al revendicărilor noastre. Am fost totuși de acord și eu că Fanis nu trebuia să meargă la ședință, pentru că, în împrejurările pe care le descrisese locotenentul, nu m-ar fi mirat ca în seara aceea să avem o razie.

Locotenentul coti la dreapta, o luă pe un drum de țară ce urca în pantă de parcă ne-am fi îndreptat spre deșertul Libiei. Departe, pe colină, piramidele își conturau masa lor hieratică pe catifeaua vișinie a cerului fără stele. Am ajuns la o răscruce. Am apucat-o pe un alt drum de țară, dar acesta mergea de-a lungul unui canal, a cărui apă duhnea a substanțe chimice. Din patruzeci în patruzeci de metri cîte un stîlp de telegraf, nu prea înalt, cu cîteva rîndunele înșiruite pe cabluri. Dincolo de canal, un sat ; vedeam focurile și auzeam cîinii lătrînd. După puțin, locotenentul stinse farurile, așa că înaintam pe întuneric. După aceea se opri. Îl întrebă pe Fanis dacă pistolul lui e încărcat, și cînd i se răspunse că da, deschise portiera și ne invită să-l urmăm. Picioarele ni se înfundară imediat în noroi. Maiorul mergea în spatele locotenentului ; eu eram ultimul. Am nimerit într-un lan de grîu și simțeam spicele aproape coapte ajungîndu-mi pînă la brîu. Bieții oameni ! Le făceam pagube serioase... Atunci s-a auzit primul : „*Halt*". Locotenentul dădu parola. Am înaintat

într-un șanț uscat sau o potecă. Cînd am zărit de departe păduricea cu casuarine, am recunoscut vila spre care ne îndreptam. Cu un an în urmă șezusem pe verandă împreună cu Mărunțelu și discutasem, nu-mi aduc aminte prea bine ce, dar mi se pare că făcusem planuri pentru perioada de după război. Dar atunci mersesem pe o șosea asfaltată. Un al doilea *„Halt !“* Am ajuns repede, ne-am curățat pantofii de noroi și am intrat în holul plin de zgomot și fum. „Iată-l pe Simonidis“, au fost primele cuvinte pe care le-am auzit. Cicatricea, ca și ștampila aplicată pe vite într-un abator, era semnul care mă deosebea de ceilalți.

„Bună ziua, ce mai e nou ?“ spuse Fanis gîfîind, deși urcase cu ascensorul. „Bine le-ai vorbit aseară, chibzuit ; poate că i-ai și convins. Dar de azi dimineață, elementele dinamice își fac de cap. Știi cine-i în fruntea lor ? Industriașul. Aseară, comandantul adjunct al garnizoanei a refuzat să-i preia pe cei patru ofițeri arestați. S-a dus la închisoare împreună cu ei. Garnizoana s-a solidarizat azi cu el și comandantul aleargă la Tsouderos să-și prezinte demisia. Pe de altă parte, au fost mobilizate și femeile, străzile din jurul ministerului sînt ticsite. Pregătesc o demonstrație. Nu mai putem da înapoi. Trebuie să-i eliberăm pe cei patru arestați și să-i ascundem. Limuzina de jos e a fetelor ?“

Dacă se referea la mașina sport cu număr de Alexandria, atunci era a lui Marie-Claude. „E nevoie de ea ?“ l-am întrebat.

Îmi aduse la cunoștință planul : urma să-mi pun pe cap o pălărie ca să nu fiu recunoscut, să stau la volan și să parchez limuzina în fața casei croitoresei, în spatele Comenduirii, cu motorul în funcțiune. De la zece pînă la zece și un sfert. Îndată ce aveam să-l văd pe maiorul de aviație pe care-l întîlnisem ieri, însoțit poate și de un alt ofițer, să deschid portiera, să-i îmbarc pe amîndoi și să plecăm imediat. Ceilalți doi urmau să se urce în taxiul care aștepta pe o stradă învecinată, cu șoferul și locotenentul de artilerie. Fanis avea să stea departe ; eram cu toții de acord. Ca să fac și mai dificilă recunoașterea mea, urma să fiu însoțit de una

din fete, bineînțeles dacă voia. Unde aveam să-i duc pe fugari? La vila armeanului pentru moment, deși nu mai prezenta siguranță, numai pentru cîteva ceasuri... Drumul era lung, ieșeam afară din oraș; așadar puteam merge cu toată viteza dacă era nevoie sau dacă simțeam că sîntem urmăriți. În cursul nopții cei patru urmau să fie luați de-acolo și ascunși în casele prietenilor din oraș.

Fanis plecă sfătuindu-ne ca la întoarcere să băgăm limuzina în garajul imobilului, sau cel puțin să n-o lăsăm la vedere în fața intrării. Marie-Claude descoperi în dulapul de haine un joben și o pălărie neagră. Am pus pălăria pe cap, și ochelarii de soare pe nas. Semănam acum, după spusele celor două femei, cu eul meu adevărat, adică cu un impresar de teatru sau cu un prosper traficant de carne vie. Nancy își puse un pulover galben, mănuși albe de piele, și-și legă părul cu o eșarfă de tul mov. Marie-Claude ne dădu cheile mașinii și ne ură succes. Nancy nu mai putea de bucurie. Dar îndată ce porni, arboră aerul unei turiste plictisite, care vizitează locuri puțin interesante într-un oraș obositor. În fața casei croitoresei staționau cîteva camioane — adică fuseseră abandonate de șoferii lor —, astfel că n-am putut parca mașina acolo. După numere, mi-am putut da seama că erau de-ale noastre, adică aparțineau regimentului de artilerie. Eram îngrijorat. Oare se aduseseră întăriri? Aveau să înlocuiască garnizoana? Ce se petrecea în fața Comenduirii? Să trec pe-acolo ca să văd? Dar asta ar fi însemnat să înconjur cîteva cvartale, să pătrund în circulația marilor artere, în vacarmul asurzitor al taxiurilor din Cairo care claxonau fără întrerupere; aș fi întîrziat. Era de-acum zece și un minut. Am găsit un loc în fața camioanelor, aproape de colț. Vizavi, chiar la întretăiere, se opri o dubă și din ea coborîră cîțiva jandarmi în uniformă neagră, de iarnă, și căști pe cap. Țineau în mînă bastoane de bambus. Se rezemară de perete, în poziție de repaus. De departe se auzeau strigăte, aclamații sau proteste? Trecătorii își iuțeau pasul, se îndreptau spre Comenduire; erau europeni, mai ales greci. Foarte multe femei și cîțiva copii. Arabii alergau și ei să nu

piardă spectacolul, chemîndu-şi concetăţenii cu sunete guturale ; feţele lor străluceau. Deodată, la colţul străzii se ivi un grup ce se apropia de noi, strigînd : „Cu toţii la Tsouderos !“ Un soldat se căţără pe un camion, dădu jos apărătoarea din spate şi ajută femeile să se suie în el. Nu slăbeam din ochi colţul străzii, dar Nancy se amuza urmărind prin oglinda retrovizoare capturarea camionului. Şi atunci le-am văzut pe gemene, pe frăţiorul lor Nikos şi pe... Ariagni ! Ochii negri, mînioşi şi hotărîţi. Am rămas aşa cum eram, sperînd că nu mă va recunoaşte. Dar m-a văzut, a lăsat mîna lui Nikos, s-a prefăcut că i-a ieşit, chipurile, pantoful din picior, şi s-a aplecat să şi-l pună. Mă privea cu o uimire plină de duioşie : aştepta un semn de recunoaştere. Am rămas însă nemişcat. Atunci a observat-o pe Nancy alături de mine. Expresia i s-a schimbat brusc ; îşi bătea joc de mine sau mă certa ? Tot aşa mă privea şi maică-mea cînd mă prindea stînd la taifas cu vreo fată din „noua generaţie“, la Milanos sau la altă cofetărie din Kifissia. Pantoful reveni la locul lui, ochii Ariagnei se îndreptară asupra mea. Prima concluzie : Nancy era pe gustul ei. A doua concluzie : şi-a dat seama de ce mă aflam acolo ; privirea ei se îndrepta acum dincolo de maşina noastră, spre camioanele parcate pe marginea trotuarului. I-am făcut semn cu ochiul. Nancy prinsese de veste şi urmărea scena mută dintre noi doi. Chipul Ariagnei străluci ; exprima entuziasm şi totodată o dîrzenie, un fel de poruncă : „Ţine-te bine !“ Apoi zîmbi spre Nancy, coborînd privirea, şi se pierdu în mulţime. Maiorul de aviaţie şi un maior de infanterie dădeau colţul străzii, apropiindu-se fără grabă, ca şi cum s-ar fi plimbat. Am deschis portiera, au urcat, au închis-o repede şi am demarat. Jandarmii arabi ne priveau netulburaţi.

— Cum merge treaba ? i-am întrebat.

— A, tu eşti, tovarăşe ! Cît pe-aci să nu te recunosc. Mai ales cînd ai o asemenea însoţitoare, zise maiorul de aviaţie ducîndu-şi degetul în chip de belciug la nasul coroiat. În primul moment am crezut că am căzut într-o cursă întinsă de *Intelligence Service*. Doamna este englezoaică sau greşesc ? Cît pe-aci să-ţi aplic o lovitură la ceafă, cu muchea palmei.

Îl priveam prin oglindă. Se aştepta să i-o recomand pe Nancy ? Îşi făcuse studiile la Londra şi vorbea engleza mai bine decît mine. Maiorul de infanterie vorbea o franţuzească balcanică, dar pentru moment atenţia îi era absorbită de situaţia pe care o lăsase plecînd din localul Comenduirii. Mulţimea se îndrepta spre Zamalek, unde se afla Ambasada Greciei, pentru a-şi exprima dezaprobarea faţă de Tsouderos. „Mergem la noi ?“ a întrebat el. „Sarcina mea este să vă ascund şi nu să vă expun“, i-am răspuns. Maiorul de aviaţie m-a atins pe umăr, ca şi cum mi-ar fi spus : „Vezi-ţi de treabă şi lasă-l să vorbească“. Între timp, continua discuţia cu Nancy care se amuza la culme.

Lăsasem deja în urmă străzile cu trafic mare şi goneam sub tunelul verde pe care-l formează sicomorii din Bab el Khalk, vizavi de insula Rodah. Nu ştiu ce-i veni maiorului de aviaţie să spună :

— Se zice că în Scoţia adjectivele indică clanul căruia îi aparţii şi că de cele mai multe ori înseamnă o poreclă usturătoare.

— Într-adevăr, încuviinţă Nancy. Dacă v-aţi fi născut în Scoţia, glumesc, bineînţeles, ştiţi cum v-aţi fi numit ? Campbell, adică nas coroiat.

— Există mulţi Campbell în Scoţia, nu-i aşa ?

— Din păcate, da, răspunse Nancy, suspinînd.

— Am cunoscut cîndva un colonel de aviaţie Campbell, un om încăpăţînat ca un catîr.

— Da ? rosti Nancy, atingîndu-mi pe furiş piciorul, ca să fiu atent la cele ce spuneau.

— Era la El'Alamein, înainte de marea ofensivă. Un Hurricane din escadrila sa tocmai se întorcea din misiune. Deodată, în spatele lui, foarte departe, am zărit două Messerschmidturi. Am telefonat colonelului şi i-am raportat. „Le văd şi eu“, mi-a răspuns el. „De ce nu decolaţi, vreţi să decolăm noi, sîntem gata de acţiune“, i-am zis. „Nu e necesar, o să reuşească şi singur“, mi-a răspuns. „Nu vedeţi că pierde din viteză ?“ i-am replicat. „Domnule, aveţi ordine de executat, vedeţi-vă de treabă.“ După zece minute, Hurricane-ul se prăbuşise şi

pilotul nu reușise... Poate că dacă nu-l îndîrjeam pe colonel cu sugestia mea... Am o greutate pe suflet.

— Ați aflat numele lui ? întrebă Nancy.

— Al pilotului ? Nu, nu-mi amintesc. Era cunoscut la popotă. Un tînăr liniștit, filolog, așa mi s-a spus...

Nancy mă ciupea întruna, de-mi venea să urlu de durere. Nu era nevoie de atîta insistență, am înțeles. Colonelul de aviație făcea parte din clanul răzbunător al lui Sir Charles.

N-avea nici un rost să mergem la vilă pe drumul de țară. Era ziuă, și limuzina ar fi stîrnit curiozitatea celor ce-o vedeau. Am preferat să merg pe șoseaua asfaltată și după aceea am cotit brusc pe drumeagul cu pietriș. M-am oprit în fața vilei. Cred că eram așteptați, pentru că imediat își făcu apariția un bărbat înalt, în civil. Cu mîna în buzunarul hainei. „Noi sîntem !“ îi strigă maiorul de aviație, deschizînd poarta. În urma lui coborî și maiorul de infanterie. Nancy coborî geamul. Maiorul de aviație luă poziție de drepți, îi strînse mîna și i-o sărută. Ea îi cuprinse atunci capul cu mîinile și-l sărută. Maiorul salută bîiguind : „Știți, cum se spune... da, da... emoția...“

Am întors mașina și am trecut razant pe lîngă aleea cu casuarine. După puțin, eucalipții bulevardului defilau la stînga mea, ca într-un film : o alternanță de umbră și lumină. Nancy ședea încovoiată și plîngea încet, cu ochii ascunși în palme.

— Ce mai e nou ? Sînt în cartierul vostru, pot să urc pentru cîteva clipe ?

Afară era înturenic beznă, orașul dormea fericit ; trebuie să fi fost ora două sau trei după miezul nopții. O mică veioză răspîndea o lumină gălbuie pe covoarele holului. Marie-Claude, acoperită cu un colț de cearșaf, se ridicase în capul oaselor și mă privea somnoroasă. Părul i se ciufulise și o bretelă a cămășii de noapte era căzută pe umăr. Telefonul o deșteptase mai întîi pe ea.

— Poți să aștepți cinci minute ? l-am întrebat pe Fanis.

— Da, cinci minute. Dealtfel, n-o să stau mult...

Am pus receptorul în furcă și am rugat-o pe Marie-Claude să meargă în dormitor și să se culce alături de Nancy. Nu mai exista altă cameră ca să-l primim și, chiar dacă l-aș fi dus în bucătărie, tot aș fi deranjat-o cu glasurile noastre și cu lumina aprinsă. S-a sculat bucuroasă, a strîns așternutul, a aranjat canapeaua și a plecat acoperindu-și decolteul cu cearșafurile făcute ghemotoc. Nu-mi vorbea, dar mișcările ei aveau ceva degajat și jucăuș, de parcă mi-ar fi dat să înțeleg că nu trebuie să fiu supărat că am deranjat-o, pentru că nu era nici o nenorocire. Așteptam să văd cum va reacționa Nancy. Dar se vede că dormea adînc. Purtam din nou chimonoul ei. M-am așezat pe canapea cu brațele spînzurînd între picioare. Aveam chef să fumez, dar pentru asta ar fi trebuit să intru iar în dormitor. Se putea și fără ! M-am apropiat de ușă și am ascultat. Cînd am auzit zgomotul ascensorului, am întredeschis-o. Fanis s-a dat înapoi speriat : chimonoul ! Mă recunoscu însă imediat și intră, dînd din cap, admirativ. Sclipirea din ochi arăta că se pregătește să spună o glumă, dar n-avea timp pentru așa ceva. Se așeză pe canapea și scoase mai întîi din ciorap o fițuică, apoi țigări, din buzunar. Se apucase iar de fumat ? I-am luat o țigară în timp ce citeam fițuica.

Era o scrisoare de la Mărunțelu. Un ton ditirambic. Din cînd în cînd o înțepătură la adresa celor ce șovăiau și a oportuniștilor. Memoriul a fost semnat de către toți, scria el. Fără incidente, fără fricțiuni. Ofițerii îi îndemnau pe marinari să semneze sau cel puțin îi lăsau să creadă că regulamentul nu le interzice să ceară un guvern de unitate. Știrile parvenite din Bari și Oran arătau că memoriul fusese semnat de echipajele tuturor vaselor aflate acolo în misiune. Victoria noastră era categorică. Și ceea ce era mai important : comandantul Flotei urma să dea mîine un ordin de zi, în care se spunea că întreaga Marină, de la comandant pînă la ultimul matelot, cere o colaborare eficientă cu P.E.E.A., că Tsouderos l-a asigurat că se va forma repede un asemenea guvern, de aceea adresa tuturor un apel să continue uniți și neabătuți efortul de război. Mărunțelu era de părere că după toate cele întîmplate, Tsouderos tre-

buia să se țină de cuvînt, sau să-și dea demisia. Și, ca să nu-și mai bată joc de oameni, un Comitet format din ofițeri superiori avea să se prezinte mîine sau poimîine la Cairo. Cei patru ofițeri superiori ai Comitetului se distingeau prin patriotismul și democratismul lor, dar nu erau angajați din punct de vedere politic. Se străduia însă să li se alăture și un venizelist înfocat, un om dinamic și energic, care fusese recent decorat pentru acte de bravură în insulele Dodecanezului. Cei patru nu se arătau deloc dispuși să-l accepte, dar pînă la urmă aveau să cedeze, și mai bine așa, pentru că acesta avea să-i împingă să ridice cu hotărîre problemele în fața lui Tsouderos.

Pînă aici, lucrurile mergeau bine. Am tras fumul adînc în piept și mi-am zis, în sfîrșit, Dumnezeul care ocrotește Grecia s-a hotărît să ne dea și nouă o mînă de ajutor. Totul merge bine, totul va merge bine. Norii roșii care-mi umpluseră pînă acum capul nu erau decît niște plăsmuiri ale lașității mele mic-burgheze. Armata de uscat, marina, aviația și flota comercială își exprimaseră liber voința. Aliații nu puteau contesta lucrul acesta.

— Ai citit despre venizelistul acela care se străduiește să intre în Comitet ? mă întrebă Fanis.

— Dacă-i vorba de front, desigur că nu pot lipsi venizeliștii...

— Și ceilalți patru tot venizeliști sînt. Neangajați din punct de vedere politic nu înseamnă nimic astăzi. Dar cu omul acesta situația e diferită. El e echivalentul industriașului nostru. Dar, citește mai departe !

Era ca și cum mi-ar fi spus : „acul otrăvitor se află la urmă". L-am întrebat de ce nu e mulțumit. Avea impresia că apreciez situația în pripă ? Manifestam oare binecunoscutul optimism al mic-burghezului care în mintea sa biruie greutățile existente tocmai ca să-și liniștească conștiința frămîntată ? Dar orice om cu simțul istoriei putea înțelege cît de important era faptul că, în timp de război și pe un teritoriu străin, armata de uscat, marina și aviația reușiseră fără un strop de sînge vărsat...

— Văd că şi tu recurgi acum la istorie! zise Fanis întrerupîndu-mi tirada şi căutînd o scrumieră; stinse mînios ţigara, de parcă ar fi vrut să străpungă pe cineva, şi apoi continuă: Lasă istoria în pace, o să-i vină rîndul cînd va fi nevoie de ea. Chestiunea e ce facem noi acum, aici? Citeşte mai departe!

În ultimul paragraf, Mărunţelu anunţa fără nici o introducere că la şedinţa conspirativă a marinarilor, Foteros propusese „denunţarea guvernului de la Cairo şi aderarea la guvernul format în munţii Greciei. Propunerea fusese adoptată în unanimitate."

— Dar asta e curată nebunie, am spus. Ce urmăresc? Vor ca englezii să ne imobilizeze vasele? Să ne excludă Flota comercială din război?

— Citeşte şi asta, zise el lăsînd să-i scape un fel de vaiet.

L-am privit neliniştit. Manifesta un calm absolut. Şi altă dată i se mai întîmplase lucrul acesta, nu-mi mai aminteam însă cînd. Putea să-şi controleze perfect muşchii obrazului, dar nu şi glasul. Poate pneumotoraxul era de vină. Paginile pe care mi le dădea să le citesc erau o ediţie specială a lui *Nautilus*. Le-am luat şi le-am examinat cu calm. Numerotare justă, dată justă, hîrtie din rezerva noastră, dar litera maşinii nu era cea cunoscută, iar multiplicarea se făcuse la altă maşină sau omul care lucrase era un începător şi mîzgălea marginile. Concluzie: Văduva nu colaborase la scoaterea acestui număr. De ce? Dar mai bine să examinăm conţinutul. Cunoscuta vorbărie zornăitoare şi dezgustătoare a lui Mărunţelu: ton triumfător, surle şi trîmbiţe, am învins, consens şi aşa mai departe. Indiscreţii: zero. Atitudini periculoase: zero. Dorinţa lui neexprimată, să-l acceptăm ca literat sau cel puţin ca ziarist. Găsise prilejul şi-şi făcuse iar de cap. Dar Fanis îmi indică cu degetul rubrica unde publicam uneori articole literare. Articolul din foaia pe care o ţineam în mînă se intitula: *Exemple istorice*. Textul începea cu o descriere a evenimentelor petrecute pe crucişătorul Potemkin, continua cu răscoala Flotei franceze în Marea Neagră şi rolul jucat de André Marty, şi se încheia cu asigurarea că tradiţiile eroice aveau să rămînă întotdeauna vii în inima

oricărui marinar proletar. Era o amenințare indirectă, dar foarte clară că vom arunca toți ofițerii peste bord, dacă se vor opune mișcării.

— Îți dai seama ce consecințe nefaste ar putea avea fițuica asta? mă întrebă el aprinzînd altă țigară. Halal de așa tactică de front unit! Nu ne lăsăm mai bine păgubași? Flota nu e infanterie, unde, la nevoie sergentul poate comanda și un batalion. Ca să se deplaseze și să lupte pe mare, un vas are nevoie de oameni cu pregătire superioară. Și noi îi amenințăm că-i vom arunca peste bord! Iată motivul pentru care stimabilul nostru prieten te-a trimis la Cairo, așa, pe nepusă masă.

Ușa dormitorului se deschise, apăru Nancy. Era îmbrăcată în bluză albă chemisier, fustă gri și pantofi cu tocul jos, fără ciorapi. Îi zîmbi din ușă lui Fanis, care se ridicase s-o salute; veni lîngă el, îi dădu mîna, îl întrebă cum se simte și-i spuse c-o să-i facă imediat o cafea. Fanis nu obiectă. Nancy intră în bucătărie aruncîndu-mi priviri ironice; chimonoul de pe mine o revolta chiar și pe ea.

— Trebuie să te reîntorci la postul tău, zise Fanis.

— Ca să fac ce? l-am întrebat privindu-l drept în ochi.

— Să scoți imediat un număr al lui *Nautilus* și să spui că fițuica asta murdară este o inf... o impostură, o provocare. Să faci o ședință cu oamenii noștri și să le explici cu răbdare greșeala și care trebuie să fie tactica frontului unit. Și să le spui că mai presus de orice e războiul; să facem totul ca să nu înceteze nici o clipă. O să-ți scriu o notiță pe care s-o iei cu tine.

— Așadar, Mărunțelu a scrîntit-o rău de tot! La coș cu el?

— Cine a zis așa ceva? Eu ți-am spus să-i convingi.

— În acest caz trebuie să te duci tu însuți la Alexandria.

Nancy reveni în cameră, aprinse becurile mari ale plafonierei, aduse o măsuță și o așeză în fața lui Fanis. Ne privi îngrijorată și ieși din cameră. Fanis scoase un oftat.

— În martie mi-ați tras un perdaf pentru că am plecat din Cairo și m-am dus în Palestina. Și totuși, acolo era în acel moment punctul nevralgic. Altminteri, ne-ar fi făcut zob tancurile englezilor. În timpul marșului spre Eufrat voiați să stau la Cairo ca să-mi încălzesc fundul. Acum vă spun că aici se află punctul-cheie. Nu-ți dai seama ce riscăm, Simonidis ?

— Atunci cheamă-l la Cairo și leagă-l ! Să înceteze să mai facă rău.

— Nu se poate așa ceva, tovarășe.

Nancy intră cu tava cea mare încărcată cu cafea, lapte, biscuiți și marmeladă. Nu mă omoară nici măcar cu o privire, mă evită, toată atenția ei fiind concentrată asupra lui Fanis.

— De ce nu e cu putință ? Ce putere are asupra ta ? Cu ce te santajează de-i faci pe plac ?

— Dragule, spuse Nancy în engleză, aplecată deasupra măsuței și întorcîndu-mi spatele, nu-l necăji, e foarte bolnav !

Într-adevăr, fața lui Fanis devenise cenușie și pielea i se zbîrcise. Dar nu era momentul pentru efuziuni sentimentale.

— *Merci*, zise el lui Nancy, chipurile pentru ceașca cu cafea, dar cuvîntul lui țintea mai departe, iar duioșia și durerea din ochii lui căprui făceau lumea mai cuprinzătoare, luptau aidoma talazurilor unei mări infernale împotriva unui ciudat soare de august.

— Nu-s destule prejudiciile care ni le-a adus ? am continuat fără să țin seama de rugămintea lui Nancy ; mi se oferea un prilej, trebuia să dau la iveală tot ce înghițisem atîta amar de vreme. Eu însumi nu ți-am adus destule dovezi ? De ce nu l-am exclus atunci, cu afacerea Mertakis ? Crezi că ai convins pe cineva cu argumentele tale ? Și, deși ne-a făcut atîta rău, lucru dovedit, îl mai și ținem într-un post de conducere, ca să strice iar treaba, în iulie, la Brigada II, și acum, culmea culmilor, la Alexandria. De ce îl sprijini ? Nu vezi că duce mișcarea de rîpă ?

Nancy se duse la fotoliul de lîngă telefon și se lăsă ușor pe el. Își desfăcu brațele și-și întinse picioarele în chip de descurajare. Mă privea insistent ; ochii ei deve-

niseră negri ca două pietre de agat. Era furioasă pe mine. Dar glasul lui Fanis, calm și măsurat, îi atrase întreaga atenție.

— Ascultă, tovarășe, să lămurim mai întîi două chestiuni. Unu : De ce menționezi numai părțile sale negative ? Munca organizatorică pe care a făcut-o îndată după sosirea sa în Palestina a fost oare neînsemnată ? Dar la Batalionul VIII ? Și acum, în Alexandria ? Să nu vedem numai slăbiciunile cuiva. Cine altul ar fi dat dovadă de atîta zel și voință pentru a reuși să facă ceea ce a reușit el ? Cunosc obiecțiile tale. Eu însumi ți-am spus că uneori vrea să pară mai înalt decît e în realitate, și merge pe vîrfuri, de aceea șchioapătă. Dar pe un militant trebuie să-l judeci în ansamblu. Doi : Nici el, nici eu și nimeni dintre noi nu poate duce mișcarea de rîpă, oricîte șiretlicuri, greșeli sau gafe ar comite. Mișcarea noastră de-aci, din Orientul Mijlociu, va fi înfrîntă... dacă se va întîmpla asta, numai pentru că imperialismul englez este încă mult mai puternic decît noi. Desigur, ar fi fost mult mai bine să nu facem greșeli și să n-avem lipsuri, dar nu ele sînt factorul decisiv. Îți amintesc iarăși de cuvintele lui Ippolytos : „N-avem altă linie, asta e linia justă, și totuși pășim în întuneric". Ai putea replica : Ce ne mai trebuie încă o înfrîngere ? Dar putem vorbi oare de înfrîngeri ? Privește în jurul tău și amintește-ți... Bine, o să fiu mai scurt, cunoști lucrurile astea. Dar nu e așa cum spui. Nu e vorba de ce mi-a făcut mie sau ție, adică de relațiile dintre noi. De relațiile omenești, vreau să spun. Noi nu sîntem un grup de prieteni sau o asociație oarecare : sîntem partidul. Nici biserică, nici armată, dar ceva asemănător, un organism viu și compact. Un exemplu : ca om n-am nici un drept să-ți spun : „Du-te să-ți dai viața", dar ca om cu responsabilități de partid am uneori obligația să-ți ordon să te duci. Cu alte cuvinte, în partid există o ierarhie, ceea ce numim funcțiile. Uneori acestea sînt ocupate de oameni care nu merită, sau care cu timpul sfîrșesc prost. Ca să fie însă scoși din funcția pe care-o ocupă e nevoie de o procedură, cine, cînd, unde și așa mai departe... Și așa e just să fie, pentru că îți poți închipui ce s-ar întîmpla altminteri. Înainte ca Me-

taxas să ia măsurile cunoscute împotriva partidului, tovarăşul şi cu mine eram egali ca funcţie. El a venit în Orientul Mijlociu direct din străinătate, din Spania sau Franţa, n-are nici o însemnătate asta. Şi m-a găsit pe mine în funcţia de secretar, pentru că, dintre toţi cei care ne aflam aici, eu eram cel mai vechi în partid. Dar aveam un cusur, şi încă unul foarte mare. L-am spus îndată ce am venit : cunoşteam indicaţia partidului „să nu plece nimeni din Grecia, aici vom lupta" şi restul. Ştii şi tu treaba asta, îţi aminteşti că şi tovarăşul Rigaud a insistat asupra acestei chestiuni. Exista o motivare : fasciştii mă căutau peste tot, ca să mă extermine, dar ieşirea mea din ţară trebuia mai întîi aprobată de partid. Pentru că aveam dreptul să mor în Grecia, dar nu să încalc o indicaţie. Pînă cînd se lămureşte problema asta, sînt vinovat în faţa partidului, adică trebuie să dau socoteală de atitudinea mea. Pe de altă parte însă, aceleaşi principii statutare fac să se amîne şi hotărîrea privitoare la soarta tovarăşului : trebuie să fie convocat organul superior al partidului, s-ar putea ca problema să fie ridicată chiar la Congres. Ai înţeles acum ? De aceea te rog să nu mai arunci vorbe despre şantaj şi mai ştiu eu ce, şi tot ce ţi-am spus să fie numai pentru tine, pînă cînd va sosi clipa potrivită — bineînţeles pentru cei ce vom rămîne în viaţă.

— În Franţa însă l-ar fi dat temporar la o parte şi...

— Nu ştiu cum se procedează în Franţa, mă întrerupse Fanis. Ceea ce însă ştiu e că partidul nostru are un conducător, numit de Comintern, şi că în ultimă instanţă acesta numeşte cadrele, între care trebuie să existe încredere oarbă şi sprijin reciproc.

— Solidaritate şi încredere, am conchis în mod ironic. Dar el...

— Te rog, mă întrerupse iar Fanis. Dacă continui pe tonul ăsta, înseamnă că n-ai înţeles nimic. Cînd pleci ?

— Imediat, tovarăşe.

— Ei, nu chiar imediat. Să aşteptăm să vedem mai întîi ce va ieşi din acţiunea comandanţilor de vase. Vor sosi dimineaţa, la zece. I-au telefonat lui Venizelos şi i-au cerut o audienţă. Între timp, am trimis o notă la

Alexandria să se oprească difuzarea și, dacă e cu putință, să se strîngă și să se ardă fițuica asta.

— Trebuia să-i fi scris personal lui Garelas. Brigada I se află la o aruncătură de praștie de Alexandria.

— Garelas are spirit partinic și e devotat mișcării. Vai de mine, cît am întîrziat! îmi zise uitîndu-se la ceas. Și jos, taxiul așteaptă.

Am stabilit să ne întîlnim a doua zi de dimineață, apoi se duse la Nancy și-i mulțumi din nou pentru grija pe care i-o arăta. Ea îi surîse, îl luă apoi de umăr și-l conduse la ascensor. Se întoarse, stinse lumina, mă îmbrățișă așa cum stăteam în picioare și-și rezemă capul de gîtul meu. Trase puțin chimonoul și-mi descoperi umărul. Își lipi buzele pe el, amintindu-mi de o pasăre care-și potolește setea într-un ochi de apă.

— Știu că într-o zi mă vei face să sufăr tare de tot. Ai și tu sufletul uscat... *ca toți fanaticii*.

Știrea se răspîndi imediat după prînz, cu iuțeala fulgerului. „Tsouderos a demisionat! A telefonat regelui să-l numească în locul lui pe Venizelos.“ Puțin mai tîrziu ieși și comunicatul oficial. Oamenii suspinau acum ușurați, ca după un coșmar: „În sfîrșit!“ Și imediat, anticamerele vieții politice: barul hotelului Shepherd's, holul hotelului Național și restaurantul Kursaal începură să clocotească de o activitate intensă și o atmosferă febrilă. Aminteau un mușuroi de furnici călcat în picioare. Politicieni, funcționari publici, refugiați, militari, gazetari, spioni, agenți informatori și copoi țineau ședințe, dădeau telefoane și unelteau fără să se ferească, fără să le fie rușine. Și mereu prezenți în mijlocul lor, colonelul Davies de la *Intelligence Service* și cuplul maior Peter — Dora Mertakis. Adepții lui Mertakis, monarhiștii și tagmatasfaliții [1], care fugiseră în străinătate, se adunau într-o berărie de pe strada Soliman Pașa. Compatrioții noștri cu vederi de stînga se adunau la sediul Asociației, unde neoficial funcționau și birourile Comitetului de co-

[1] Unități grecești specializate în reprimarea elementelor progresiste și democratice.

ordonare. Și noi cutreieram fără încetare străzile cu mașina lui Marie-Claude și taxiul lui Ghiorghis.

Strîngeam de la fiecare sediu și casă conspirativă informații trecute bine prin ciur și apoi le confruntam. Oamenii noștri se infiltraseră pe nesimțite în instituțiile mai importante. Ministerul Armatei, Comenduirea și Intendența căzuseră în mîinile noastre ca niște smochine coapte. În acest timp, Tsouderos depunea strădanii deznădăjduite să convoace cabinetul, dar miniștrii lui se jucau de-a v-ați ascunselea; pînă la urmă se adunară în apartamentul lui Vulgaris. Delegația comandanților din Marină îi aduse lui Venizelos ultimile știri: era lovitura de grație. Forțele armate, de la Comandantul suprem și pînă la ultimul ostaș, cereau un guvern de unitate. Orice încercare de amînare sau intimidare era dinainte sortită pieirii. Atunci cei trei comandanți ai Armatei terestre, ai Marinei și Aviației, i-au cerut lui Tsouderos să se sacrifice; se angajau să salveze ei situația. „Dar nu vă dați seama", îi implora primul-ministru luat prin surprindere, „că nici noi nu mai controlăm situația, nici Statele Majore și nici ofițerii voștri? Situația e controlată de comitetele secrete ale soldaților și marinarilor!" Vulgaris stătea culcat, pentru că avusese o mică intervenție chirurgicală la genunchi: „De, ce să-i faci, domnule președinte? i-a zis. Trebuie să luăm lucrurile așa cum sînt. De-acum înainte, Grecia va fi guvernată de venizeliști și de comuniști."

Fanis chibzui mult asupra acestei informații. Nu credea că lucrurile se petrecuseră întocmai. Chiar și atunci cînd avu confirmarea din mai multe părți, pentru că însuși Vulgaris transmisese informația asta prin telefon ministerului și ambasadei, tot nu voi s-o lăsăm să „transpire". Îi era cu neputință să conceapă că mandatarul Pulberăriei și al Uzinei de muniții putea crede în cele ce spunea.

Se crăpa de ziuă. Hotărîsem componența comitetelor care urmau să se prezinte la Venizelos peste cîteva ceasuri. Ne usturau ochii din cauza nesomnului și a fumului. În spatele muntelui Mokattam se ivi geana galbenă a soarelui. Picam de somn în mașină și ochii ne lăcrimau. Fiecare era lăsat în fața casei sale. Cînd veni rîn-

dul lui, Fanis se opri cîteva clipe în portiera deschisă și mă împunse în piept cu arătătorul : „Știi, chestiunea aia, pe care am discutat-o ieri. Nu-i mare lucru de capul nostru. Dar să fim cu ochii-n patru..."

Nu se mai punea problema reîntoarcerii mele la Alexandria. La propunerea lui Fanis, Comitetul de luptă îmi încredință sectorul de propagandă. Ziarele de dreapta ale comunității grecești dezlănțuiseră de trei zile o deșănțată campanie de calomnii și minciuni împotriva noastră. Ne calificau drept trotkiști, anarhiști și nu mai știu ce. Ziarele francofone, anglofone și altele reproduceau cu plăcere aceste „informații", *Mahitis* nu mai putea face față acestei campanii murdare. Trebuia să-l scoatem mai des și totodată să editäm zilnic un buletin de știri. Pentru informarea corespondenților presei străine, Fanis se gîndi să scoatem în englezește un buletin special, intitulat *Hermes*, bătut numai la mașină. Era nevoie de cel mult douăzeci sau treizeci de exemplare, pe care le-am fi distribuit prietenilor noștri străini, iar aceștia, la rîndul lor, să le dea corespondenților. Precizia, moderația și vocabularul aliat trebuia să caracterizeze acest exponent neoficial al scopurilor noastre. Propunerea fu acceptată și maiorul de aviație care știa englezește se oferi bucuros să ajute. Fanis aprobă, dar într-un fel vag, spunînd că secretarul, adică el însuși, trebuie să țină legătura cu colegiul de redacție.

Nancy aștepta îngrijorată întoarcerea mea ; Marie-Claude dormea dusă pe canapea. Am așteptat să se facă șapte și apoi am trezit-o. Le-am expus problema. Mai întîi de toate, aveam nevoie de o mașină de scris cu caractere latine. Era greu de procurat, nu că n-am fi avut banii necesari, ci pentru că toate mașinile de scris dispăruseră de multă vreme de pe piață. Marie-Claude își aminti că Jacques avea întotdeauna la Cairo o mașină de scris portativă, ca să-și bată rapoartele cu caracter confidențial. Am căutat peste tot, dar n-am găsit-o. A cerut o convorbire telefonică cu Alexandria și a reușit să dea de Jacques tocmai cînd intra la obișnuita ședință de dimineață a directorilor. Cînd îi auzi glasul, Jacques începu să-i spună cît de mult îi simte lipsa, și să-i facă reproșuri pentru că stătea atîta timp

departe de el. Marie-Claude se făcea cînd roşie ca racul, cînd palidă ca varul, pentru că auzeam şi noi. Eram însă nerăbdători să vedem cum o să se rezolve problema. Nimic mai uşor : trebuia să telefoneze la sediul central al Băncii, să spună că e secretara lui particulară şi să ceară să i se aducă o maşină de scris. Dar pentru ce avea nevoie de ea ? Avea să-şi scrie povestea vieţii sale ? Şi pentru cine, de vreme ce el o cunoştea pe de rost ? Marie-Claude schimbă subiectul şi epuiză cele trei minute ale convorbirii cu fleacuri despre timp şi antichităţile de la Muzeu. După aceea telefonă la Bancă şi ceru să i se aducă maşina de scris, un top de hîrtie şi o cutie cu carbon. În acest timp, noi pregăteam conţinutul primului buletin *Hermes*.

Am muncit cu tragere de inimă pînă după prînz. Apoi m-am culcat două ceasuri şi cînd m-am sculat şi mi-am băut cafeaua am pregătit un text pentru *Mahitis*. Am aşteptat să se întunece. Aveam întîlnire cu Fanis la portiţa Spitalului guvernamental, care dădea spre insula Rodah. Am învelit materialul într-un ziar şi am pornit-o pe jos. Dar timpul trecea şi Fanis nu mai venea. M-am întors în apartamentul nostru şi am telefonat la casa conspirativă. Nu răspundea nimeni. Mă pregăteam să telefonez croitoresei, cînd se auzi soneria. Era Fanis. Salută calm şi politicos pe Nancy şi pe Marie-Claude, dar cînd am început să discutăm problemele greceşti s-a transformat dintr-o dată. Semăna cu un cal obişnuit cu cîmpul de luptă, care adulmecă praf de puşcă. Puteam să folosim autoturismul fără cele două femei ? Dacă da, să plecăm imediat la vila armeanului. Trebuie să-i evacuăm pe ofiţerii aflaţi încă acolo. Între timp fuseseră încunoştiinţaţi telefonic să se răspîndească printre lanuri. Trădare ? Nu chiar, doar aşa, pentru orice eventualitate. Stătusem toată dimineaţa închis în casă şi nu aflasem că regele nu acceptase demisia lui Tsouderos, cerînd să se impună în primul rînd disciplina şi ordinea, şi că îl chemase pe Venizelos la Londra ca să-l mustruluiască. Şi altă ştire : Beretele roşii [1] încercuiseră Comenduirea, Mi-

[1] Poliţia militară engleză.

nisterul Armatei și Intendența. La fel și la Alexandria: Ministerul Marinei, Școala de Cadeți, Comandamentul Marinei, Tabăra de Instrucție, toate fuseseră încercuite. De asemenea, sediul Uniunii marinarilor din Flota comercială. Englezii trimiseseră blindate și armată ca să-i evacueze pe cei treizeci de marinari baricadați înăuntru, împreună cu secretarul lor general. Din fericire, Foteros scăpase. Dacă s-ar fi dus numai cu o jumătate de ceas mai devreme, l-ar fi blocat și pe el odată cu ceilalți. Secretarul uniunii se străduise să evite agravarea situației, pentru că marinarii voiau să declare greva foamei. Telefonase guvernatorului Alexandriei și-i ceruse să exercite drepturile suverane ale patriei sale, și să ordone trupelor străine să plece din fața clădirii unei organizații profesionale legale și pașnice. Acesta îi răspunsese să se adreseze unui englez, anume Parker, ofițer superior de poliție, care vorbea greaca. Căzuseră de acord ca sediul să fie sigilat, de vreme ce exista un ordin al Siguranței, dar marinarii să se reîntoarcă nestingheniți pe vasele sau la casele lor. Parker își dăduse cuvîntul de onoare. După puțin, apăruse și el în Piața Consulilor, în uniformă de gală, cu decorații, fes roșu și sabie. Marinarii ieșiseră unul cîte unul, trecînd prin două rînduri duble de berete roșii. La urmă de tot ieșise și secretarul. Beretele roșii îl înconjuraseră imediat și patru gealați îl înșfăcaseră și-i puseseră cătușe la mîini. În tot acest timp, Parker salutase milităreste. Secretarul îi amintise de acordul încheiat și îl scuipase în obraz, apoi se urcase în camion, și de-acolo strigase: „Tovarăși, nu luați în seamă această provocare. Lozinca noastră a fost și este: mențineți vasele în mișcare!" Și la Alexandria se procedase la fel. Oamenii fuseseră arestați în zorii zilei la casele lor și aruncați în închisoarea pentru străini; printre ei se aflau un poet, redactor-șef al unui ziar de stînga, un cunoscut avocat venizelist, prieten al lui Russos, un inspector școlar și alții. Secretarul Ligii, un mare industriaș, fusese ridicat de la locuința sa și nimeni nu știa unde fusese dus. La Cairo fuseseră arestați membrii Comitetului de coordonare. Din fericire, Nisyriu scăpase de arestare, se pricepea el la de-alde-astea, era o nucă cu coajă tare, prea tare pentru

dinții lor. Dar puseseră mîna pe mulți alții, printre care un ziarist, doi avocați, doi profesori, mulți comercianți și intelectuali. Lipseau și doi ofițeri din Comitetul celor treisprezece. Nu se știa de ce, poate că aveam să aflăm curînd.

Fanis tăcu. Mergeam fără să scoatem o vorbă. Ne apropiam de Grădina botanică. Odată ajunși acolo, mi-a spus să încetinesc, puțin mai departe mi-a spus să sting farurile și să trag mașina în fața unei tutungerii singuratice, ale cărei lumini erau aprinse. Avea telefon, știam lucrul ăsta. Fanis privi în jur să vadă dacă nu-i ceva suspect în apropiere. Ne izbi răcoarea nopții și mireasma copacilor. Oftă. Pieptul lui șuiera. Începu să monologheze.

— Intervenție străină, brutală, provocatoare. Lucrurile s-au desfășurat așa cum le-am prevăzut. Ce, nu le-am prevăzut? Și totuși, nu chiar așa. Nu-ți notezi nimic? O să-ți amintești tot ce ți-am spus mai înainte, pentru buletin. Și să nu uiți ceva, un articolaș. Împarte evenimentele în etape. Prima etapă: tactica lui Tsouderos; a doua: succesul acțiunii de protest; a treia: Churchill intervine; a patra... îți voi spune. Acum mă duc. Acoperă-mă, dar nu aprinde farurile. Cred că pot coborî, nu văd nici o mișcare.

Zăbovi mult, dar îl zăream în spatele ferestrei zăbrelite și nu eram îngrijorat. Cumpără țigări, apoi bomboane. Glumea cu tutungiul. Avea de dat patru sau cinci telefoane. Reveni fără grabă, urcă în mașină și închise fără zgomot portiera.

— Ne întoarcem, nu mai e nevoie să mergem la vila armeanului. S-a dus Ghiorghis înaintea noastră. A luat cîți au încăput în mașină. Vila a fost percheziționată de Beretele roșii. Am cam făcut-o și noi de oaie. Parcă ar fi fost un salon modern. În orice caz, cineva ne-a trădat. Și domnia ta, iar ești căutat...

— Asta-i o poveste veche. Lasă-i să-și piardă vremea căutînd oameni lipsiți de importanță, ca mine...

Nu spuse nimic. Se gîndea intens la ceva. După puțin mă întrebă:

— Cunoști pe un anume Lagnidis, care-i ambasador?

— Te referi la Laghidis, ambasadorul nostru la Londra ?

— Asta i-a telegrafiat lui Tsouderos informîndu-l că regele l-a trimis la Churchill. Se pare că Eden nu e la Londra în momentul de față, călătorește pe undeva. Ambasadorul a cerut sprijinul englezilor pentru reprimarea „rebeliunii", și Churchill a promis tot ajutorul. Tsouderos a chemat pe ofițerii care alcătuiesc diferite comitete și le-a arătat în mod „confidențial" telegrama. Cîțiva dintre cei mai „dinamici" au început deja să se clatine. Și Tsouderos a recomandat ziarelor să scrie că „rebelii s-au scindat".

— Parcă și-a dat demisia, de ce se mai amestecă ?

— Așa să crezi tu ! Fără îndoială că te pricepi la bridge. Știi ce înseamnă „impasul damei" ?

— Atunci cînd speri să cîștigi levata cu dama, păstrînd asul și eliminînd atuurile.

— Venizelos a renunțat. Nu numai că nu acceptă să devină prim-ministru, dar și-a prezentat demisia și din funcția de ministru al Marinei. Pretinde că telegrama regelui i-a îngreunat în mod iremediabil misiunea. Și acum se ciondănește cu Tsouderos pentru că nu-l lasă să anunțe printr-un ordin de zi demisia sa din funcția de ministru al Marinei.

— Dacă Venizelos va face pînă la urmă acest lucru, atunci situația va deveni revoluționară. Există toate caracteristicile clasice, am zis.

— Ar fi revoluționară dacă Venizelos n-ar juca bridge. Pentru că demisia sa ar putea să fie pur și simplu un bluf, un șantaj. Și chiar și e un șantaj, dacă cere să fie anunțată cu surle și trîmbițe. Îl șantajează pe rege pentru că n-a acceptat să-l facă prim-ministru ; îi șantajează pe englezi care contează pe Flota noastră de război pentru operațiunile lor la Anzio ; ne șantajează și pe noi, pentru că i-am trimis azi de dimineață Comitetele care i-au pus fără doar și poate problema : nu un guvern Venizelos, ci un Comitet provizoriu, cu el ca președinte, care să acționeze fără întîrziere pentru constituirea unui guvern de unitate. Desigur, ne-a răspuns că-i de acord, dar a adăugat : „Să vedem ce spun și englezii." Adică, cu aceeași atitudine ca și Tsouderos.

Joacă pe două cărți. Spune-i cum vrei jocului : belotă, șah, bridge sau popa-prostu. Dar lucrurile astea numai serioase nu sînt. Se joacă cu sîngele nostru.

— Cu alte cuvinte, asta e a patra etapă ?

— Vom vedea, așteaptă, nu te pripi. Trebuie să insistăm cu fermitate asupra liniei pe care am trasat-o. Oare Nancy poate scoate singură buletinul informativ *Hermes* ?

— Se pricepe foarte bine la redactat, dar e nevoie ca cineva să-i traducă materialul din greacă.

— Atunci să i-l traduc eu în franțuzește.

— Așa se poate. Dar ce, unde vrei să mă trimiți ?

— Trebuie să te întorci la Alexandria. De-acum înainte, orice acțiune, orice cuvînt al nostru ar putea să deplaseze o stîncă uriașă care pînă mai ieri stătea în echilibru. Trebuie să dăm dovadă de stăpînire, de îndrăzneală și de fermitate. O manevră greșită, și gata, corabia s-a scufundat.

Ne-am întors împreună acasă. Trebuia să stea undeva ca să le scrie lui Mărunțelu și lui Foteros o lungă notă. În răstimpul acesta, le informam pe Nancy și pe Marie-Claude despre cele întîmplate. Nancy păli, îmi aruncă o privire plină de reproș și-mi spuse cu stăpînire : *„All right"*. Marie-Claude nu-și putea ascunde bucuria că mă va duce la Alexandria. Orișicît s-ar fi stăpînit, în sinea ei suferea că se afla departe de iubitul ei. Se temea că soția lui Jacques va profita pentru a recîștiga terenul pierdut.

XV

ÎN TIMP CE SE APLECA SĂ FIXEZE OBLOANELE, Nancy avu senzația că făcea pentru a doua oară aceeași mișcare ; parcă abia le fixase, și iată că acum... Nu, nu era mișcarea, ci contactul palmei cu lemnul. Îi amintea de ceva. Și totuși, nu era nici contactul, nici

palma, nici vigoarea trupească și nici liniștea ce domnea în sufletul ei. Era altceva.

Dincolo de salcîmii de pe mal și de palmierii insulei Rodah, Nilul curgea larg și întunecat. Măreție și tăcere. Mireasmă îmbătătoare de iarbă. Era oare parfumul cînepei de India? Feluci luminate lunecau imperceptibil pe firul apei sau stăteau nemișcate ici și colo, învelite în mantia tainică a nopții și a fluviului. Manos spusese că fiecare felucă constituie un mic paradis plutitor: dansul pîntecului, desfrîul oriental, haşiş... Se afla alături de ea și trupurile lor se atingeau în timp ce stăteau aplecați peste pervazul aceleiași ferestre, cu o noapte înainte, așteptînd zorile și bătaia lui Marie-Claude în ușă, semnalul care poate avea să le pecetluiască soarta. Se afla alături de ea, uscat și neted, bărbatul care irigase pustiul sufletului ei, nerăbdător să plece, cu gîndul deja în altă parte, trăind cu mintea în Alexandria, pe țărmurile lui Proteus.

Așadar, asta era; în timp ce palmele ei atingeau lemnul, memoria trupului ei rechema din amintirea despărțirii senzația dureroasă a unei alte nopți, cînd aplecată peste o altă fereastră striga mării furioase singurătatea ei, și nimeni nu putea s-o audă. Au trecut de-atunci cîte luni? Șase? Și iată că acum Nan înota goală, fără platoșă, înconjurată de mine. Cît ar fi vrut să-l revadă pe acel maior al *Intelligence Service*-ului, chipurile, prietenul ei, ca să-i spună: „Dragă Peter, nu există cîmpuri de mine. Totul depinde de optica vizuală. Toată înțelepciunea voastră căpătată la Oxford s-a dus pe copcă, de vreme ce n-ați înțeles că numai cei obsedați de complexul Insulă-Fortăreață văd în închipuirea lor cîmpuri de mine. Știți, desigur, la ce mă refer. *Rule Britannia! Britannia rules the waves!* [1]... Sătui pînă peste cap de ceață, tremurînd și amenințînd, ne-am apropiat de un popor care nu s-a înstrăinat de esența vieții. Și în noaptea asta, Sir Andrew Cunningham va îndrepta tunurile crucișătoarelor sale asupra navelor grecești din Alexandria și Port Saïd. Fraților, nu..."

[1] Britania stăpînește! Britania stăpînește valurile (engl.).

Delira ? Aşa se pare. Dar cît ar fi dorit să se abată o singură dată numai de la stilul arid al lui *Hermes*, cu informaţiile, datele, cifrele şi dezvăluirile sale penibile... Să scrie ceva cald, direct. Poate că oboseala era de vină. Nouăsprezece ceasuri din douăzeci şi patru stă aplecată deasupra maşinii şi redactează, scrie şi transcrie. Fanis e un patron aspru şi exigent, dar totodată modest şi prietenos. Dar ajunge cu meditaţiile romantioase la fereastră, trebuie să se culce, să se satură puţin de somn. Pentru că s-ar putea ca Fanis să apară tocmai în miez de noapte şi să-i ceară să redacteze un nou memoriu adresat ambasadelor Aliate.

Chiar în ziua plecării lui Manos şi a lui Marie-Claude, seara a sunat cineva la uşă ; era Fanis. Adusese copia telegramei lui Laghidis către Tsouderos, în care se spunea că englezii vor reprima rebeliunea prin toate mijloacele.

— Telegrama are un conţinut foarte confidenţial, îi spusese el, şi totuşi a transpirat, a transpirat... Şi ofiţerii noştri, regalişti şi venizelişti, dau bir cu fugiţii... Îşi părăsesc unităţile şi vasele, se închid în corturile şi garsonierele lor. Ne lasă să scoatem singuri castanele din foc.

— Ce veţi face ? întrebă Nan.

— Vom menţine unităţile noastre pe picior de război, cu comitete mixte formate din ofiţerii care ne-au rămas credincioşi şi din soldaţi şi marinari. Brigada I a şi primit ordinul să se îmbarce pentru frontul italian. Navele de război sînt necesare pentru însoţirea convoaielor. *Hermes* apărea aproape zilnic. Fanis venea odată cu căderea nopţii, comunica oral materialul pentru numărul următor, lua foile bătute la maşină şi pleca. Uneori, Nan îl oprea şi cinau împreună. Avea şi ea grijile ei gospodăreşti : curăţenie, aprovizionare, spălat. Dis-de-dimineaţă pornea să-şi facă cumpărăturile. Era foarte complicat să găsească un taxi fără să treacă prin faţa Ambasadei... Mai tîrziu, Fanis preluă sarcina cumpărăturilor şi în fiecare seară aducea alimente şi, după ce prinse puţin curaj, intra în bucătărie şi gătea el însuşi, pentru amîndoi, mîncăruri gustoase şi picante, cu piper şi ceapă multă. Era un om minunat, un prieten de nepreţuit. Chiar şi în noaptea cînd a venit fierbînd de mînie şi i-a

spus că echipajul contratorpilorului Pindos aruncase patru din ofițerii săi în mare. Nan nu găsi că e atît de îngrozitor. Dar el izbucni, cu furie : „Dar la urma urmelor ce naiba face și Manos ăsta ? De ce crede că l-am trimis acolo, stricîndu-ne tot rostul aici ? Doarme, ce face ? Nan auzi șuieratul pieptului lui. Se duse lîngă el și-și lipi palma de fruntea lui : „Nici un echipaj nu-și aruncă ofițerii peste bord așa, fără motiv. Trebuie să le fi făcut ceva rău", îi zise ea cu blîndețe, de parcă ar fi vorbit unui copil.

— I-au provocat. Știm lucrul acesta. Au încercat să dizolve comitetul vasului. Dar ce importanță are lucrul acesta ? De ce oamenii noștri răspund la provocare printr-o altă provocare ?

În noaptea aceea îl opri să doarmă pe canapea. Abia se ținea pe picioare și nu putea să-l lase să bată singur drumurile. Cîteva nopți mai tîrziu, adormi în timp ce-i vorbea. Era tocmai ziua în care întregul guvern își prezentase demisia și comandantul suprem englez interzisese ministrului grec al Armatei să intre în ministerul său sau să aibă vreun contact cu armata. Nan așteptă jumătate de ceas și apoi îl trezi. Poate avea o întîlnire și risca s-o rateze. Fanis se ruși nă, îi spuse că nu mai are altă treabă în noaptea aceea și că nu se sculase de supărat ce era. Toate casele unde se puteau ascunde în caz de pericol fuseseră desconspirate, polițiile greacă și anglo-egipteană lucrau mînă-n mînă și terorizau oamenii. Nan îl opri iarăși să doarmă acolo și socoti foarte firesc să-i dea a doua zi dimineața cheia apartamentului ca să-și facă una și pentru el. Astfel, de atunci o cuvertură împăturită se afla întotdeauna pe canapea. Se întîmpla ca Fanis să vină, să doarmă cîteva ceasuri și apoi să plece fără ca ea să prindă de veste.

Și Manos, ce făcea el în acest timp ? Nu scria nimic. Chiar și Fanis era nedumerit. Ocazii existau, pentru că oamenii de legătură mergeau și veneau în fiecare zi. Nan o întrebă atunci pe ocolite, pe Marie-Claude, care o chema des la telefon. Da, îi spuse prietena ei, avem unele contacte. Dar omul tău are multe alergături zilele astea, din cauza vioristului.

În argou, „vioară" însemna închisoare. Oare Manos fusese arestat ? N-ar fi anunțat-o cu atîta calm ! În cazul în care ar fi fost arestat, ar fi trebuit să spună : „omul tău cîntă «la vioară» ?" Dar cine era violonistul ? Nedumerirea îi fu risipită chiar în aceeași seară de Fanis. Era vorba de Brigada I, încercuită de blindatele și artileria britanică și de unități de indieni Gurka. Desigur că Manos urmărea îndeaproape situația, care era foarte critică. La ordinul lui Churchill, englezii sistaseră aprovizionarea Brigăzii. Procedaseră la fel și cu vasele de război și cu toate clădirile ocupate de marinari la Alexandria. Încercau să-i înghenuncheze prin foamete. Blocada ! O veche armă englezească, pe care poporul grec o cunoscuse de multe ori. Numai că socotelile lui Churchill dădură greș. Jignirea adusă de el determină pe mulți ofițeri de toate gradele, nedecișii pînă atunci, să se strîngă în jurul comitetelor. Cu toții erau hotărîți să nu predea armele, la nevoie să moară cu ele în mînă.

— O reeditare a bătăliei de la Termopile, zise Nan.

Fanis rîse, coborînd privirea.

— Să nu folosim cuvinte mari. Adevărul e că nu mai putem da înapoi, pentru că asta ar însemna să renunțăm la unitatea națională, și atunci războiul civil e sigur, cum te văd și cum mă vezi. După ce au împins lucrurile spre criză, venizeliștii au ieșit acum din horă și, pe deasupra, ne poruncesc să dăruim fasciștilor și colaboraționiștilor trupe experimentate și democratice pînă-n măduva oaselor. Cum am putea comite o asemenea trădare ? În fața noastră se deschide o singură cale, să rezistăm, evitînd vărsarea de sînge, pînă cînd Churchill, Tsouderos, Venizelos și mai știu eu cine încă se vor vedea siliți să cheme o delegație a P.E.E.A. și să formeze împreună un guvern de unitate. Altminteri, guvernul de la Cairo nu va fi decît o galabie găurită, o fantomă.

Fanis sosi într-o seară și o anunță că peste puțin avea să vină un compatriot de-al ei. Să-l ierte că nu i-a spus mai din timp, dar aveau de discutat lucruri foarte importante, și ea trebuia să facă pe interpreta. Scoțianul nu știa decît limba lui. Maiorul acela de aviație, care vorbea englezește și pe care-l cunoștea și ea, fusese

arestat noaptea trecută, pe stradă. Nu trecu mult și sosi un sergent major zvelt, cu zîmbetul pe buze, și cu o tichiuță ciudată de culoare violetă pusă strengărește pe cap. Nu se așezase bine că și exclamă :

— Să știți că vă cunosc, tovarășă ! Mi se pare că-mi amintesc chiar și numele dumneavoastră. Vă numiți Mrs. Phil...

— Philpot, completă Nan palidă, auzind prima oară după atîta vreme că este considerată soția lui Ron. Dar unde ne-am cunoscut ?

— V-am văzut la Ierusalim și m-au impresionat ochii dumneavoastră. Pe-atunci eram responsabilul transporturilor militare la gară. Vă amintiți, era vorba de valiza soțului dumneavoastră, pe care am găsit-o în ultima clipă, în timp ce trenul pornise spre Ismailia.

Așadar, asta era. Săptămîna aceea pe care o petrecuseră ca soț și soție în pensiunea Annei Feldmann, săptămînă care-l costase atît de scump pe Ron...

— Ce-ați spus ? Da, era aviator. Nu, a căzut în luptă. La El'Alamein, spuse Nan, evitînd amănuntele ca să scurteze discuția.

— Vai, îmi pare foarte rău. Dar văd că faceți ceea ce trebuie, tovarășă ! Continuați opera sa... De data asta, sacrificiile nu vor fi zadarnice.

— Din ce parte a Scoției ești ? îl întrebă Nan ca să schimbe subiectul.

— Din Argendale. Ați auzit vreodată de locul acesta ?

Nan era baroană de Argendale prin naștere. Cu două secole în urmă, ar fi avut drept de viață și de moarte asupra acestui tînăr. Într-adevăr, lumea se schimba rapid. O încîntă ideea că un om simplu o interpela acum pe baroana lui cu apelativul „tovarășă".

— N-am auzit niciodată, îi răspunse ea zîmbind.

Fanis se foia pe canapea, era nerăbdător. Nan începu să traducă fidel și repede dialogul dintre ei.

— Tovarășe, sarcinile care revin astăzi tovarășilor englezi sînt uriașe.

— Tovarășe, tovarășii britanici sînt puțini la număr și slabi, dar ei sînt conștienți de sarcinile lor.

— Brigada este înfometată. N-ați reușit încă s-o aprovizionați.

— Vagonul cisternă plin cu apă pe care l-am uitat în gara Burg-el-Arab n-a fost de folos ?

— Problema apei a fost rezolvată. Am găsit conducta care aprovizionează Marsa Matruh. Am făcut o gaură și luăm apă. Englezii știu, dar n-au ce face. Dacă opresc apa, toate trupele din deșertul Libiei vor avea de suferit. Dar ducem lipsă de făină, carne, legume. Am consumat toate rezervele beduinilor din regiune. Ar trebui să faceți uitat și vreun vagon cu alimente.

— Nu e cu putință. Santinelele care însoțesc trenurile au ordine foarte precise în această privință.

— Atunci, să ne anunțați din timp, și vom provoca o deraiere a trenului.

— Adică un măcel. Nu se poate, tovarășe.

— Atunci găsiți dumneavoastră o soluție, tovarășe.

— Camioanele. Trei camioane pline pînă la refuz : orez, făină, macaroane, ceai, zahăr, roșii, legume. Însoțitorii vor fi de-ai noștri.

— Foarte bine. Cînd ?

— Cînd vor fi bani. Magazionerii nu sînt de-ai noștri, ați priceput ?

— Cît tovarășe ?

— Cinci mii...

— Atît de mult ?

— Proprietarul garajului vrea acoperire. Riscă să-și piardă camioanele.

— Bine. Mîine seară treci pe la barmanul pe care-l cunoști. Dacă nu are încă banii, îți va fixa o nouă întîlnire.

Scoțianul plecă, dar Fanis ședea pe canapea adîncit în gînduri. O dată sau de două ori voi să spună ceva, dar se răzgîndi.

— N-aveți banii ? întrebă Nan.

— E o sumă foarte mare. Pe de altă parte, nu-i chiar așa de mare. Vom organiza o colectă și o să-i strîngem. Dar avem nevoie de ei mîine, și nimeni din ai noștri nu dispune de o sumă atît de mare ca să ne împrumute. Ar fi putut, de pildă, să ne împrumute secretarul asociației din Alexandria, e destul de bogat, dar a fost arestat acum cîteva zile, și nici nu știm unde a fost dus.

— Aș putea să telefonez soțului meu... Dar, nu, nu se poate. Voi contribui și mai mult la înrăutățirea situației, zise Nan suspinînd. E un sadic... Dar, poate... Stați puțin, nu plecați...

Ridică receptorul și ceru Alexandria, indicînd numărul garsonierei de pe bulevardul Fuad. Era trecut de unsprezece cînd auzi glasul lui Marie-Claude la telefon.

— Da, eu sînt, s-a întîmplat ceva ?

— Iartă-mă, dar n-am timp să-ți explic acum. Oare Jacques ar putea să-mi împrumute cinci mii ?

— De lire ? Doamne, Dumnezeule ! Ce s-a întîmplat ? Cine te șantajează ?

— Vorbești prostii. E nevoie pentru hrana „vioristului".

Pauză. Marie-Claude discuta desigur cu Jacques. Inima lui Nan bătea din ce în ce mai tare, de parcă s-ar fi aflat la hipodrom și calul ei favorit parcurgea ultima sută de metri.

— În ordine, răsună vesel glasul prietenei. Mîine spre prînz ți le va aduce curierul care a adus și mașina de scris. O să-i semnezi o recipisă.

— Mulțumesc. Să-i spui lui Jacques că e o adevărată comoară.

După aceea îl trase pe Fanis de mîini și-l îmbrățișă, fredonînd melodia unui vechi vals. El o acompanie, făcînd primii pași, dar fură nevoiți să se oprească, pentru că i se tăia răsuflarea. Rîdeau fericiți.

Era ziua de 13 aprilie. Cerul prevestea o zi caldă și senină, iar Nilul strălucea ca o vopsea compactă, de parcă ar fi fost el acela care colora în verde malurile Ghezirei. Din grădina prințului venea mireasma îmbătătoare și dulceagă a florilor de măzăriche ; desigur că plantaseră multe straturi. O ușoară durere de cap și sensibilitatea periodică a sînilor o determinară pe Nan să caute mai întîi în geamantanul ei și apoi în mica farmacie a camerei de baie. Ce neprevăzătoare ! Îi lipseau unele medicamente, și nu putea să-l roage pe Fanis să i le cumpere. Se îmbrăcă repede și coborî. Întorcînd spatele spre zona periculoasă a ambasadei, o luă de-a lungul străzii, ajunse la capătul lui Garden City, coti

la stînga și se înfundă în vacarmul străzii Kasr-el-Aini, cu autobuzele, tramvaiele, taxiurile și căruțele sale. Își amintea că la capătul ei, după scuarul cu fîntîna arteziană, se afla o farmacie modernă.

Mergea gîndindu-se la Manos cu un sentiment de duioșie și totodată de dezamăgire. Cînd vor avea și ei un copil ? Cînd se va termina războiul ? Cînd va fi eliberată Grecia ? Cînd se vor duce să locuiască la Kifissia, să-și ascundă acolo fericirea, să-și trăiască nestînjeniți viața ? Dar mai întîi de toate trebuiau să iasă vii din acest război, și desigur nu numai ei doi, ci toți cei aflați în încercuire, toți deținuții și asupriții, toți cei care trăiau în ilegalitate. Avea impresia că, după ce rătăciseră în pustiurile stîncoase ale Libiei, toți se înfundaseră acum în faimoasa vale a nisipurilor, în depresiunea Qattara, care cu doi ani în urmă oprise înaintarea lui Rommel. Mergeau zi și noapte fără încetare, sufletul li se usca de zbucium și arșiță, dar nu făceau nici un pas înainte. O imobilitate de coșmar.

George al II-lea sosise de la Londra și dăduse o proclamație ; a doua zi, Venizelos depunea jurămîntul în calitate de prim-ministru. Și atunci, atît el cît și oamenii săi, care provocaseră situația existentă, începură să amenințe că-i vor zdrobi pe „revoluționari" cu ajutorul forțelor străine, dacă nu se vor preda imediat. Evenimentele se desfășurau așa cum le prevăzuse Fanis. De-acum înainte nu mai rămînea decît o singură cale : cea a rezistenței. Să cîștige timp, ceasuri, zile, săptămîni, ca să evite rușinea dezamăgirii, să reziste o mînă de oameni împotriva unui imperiu întreg, pînă vor sosi din Grecia adevărații reprezentanți ai poporului, și ceea ce vor hotărî aceștia să fie pus în aplicare. Churchill și, firește, regele, Venizelos și toți cei din jurul lor voiau să se facă mai întîi dezarmarea Brigăzii și a Flotei, și apoi să fie chemați reprezentanții Mișcării de rezistență din Grecia, pentru negocieri. Oricine examina esența problemei, avea următorul tablou în față : pe de o parte, voința poporului exprimată prin glasul acelora care luptau împotriva cotropitorului în Grecia, pe mări și oceane, și în deșerturile Africii, iar pe de altă parte, Grecia oficială, sprijinită de Churchill, chiar dacă ac-

țiunile și scopurile ei nu erau în acord cu principiile proclamate de Aliați în război. Raportul real de forțe avea să determine și rezultatul negocierilor. Rezistența căpăta o importanță istorică. În Alexandria, o clădire administrativă apărată de marinari și încercuită de beretele roșii și de sîrmă ghimpată, fusese numită „Missolonghi". Va îndrăzni oare Churchill să lovească un mic popor care dăduse Aliaților prima victorie asupra Axei ? Aceasta era întrebarea formulată de Nan în încheierea unui articol din *Hermes,* pe care-l intitulase : *Cu cine ar fi mers Byron ?*

Și totuși, în urmă cu cinci zile, în urmă chiar cu patru zile, situația începuse pe neașteptate să se îndrepte. Și victoria sau, în sfîrșit, ieșirea din impas părea realizabilă, pe măsura forțelor omenești. Guvernul propusese în funcția de prim-ministru pe bătrînul Russos. Mister Leeper telegrafiase la Londra sprijinind această propunere și-l rugase pe George al II-lea să rămînă locului ca să se evite înrăutățirea situației. Amiralul Cunningham îl încurajase pe Russos să adreseze în calitate de prim-ministru desemnat o proclamație Flotei, ca să anunțe sosirea reprezentanților Mișcării din Grecia și să le ceară încetarea rebeliunii. Fanis îi explica unde vede el pericolul. Era convins de onestitatea lui Russos, dar unde erau garanțiile că englezii nu s-ar fi descotorosit de el, îndată ce le-ar fi făcut treaba ? Era totuși și aceasta o soluție care merita să fie încercată. De aceea, se puse pe treabă și trimise tuturor unităților mesaje să răspundă pozitiv la proclamația lui Russos. Dar a doua zi, dis-de-dimineață, totul se nărui. Churchill comunică telegrafic că se opune, regele spunea și el la fel și... curios... și cîțiva marinari. Fanis spuse că trebuie să fie o neînțelegere la mijloc, dar cînd citi în ziarele reacționare că soluția Russos a fost torpilată de către „revoluționari", îi califică pe acești marinari drept unelte ale *Intelligence Service*-ului.

Vînzătoarea farmaciei îi făcu un pachețel elegant. Acesta și poate și zîmbetul care-l însoțise reținură atenția lui Nan timp de cîteva clipe. Era suficient. Cînd ieși din farmacie se lovi nas în nas cu Peter, care trecea

din întîmplare pe-acolo. O văzu și schiță imediat gestul de a scoate pălăria lui veche. Nu mai era posibil să-l evite.

— Maior Peter, cum se face că sînteți atît de matinal ?

— Lady Campbell, sînt foarte fericit că vă văd. Dealtfel, îmi închipuiam că sînteți la Cairo.

— Oare închipuirea dumneavoastră este înzestrată și cu harul profetic ? Am sosit abia azi.

— Și, desigur, ați tras la Lady Gwendolen ?

— Nu... Știți că evit unele excelențe. Dar ce coincidență ! Tocmai mă duceam acolo ca să fac act de prezență și să nu am pe urmă reproșuri.

Discutau vesel și amical, ca doi oameni cultivați din aceeași categorie socială. Peter își înfășură de două ori fularul în jurul gîtului. În jurul lor, chelnerii cafenelelor arăbești stropeau trotuarele cu apă ca să mai atenueze prima arșiță a soarelui.

— Bătrînul Winny o să crape de necaz din cauza prietenilor dumneavoastră, spuse rînjind Peter în timp ce mergeau. A zecea zi a blocadei, și ei tot mai rezistă.

— Prietenii mei n-ar trebui să fie și ai dumneavoastră ?

— Desigur, Lady Nancy. Nutresc o admirație nemărginită pentru ei. Ce organizare, ce credință, ce tenacitate ! Știți că totul funcționează perfect ? Generalii și amiralii, care se duc în inspecție, se așteaptă să vadă niște bande de vagabonzi dedați desfrîului și orgiilor, dar găsesc o ordine exemplară, ca și cum n-ar lipsi nici un ofițer din efectiv : ținută, moral, întreținerea materialului, totul la perfecție ! Comitetele ies la raport și toate pun aceeași întrebare : „Cînd vom fi trimiși pe front ?“ Recunoașteți și dumneavoastră că e ceva nemaiauzit, ceva ce răstoarnă toată teoria predată de militari la școala noastră din Sandhurst. Și, între noi fie vorba, au dreptate să fie îngrijorați ! Nu-i deloc de rîs cînd Churchill vorbește de un „guvern legal“ și vin soldații și marinarii și fac acest guvern de rîsul lumii, denunțîndu-l în fața tuturor drept o ceată de incapabili și oportuniști lacomi... Un coș cu crabi care se sfîșie între ei. Asta e ! Metafora am împrumutat-o dintr-o publicație a prietenilor

dumneavoastră. Și acum... Îmi permiteți, Lady Nancy, nu-i așa? Cu asta termin. Și-acum, rezistența lor inexplicabilă. Generalul Paget se află într-adevăr într-o situație foarte grea, nu știe cum să-l anunțe pe bătrînul Winny că blocada a dat greș.

— O fi uitat că grecii sînt foarte sobri la mîncare. Se satură cu cîteva măsline...

— Și cu măsline și cu pește de apă dulce sărat și cu frigărui de ied și cu porumb și ovăz... S-au golit toate depozitele și băcăniile din Burg-el-Arab. Beduinii le vînd toate alimentele astea; o adevărată plagă, un neam lacom. Da, știu. Șiretenia nu-i suficientă, e nevoie și de curaj. Dar oare Churchill, care după cum știm își pune fiecare frază, nu le aduce indirect un elogiu cînd îi califică drept „bărbați înflăcărați și neîmblînziți"? Din păcate, l-a apucat încăpățînarea. Cere predarea lor necondiționată. Dumneavoastră, Lady Nancy, ați manifestat întotdeauna o oarecare neîncredere față de mine. Nu pot vorbi acum deschis, dar de-ați ști cîte eforturi am depus ca să facem posibil un compromis, începînd cu Leeper, ambasadorul. Sărmanul, cîte înjurături n-a auzit el de la prietenii dumneavoastră! Luați, de pildă, soluția Russos pe care el a susținut-o și pe care prietenii dumneavoastră au respins-o. Dar și bătrînul Winny, știți ce-a răspuns. Dar asta, așa, numai între noi, vă implor. Bătrînul Winny a telegrafiat că povestea asta nu trebuie să se sfîrșească cu o reconciliere generală, cu sărutări și îmbrățișări; oamenii ăștia sînt rebeli, a spus el, și, ca atare, trebuie să fie zdrobiți, cel puțin vinovații principali. M-ați amărît foarte mult pentru că nu m-ați ajutat atunci să-l găsesc pe Simonidis sau Kaloiannos, cum i se mai spunea. Aș fi putut să le sugerez multe lucruri de pe poziția mea; n-ar fi ajuns la impasul de astăzi.

— De aceea ați pus-o pe lepădătura aia de Brooks să-l urmărească?

Se aflau în fața hotelului Semiramis. Departe, sub adăpostul său de trestie, santinela ambasadei făcea de gardă, cu picioarele răschirate și cu baioneta la armă. Nan îl provocase intenționat pe Peter, voia să-l supere și să scape de el. N-avea nici un chef să intre împreună

sau numai ea, singură, în ambasadă. Peter sări în sus. Poate că mai mult decît jignirea personală îl descumpănise comportarea ei brutală. Desigur că gentlemanul din el fierbea de mînie. Se opri.

— Lady Nancy, îi zise el calm, Gwendolen nu se trezește înainte de zece. Mai avem încă o jumătate de ceas pînă atunci. Vreți să veniți puțin sus ? Aș vrea să vă arăt ceva care vă interesează. Și poate că atunci mă veți crede...

Era și asta o soluție. Va merge cu el sus, apoi va coborî singură, va lua un taxi, apoi un altul... În ascensor, Peter vorbea încet. Pielea lui, de obicei de culoarea cerii, devenise trandafirie. Era unicul indiciu al tulburării interioare și al efortului pe care-l depunea ca s-o ascundă.

— Orice s-ar întîmpla, și mă tem că ne aflăm în ajunul unei tragedii, prietenii dumneavoastră au învins, cel puțin din punct de vedere moral. Îmi dau seama de acest lucru și din iritarea lui Churchill. Gîndiți-vă că el, conducătorul celui mai mare război pe care l-a cunoscut vreodată omenirea, istoricul și literatul care știe că fiecare cuvînt al său este consemnat pentru eternitate și va fi judecat de generațiile ce vor veni, minte fără rușine, și nu se sinchisește dacă Roosevelt și Stalin urmăresc evenimentele și-și freacă mîinile de bucurie, cînd el califică drept „bandiți", adică tîlhari, pe partizanii lui Veluhiotis, și, drept parveniți neînsemnați ai emigrației, oameni politici de talia lui Russos.

Își terminase peroratia. Închise fără zgomot ușa ascensorului și pășind la fel, fără zgomot, cu tălpile lui de crep, deschise ușa apartamentului. Cu un gest al mîinii o invită pe Nan să treacă înainte, apoi intră și el, și trase zăvorul.

— Mă aflu în stare de arest, maior Peter ?

— La fel cum eram și eu în seara cînd m-ați încuiat în apartamentul dumneavoastră din Alexandria. Un whisky ?

— Mulțumesc. Nu beau niciodată dimineața.

— Dar mie o să-mi permiteți. Ca să-mi revin în urma atacului dumneavoastră.

Trecură în birou. Terasa lui dădea spre un mic scuar și spre parcul ambasadei. În apartament era o căldură de seră. Peter își umplu mai întîi paharul și apoi luă trei ziare dintr-un teanc. *Manchester Guardian, Reynolds News* și *Daily Worker*. Toate erau însemnate cu creion albastru. Apoi scoase dintr-un sertar un exemplar din primele buletine *Hermes*, bătut la mașină, și-l puse alături de ziare. Cu un gest al mîinii o invită pe Nancy să citească ziarele. Ea se aplecă. Înțelese din primele fraze. Ziarele englezești reproduceau întocmai textul ei. Avu nevoie de multă stăpînire de sine ca să nu se trădeze. Încerca bucuria, mîndria autorului care-și vede tipărit primul manuscris. Inima îi bătea să se spargă, iar tîmplele îi zvîcneau cu putere.

. — Felicitări, îi spuse Peter fără nici o urmă de ironie. Ați reușit cu această fițuică clandestină să convingeți opinia publică mondială că mișcarea greacă din Orientul Mijlociu nu e îndreptată împotriva Aliaților. Alții ar fi cheltuit milioane, dar fără rezultat.

— Nu înțeleg ce vreți să-mi spuneți, Peter. Sincer vorbind, de ce îmi spuneți mie toate astea?

— De-atunci de cînd ați dispărut de la pensiunea Proteus, n-am încetat nici o clipă să adulmec văzduhurile. La început am crezut că vă ascundeți împreună cu Mrs. Brooks. N-ați fost găsită în Palestina. Aici, toate hotelurile au fost avertizate. Pe neașteptate, am citit textul acesta și am înțeles. Nu sînt mulți aceia care pot semnala particularitățile stilistice ale celor care au făcut studii strălucite la Cambridge. Vă dați seama că nici un filolog n-ar accepta să diminueze satisfacția unei asemenea descoperiri, dînd-o pradă copoilor. Dar, cu toată admirația și curajul, în memoria prietenilor noștri comuni care nu mai sînt, vă conjur: retrageți-vă! Abia aveți timpul s-o faceți. Nu vă sperie soarta lui Robbie?

— Ați spus „prietenilor comuni". La cine altul v-ați referit? La Ron?

— Nu tocmai. Dealtfel, zvonurile despre Ron nu sînt decît supozițiile lui Gwendolen. Monstruoase poate, dar o înțeleg. Era doar fratele ei.

— Gwen nu mi-a vorbit niciodată de supozițiile ei. Eu am dovezi, mărturii. Peter, cum se face că în ciuda

culturii și a civilizației pe care le-am moștenit, mai sîntem încă atît de sălbatici ? Înțelegeți acum de ce un om poate trece în tabăra adversă ?

— Vă înțeleg.

— Și-acum, spuneți-mi, de ce m-ați încuiat ? Gwen mi-a povestit de cursa pe care amanta dumneavoastră i-a întins-o odată. Ar fi o dovadă de prost gust dacă s-ar repeta.

— Doamne, Dumnezeule ! Drept cine mă luați ?

Își acoperi fața cu palmele și se prăbuși într-un fotoliu. Trupul îi era zguduit de convulsii. Plîngea ? Avea frisoane ? Nan stătea în picioare și privea prin geam pomișorii exotici din grădina ambasadei. Îl auzi ridicîndu-se, destupînd sticla și umplîndu-și paharul vîrf. După aceea, îl auzi cum pune paharul gol pe birou.

— Am încuiat pentru că aman... doamna Mertakis locuiește în apartamentul vecin. Voiam să vă arăt hîrtiile acestea, fără să-mi fie teamă că va da buzna peste noi. Poate că sînt un om pierdut, un porc din turma unei Circe oarecare. Idealurile pe care le-am nutrit în tinerețe le-am schimbat pentru o pensie mizerabilă, și mai curînd problematică. Mi-a rămas însă sentimentul solidarității față de compatrioții mei.

— Și ce spune muierea asta despre problema greacă ?

— Că prietenii dumneavoastră trebuie să se predea imediat și necondiționat. E absurd, spune ea, ca, din pricina unor aventurieri, Grecia să se pomenească în tabăra învinșilor.

— Și susține că-i grecoaică ! Dar nu-și dă seama că ea însăși, prin uneltirile ei, împinge Grecia spre tîrgul de sclavi ? Firește, nimeni nu se așteaptă ca o cocotă de lux să înțeleagă pentru ce se sacrifică aceia pe care ea îi denumește „aventurieri". Dar o să vă spun eu. Apără cuceririle, victoriile și gloria lor. Și vă pot da și în scris : nu se vor preda niciodată.

— Lady Campbell, doresc să fiți un profet mincinos. Paget și Cunningham au ordine precise. Au concentrat o putere de foc de zece ori mai mare decît aceea de care dispun Flota greacă și Brigada laolaltă. Îi vor extermina.

— Cel ce va ordona bombardamentul va fi acoperit de rușine în vecii vecilor.

— Nu vă lăsați dominată de sentimente. După puțin o să-mi pomeniți și de Missolonghi. Bietul Robbie, care-i antipatiza atît de mult pe romantici, îi trimitea lui Simonidis mesaje semnate *Byron*. Dar literatura se oprește aici. Vă rog să le spuneți să aibă acest lucru în vedere. Churchill va fi neîndurător. Vrea să ardă cu fierul roșu, cît mai e timp, spuzeala, care-i desfigurează victoria pe care el a visat-o. Să le spuneți asta din partea mea, subliniind cine sînt, care e trecutul, prezentul și decăderea mea prezentă. Și să cîntărească totul la rece... și cu simț de răspundere.

— Pot pleca acum ?

— Scuzați-mă, o să vă deschid imediat. Și încă ceva. Nu luați taxiul din vecinătatea ambasadei. Șoferii sînt informatori ai Serviciului secret. Mai bine duceți-vă pe jos la Kasr-el-Aini și luați-l de-acolo. Mai departe luați un altul. Dar desigur că cunoașteți aceste lucruri. Vă caut de zece zile la Cairo, și numai datorită unei întîmplări am dat de dumneavoastră. Bună ziua, Lady Nancy. Mult noroc !

Nan doarme și visează. Un hipocampus stă suspendat. În elementul lichid al fundului marin noapte și somn. Căluțul oceanic se întinde și se încovoaie pe fundul nisipos. Doarme nu visează. Căldura bărbatului se lipește de spinare îi învăluie mijlocul. Doi hipocampus. Se ridică în elementul lichid al nopții și al somnului. Nan nu visează. Bărbatul îi cuprinde sînii în palmă și-i strînge. Aurige. N-o fi înțeles și insistă. Alte dăți se oprea imediat încă n-a înțeles îi e rușine de el cum să-i spună dragule astă seară să mă ierți n-ai înțeles imediat te dezamăgesc. Ciudată insistență. Nu astă seară o să-i spună dragostea mea există un motiv. Dar insistența lui e ciudată. Nan nu doarme ascultă tace. OMUL ACESTA NU E MANOS. Cum a intrat fără cheie. E altcineva e celălalt. Un hipocampus se încovoaie. Păcat așadar. Fanis a profitat de situație. N-ar fi crezut niciodată era atît de sfios atît de pur ai zice că e un păcat aproape un incest. Un hipocampus se întinde. Brutală insistență.

Un om blînd devotat. Toți sînt o apă și un pămînt cînd acul dorinței le împunge șalele. Dacă s-ar preface că se trezește. Nan nu doarme. Se preface. Cine știe de cîte luni. Singurătatea lui. Un conducător este singur dar trupul nu știe cere. La fel și ea de cîte ori n-a dorit dar n-a ajuns niciodată la punctul acesta n-a decăzut ca și Giulia de două ori pe săptămînă în chip de tonic sau de purgativ. Nan se preface că doarme. Brutal. Prieten necredincios. A profitat de încredere. Nu n-a profitat a fost învins e și el om. Un moment dificil va trece îl vor învălui adîncurile și-l vor duce departe. Dar a doua zi dimineața da a doua zi dimineața se vor privi. Cum să mai creadă. Așadar s-a sfîrșit. Aici se sfîrșește lumea cealaltă lumea mai bună. Ah nu ar fi groaznic. Dacă Nan s-ar preface că se trezește. Comutatorul e la îndemînă. Se vor privi la lumină. E un moment dificil. Îi va trece dacă se va rușina și mîine va fi iarăși ca și mai înainte *Hermes* lupta soarta unui popor. Așadar dă-i înainte. Un hipocampus se întinde. Dă-i înainte. Îi prinde mîinile și i le desprinde. Dar inelul cu piatră cine purta un inel cu piatră, cine. OMUL ACESTA NU E FANIS. Slavă Domnului. Slavă Domnului. Oroare. Un necunoscut. Dacă e înarmat. Îl lasă se va preface că doarme mîinile ei amorțesc. Se înecă și Nilul îi izbește trupul de arcadele podului cu lei. Ajutor. Ajutor. Scîrbă și dezgust. Ajutor. Un hipocampus se cabrează. Comutatorul. Acum. Nan sare din pat în picioare. Gelatinos chelie lucioasă ochi tulburi un bărbat se ghemuiește jalnic de gol. E JACQUES!

— Dumneavoastră? Biată Marie-Claude, spune Nan cu milă în timp ce-și pune repede chimonoul pe ea.

Fuge în baie și încuie ușa. Se dezbracă, dă drumul la duș. Se spală, se freacă gata să-și jupoaie pielea, să scoată murdăria de pe ea. Apa curge inundînd plăcile podelei, curg și lacrimile din ochii ei, e zdrobită de realitatea hîdă.

— Biată Marie-Claude, repetă ea intrînd in cameră strîns înfășurată în halatul de baie al prietenei sale. Și-a sacrificat tinerețea pentru... pentru un bătrîn nerușinat...

Jacques s-a îmbrăcat, nu şi-a pus gulerul şi cravata. Stă pe marginea patului cu mîinile spînzurînd între picioare. Ochii săi lucesc, plini de răutate şi totodată de teamă.

— Mai încet, Milady, nu mă luaţi aşa de sus. La urma urmelor, am plătit. Cu mult mai mult decît m-a costat Marie-Claude în toţi aceşti ani de cînd sîntem împreună.

— Ieşiţi afară !

— Iertaţi-mă. Mă aflu în casa mea.

— Exact. Nici asta nu v-a oprit. Doresc să mă îmbrac şi să plec. Veţi primi şi banii dumneavoastră cît mai curînd cu putinţă.

— Şi toate buletinele *Hermes* care se difuzează bătute la maşina mea de scris ? Ştiţi că am fost chemat la Comandament şi mi le-au aruncat în faţă ? Caracterele maşinii mele sînt cunoscute. Bat la ea rapoartele confidenţiale ale Băncii. Nici eu nu ştiu cum am scăpat cu faţa curată. Am fost de acord, Milady, că orînduirea capitalistă a pierdut partida în Europa. Puţin îmi pasă mie ! Nu înţeleg însă să-i finanţez pe groparii ei, să le dau casă şi masă şi pe deasupra şi maşină de scris. E cam mult, şi mai ales fără nimic în schimb...

— Biată Marie-Claude...

— De ce o amestecaţi pe Cloclo ? Dacă ţineţi la ea...

— Vă temeţi c-o să vă dau de gol ? Cum de v-a lăsat şi-aţi venit singur ?

— A rămas la căpătîiul mamei sale. A avut o criză de inimă sau ceva asemănător.

— Şi dumneavoastră, imediat... Desigur că aveaţi această intenţie de multă vreme...

Între timp Nan îşi strîngea lucrurile. Puse pe un scaun tot ce avea să îmbrace, iar restul lucrurilor le îngrămădi în geamantan. Se duse în hol, strînse notiţele şi indigourile folosite, le rupse bucăţi, le aruncă în closet şi trase apa. Intră iar în cameră.

— Vreau să mă îmbrac...

Jacques se ridică, aprinse o ţigară şi ieşi încet din cameră, scărpinîndu-şi bărbia cu inelul.

S-a sfîrşit cu maşina de scris ! S-a sfîrşit cu *Hermes* ! S-a sfîrşit cu apartamentul din Garden City ! Cît

era ceasul ? Peste puțin avea să se lumineze. Să plece. Dar cum va colinda străzile cu geamantanul în mînă ? Unde avea să se ducă ? Nu-i nimic, Fanis avea să se îngrijească de chestiunea asta. Bănuiala ei murdară, adevărul îmbucurător. Fanis ! El avea cheia apartamentului, trebuia să afle imediat ce se întîmplase ca să nu cadă în vreo cursă. Dar unde dormea, cum să dea de el ? Dar mai întîi să plece din casa asta. La naiba cu geamantanul ! Serviciul cel mai mic pe care l-ar fi putut cere acestei bestii ar fi fost să-i transporte geamantanul la Alexandria. Și toate lucrurile ei care se află în apartamentul din bulevardul Fuad ? Ce încurcătură, Doamne ! Biata Marie-Claude, nu trebuie să afle ! Să plece, dar unde să se ducă ? Să telefoneze lui Gwendolen, lui Peter ? În nici un caz ! Să vedem ce-o să spună Fanis cînd o afla de întîlnirea ei cu maiorul de la *Intelligence Service*. De fapt, de ce n-a venit astă seară ? Să i se fi întins o cursă ? Să fi fost și Jacques amestecat ? Doamne, Dumnezeule, ce încurcătură ! Poate că ea însăși le-a furnizat firul... cu superficialitatea ei. Dar nu, Fanis telefonase de cu seară că nu va veni. Dar astăzi putea să se repeadă pentru puțin, pe lumină, uneori cînd era nevoie făcea lucrul ăsta. Măcar de-ar reuși să-l anunțe la timp !

Descuie ușa dormitorului și ieși. Jacques se plimba de-a lungul și de-a latul holului, fumînd întruna. Părea că se căiește. Nan puse cheia apartamentului pe măsuța unde se afla telefonul.

— Plecați ? Dar unde o să mergeți în miez de noapte ? Vă duc eu, mașina mea e jos. Doriți să plec ? Și geamantanul ?

— Mergeți și culcați-vă, arătați ca o ruină gata să se prăbușească. Mi-ați produs o mare dezamăgire, Jacques. Desigur, Marie-Claude nu trebuie să afle nimic. Dimineața veți pune geamantanul meu în portbagajul mașinii dumneavoastră, și la Alexandria vă voi telefona unde să mi-l trimiteți.

— Și mașina de scris ?

— Mașina de scris nu.

— Vă rog, trebuie să continuați să scoateți buletinul *Hermes*. Altminteri cei de la Comandament vor face o legătură între faptul că nu mai apare și întrebările ce mi-au fost puse.

— Bine, atunci luați și mașina de scris. Mă voi gîndi la asta.

Plecă fără să-i întindă mîna, fără să-i zîmbească. Pașii ei răsunară în nemișcarea străzii ca niște castaniete. Undeva, departe, un paznic de noapte tușì : un semnal. Un altul îi răspunse din spatele palatului princiar. Nan își vedea de drum fără să privească nici spre dreapta nici spre stînga. Trecu pe lîngă paznic. Acesta o salută și ea îi răspunse. „Taxi ?“ *„No taxi, mafis.“*

Ieși în Kasr-el-Aini, ajunse la farmacie, coti spre Boustani. Acum știa unde va merge. Puținii cheflii sau oameni ai muncii care o întîlneau se opreau cîteva clipe și o priveau cu mirare în lumina cenușie a zorilor ; îi dezarma prin expresia chipului ei. *„No taxi, mafis !“* Ajunse în sfîrșit și în strada cu moscheea. Acolo unde altădată locuia bietul Robbie. Și de cealaltă parte a străzii, casa Ariagnei, așa cum i-o descrisese Manos. Fanaragiul cobora grăbit strada, ținînd în mînă prăjina cu cîrlig la vîrf. Chiorul umplea cu apă ulcelele credincioșilor. Duhnea a roșii putrezite și a grajd. Urcă anevoie cele două etaje, pentru că era întuneric beznă pe scări și n-avea nici chibrituri la ea. Bătu la ușă. În josul ușii se ivi o dîră de lumină. Aprinseseră becurile, după aceea auzi zăvorul trăgîndu-se. Deschise Ariagni, nepieptănată, cu cămașa de noapte încă pe ea. Cînd o văzu, își cuprinse obrajii în palme și începu s-o întrebe plină de îngrijorare : „Manos ? Manos ?“ O trase înăuntru, zgîlțîind-o. Nan se străduia să-i explice cînd pe englezește, cînd pe franțuzește că Manos e bine, dar că trebuie să-l găsească imediat pe Fanis. Din fericire, glasurile o deșteptară pe una din gemene. Nu cunoșteau nici un Fanis, dar aveau s-o ajute. Îl treziră pe băiat, care dormea în antreu, și-l trimiseră undeva. Între timp îi făcură un ceai. Ariagni îi oferi și dulceață de portocale amare. Unul după altul, se treziră și ceilalți membri ai familiei, fiica cealaltă și soțul. Toți somnoroși, rezervați, și totuși plini de atenție. Cînd, după o jumătate de ceas,

sosi și Fanis, îi lăsară singuri în jurul mesei cu mușamaua galbenă și se duseră care în odaia lui, care în bucătărie. Fanis asculta calm, încrețindu-și din cînd în cînd fruntea ; atunci îi desluşeai şi mai bine pistruii de pe față.

— Da, trebuie să socotim că întregul aparat *Hermes* a fost desconspirat. Colaborare între Peter și Jacques ? Puțin probabil, dar totuși nu imposibilă. În orice caz, vă felicit pentru inițiativa de care ați dat dovadă. M-aș fi dus la prînz și, desigur... În sfîrșit... Nici casa asta nu prezintă siguranță, ca să puteți rămîne. Beretele roșii au făcut deja o percheziție. Aveți de ales : sau vă reîntoarceți la șoțul dumneavoastră, care în orice caz vă va proteja, sau mă urmați imediat la Alexandria. Aici nu mai putem face nimic. S-a hotărît atacul împotriva vaselor și a Brigăzii. E posibil ca operațiunile să înceapă chiar de mîine. De aceea, e bine să fim și noi pe-aproape.

Ariagni o însoți pînă în stradă. Înainte de-a o săruta, își împreună trei degete și făcu cu ele semnul crucii. Taxiul lui Ghiorghis aștepta la colț. Mai era încă cineva, un om cu ochi bulbucați dar isteți. Porniră imediat. Urmau însă să meargă pe drumul de țară, care prezenta mai multă siguranță.

XVI

CUM E CU PUTINȚĂ CA ÎN TOȚI ACEȘTI ANI să trăiești cu teama chiar și a celei mai mici schimbări, a neprevăzutului care-ți poate dezorganiza viața orînduită pînă în cele mai mici amănunte, și iată că într-o bună zi vine schimbarea cea mai mare — Revoluția — și se așază frumușel în casa ta și tu te simți ușor ca un fulg, și în urechi îți răsună marșuri triumfale, iar în vine simți pulsul cel mai sănătos și mai regulat ? Era Joia Mare, noaptea, cînd s-a auzit soneria și Giulia a fugit în dormitor să se încuie și tu ai deschis și a apărut Manos. Din noaptea aceea totul s-a schimbat, a că-

pătat dimensiuni mai mari, a devenit mai important. Ai simțit cum bate un aer de epopee. Un fluier îngîna ceva tainic, chemînd parcă fiorul cel mare, și umbra lui Antoinos, bocancii lui cu ținte, toiagul lui umblau încoace și încolo în apartamentul din Portul Răsăritean, conferind tuturor lucrurilor proporțiile sale.

— Parashos, dă-mi voie să-ți fac cunoștință cu o prietenă, a zis Manos.

A intrat o femeie brunetă cu ochii viorii. Scoțiană autentică, din creștet pînă-n tălpi, zîmbitoare și enigmatică, o arătare fermecătoare. Și tocmai atunci a deschis Giulia ușa și s-a repezit la ea și-au început să se îmbrățișeze și să se sărute.

— Nancy, draga mea. În sfîrșit, l-ai găsit!

Femeile continuau să se sărute și să plîngă, și tu cu Manos vă priveați uluiți. După aceea, Giulia a preluat conducerea. Ca fostă administratoare a pensiunii Proteus, se pricepea la organizare. Folosi la maximum fiecare metru pătrat al apartamentului. Nu voiră să ocupe dormitorul, și de aceea i-a instalat în birou; au fost mutate divanurile, rechiziționate canapelele, iar paturile de campanie coborîte din pod. În noaptea următoare, cînd apăru și Fanis împreună cu Thanassis, zis Văduva, camera lor era deja pregătită, în sufragerie. Astfel, Comandamentul s-a instalat în apartamentul tău și-a început o viață nouă plină de surprize. Consulul Suediei te-a oprit într-o zi pe scări și ți-a spus: „Felicitările mele, dragă vecine; în sfîrșit, a căpătat puțină viață și imobilul nostru. Trebuie să fiți fericit că atîtea rude și-au amintit așa, deodată, de dumneavoastră. Cum? A, nu! Nu mă deranjează cîtuși de puțin. Dimpotrivă, zgomotul, mișcarea dau un conținut vieții cam searbăde a bătrînilor, vreau să spun vieții mele și a credinciosului meu Selim. Chiar și cîntecele revoluționare ale Postului de radio Moscova. Nu mă deranjează deloc, auzi vorbă! Atunci ce sens ar mai avea neutralitatea țării mele?"

De bine, de rău, Fanis convocă o ședință și organiză mai bine lucrurile. Giulia fu însărcinată cu treburile gospodărești, tu aduceai cumpărăturile în fiecare noapte. Văduva se preocupa de problema vigilenței. Nu-

mai tu puteai să ieşi ziua pe balcon, să stai la fereastră şi să foloseşti scara principală. Ceilalţi circulau numai noaptea, şi atunci pe scara de serviciu. Giulia şi Nancy nu circulau deloc, erau sechestrate pe viaţă. Fanis şedea toată ziua plecat deasupra mesei din sufragerie şi scria, Manos bătea la maşină în biroul său, Văduva lua matriţele buletinului, ale lui *Mahitis* şi ale lui *Nautilus*, şi le ducea la multiplicat, apoi aducea note şi materiale. Era veşnic în mişcare, ca argintul viu. Treaba mergea ca pe roate. Curînd, numărul publicaţiilor se îmbogăţi şi cu *Hermes*. Nancy telefonă unui oarecare Jacques şi-i spuse să-şi parcheze maşina într-un anumit loc, noaptea, să lase portbagajul descuiat şi restul era treaba ei, adică a lui Văduva şi a lui Ghiorghis, şoferul. Astfel căpătară nu numai o maşină de scris cu caractere latine, dar şi cîteva geamantane pline cu îmbrăcăminte. Cele două femei se bucurară din plin. Îşi împărţiră lenjeria, pentru că se săturaseră să tot spele aceleaşi lucruri şi să le usuce într-o cameră de baie care era solicitată tot timpul, cu atîţia bărbaţi în casă.

Ai învăţat astfel ce înseamnă o viaţă dublă, o dublă personalitate, şi-ţi plăcea. Dar într-o noapte a venit Karkalemis. Te căuta pe tine, nu pe Manos, voia să-ţi spună ceva urgent. Ţi s-a părut cam ciudat, aşa cum era, cu ochii tulburi şi cu hainele roase, duhnind a peşte ; desigur că nu aducea veşti bune. N-aveai alt loc ca să staţi de vorbă decît bucătăria. Acolo a început să te întrebe dacă ştii unde poate fi găsit Tonis, pentru că la Asociaţia sportivă nu-i spunea nimeni. La Alana venise o bătrînă care-l căuta pe Tonis ca să-i spună să nu mai umble cu fata ei, pentru c-o să fie păcat mare.

— Mi se pare c-ai venit cam afumat, Kir Nikolas ?

— Ba deloc. Asta e o poveste veche, nici nu te născuseşi pe-atunci. Şi-apoi tu ai crescut la Cairo, şi n-ai cum să ştii. O ibovnică a contelui s-a încurcat cu un contrabandist, pe nume Dimostenis, s-a măritat cu el şi, după mulţi ani, a născut o fată, dar nu era copilul lui.

Giulia intrase în bucătărie şi se postase în spatele lui Karkalemis. Trăsese cu urechea la spusele acestuia.

Era palidă la față și cu părul vîlvoi. Își mușca buza de jos, făcîndu-ți semn să nu-l întrerupi.

— Era fata răposatului tău unchi, a lui Antoinos. Cînd s-a făcut mare, a luat-o de nevastă Parker, spionul ăla cunoscut. Dar ia stai puțin! Nu erai tu ăla care mi-a povestit despre pensiunea Proteus? Asta înseamnă că știi și tu ceva din povestea asta. Ea te-a avertizat atunci cu Tsouderos, la sărbătoarea de 25 Martie, nu-i așa?

— Termină mai întîi ce ai de spus.

— Ei bine, fata a dispărut. Și acum bărbatul ei o caută ca s-o omoare; o caută și maică-sa, ca s-o apere de ticălosul ăsta, și de Patriarh, care vrea s-o afurisească pentru că s-a culcat cu Tonis. Căutînd în lucrurile fetei, bătrîna a dat de...

— Care va să zică eu și cu Tonis sîntem veri! zise Giulia în spatele lui, izbucnind într-un rîs isteric.

Ți-ai întins brațele spre ea tremurînd, rugînd-o să înceteze. Karkalemis întorsese capul și se străduia s-o recunoască, mijindu-și ochii cu pleoapele înroșite.

— Aa, tu ești? Și mai faci haz de treaba asta, fata mea! În vinele voastre curge același sînge. Și știința interzice lucrul ăsta. Nu cumva l-ai văzut pe Antonis?

— Ani de zile l-am iubit pe Tonis și n-am pățit nimic. Ha-ha-ha!

A trebuit s-o chemi pe Nancy în ajutor ca s-o duceți în dormitor. Noroc că aveai în casă tot felul de medicamente. Karkalemis a plecat, după ce și-a dat cuvîntul că n-o să spună nimănui nimic, mai ales mamei Giuliei. Era miezul nopții, afară băteau clopotele și răsunau petardele, vestind Învierea.

Mesajul transmis de Văduva prin telefon era clar: la opt și jumătate Manos să fie la locul cunoscut. Pesemne că avea să aducă pe cineva și de aceea era grăbit. Din seara aceea în care îl cunoscusem pe Abdurrahman nu mai călcasem pragul cafenelei din Bab Sidra. Nu că locul nu ne-ar fi convenit, dar nu mai fusese nevoie. De la locuința lui Parashos și pînă acolo nu făceai mai mult de douăzeci de minute pe jos, socotind toate străduțele înguste și întortocheate, camuflajul. Am

plecat la opt. Ca de obicei, Nancy şi-a întrerupt lucrul la maşina de scris, m-a condus pînă la uşă şi m-a sărutat de parcă aş fi plecat într-o călătorie lungă.

Nu mă aşezasem încă bine la măsuţă, cînd un muncitor, cu o şapcă unsuroasă pe cap, se ridică dintr-un colţ întunecos, veni lîngă mine şi-mi puse în faţă un coş cu unelte, pile, cleşti, ciocane.

— Am onoarea, domnule general, spuse el aplecîndu-se deasupra mea. Sergent Mihalis Saridis...

I-am spus să stea jos imediat. Tremura de oboseală.

— De unde ai făcut rost de şapca asta ?

— E a brutarului din Burg-el-Arab. Un grec din insula Limnos. Şi hainele astea tot de la el sînt. Nu voia să mi le dea, ticălosul. Dar am reuşit să-l conving pe fecioru-său. Vezi, tineretul e altfel...

— Mama ta e bine, l-am întrerupt. Am văzut-o în urmă cu două săptămîni. O cunoştinţă de-a mea a văzut-o alaltăieri.

— În schimb noi nu sîntem bine, îmi răspunse. Ne-au dat gata foametea şi dizenteria. Nici nu-i de mirare după toate scîrboşeniile pe care le înghiţim. Celor nedecişi şi fasciştilor li se dau raţii complete, aşa că nouă nu ne rămîn decît firimiturile. Dar să nu-ţi faci griji. O să rezistăm cît o trebui. Ăsta e primul mesaj. Semnează : Garelas.

— Adevărat ! Cum îi merge ?

— Lui Garelas ? Ce să-ţi spun ? La început ne-a făcut impresia unui om cam ciudat, arţăgos. Dar cu timpul s-a adaptat. Îţi dai seama, pe umerii lui apasă o mare răspundere. Cînd ministrul Armatei ne-a trimis un nou comandant de brigadă, Garelas a fost primul care ne-a sfătuit să-l acceptăm ca să se curme situaţia anormală în care ne aflam, şi să putem porni spre front. Comandantul s-a întors la Cairo fără să facă nimic, dar noi nu sîntem de vină. Ofiţerii, care toată ziua stau închişi în corturi şi nu fac nimic, ei l-au gonit. Nişte fascişti, îţi dai seama ? Puşi de englezi. Au zis că-l vor accepta numai pe acela care va fi numit de rege. La fel s-a întîmplat şi cu dezarmarea. Comitetele se retraseseră, totul funcţiona normal, ca şi înainte, domnea disciplina

și ordinea și, englezii, așa, din senin, au întors foaia. Ordin de la Paget : să predăm armele. Și noi atunci le-am ripostat cu un panou de cinci metri, în greacă și engleză : *Armele care au fost acoperite de glorie la El'Alamein nu se predau !*

I-am comandat un ceai. Dacă voia să mănînce ceva trebuia să plecăm de-acolo.

— Stai puțin, să-mi revin, spuse Mihalis.

— Nu te-am întrebat, cum ai venit ?

— Cu trenul, de la Burg-el-Arab. M-am ghemuit într-un colț, mi-am lăsat șapca peste ochi. Așa murdar și nebărbierit cum sînt, vorbesc și arăbește, nu m-au suspectat. Poliția militară controla trenul după fiecare stație. Și eu ședeam la locșorul meu, un biet muncitor, un meșter. Am coborît totuși la Moharembey. Am trecut dincolo cu bacul, pentru că podul mai este și acum în reparație. De-acolo am venit pe jos. M-a trimis Garelas. La tine, personal...

— De ce la mine ?

Scotoci în coș și scoase o hîrtie pe care mi-o dădu. De data aceasta era un număr special al lui *Mahitis*, de asemenea multiplicat la o mașină pe care n-o cunoșteam.

— Garelas mi-a spus că tu vei înțelege. Așteaptă răspuns.

M-am apropiat de primusul cafegiului și la flacăra lui am citit fițuica. Era o provocare grosolană, nesulemenită, care putea îneca în sînge întreaga Brigadă. Artileria noastră era ridicată în slăvi și apreciată drept cea mai bună din lume, carele noastre antitanc băgaseră în sperieți atît pe englezi cît și pe nemți. Moarte fasciștilor colonialiști de la München. Nici un dușman nu va trece, spunea fițuica și continua pe tonul acesta.

— Cum au ajuns foile astea în mîinile voastre ?

— Am pus mîna pe un camion care transporta brînzeturi și cartofi la Marsa Matruh. Soldații le-au găsit în camion și le-au difuzat. Îți amintești de căpitanul ăla de artilerie originar de prin părțile Mării Negre, un bărbat scund și oacheș, cel care i-a oprit pe nemți cinci zile la fortificațiile Macedoniei ? Ăsta își îndreptase tu-

nurile asupra englezilor. Abia am reușit să-l opresc la timp : „Îți dai seama ce faci ?“ l-am întrebat. „Ai primit ordin în acest sens ?“ Între timp, am trimis pe cineva după Garelas și așa am scăpat. Altminteri, se alegea praful de noi.

— Hai să mergem, trebuie să mănînci ceva.

Am luat o mașină și după cîteva minute ne aflam acasă. Din fericire, Fanis nu plecase încă. Giulia îl duse pe Mihalis în bucătărie, să-i pregătească la repezeală o supă caldă. Mașina de scris a lui Nancy țăcănea în spatele ușii închise. Bătea fără încetare. Fanis scoase un vaiet, din acelea care nu i se zugrăveau pe chip.

— Ar merita să fie spînzurat !

Se duse la telefon, formă un număr. Din crîmpeiele pe care le auzeam, mi-am dat seama că vorbea cu Ghiorghis, șoferul.

— Hai să mergem, îmi zise după ce puse receptorul în furcă.

Am coborît în stradă și am luat-o de-a lungul Cornișei, pe trotuarul din dreapta. Locuințele înalte, cu umbra lor, ne fereau de lumină ; luna se înălța în fața noastră — în spatele cimitirului și al spitalului — galbenă-arămie, ca o tipsie mare de Skiros, turtită puțin într-o parte. Dinspre mare venea un miros de putregai : erau alge, alimente sau cadavre ? Am trecut de tribunal și de statuia în marmură a lui Ismail Magnificul ; Fanis nu scotea o vorbă. După Consulatul francez, coti la dreapta, fără să-mi spună. Am alergat după el. Am ieșit pe strada Poștei. În fața unui garaj ne așteptă taxiul, cu Ghiorghis și cu locotenentul de artilerie. Am urcat repede și am pornit.

— Du-ne mai întîi la contabil acasă, zise Fanis. S-ar putea să-l mai găsim pe Pandelis. Și-acum, ascultați-mă bine cu toții ! Voi avea nevoie de brațe vînjoase, de aceea vă iau cu mine. Dar răspunderea o port eu singur. Așadar, vă rog să faceți ceea ce vă spun, și nimic altceva.

Apoi ne explică foarte calm că mergeam să destrămăm „aparatul fracționist creat de cîțiva tovarăși, care au luat-o razna“. Punct și liniuță. Știam cu toții la cine se referea, dar nimeni nu deschise gura, să aprobe sau să dezaprobe. Locotenentul scrîșnea din dinți și-și holba

ochii. Priveam prin geam luna, devenind tot mai mică, în timp ce se înălța sus, pe bolta cerească. Fanis își scoase pistolul și-l cercetă. Am parcat mașina fără zgomot. Ghiorghis aproape că lipi taxiul de grilajul hipodromului. Din cîteva mișcări, toți patru ne aflam în ușa casei. Fanis apăsă pe butonul soneriei. Deschise nevasta contabilului, cu o figură speriată. Am intrat repede. Pandelis ședea în salonaș și-și bea cafeaua. Acum nu se mai îmbrăca decît în civil. Ne-a văzut pe toți furioși și și-a dat seama că se petrece ceva, dar n-a zis nimic. Se ridicase de pe scaun și aștepta. Fanis l-a întrebat dacă Mărunțelu și Foteros obișnuiau să doarmă cîteodată acolo. Răspuns : Nu. Primul trecea din cînd în cînd și asculta știrile la radio. Întrebare : Ai observat dacă funcționează aici, în casă, o mașină de tipărit ? Răspuns : Nu. Îl aud uneori pe stăpînul casei bătînd ceva la mașină, dar mi-a spus că face traduceri cu caracter comercial. Ordinul lui Fanis : Găsiți mașina de scris ! Nu era greu, eram experți în asemenea treburi. Pînă cînd stăpîna casei să-și dea seama că apartamentul este percheziționat, Ghiorghis descoperise deja în lada de gunoi răposata Remington, aceeași mașinuță pe care o folosisem în locuința Ninei la Ierusalim, ca să scot primele numere ale lui *Mahitis*.

— Strînge-ți toate lucrurile, hîrtii, haine, și mergem, îi spuse Fanis lui Pandelis.

Locotenentul ieșea în acest timp din dormitor. Între cearșafurile împăturite din dulap găsise un teanc de matrițe nefolosite. Femeia ne privea cu ură și bombănea încet. Dar era clar că nu înțelegea nimic din rolul jucat de bărbatul ei în această treabă. Ne antipatiza pe toți, fără deosebire, de la început. În fond poate că era chiar mulțumită, pentru că-i golisem casa de asemenea obiecte diabolice, precum mașina de scris și matrițele. De acolo ne-am îndreptat spre căminul din spatele Spitalului israelit. Purtam mereu cheia de la ușă în buzunar. Am intrat. Ambele divanuri erau în dezordine. Locotenentul examina cu atenție cești le nespălate, îngrămădite în chiuvetă. Fanis făcu un gest și mai ciudat : se aplecă și mirosi saltelele divanurilor. În timp ce-l priveam nedumerit, întoarse puțin capul spre mine și-mi făcu cu ochiul.

Descoperise ceva. Dar percheziția nu dădu nimic la iveală din ceea ce ne interesa pe noi. Plecam dezamăgiți, cînd văzurăm ușa adăpostului. I-am arătat-o lui Fanis cu mîna. Îi spuse lui Pandelis s-o forțeze cu umărul. Ghiorghis aprinse lanterna. Primul lucru pe care l-am văzut a fost hîrtia tipografică îngrămădită într-un colț. Restul materialelor le-am găsit sub o grămadă de cărămizi : un șapirograf plan, într-o casetă de lemn, patru tuburi cu cerneală și matrițe folosite. Am luat totul și am plecat, lăsînd ușa adăpostului deschisă. Ne-am dus după aceea la vechiul cămin din strada Cleopatra. Am intrat prin ferestruica din spatele casei, am tras zăvorul ușii și le-am deschis ușa și celorlalți. Cercetară cu atenție toate camerele. Eu m-am dus în camera în care pe podea se afla o saltea, neacoperită cu vreun cearșaf. Pe perete se distingea un pătrat alb, locul gravurii care atîrna acum în biroul lui Parashos, alături de acuarela Mariei Laurencin. Ne-am adunat apoi cu toții în sufragerie. Rezultat : nul. Foteros nu întrebuința apartamentul nici măcar pentru întîlniri amoroase.

La miezul nopții aveam întîlnire cu Văduva la cafeneaua arăbească. S-a dus Pandelis. După puțin apărură amîndoi, aducînd o veste foarte importantă : în seara aceea, Foteros în persoană însoțise una din bărcile arăbești din port, care, spărgînd blocala englezilor, transporta alimente și apă navelor noastre de război. Barca se întorsese fără Foteros ; cu alte cuvinte, rămăsese pe navele noastre. Pentru ce ?

Am ținut o ședință fulger chiar în mașină. Ghiorghis nu avea nici o calitate, reprezenta în acel moment doar elementele de stînga din cadrul comunității grecești ; era un tovarăș devotat, destul de scump la vorbă. Avea ochi negri, batjocoritori, care nu se dezlipeau de drum, în timp ce străbăteam bulevardele și Cornișa, cu farurile mașinii abia luminînd. Nu lua parte la discuție. Dar dacă era întrebat, răspundea prompt, și atunci sub mustața subțire înflorea un zîmbet. Fanis deschise discuția :

— Tovarăși, ne vom pierde vremea dacă vom căuta să-l găsim pe instigatorul activității fracționiste. Are o bogată experiență și știe să se ascundă. În orice caz, să fim convinși că se află în Alexandria și că va rămîne

aici, așa cum rămînem și noi. O să vă explic care sînt mobilurile sale, și de ce greșește. Apreciind în mod realist situația, fără să ne facem iluzii, ne-am bazat tactica pe convingerea că Churchill nu va da înapoi ; el este gata să-și pateze mîinile cu sînge. Fracționiștii adoptă o altă variantă. Ei spun că englezii blufează și că în ultimul moment vor găsi o modalitate de a da înapoi fără să se facă de rîsul lumii. În acest caz, laudele vor fi primite de cei care de la început au adoptat atitudinea cea mai intransigentă. N-are nici o importanță cîți oameni reprezintă, dacă adepții lor sînt mulți sau puțini, dacă „pozițiile" lor au fost discutate sau măcar au fost aduse la cunoștința altor tovarăși. Vor invoca cele două numere clandestine ale lui *Nautilus* și *Mahitis*, le vor scoate din sertarele lor, vor strînge și cîteva mărturii, și vor revendica paternitatea victoriei. Totodată speră că mai tîrziu se vor găsi și grămătici binevoitori care să completeze golurile cu mai multe dovezi. De ce s-a dus Foteros în mijlocul Flotei ? Ca să organizeze mai bine rezistența sau ca să poată spune mai tîrziu că șefii fracționismului au condus bătălia din prima linie ? Cred că pentru ambele motive. Dacă va trebui să organizeze bătălia, o va face. Dar cel ce l-a trimis acolo avea alte intenții. Ce indicații i-a dat ? Trebuie să aflăm, ca să nu avem necazuri. Rețineți că în ceea ce privește Brigada, e liniștit ; acolo se află Garelas pe care-l consideră omul lui. Asta s-o creadă el : I-a îmbuiat capul cu fraze zornăitoare și l-a trimis acolo gata montat. Dar cînd povara răspunderii apasă pe umerii tăi, nu se poate să nu-ți vii în fire. Nu știu ce se va întîmpla cu Foteros, nu știu ce se poate întîmpla cu însuși șeful fracționiștilor. Dar în ceea ce-l privește pe Garelas, eram sigur. Vedeți că ne cere acum instrucțiuni. Mihalis Saridis trebuie să plece imediat. Dar ar fi bine să mai plece și un reprezentant special al Comitetului central, cu instrucțiuni clare, care să colaboreze cu Garelas.

— Merg eu, zise locotenentul.

— Iertați-mă, am intervenit. Această sarcină îmi revine mie. Trebuia să mă fi gîndit mai de mult și să nu-l fi lăsat pe Garelas să plece singur.

— Vedeți și voi cum e mai bine, zise Fanis. Cred că ar fi mai bine dacă v-ați duce amîndoi. Doi ofițeri și un soldat, adică Garelas. Foarte bine.

— Și eu să mă duc să vi-l aduc pe Foteros ? întrebă Văduva:

— Tu să stai acolo unde te afli ! Cine va prelua legăturile, aparatul, ca să nu mai vorbim de amorurile tale ? zise Fanis glumind. Ar trebui ca cineva să meargă pe „Hefaistos" și să stea acolo, ca să conducă Comitetul de luptă.

— N-ar fi bine să mă duc eu ? întrebă Pandelis.

— Te pricepi la telegrafie ?

— Și încă cum ! Sînt telegrafist de prima categorie, ce crezi ?

— Ai mai lucrat cu cod ?

— Îți repet, sînt telegrafist de prima categorie.

— Mă pricep și eu destul de bine, dar Pandelis e un as, deși nu prea se împacă cu ortografia, interveni Văduva.

— Strașnic, zise Fanis. Îți voi pregăti un cod, și vei pleca imediat. Astă seară nu mai reușim să facem nimic.

Momentul era solemn. Fanis vorbea încet, dar eu, care cunoșteam inflexiunile vocii sale, percepeam un ușor tremur. Ne spuse iar că nu trebuie să avem nici cea mai mică îndoială : englezii aveau să tragă în carne vie. Retractările venizeliștilor le serveau drept justificare : nu atacau trupele aliate, ci niște rebeli care s-au ridicat împotriva unui guvern aliat legal, adică cel venizelist.

— Poporul nostru, zise Fanis, îi va judeca într-o zi pe venizeliști și va aprecia dacă s-a încălcat un acord sau a fost un act deliberat de provocare. Dar merită oare să sacrificăm mii de luptători, să fim noi aceia care declanșează un război interaliat, în timp ce Hitler mai sfîșie încă trupul însîngerat al poporului nostru, și conducerea Mișcării recomandă neîncetat tuturor unitate națională ? În ochii poporului grec, noi sîntem acum Statul ; Revoluția a biruit peste tot, în Armată, în Aviație, în Flota de război și în cea comercială, în instituții. Dacă n-ar fi tunurile englezești, adică intervenția străi-

ină, dreapta ar înceta să mai existe, ar dispărea cu totul. Dar, de vreme ce nu dorim pieirea inutilă a oamenilor noștri și distrugerea navelor și a materialului nostru de război, putem face față acestei realități și într-un alt mod, prin rezistență pasivă. Desigur, ar fi fost bine ca reprezentanții Rezistenței să preia puterea din mîinile noastre, atunci cînd vor sosi ; dar chiar și așa poziția lor va fi mai puternică decît a guvernului, pentru că acesta nu dispune decît de un sigiliu, în timp ce alături de noi sînt masele. Ai noștri vor ști cum să abordeze problema, de aceea să fim liniștiți. Și acum, concret : Cînd englezii ne vor ataca, vom da riposta primele două minute și apoi vom cere tratative. Le vom spune : „Noi ducem război împotriva fascismului și nu împotriva Aliaților. Denunțăm intervenția voastră, în fața opiniei publice internaționale, și din această clipă ne considerăm o secțiune a forțelor populare care luptă împotriva cotropitorului în patria noastră. Iată ! Scoatem stema regală și în locul ei purtăm însemnele glorioase ale E.L.A.S. și E.L.A.N. [1] Dar și voi aveți obligația față de Aliații voștri să ne transferați pe front, oriunde putem într-adevăr să-i nimicim pe nemți.“ Atenție : unitățile trebuie să epuizeze mai întîi toate posibilitățile rezistenței, fără vărsare de sînge, și apoi să se lase dezarmate. Una cîte una, dacă e cu putință, pentru ca treaba să se lungească și să cîștigăm timp. Din acea clipă însă, nu vom da ascultare decît ordinelor venite de la P.E.E.A. Sînteți de acord pînă aici ?

— De acord, am spus noi.

Am trecut apoi la problemele de ordin practic. Mihalis avea să se întoarcă tot așa cum a venit. Foarte bine. Dar eu și locotenentul ? Tren nu era decît unul pe zi. Să-l lăsăm pe Mihalis și să plecăm numai noi, nu se putea. Aveam nevoie de el pentru că vorbea arăbește. Pe de altă parte, trei muncitori europeni în același tren era cam bătător la ochi. Să ne deghizăm în beduini ? Poate că pe englezi i-am fi păcălit, dar pe localnicii care călătoreau cu noi, nu. Văduva și-a amintit atunci de Kar-

[1] Marina Populară Greacă de Eliberare.

kalemis. El cunoștea obiceiurile lor, era prieten cu primarul din Burg-el-Arab, putea în orice caz să ne dea un sfat practic.

Taxiul a făcut cale-ntoarsă și am pornit iar pe bulevard, în sens invers acum. Am intrat pe ulițele înguste din spatele bisericii Sfîntului Ilie, aproape că ne-am rătăcit în drumeagurile acelea de țară. Treceam prin fața unor case scunde care-mi aminteau de suburbiile Atenei : Marussi, Holargos. Florile de iasomie îmbălsămau aerul. Am ajuns într-n loc deschis care aducea a piață sau a teren de fotbal. Ghiorghis opri motorul. O pasăre de noapte croncăni deasupra capetelor noastre. „Ce-o fi fost asta ?" întrebă Pandelis. Văduva plecă după Karkalemis. Ne-am aprins cîte o țigară și am așteptat. Erau două după miezul nopții. Să știi, am zis în sinea mea, aici trebuie să fie Alana de care mi-a povestit Parashos. Aici a crescut maică-mea, aici s-a jucat ca fetiță de-a v-ați ascunselea, aici sărea coarda cu prietenele ei. Aici a îndrăznit tata să-i vorbească pentru prima oară. Era după-amiază și mama se întorcea de la băcănie, în mînă cu o sacoșă plină cu săpun, zahăr, măsline, murături și cafea.

L-am așezat pe Karkalemis pe genunchii noștri și am pornit dincolo de linia ferată, în căutarea corturilor beduine ale lui Abewa.

— Dacă reușim să facem ceva, să știți că lucrul ăsta îl datorați lui Antoinos, spuse Karkalemis. Unde o fi acum ? Acolo, și arătă capota mașinii. Era unchiul tînărului acesta cu cicatricea pe frunte, zise el, bătîndu-mă afectuos pe spate.

Ne-am oprit în tăcerea nopții. Luna, acum argintie, atîrna departe, deasupra portului. La dreapta noastră, în spatele unor dune de nisip lătrau cîini. Karkalemis plecă singur. Zăbovi mai mult de un ceas. La un moment dat, am văzut doi beduini coborînd în grabă duna și venind spre noi. Spre norocul nostru, Ghiorghis vorbea arăbește. Dar n-a fost nevoie. Unul din cei doi era Karkalemis.

— Hai, dezbrăcați-vă repede, spuse el aruncînd pe capota mașinii o legătură cu haine. O să ne mănînce de

vii păduchii, dar nu se poate altfel. Trebuie să vă mai mînjiți pe față cu noroi sau cu var.

Un camion încărcat cu muncitori porni în zori spre Marsa Matruh. Mai transporta piatră de var, ciment și cherestea. Antreprenorul era Abewa. Îmbrăcați în galabiile murdare care duhneau a capră și sudoare, cu turbanele strînse bine în jurul capului, stînd în picioare ca și restul cetei și bătînd ritmic din palme, fredonam o melodie care semăna cu un cîntec al muncii. Abia cînd am trecut prin fața aeroportului Amrieh, mi-am adus aminte că nu mi-am luat rămas bun de la Nancy. Dar Fanis, care-mi luase hainele, avea să-i explice totul.

Aplecată deasupra mașinii de scris, Nan continua să bată : *Cel mai loial ofițer al...* Pauză. Manos, oare soarta cea rea va lovi și a treia oară ? Blestemul lui Charles se va împlini iar ? „Ești o piază rea, îi spusese el, amanții tăi își pierd viața.“ Ah, nu ! Ridică-te mai sus, Nan, mai sus ! Există și altă modalitate de a privi lucrurile. Amenințarea fascismului, războiul. Dacă bărbații pe care i-a iubit au avut cam aceleași idei, atunci era firesc să fie așa, moartea lor se încadra în legea probabilităților. Cu milioanele se numără morții în această luptă aprigă — și cine spunea că pier tocmai cei mai buni, Ron sau Manos ? Nu-i plăceau lașii și dezertorii, ca Charles, Peter, Jacques. Nici o îndoială în această privință. Și poate chiar avea o preferință pentru aceia care mergeau simplu și calm la luptă și la moarte, știind dinainte că victoria nu va veni nici de data asta și nici data viitoare. De pildă, ofițerul cel mai loial. Dar Manos va trăi, trebuie. Altminteri ce sens ar mai avea viața pentru ea ?

Cel mai loial ofițer din Marina greacă. Căpitan de corvetă, comandant al unui contratorpilor. N-aveau să-i divulge numele, pentru că soția lui era în Grecia și trebuia ferită de represaliile quislingilor și ale nemților. Pandelis transmitea povestea acestui ofițer de pe „Hefaistos“ cu ajutorul semnalelor optice. Sus, pe terasă, Thanassis scria pe întuneric pagini întregi, iar jos, Fanis descifra textul și-i dicta lui Parashos. Traducerea se făcea acum direct în engleză.

Ziua era pe sfîrșite, cînd o felucă se apropiase de „Hefaistos". În picioare, cu galoanele aurite strălucind în soarele de aprilie, căpitanul de corvetă le făcuse semn să coboare scara de frînghie. Garda de onoare se aliniase imediat, fluierături, ordine, onoruri. Ceruse să fie dus la comandantul vasului. Fusese dus la careul ofițerilor unde Comitetul de luptă, format dintr-un sublocotenent, un subofițer și un marinar, ținea ședința. Căpitanul de corvetă era cunoscut. Fusese primit în poziție de drepți. După ce le comunicase numele și gradul său acesta le declarase : „În calitate de ofițer dezaprob această mișcare, care a desființat noțiunea de disciplină. Nu m-am amestecat și nici nu vreau să mă amestec în treburile voastre. Dar m-am dus de două ori în misiune în patria subjugată, știu ce se petrece acolo. Oricît aș dezaproba acțiunile voastre, nu pot să nu recunosc că scopul vostru e sacru. În consecință, cînd am aflat că Aliații se pregătesc să dezlănțuie un bombardament general asupra noastră, în calitate de grec și de ofițer socot că am o singură datorie : să vin aici și să mor împreună cu glorioasele echipaje și nave ale Națiunii."

Cuvintele căpitanului de corvetă fuseseră transmise prin semnale optice tuturor vaselor grecești. Deodată, Pandelis deveni incoerent. Ochiul luminos al aparatului său clipea trimițînd deasupra apelor murdare din port cuvinte nemaiauzite pînă atunci de el : entuziasm, îmbrățișări, măreție sufletească, înviere, lacrimi, chipuri necăjite, lumină sfîntă, patrie nefericită și iar patrie, Grecia, Grecia noastră, vrem să murim, să murim cu toții, E.A.M., E.A.M., E.A.M.

Fanis își adusese hîrtiile în birou și lucra acum vizavi de Nan. O privea de mai multă vreme, mijindu-și ochii căprui. Cînd Nan începu să respire mai greu pentru că lupta împotriva nodului ce i se pusese în gît, Fanis se ridică și veni lîngă ea. Nan îi întinse mîna, zicîndu-i :

— E ciudat cum se pot schimba oamenii. Simt ceva ca... O bucurie atît de mare, încît e de nesuportat...

Fanis îi citi atunci a doua telegramă transmisă de Pandelis. În sfîrșit, fusese găsit și Foteros, se prezentase singur. Se ascundea pe culegătorul de mine „Apostolis".

Declara că regretă activitatea sa fracționistă și că de-acum înainte se va conforma ordinelor Comitetului central.

Cine era Foteros ? În puține cuvinte Fanis îi descrise omul, activitatea sa. Îl zguduiseră oare declarațiile căpitanului de corvetă ? Își dăduse el oare seama că englezii nu glumesc ? Se mîniase pe acela care-l trimisese să moară ? Se temea de moarte și voia să-și spele păcatele ? Poate toate acestea, poate nimic din ele. Foteros trebuie să fi fost marinarul care vopsea ușile apartamentului din strada Cleopatra, ca să-și omoare timpul, își zise Nan. Imaginația nu-l ajuta să-și petreacă în alt chip ceasurile libere. Manos... Ah, pretutindeni Manos ! Trupul ei, vremea schimbătoare, tablourile, prietenii lui care o înconjurau, știrile de la radio, manuscrisele risipite, ultimele evenimente, totul vorbea de Manos care-și risca viața pe același pămînt, pe aceleași nisipuri care se amestecaseră cu cenușa lui Ron.

Brigada era cantonată de ambele laturi ale șoselei. La răsărit, în spatele liniei ferate, se afla artileria cu tunurile îndreptate spre punctul orizontului, unde asediatorii continuau să concentreze forțe de infanterie, blindate, artilerie și vehicule, care aminteau un imens furnicar. Cu binoclul puteai distinge pe soldații Gurka, pieptănîndu-și ziua întreagă părul lung și barba și înfășurîndu-și cu multă îndemînare turbanurile de culoare kaki pe cap. Erau trupele coloniale.

În spatele artileriei se întindea o fișie de pămînt pietros, roșiatic, cu tufișuri scunde. Am săpat acolo tranșee și *jeep*-urile noastre patrulau zi și noapte o zonă care spre răsărit atingea marginea întinderilor nesfîrșite de nisip galben și fin. Mai departe se întindeau cîmpurile minate și necurățate încă ale generalului Auchinleck. Pentru moment, protejau unul din flancurile noastre ; dacă englezii ar fi început mîine atacul din ambele capete ale șoselei, singura soluție pentru noi era sau să străbatem cîmpurile minate sau s-o apucăm spre vest, și să mergem deasupra valurilor mării.

La est de șosea se afla artileria ; spre vest, imediat după satul Burg-el-Arab, cu zidurile sale galbene, oarbe, începeau avanposturile noastre. După aceea se înșirau : Comandamentul Brigăzii, Batalioanele I și II. Batalionul III, care din punct de vedere ideologic era și cel mai puternic, constituia ariergarda. Acolo își avea sediul Garelas. Și mai spre vest se întindea, aidoma spinei dorsale înălbită de soare și de săruri a unui pește, un lanț de coline calcaroase, ciuruite de mici scobituri, care serveau drept cuiburi porumbeilor sălbatici. Îi vedeam cum se ridică în stoluri, cum se îndepărtează și apoi se întorc iar la cuiburile lor. Ostașii ar fi vrut mult să doboare cîțiva, dar indicațiile Comitetului de luptă erau categorice : fără împușcături, nu dați ocazii la provocări. Și în tot acest timp, oamenii sufereau de foame. Asediul continua de douăzeci de zile. Se distribuise ceai fără zahăr și cîte un pumn de măsline verzi, mici și amare ca fierea, producție a oazelor.

Printre zimții de calcar ai lanțului de coline cînta siniliul mării, un albastru care ne amintea de țărmurile noastre. Ofițerii noștri atrăseseră atenția lui Garelas asupra importanței strategice pe care o prezenta acest lanț de coline. Dacă englezii reușeau să-și instaleze acolo un post de observație, atunci Brigada s-ar fi aflat în întregime sub ochii lor, ca într-o farfurie. Garelas ordonase să se sape tranșee în dreptul celor două extremități ale lanțului și trimisese acolo și tunuri antitanc.

Camionul nostru trecuse fără dificultăți marea poartă a satului Burg-el-Arab. Abewa coborîse primul și plecase să transmită primarului salutările lui Karkalemis. Acesta își făcuse imediat apariția. Era un bătrîn cu barbă albă, ochi vicleni și burnuz de mătase. Ordonase imediat cum să fie repartizat grupul de oameni. Desigur, nu mai era cazul ca aceștia să-și continue drumul spre Marsa Matruh. Pe noi ne conduse în camera rezervată oaspeților. Am rugat să ne fie trimis băiatul brutarului, un tînăr isteț și foarte zelos. I-am dat cîteva rînduri pentru Garelas și după puțin acesta ne trimise cele cerute. Trecuse ora prînzului cînd eu și locotenentul, îm-

brăcați în uniformă cu epoleți, și chipiu, ne-am prezentat la avanposturile noastre. S-a format imediat un cortegiu, pe jumătate gardă de onoare, pe jumătate escortă. Am trecut pe lîngă corturile Comandamentului fără să ne oprim. Destinația noastră era Batalionul III. Ne-am încrucișat atunci cu un alt cortegiu ce împingea din spate un om scund și chel, care mergea într-un chip foarte ciudat. Ridica genunchiul, își arunca trunchiul spre spate, cobora piciorul și, înainte de a-l pune pe pămînt, lovea țărîna cu vîrful ghetei. Era leoarcă de sudoare, parcă cineva îi turnase găleți pline cu apă pe cap. L-am recunoscut. Era Alexandros Arhaios. Fusese înhățat într-un cort ofițeresc, cel mai apropiat de lanțul de coline și de mare. L-am luat și pe el cu noi în cortul lui Garelas. Nenorocitul începu să ne țină un discurs: venise din proprie inițiativă ca să întărească moralul și patriotismul trupei, vorbi de urmele lui Alexandru cel Mare..., de turnul octogonal de la Abusir, o reproducere fidelă, deși miniaturală, a vestitului Far, una din cele șapte minuni ale antichității... I-am spus să termine și să ne mărturisească ce căuta în cantonament, cine l-a trimis și care erau oamenii cu care avea legătură. El nimic. Îi dădea întruna cu povestea lui. Atunci Garelas se ridică și spuse să fie chemat Abdulmedjid. După cîteva minute apăru vechea mea cunoștință, Kallinicos Papakalliniku din Diarbekir. Salută în poziție de drepți, grav și sobru. Dar mă recunoscu imediat și pe buze i se ivi un surîs vag. Mi-am amintit de zilele marșului spre Eufrat, de buna dispoziție și răbdarea acestui prieten, care venea de pe meleagurile sacrificate ale elenismului asiatic. Ne aflam iar în situația de a străbate un pustiu, de data asta mult mai sălbatic, dar prezența lui Abdulmedjid îmi umplu sufletul cu un optimism inexplicabil. „Ia-l de-aici!" ordonă Garelas. „Unde o să mă ducă?" întrebă adeptul Marii Idei [1]. „O să te plimbe puțin."

[1] „Marea Idee", curent politico-ideologic care a luat naștere după căderea Imperiului bizantin sub stăpînirea otomană și care cultiva ideea reînființării imperiului din zilele sale de glorie. În epoca contemporană, „Marea Idee" face parte din arsenalul politico-ideologic al celor mai reacționare forțe.

L-am privit pe Garelas. Îl trimitea oare în fața plutonului ? Îmi făcu semn cu ochiul : Ce, nu ți-e bine ? Am auzit *jeep*-ul lui Abdulmedjid demarînd și pe Alexandros, îngrijorat, întrebînd, vorbind, perorînd. Am ieșit din cort. În spatele *jeep*-ului, un soldat, în picioare, împungea cu țeava puștii sale mitralieră spinarea poetului. Îi învălui norul de praf. Am stat și am privit mai departe. *Jeep*-ul traversă linia ferată, trecu printre tunuri și înaintă pe fîșia de pămînt pietros. Începu apoi să facă niște manevre ciudate, ca și cum ar fi urmat linia unor meandre invizibile. În cele din urmă ajunse la marginea întinderii galbene de nisip, prefăcîndu-se că vrea să intre în terenul minat. Omul trebuie să fi trecut prin clipe groaznice, cu țeava armei împungîndu-i spinarea. După jumătate de ceas erau înapoi. Mărturisise totul, fără să omită nimic. „O țigară, fraților, vă implor, o țigară", ceru el cînd își semnă depoziția. Am trimis imediat grupuri speciale ca să-i ridice pe complotiști, erau toți ofițeri, i-am închis într-un cort și am pus santinele duble ca să-i păzească. Pe Alexandros l-am băgat într-un cort separat — îl destinam clipelor de destindere ale Batalionului III.

A doua zi dimineața avu loc o ciocnire la tranșeele de lîngă coline. Un englez, invizibil, începu să vorbească grecește. Ai noștri tăceau chitic. Deodată englezul s-a ridicat în picioare, purta uniformă de căpitan ; în spatele lui se distingeau spinările încovoiate ale soldaților Gurka, care îl urmau. „*Halt !*" strigă santinela noastră, un băiat tînăr, și-și încărcă arma. Englezul își arătă mîinile, ținea o cutie cu țigări și schiță gestul de a le oferi oamenilor noștri. În acest timp însă, înainta, vorbind mereu grecește și spunînd că sînt aliați, frați de arme, și că dorește să stea de vorbă. „*Halt*, ți-am spus, spurcăciune ! Oprește-te, de nu, trag în tine !" Dar englezul înainta fără teamă, țeapăn și surîzător. În spatele lui veneau în salturi cocoașele kaki ale soldaților Gurka. „*Halt !* Pentru a treia și ultima oară", îl somă santinela greacă. Englezul înaintă. O rafală îi ciurui pieptul ; soldații Gurka se făcură nevăzuți.

Trecu cîtva timp. Avanposturile noastre anunțau că englezii sună „încetarea focului". Pesemne voiau să

preia trupul căpitanului. La capătul șoselei apăru un tanc cu o batistă albă la vîrful antenei. L-am lăsat să înainteze cu toate tunurile antitanc îndreptate asupra lui. La cea mai mică încercare, îl făceam zob. Din turelă își făcu apariția un chipiu cu panglica roșie a Statului Major. Un maior. I-am spus să mai înainteze, i-am aliniat o gardă și acesta a sărit suplu ca o căprioară, surîzător, dar galben ca ceara. L-am condus la cort. După formulele de rigoare, a intrat în subiect. Venise să preia trupul mortului. Nu trebuia să se ajungă aici, era o greșeală foarte mare. Churchill urma să exploateze la maximum acest incident, era chiar în stare să-l supună discuției și în Camera Comunelor. Dar cu acest prilej avea să încerce să negocieze cu noi condițiile unei dezarmări onorabile. Dealtfel, constat cu bucurie că printre membrii Comitetului revoluționar se afla cel puțin un ofițer cu cap.

Cuvintele acestea mi-au atras atenția. M-am uitat mai bine la el. Desigur, nu putea fi decît el. I-am vorbit în greacă: „Știu că domnul maior vorbește perfect limba noastră. De aceea îl rog să folosească această limbă, ca să-l înțeleagă și camarazii mei." El rîse, ridică din umeri și continuă în engleză. I-am spus santinelei să-l cheme pe Mihalis Saridis. Nu știam dacă se întorsese, dar eram sigur că îl cunoștea pe Peter. În urmă cu un an, se cherchelisera amîndoi cu whisky, în Liban. Maiorul răspunse imediat că era inutil să fie chemat Saridis, și că avea să vorbească grecește. Garelas ne privea neliniștit: cînd pe Peter, cînd pe mine; locotenentul se holba și el la noi. Amîndoi erau morocănoși și rezervați — fasoanele astea nu erau deloc pe placul lor.

Peter scoase o hartă din buzunar și ne arătă pozițiile artileriei engleze, menționă cifre, brigăzi, avioane: un cerc de oțel. Da, recunoștea și el, blocada nu dăduse nici un rezultat; barajul cu bombe fumigene îl făcuse de rîs pe inspiratorul lui, de vreme ce numai cinci ostași trecuseră în liniile englezești. Dar acum ordinele generalului Paget prevedeau faza următoare: o jumătate de ceas bombardament, un ceas baraj cu bombe fumigene, apoi un ceas bombardament și alte două cu bombe fu-

migene, şi tot aşa pînă la urmă. Ca vechi prieten al Greciei ne sfătuia : „Nu împingeţi lucrurile spre mai rău. Din punct de vedere moral, voi sînteţi învingătorii. Personal, cred că lupta voastră e justă. Dar care luptă justă a obţinut victoria din primul moment ? Pe de altă parte, nu uitaţi că ofiţerii din cadrul Comandamentului îi apreciază pe oamenii curajoşi. Dezarmarea se va face cu toate onorurile. Pot chiar să vă asigur că toţi dintre dumneavoastră, care doresc, vor fi duşi într-un port iugoslav sau rusesc, pentru a continua de pe teritoriul acestor ţări războiul antifascist".

— Aceleaşi promisiuni le-aţi făcut şi forţelor E.L.A.S. din insula Samos, îi zise Garelas întrerupîndu-l.

— Pot să vi le aduc semnate şi de Paget în persoană.

— Trebuie să ne mai gîndim, răspunse Garelas.

— Bombardamentul poate începe în orice clipă, zise Peter. De ce a trebuit să-l ucideţi pe căpitan ? Voi înşivă le-aţi oferit pretextul.

— Avem nevoie de un răgaz de patruzeci şi opt de ore ca să ne gîndim, am intervenit.

— Douăsprezece, zise Peter.

— Dar acesta e un ultimatum, observă locotenentul.

— Nu discutăm dacă sîntem ameninţaţi, zise Garelas.

Peter se dădu un pas înapoi, salută, făcu stînga împrejur şi ieşi. L-am însoţit. Soldaţii aduseseră toate panourile cu lozinci în faţa cortului. O pădure de prăjini şi cearşafuri, vopsite la nimereală şi cu greşeli de ortografie. Peter trecea printr-un şir dublu de ostaşi. Inspecta totul cu priviri repezi : ţinută, uniformă, nasturi. Departe, în ateliere, soldaţii cîntau.

— I-a cam slăbit postul, îmi zise el în franceză.

— Nu arată, i-am răspuns în greceşte.

— Ce mai face Nancy ?

— Care Nancy ?

— Iertaţi-mă. Sînt indiscret.

După plecarea lui Peter, l-am trimis pe Karkalemis înapoi la Alexandria, cu camionul lui Abewa, şi pe Mihalis tot acolo, dar cu trenul. Dacă nu se întorceau în decurs de douăsprezece ore, însemna că Comitetul central accepta condiţiile dezarmării.

Trecură douăzeci de ore şi nu apăru nimeni.

XVII

FIECARE OM APARȚINE UNUI CERC, UNEI lumi ; nu e bine cînd acestea se amestecă. Lumea ta era cea a meditației și a reveriei. Cînd Mama îți interzicea să te joci cu copiii de vîrsta ta din mahalaua arăbească cairotă, făcea lucrul acesta nu ca să te ferească de răceală, ci de prieteniile rele. Nici n-ai apucat să le deschizi bine ușa, și iată că niște oameni hotărîți și poate chiar dezechilibrați ți-au intrat în casă și-au pus stăpînire pe ea și acum trag de tine și te obligă să le împarți soarta. Ceva din tine (instinctul, moștenire de la Mama ?) îți spune că abia ai timpul necesar să faci singurul lucru cuminte : s-o rupi cu ei. Dar Manos lipsește ; sînge din sîngele tău, i-ai fi putut vorbi deschis și el te-ar fi înțeles. De Nancy ți-e rușine. Uită-te la mîine și ia-mă drept exemplu, îți spune prin atitudinea ei. Așa e, numai că ea e personal interesată în această afacere ; e în joc viața omului pe care-l iubește. Tu n-ai nimic de salvat sau de cîștigat. Te-ai hotărît să-i vorbești lui Fanis. Și-a dat seama că te frămîntă ceva, a dat la o parte toate hîrtiile din fața lui și și-a încrucișat degetele. Te-a privit calm, obosit, cu micile riduri de la colțurile ochilor și mai dese, citea tot ce aveai pe suflet, înțelegea totul. Ți-ai pierdut curajul, ai abordat problema din alt unghi, ai întrebat dacă simte cît de explozivă este acum atmosfera din casă. Ți-a răspuns că era firesc să fie așa, că el însuși era de vină, pentru că nu putea să-și ascundă zbuciumul sufletesc, așteptînd din clipă în clipă să audă c-a început atacul. Atunci ți s-a oferit prilejul cel mai bun să continui și să-i ridici clar problema. Dar așa e Parashos, veșnicul Parashos ! I-ai răspuns că înțelegi acest lucru, dar tu te-ai referit la atmosfera din casă. A făcut pe neștiutorul. Astfel ai fost silit să continui. Cum se face, ai spus tu, că tocmai el, care are un spirit de observație atît de ascuțit, n-a remarcat că Giulia se plimbă zi și noapte prin casă numai în maiou și cînd o cauți, tot după Thanassis se

ține, unde mai pui și ochiadele deasupra mesei și chicotelile lor prin spatele ușilor, și nopțile petrecute împreună pe terasă. Încă puțin și o să transporte și un pat de campanie acolo, în sfîrșit, atît de nesfîrșite sînt telegramele lui Pandelis ? Fanis s-a înroșit, cu roșeața aia urîtă, care-i ridică sîngele, pete, pete, pe frunte și pe obraji, și ți-a spus că el personal nu este de acord ca partidul sau altă organizație să se amestece în treburile sentimentale ale tovarășilor, pentru că asta ar însemna să scotocească în intimitățile și în secretele lor inviolabile, dar că în cazul de față avea să-i șoptească cîteva vorbe lui Văduva, pentru că legile ospitalității sînt sacre. I-ai mulțumit, n-ai lăsat să ți se vadă deloc frămîntarea și rușinea. Deodată ți-ai amintit de amenințarea Giuliei : „Sau mă lași să fac ce vreau cu Thanassis, sau cobor în stradă să culeg primul bărbat care-mi iese în cale.“ Așadar, asta era Bat. Rîsetul ei îți brăzdase nopțile tale cu fulgere aurii, timp de douăzeci de ani ! Și iată-l din nou și pe Karkalemis, greoi și aproape orb, ca o piază-rea. A început să vă spună că treaba cu Tonis a mers prea departe și că va fi adusă în fața tribunalului popular. Îl denunțase pe băiatul lui Thomai, Dinos, care fugise de la Brigadă cu camionul lui Abewa. Era bolnav de dizenterie și zilele îi erau numărate. Și Tonis avusese tupeul să-și facă apariția înconjurat de copoi arabi și de englezi din Beretele roșii. Și Italia, care scotea și ea o pîine amară făcînd pe croitoreasa, s-a repezit cu foarfecele asupra fostului ei iubit, gata să-i scoată ochii. Unde-am ajuns, oftase din fundul inimii Karkalemis ; în ce hal i-a adus pe oamenii cumsecade ai Alanei, blestematul acela de Parker ! Karkalemis mai aduse o știre și mai rea decît prima, care o zgudui pe Giulia. Brooks o izgonise pe mama ei din casă, și aceasta venise în Alana și se așezase pe treptele bisericii Sfîntului Ilie, spunînd că nu se urnește de-acolo, că ea nu mai are loc sub soare, de vreme ce și propria ei fată o părăsise, și la ce-i mai trebuia ei viața ? Și preoteasa a strîns-o de pe drumuri și i-a făcut un culcuș cu ramuri de palmier, într-un colț, sub scara clopotniței, și o punea să deretice prin casă și celelalte vecine îi dădeau pe rînd cîte o farfurie de mîncare și spuneau tuturor nu

cumva descreierata aia de fiică-sa să se păcălească și să vină la Alana, pentru că Tonis dă tot timpul tîrcoale pe-acolo, ca un cîine turbat, și pînă la urmă să vedeți că izgonirea mamei n-a fost altceva decît o momeală pentru ca blestematul de Parker să pună mîna pe nevastă-sa. Și cine crezi că vine mereu pe-acolo și ajută și vorbește cu gospodinele și le deschide ochii ? Katina, fata Zăpăcitei, acum doamnă Beauvau, îndrăgostită altădată de unchiul tău Stamatis. Poate că a dăscălit-o cineva sau și-a pierdut așa, deodată, mințile ? Într-o zi a încărcat limuzina cu toate bunătățile din lume, brînzeturi, orez, zahăr, macaroane, a luat-o și pe Italia, a golit și băcănia socrului de toate conservele pe care le avea și s-a dus în Alana și-acolo a strîns toate femeile, bătrîne, măritate, văduve, fete bătrîne și fetișcane și au plecat cu alimente cu tot și au făcut o demonstrație. Au pornit de la biserica Sfîntului Ilie și au luat-o de-a lungul bulevardului și arabii se uitau la ele cu gura căscată și le strigau : unde vă duceți ?, și ele răspundeau : la cimitir, după obiceiul nostru. Și cînd au ajuns la Zizinia, în fața Școlii de cadeți, cu cei optzeci de tineri asediați înăuntru, aproape morți de foame, au ieșit Beretele roșii și le-au amenințat cu vîrful baionetelor. Femeile s-au năpustit asupra lor ca leoaicele ; copiii noștri, strigau ele, n-o să vă lăsăm să ne înfometați copiii, fasciștilor ! Și tinerii au prins de veste și au ieșit în curtea școlii, care cum s-a nimerit, în maiou, în izmene, și strigau : Rușine, rușine, Marea Britanie, te războiești acum cu femeile, la Monte Cassino, măi Churchill, la Monte Cassino, acolo să-i trimiți pe bravii tăi, acolo e război ! Și Katina Beauvau, femeie între două vîrste, a primit o lovitură cu patul puștii în frunte, și sîngele a început să-i curgă șiroaie. Și tinerii s-au înfuriat și era cît pe-aci să se iște mare tărăboi, dar Beretele roșii, fie că s-au temut de răspundere, fie că s-au speriat la vederea sîngelui sau că le-a impus respect părul alb al atîtor mame, au coborît baionetele și blocada s-a spart. Femeile au pătruns atunci în curtea școlii și s-au îmbrățișat cu cei asediați, și aceștia luau săculețele cu alimente, mulțumind poporului nemuritor al Greciei, mamei milostive și așa mai departe. Și-au început să cînte Imnul

grecesc, în poziție de drepți. Și-apoi Beretele roșii au încercat să-i împrăștie, și un strengar, numai piele și os, cu o flanelă ce-i ajungea pînă la genunchi, a început să cînte cu o voce pițigăiată imnul englezesc, și Beretele roșii stăteau în poziție de drepți :

Chiar și Victoooria
Avut-a gonoreeea...

De rîs, Grecii se țineau de burtă și englezii stăteau smirna, neînțelegînd o iotă.

Frumos, totul era foarte frumos. Tu însă ai fi putut să adaugi și alte amănunte pe care Karkalemis poate că nu le cunoștea. Cum de au rezistat optzeci de oameni, timp de aproape trei săptămîni fără apă ? Conducta fusese închisă și sigilată de la începutul lunii, din ordinul președintelui Societății de distribuire a apei, a aceluiași Salvagos, pe care tu însuți l-ai aplaudat cu cîteva zile în urmă, la Stadion. Dar ce-ar fi putut face creștinul chiar și în cazul, să presupunem, că ar fi voit să ajute ? Ordinele veneau de undeva de foarte sus. Așadar, băieții erau cît pe-aci să turbeze de sete. Și cine i-a scos din impas ? Văduva. Clădirea Școlii de cadeți era înconjurată numai de saraiuri, împînzite de ceauși, eunuci și paznici. Pe scurt, erau inaccesibile. Printre ele se afla însă și vila unui industriaș, evreu originar din Rusia, care avea copii și o guvernantă elvețiancă. Văduva a ochit-o imediat pe guvernantă și sîmbătă după-amiază cînd a ieșit singură la plimbare s-a ținut după ea. Cunoștința s-a făcut în tramvai. S-au dus mai întîi la cinema, apoi la un mic bar unde au băut cîteva pahărele. În continuare, a dansat-o tango la cazino și apoi a însoțit-o la vilă și ea l-a introdus pe-ascuns în iatacul ei. Noaptea următoare au petrecut-o amîndoi săpînd o gaură lîngă gard, pe unde au introdus furtunul de apă și restul n-a mai fost decît o joacă. Desigur că industriașul își va smulge părul din cap cînd va primi nota de plată pentru apă, dar cînd oare se va întîmpla lucrul ăsta ? În luna mai. Thanassis născocea numai asemenea isprăvi și acum, în conciliabulele lui cu Giulia, cine știe ce pu-

nea la cale, ce surpriză îți pregătea și ție. De aceea, trebuie să-ți iei inima-n dinți și să le vorbești. Să le spui pe șleau : „Voi ați pierdut partida. E limpede ca lumina zilei. Ați pus multă lume într-o situație grea. Da, n-am uitat, ofițerul cel mai loial al Marinei și tot restul. Dar acum să-mi fie cu iertare, vorbim serios. Atît el cît și voi toți, oricum ar evolua situația, veți ajunge într-o zi în Grecia. Veți cunoaște suișuri și coborîșuri. Cînd veți fi la putere, cînd va fi vai și amar de voi. Ați jucat și ați pierdut, dar jocul continuă. Ce se va întîmpla însă cu aceia care vor rămîne aici, cu alde Faruk, englezii, Brooks, Salvagos, Horemis-Benakis și toată compania ? Trebuie ca fiecare să se gîndească acum la situația lui personală, la poziția lui în societate și să se aranjeze cum poate. La urma urmelor, nu-i deloc just ca cei ce v-au ajutat să plătească tot ei oalele sparte.“ Da, dar cum să-ți iei inima-n dinți și să le spui așa ceva ? Și cum să scapi din tot balamucul ăsta fără să ajungi o lepădătură ca Tonis ?

Era o noapte nespus de blîndă. Încă din ajun, șoferul cu mustăcioară trimisese prin Văduva două sticle de vin roșu să-l bea în sănătatea lui — era doar ziua lui de naștere. Au deschis numai o sticlă, la prînz, și-apoi toată lumea s-a așezat iar la treabă. Cît de repede au trecut ceasurile, cît de repede a venit miezul nopții ? Fanis scria închis în sufragerie, Parashos, prost dispus, se baricadase în camera lui. Nan stinsese lumina în hol și ieșise pe balcon. Pretutindeni domnea liniștea. Marea sclipea argintie și nemișcată, iar luna asfințea dincolo de blocuri, luminînd din spate, ca o aureolă, clădirea Institutului de ihtiologie. Mai departe, aproape peste drum, se distingeau zidurile albe ale fortului Kait-Bei de pe insula Faros, pe care Nan era obișnuită s-o vadă mai spre stînga, atunci cînd locuia la pensiunea Proteus. O barcă pescărească cu pînzele strînse se apropia de mal, rupînd cu plescăitul vîslelor tăcerea absolută a nopții. Un paznic de pe Cornișă spuse ceva pescarilor ; își lăsă cîteva clipe arma pe parapet. Bocancii lui alunecau pe piatră pînă să găsească de ce să se țină, dar acum și-a restabilit echilibrul și și-a reluat arma ; continuă

să le vorbească pe un ton amical, pesemne că sînt cunoscuți. De ce acest freamăt în inima ei ? Oare de vină e starea de încordare în care trăia de cîtva timp, vor ataca sau nu ? Oare de vină era absența lui Manos sau certurile dintre Parashos și Giulia ? Nan nu știe ce să facă. Dacă ar asculta de Parashos, s-ar urca imediat pe terasă ca să nu-i lase singuri pe Giulia și pe Thanassis. Dacă ar asculta de Giulia, s-ar duce să se culce, lăsîndu-i pe oameni în pace să-și rezolve singuri problemele. Parashos era un alt caz special, tabieturile, dogmatismul său îi aminteau de Charles. Dar ce legătură avea... Cît de nedreaptă era ! Cîteva pipe, cîteva gravuri cu cîini de toate rasele, și iată că trăgea semnul egalității între ei doi. Fără doar și poate era subiectivă și incontestabil de partea Giuliei.

Bubuituri. Tunuri antiaeriene. Vin din portul cel mare. Nu sînt precedate de sirene de alarmă și de reflectoare. Manevre. Să se ducă pe terasă, ar avea acum un pretext. Tocmai atunci se aude și glasul lui Thanassis, strigînd ceva în casa scării. Ce spunea ? Nan închide repede ușa balconului, Fanis urcă deja spre terasă, iar Parashos iese palid la față, dar îmbrăcat, și se grăbește și el într-acolo. „Se pare că a început atacul", zice trăgînd-o după el. Primul lucru pe care-l văd : trupul zvelt al Giuliei pe parapetul terasei ; o siluetă întunecată, aținătoare, luminată de luna ce scapătă. Se ridică pe vîrful picioarelor pentru a zări cît mai departe, în direcția portului : „La stînga, la cheiul contratorpiloarelor, anunță ea, s-a lăsat ceață. De-acolo s-au auzit bubuiturile. Dar la dreapta, în spatele șlepurilor încărcate cu cărbuni, «Hefaistos» continuă să semnalizeze. Întrebați-l pe Thanassis..." Fanis a luat deja primul carnet cu însemnările lui Thanassis și coboară iute scările, urmat de Parashos. Nan ezită o clipă, dar își dă seama că dacă vrea să afle ceva trebuie să coboare. În timp ce coboară, aude alarma : bocesc sirenele vapoarelor.

Pandelis transmite : „Crucișătorul englez «Aiax» a acostat după-amiază lîngă culegătorul de mine grecesc «Apostolis». La același chei se aflau deja acostate, pentru reparații, contratorpilorul «Ierax» și un alt culegator de mine, «Sahturis». Marinarii greci au schimbat cu ca-

marazii lor englezi salutările și glumele obișnuite. Trecuse bine după miezul nopții, cînd «Aiax» s-a camuflat brusc într-un nor de fum. Santinelele vaselor grecești au remarcat acest lucru, dar nu i-au dat importanță. La orele două «Aiax» a deschis focul prin perdeaua de fum, măturînd puntea lui «Apostolis». Totodată, crucișătorul, mereu invizibil, s-a apropiat de culegătorul de mine și din el au sărit pe vasul grecesc o mulțime de oameni tuciurii la față. Marinarul de cart, un icariot de șaptesprezece ani, a apăsat pe trăgaciul mitralierei sale. Sirena a sunat alarma, echipajul și Comitetul au ieșit pe punte așa cum erau, pentru că-i trezise din somn. Reflectoarele și fumul lui «Aiax» orbeau oamenii, și ai noștri nu știau ce să facă mai întîi. Tunurile vasului englez mătură acum puntea lui «Sahturis». Între timp, s-a constatat că oamenii tuciurii erau greci, ofițeri greci îmbrăcați în salopete de muncitori și cu fața vopsită. Înarmați cu revolvere și puști-mitraliere. Au avut loc ciocniri corp la corp. Lupta continuă pe »Ierax«. Pierderile noastre : doi morți, amîndoi icarioți, și zece răniți. Agresorii au pierderi de două ori mai mari ; sigur, trei morți pînă în prezent."

Al doilea carnet al lui Văduva e adus de Giulia. Fanis ridică ochii și o vede : „Aveți puțin whisky în casă, vă rog ?" E leoarcă de transpirație, dar continuă să descifreze, și Parashos, aplecat deasupra lui, traduce textul lui Nan.

„Oamenii tuciurii, vreo două sute la număr, sînt ofițeri și subofițeri. Cîțiva dintre ei aparțin trupelor de uscat, diferitelor servicii și ministerului. Pierderile lor sînt duble, patru morți și optsprezece răniți. Ciocnirile pe culegătorul de mine «Ierax» continuă. Pierderile noastre se ridică în total la trei morți. Foteros a fost lovit de o schijă drept în piept, în timp ce ieșea pe punte, strigînd : «Fraților, nu vă ucideți...»"

Pandelis comunică mai tîrziu : „A căzut și «Ierax». Pierderile noastre și ale lor la un loc : zece morți și patruzeci de răniți. Păcat de tinerii care au murit degeaba. Blestemați fie cei vinovați ! Am început tratative cu englezii și cu amiralul Vulgaris. Vă amintiți de el cînd ne spunea că n-o să strice nimănui dacă se trag cîteva

gloanțe într-o vitrină ? Acum lucrurile s-au limpezit. El de-o parte, noi, de cealaltă. Ne vom preda mîine dimineață la opt. Cu «Hefaistos» plin de torpile, vă dați seama ce catastrofă s-ar produce... Dacă mor, s-o anunțați cu grijă pe Eleni. Trăiască E.A.M."

Tocmai atunci, Fanis are amețeală și capul îi cade peste hîrtii. Hemoptizie. Se crapă de ziuă cînd Thanassis coboară de pe terasă. Telegraful nu mai semnalizează. Nan vede cum îl ia în brațe pe Fanis și-l leagănă ca pe un prunc. Cei doi bărbați o privesc cu ochii uscați, în timp ce ea plînge necontenit. După aceea, o trimit la culcare ; nu acceptă cu nici un chip să rămînă cu ei ca să-l îngrijească pe Fanis. Un om e de-ajuns, spun ei, referindu-se la Văduva.

Se trezește tîrziu, ca de obicei, dar totuși îl vede pe Parashos plecînd la birou și trîntind ușa după el. Nan simte o slăbiciune ca după boală.

— V-ați certat iar ? o întreabă pe Giulia.

— A devenit de nesuferit, îi răspunde ea. Totul îl nemulțumește. Fanis a avut o nouă hemoptizie și spune c-o să ne molipsim cu toții de oftică. Vezi, au avut boala în familie și le e teamă de ea. Tatăl lui Tonis și mama lui, ucigașa, au murit de tuberculoză.

— Giulia, de ce spui ucigașă unei femei care a murit de mult ?

— Pentru că era cît pe-aci să mă trimită pe lumea cealaltă.

Relatează rîzînd ceva ce semăna mai curînd cu o poveste de groază ! Despre țiglele acoperișului care se mișcau din loc, despre împușcăturile în tăcerea nopții, despre alicele care i-au ciuruit fundul, despre fuga sub clar de lună, privind mereu în urmă ca să nu lase dîre de sînge...

Nan își reazemă fruntea pe draperia ușii balconului. Un fluture galben smălțat cu negru bătea din aripi în spatele geamului. Urcă pînă sus, la ramă, și cînd ajunge acolo încearcă să-și desfacă aripile ca să stea locului, dar se prăbușește. Neobosit, încearcă din nou. În spatele lui, marea azurie și, departe, insula Faros. Un gînd nebulos încearcă să se cristalizeze în mintea lui Nan, dar nu se încheagă. Pentru prietenii ei, dragostea, crima,

trădarea, războiul, revoluția, toate aceste drame se petrec mereu în același decor, în Alexandria, sau mai bine zis în Ramleh, Ramlehul lor. Aceiași termeni de referință, aceleași amintiri. Nan se va simți mereu o străină, o intrusă printre ei. Chiar și în cazul în care Manos ar scăpa și s-ar duce împreună să trăiască la Kifissia. Nimeni nu-și mai poate reface la treizeci de ani amintirile din copilărie, o întreagă mitologie...

Fanis pune mîna pe telefon, gonindu-l de lîngă el pe Văduva care-l urmează peste tot cu ligheanul și cuburi de gheață. Formează un număr și începe să vorbească.

— Se pregătește iar o ticăloșie, zise el după ce pune receptorul în furcă. Pe ai noștri o să-i înmormînteze fără onoruri și flori.

Se duce la ușa balconului. Fluturele își continuă strădania. Fanis ciocănește geamul cu degetul, ca și cum vibrațiile lui ar putea să izgonească vietatea aceea îndărătnică. Tăcere. Nimeni nu îndrăznește să vorbească. O briză călduță, încărcată cu miresme ciudate, de cuișoare sau de miere de pădure, intră prin fereastra deschisă a bucătăriei. Cum era fața lui Foteros ? Dar a celor două santinele de pe culegătorul de mine „Apostolis" ? Nan nu-i văzuse și nici n-avea să-i vadă vreodată. Din cînd în cînd se aude ciocănitul lui Fanis cu unghia pe geamul ușii. La zece deschide aparatul de radio. Postul de radio Cairo anunță capitularea flotei printr-un comunicat extraordinar. La zece și un sfert, aceeași știre este transmisă de B.B.C. Tonul crainicului e triumfător.

— Ia te uită, remarcă Fanis. Parcă au cucerit o fortificație inamică. Dar mai bine așa decît să treacă știrea sub tăcere. Cei din Grecia vor ști acum ce atitudine să adopte față de ei.

A treia hemoptizie. Au închis aparatul de radio. Nan se întreabă : să cheme sau nu medicul ? Și grija pentru Manos o roade tot timpul. Ce s-a întîmplat cu Brigada ? De ce nu se spune nimic despre ea ?

Cînd l-ai văzut stînd pe bancheta de piele a coridorului destinată clienților fără importanță și furnizorilor, ți-ai zis că trebuie să fie vreun beduin din cei protejați

de direcțiune, vreun pîndar la o rezervație de vînătoare de potîrnichi sau de rațe sălbatice, pe lac, cu barca, sau cel mult vreun nenorocit profanator de morminte, care a adus opaițe de lut, scarabei sau vreo bucată de lințoliu, din mormintele străvechi ale coptilor, pentru colecțiile patronului. Dar cînd ai văzut că te examinează cu atenție, ca și cînd tu erai acela pe care-l aștepta, te-ai tulburat. Trebuie să fie careva din beduinii lui Brooks, ai zis în sintea ta, acum descotorosește-te de el dacă poți. Dar ai remarcat că nu purta babuși, ci bocanci soldățești roșcați. Ți-ai zis : acesta trebuie să fie omul lui Abewa sau vine de la Burg-el-Arab. Ai intrat în biroul tău și ai închis ușa. Aveai pulsul mărit și ameteală. Ai sunat. Bătrînul sudanez în galabie albă a intrat și ți-a turnat cu atenție cafeaua din ibricul de aramă și apoi s-a aplecat puțin și ți-a șoptit confidențial : „Domnule Parashos, afară e un beduin care vă așteaptă de cînd am deschis". „Lasă-l să aștepte", ai răspuns tu indiferent. Cu aerul unui funcționar foarte ocupat ai deschis mapa cu corespondența zilei. Citeai, dar nu înțelegeai nimic. Treabă e asta ? Nu ajunge că te dă afară din casă, dar se mai țin după tine și la birou, ca să te facă pînă la urmă să-ți pierzi și pîinea. Și, mă rog, pentru ce toate astea ? Pentru o lună cu Giulia, dar nici atîta, ci numai douăzeci de zile. Ca s-o vezi acum cum se sclifosește tot timpul cu Thanassis, cine știe dacă nu-l invită și în dormitor cînd tu pleci de-acasă. Iar cu Fanis e altă poveste. Nu ia nici o măsură de prevedere, farfurii, tacîmuri, cearșafuri, toate la un loc, nu se face nici o deosebire între ale lui și ale noastre, parcă am avea cu toții microbul bolii. Și Nancy, pe de altă parte, care te ascultă tristă, rece și îndepărtată, cu gîndul mereu la Manos și întrebîndu-se ce-i cu el. Și totuși tu și cu ea aveți aceeași cultură, credeți în aceleași valori. La urma urmelor, patria ei ar fi fost prejudiciată dacă mișcarea ar fi reușit. Da, desigur, Antoinos, spiritul lui, grandoarea lui. Romantism ! Vrei să știi cum ar fi fost azi ? N-ai decît să te uiți la Tonis, favoritul lui !

Au trecut două ceasuri. Te gîndeai c-o să i se urască de atîta așteptat și-o să plece. S-ar spune că ai uitat de încăpățînarea și răbdarea beduinilor. Ei nu măsoară

timpul cu ceasurile sau cu anii, ci cu generațiile. Sudanezul intră din nou, chipurile ca să ia ceașca de cafea, lăsînd în urma lui un pachețel. „Ce-i asta?“ ai întrebat tu. „Vrea să ți-l vîndă, beduinul“, a răspuns el. „Să mai aștepte“, i-ai spus, făcîndu-i semn să plece.

Ai zăbovit să deschizi pachețelul ca și cum, în clipa în care l-ai fi atins, s-ar fi declanșat răul. Desfăceai întruna hîrtii. Pînă la urmă a apărut o pipă, pipa genoveză pe care i-ai dăruit-o lui Manos cu multe luni în urmă, cînd a venit pentru prima oară la tine acasă. Așadar, ai ghicit bine, omul venea de la Burg-el-Arab. Te-ai ridicat de pe scaun, ai deschis ușa, i-ai făcut semn să intre și ai închis-o după el. L-ai întrebat în arabă unde a găsit pipa. El a privit în jurul lui, a zîmbit și ți-a spus în greacă: „Mă numesc Kallinicos Papakalliniku“. Grecește! Trăznetul să fi căzut pe capul tău și tot nu te-ai fi speriat atîta. Te-ai așezat la birou. El aștepta în picioare. Te-ai făcut că-ți aprinzi pipa, dar mîna îți tremura atît de tare, că nu-i nimereai gura cu chibritul. A observat și el, și parcă a înțeles ceva: „Dacă te tulbur, frățioare, pot veni și altă dată“. „Vă ascult“, i-ai spus tu.

— Mi-au dat hîrtia asta pentru tine și mai vreau să-ți spun dacă ai și pentru mine un loc de dormit.

Trebuia odată să începi să spui nu.

— Dacă-mi cereți casă ca să stați, vă spun de la început că n-am. Și cei ce v-au trimis aici, la birou, au procedat foarte rău. Dați-mi hîrtia.

Era un plic închis și împăturit, fără adresă pe el. L-a pus ușurel în fața ta, a dat să zică ceva, a zîmbit cu indulgență și a plecat.

Bardia, Libia, 26 aprilie 1944

Dragii mei toți,

Mii de luptători greci, închiși ca fiarele în cuști de sîrmă ghimpată, înfometați, nespălați și însetați, cînd pîrjoliți de arșița zilei, cînd înțepeniți de nopțile geroase, stau aici și așteaptă cea de-a doua triere, de vreme ce prima a eșuat atît de lamentabil. De-ați ști cîtă bătaie

și ce presiuni îndurăm noi aici, cîtă demagogie patriotardă trebuie să înghițim prin megafoane de la militarii obtuzi, cîte înjurături de la copoii lui Tsolakoglu și Rallis, ce furie turbată din partea englezilor. Și în jurul nostru nici un suflet, nici un martor sau spectator, numai nisipul, șopîrlele, șacalii care urlă pe întuneric fără să se apropie. Și, în depărtare, schingiuitorii noștri, înarmați pînă-n dinți, și cazanele aburinde ale bucătăriei de campanie așteptînd pe renegați. Dar nu există nici unul; cinci mii de suflete cîntă într-un glas. Cîntece de partizani. Și cer să vină reprezentanții Mișcării. O unitate de nezdruncinat. Vremea prevestește hamsînul. Mici vîrtejuri de aer cald ridică în coloane nisipul fin pînă la cer. Respirăm din greu, dar mă gîndesc ce se va întîmpla cu toți oamenii aceștia cînd îi va acoperi pătura aceea de aer fierbinte și nemișcat.

Cît de mult se înșală englezii și cît de greșit apreciază situația Churchill! A vrut să ne terorizeze ca să nu se mai repete cele întîmplate. Se răzbună asemenea unei cămile turbate, tocmai el, care ne făgăduia amnistie și onoruri pînă să pună mîna pe armele noastre. Nu-și dă seama că în felul acesta pregătește miile de luptători neînduplecați ai oștirii de mîine care va ridica armele împotriva Imperiului său, desigur dacă nu reușește să ne extermine pe toți. Dar cel mai mare ticălos din lume este, fără îndoială, maiorul Peter. După onorurile făcute și lacrimile vărsate, după intonarea Imnurilor naționale și coborîrea steagului, cînd dezarmarea era deja efectuată, a apărut și el în ținută de gală, nemernicul... Rîdea. Se zice că rîd și hienele! „De ce v-ați întristat? ne-a întrebat, parcă n-ați dorit și voi tocmai lucrul acesta? Ar trebui să-mi fiți recunoscători pentru că v-am ajutat.“ „Despre ce ajutor vorbiți? a întrebat careva dintre noi. „Hei, o fi știind ceva, în această privință, cel care e alături de tine. Dacă n-aș fi convins o anumită persoană că Churchill e neînduplecat, ne-ați mai fi amenințat încă cu tunurile voastre.“ Înțelegeți la cine se referea, la muierea aia, ticălosul! I-am răspuns așa cum merita. I-am zis că linia noastră o trasăm singuri, cu simț de răspundere, n-o trasează în-

trigile josnice ale Intelligence Service-*ului, că el nu era decît o slugă demnă de patronul său, mincinosul mincinoșilor, căruia nu-i fusese rușine să declare lumii întregi că noi am organizat manifestarea pentru unitate națională, fiindcă ne era teamă să mergem pe front. Că toate cele întîmplate constituie pentru noi o învățătură pe care vom ști s-o folosim în viitor. A plecat, făgăduindu-ne la toți trei plutonul de execuție „grecesc". L-am strigat. S-a reîntors. „Caută în buzunarul fundului tău, i-am spus, poate că găsești acolo cuvîntul tău de onoare militară." A turbat. „Taci din gură, păcătosule, mi-a spus în engleză, de nu, ordon să fii biciuit în fața întregii Brigăzi !" I-am răspuns că te poți aștepta la orice de la un om care și-a trimis prietenul cel mai bun la un marș de exterminare. A scos un strigăt, și-a ridicat mîna, dar în ultima clipă s-a stăpînit. A ieșit apoi din cort, a făcut trei pași și a căzut în nesimțire. Soldații Gurka au alergat cu gălețile și i-au turnat apă pe față. Nu știam că are crize de epilepsie.*

S-a ivit un prilej ca unul din noi să evadeze. Amănuntele vi le voi povesti altă dată, mă înțelegeți. Timp de mai multe luni, acesta va fi poate singurul nostru contact. Purtătorul acestei misive a fost ales de noi toți. În primul rînd pentru că rezistența, perseverența și ingeniozitatea lui au fost încercate tocmai în timpul unor asemenea marșuri. În al doilea rînd, din motive sentimentale. Care dintre noi merita mai mult să pășească pe pămîntul patriei decît el, care a pornit de-atît de departe ? Femeii care mă așteaptă spuneți-i că amenințările lui Peter sînt o indicație clară că în curînd vor începe să funcționeze tribunale militare. Nu vom fi judecați de magistrați greci, ci de reprezentanții Intelligence Service-*ului. Există o modalitate de a opri mîna călăilor : mobilizarea tuturor oamenilor cinstiți din patria ei. Ea poate și știe cum să acționeze just, înțelege ce vreau să spun, și-i veți explica și voi unele chestiuni : Sau toți sau nimeni. Și, dacă totuși ne este dat să nu ne mai întîlnim, ea poate conta pe aducătorul acestei scrisori. Este în stare să străbată toate cîmpurile minate, atît pe uscat cît și pe mare.*

Mai am încă puțin timp. Din noianul de lucruri despre care aș fi vrut să vă vorbesc, aleg chestiunea cea mai urgentă. Dezarmarea s-a efectuat fără incidente. Totuși s-a înregistrat o sinucidere, a medicului militar D., pe care l-am plîns cu toții ca pe unul de-ai noștri. D. spunea că bunicii lui participaseră la revoluția din 1821, vă amintiți? În orice caz, se știe că făcea parte din aristocrația ateniană și că vota pentru Tsaldaris. Era un om cu cap, un patriot înflăcărat. Mai presus de orice însă punea spiritul de castă. Niciodată și în nici o împrejurare n-a acceptat să vină alături de noi, deși în discuții sublinia că e de acord și aprobă acțiunile noastre. Dar s-a petrecut ceva foarte ciudat. Cînd ofițerii fasciști s-au retras în corturile lor și mai tîrziu noi am postat santinele ca să-i izolăm, D. a mers alături de ei, dar n-a încetat să ne dea nouă dreptate și să depună eforturi pentru a-i determina să-și schimbe părerea. Aceștia l-au insultat în fel și chip, numindu-l trădător, spion, imbecil și așa mai departe. Apoi a venit blocada. D. refuza rațiile întregi pe care i le dădeam; pînă la urmă, l-au hrănit santinelele din rația lor, cu totul neîndestulătoare. Englezii au început să pretindă dezarmarea și să ne amenințe cu tunurile. D. ne-a dat de veste că aprobă întru-totul atitudinea noastră, dar că onoarea lui de ofițer îi impune să rămînă alături de camarazii săi dragi. Iar acestora le spunea că noi sîntem continuatorii spiritului revoluției din 1821. Desigur că ei îl apreciau și el depășea măsura. Le spunea că ne cunoaște bine și că preferam să murim în loc să predăm armele pe care le acoperisem cu glorie în Albania, în Creta și la El'Alamein. Se înțelege că atunci cînd s-au aflat condițiile capitulării, camarazii lui dragi l-au acoperit cu huiduieli. N-a putut rezista la aceasta și și-a tăiat pîntecele cu bisturiul.

Aducătorul acestei scrisori pleacă peste două minute. Sărutări tuturor. Dragostea mea, ne vom revedea cu siguranță! La Kifissia. Ți-am explicat cum s-o cauți pe mama, sau pe frate. Sper să fie în viață.

M.

Şi totuşi a venit şi clipa cînd însuşi responsabilul cu securitatea şi-a încălcat propriile sale indicaţii. Într-o noapte, Nan se afla singură în apartament. Fanis şi Văduva plecaseră cu o jumătate de ceas mai înainte, spunînd că în noaptea aceea aveau şedinţă undeva, şi că urmau să se întoarcă tîrziu acasă. Parashos făcea ore suplimentare la birou; spunea că pregăteşte bilanţul anual. Dar se pare că bilanţul acesta sugea cam mult whisky ca să iasă echilibrat. Acest lucru îl dovedea şi mirosul gurii sale, spunea Giulia. Dar şi ea, pe de altă parte, era scoasă din minţi... se dezlănţuise. O pornea de îndată ce pleca Parashos, avînd totuşi grijă să se reîntoarcă înaintea lui. Pe unde colinda? Adeseori dispărea îmbrăcată numai în tricoul de acrobată. Poate că-şi găsise un nou prieten, pe vreuna din terasele caselor învecinate. Fără să aibă nici un indiciu, Nan era mai curînd de părere că Giulia se întorsese la Tonis. Începuse să semene iarăşi cu fata din fotografie. După fiecare escapadă nocturnă, ochii ei scăpărau, iar din nări îi ieşeau flăcări. Întreaga ei fiinţă vibra de o bucurie sălbatică.

Se auzi soneria, cu semnal. Nan se repezi crezînd că e Manos, dar era Văduva. Omul acesta, atît de îngrijit de obicei, arăta acum jalnic; hainele îi erau mototolite şi prăfuite într-un mod ciudat. Îi spuse imediat să lase uşa deschisă şi să vină după el, ca să-l aducă sus pe Fanis.

— A avut o nouă hemoptizie?

— Nu, ne-a lovit o maşină.

Îl găsiră ghemuit într-un colţ, gemînd pe întuneric. Nan îl susţinu şi Thanassis trecu pe sub el şi-l luă în cîrcă, aşa cum procedează măcelarii cînd descarcă carnea. Începură să urce scările. Spuseră lui Fanis să-şi înăbuşe gemetele pentru că treceau prin faţa uşii consulului suedez. Îl dezbrăcară şi-i examinară trupul bucată cu bucată, să nu aibă vreo fractură. Era plin de zgîrieturi şi vînătăi pe obraz, pe mîini, pe picioare şi la coaste, dar din fericire nu avea nici o fractură. Parashos avea de toate în casă: tifon, tinctură de iod, acid boric, injecţii, alifii. Nan şi Thanassis lucrau repede şi în tăcere, schimbînd priviri admirative pentru îndemînarea de care

dădeau dovadă. Dar ceea ce nu puteau ști, și acest lucru urma să se vadă mai tîrziu, era dacă avusese o hemoragie internă. Comoția cerebrală părea neînsemnată. Nan îi făcu lui Fanis o injecție cu camfor, alta cu ser antitetanic, îi dădu să înghită două pastile de luminal, din rezervele ei, și acesta adormi îndată.

Aduseră scaune și se așezară puțin mai departe de el. Văduva îi povesti cum s-a petrecut accidentul pe Cornișă, la mai puțin de două sute de metri de casă. Primăria descărcase mormane de piatră de granit pentru repararea drumului. Cîte un morman la o distanță de treizeci de pași. Văduva și Fanis fuseseră nevoiți să meargă mai mult pe partea carosabilă a străzii, ca să evite pietrele colțuroase. O dată sau de două ori au auzit în spatele lor zgomot de motor. S-au oprit și au privit în urmă. Cerul era acoperit de nori, luna nu răsărise încă, și în această parte a orașului, unde nu existau magazine, camuflajul era absolut. Și-au continuat drumul și discuția. Văduva s-a pomenit deodată proiectat în mijlocul străzii de o lovitură puternică. Au auzit mașina schimbînd viteza și apoi făcîndu-se nevăzută. Mergînd în patru labe, a ajuns la trotuar și acolo s-a ridicat încet și anevoie. O durere ascuțită îi sfîșia șalele. Unde era Fanis? Fusese tîrît de mașină? A început să-l strige. Mai întîi a auzit un geamăt și apoi l-a găsit zăcînd cu fața pe un morman de piatră. I-a vorbit. La început, Fanis a încercat să se ridice și să meargă... În sfîrșit, le-a trebuit timp îndelungat ca să parcurgă cei două sute de metri pînă acasă. Să fi fost șoferul un ageamiu? Dimpotrivă! Putea un ageamiu să-i urmărească atîta vreme, mergînd atît de încet, și apoi să schimbe imediat viteza fără să blocheze motorul? Nu, nu era deloc un ageamiu, numai că și ei avuseseră puțin noroc de scăpaseră cu viață.

— Cu alte cuvinte o tentativă de asasinat? Și din partea cui?

— Nu se va ști niciodată. Îmi închipui că dacă erau englezi sau fasciști greci, nu și-ar fi luat tălpășița. Ne-ar fi înhățat de vii, pentru că așa le dicta interesul.

— Atunci?

Văduva își strînse buzele și privi departe. Chipul lui posomorît arăta că n-o să mai scoată nimic de la el cu privire la accident.

Cînd s-au strîns cu toții, s-au sfătuit ce să facă. Să-l ducă la spital sau să cheme medicul? Parashos aproba tot ce se propunea, dar pînă la urmă adoptară părerea lui Văduva care susținea să lase lucrurile așa cum erau.

Din noaptea aceea, viața lor se concentră în jurul patului lui Fanis. Instalară aparatul de radio alături de el, Giulia preluă sarcina de infirmieră, și totul se desfășura într-un ritm calm, de spital.

În acest timp, predarea și dezarmarea unităților asediate continua: crucișătorul „Averof" și alte vase de război ancorate la Port Said, contratorpilorul „Pindos" și vasul de transportat trupe „Limnos", ancorat în portul Taranto din Italia, regimentul de blindate și unitatea antitanc din Damasc. Africa se umplea de cuști de sîrmă ghimpată pentru antifasciștii greci.

Venizelos fu destituit din funcția de prim-ministru. Făcuse treaba englezilor și acum nu mai era nevoie de el. Înlocuitorul lui [1] sosise de trei săptămîni din Grecia, dar nici un om politic nu acceptă să facă parte din cabinetul lui.

Undeva, în Siria, se pregătea în mare taină întîlnirea cu reprezentanții din Grecia, pe care Venizelos îi invitase înainte de a fi înlăturat. Fanis începu din nou să iasă serile din casă, la început mai timid, apoi oarecum regulat. Acum îl folosea mereu pe Ghiorghis, cu taxiul lui. De fiecare dată se întorcea acasă foarte abătut. „Au fost izolați undeva, la Cairo sau la Beirut, și nu avem nici o posibilitate să luăm legătura cu ei", spunea el despre reprezentanții Mișcării de rezistență.

După aceea, avu loc întîlnirea din Liban. Se ținea Conferința reprezentanților pentru unitate națională. Lipit de aparatul de radio, Fanis asculta cuvîntările pline de venin ale vechilor politicieni, care acum, cînd se găseau sub protecția englezilor, găsiseră prilejul să spele

[1] 27 aprilie, 1944: Venizelos este înlocuit cu Gheorghios Papandreu.

ruşinea pentru neparticiparea lor la lupta împotriva cotropitorului, insultînd Mişcarea de rezistenţă.

Dimpotrivă, presa engleză continua să susţină punctul de vedere al buletinului nostru *Hermes*. Condamna intervenţia armată a lui Churchill în treburile interne ale unei ţări Aliate eroice şi cerea amnistierea conducătorilor Mişcării. Ultimele ştiri despre Manos arătau că se îmbarcase împreună cu alţi tovarăşi pe un vas-închisoare francez, care se îndrepta spre un port din Africa Orientală. Prizonierii îşi susţinură atît de bine cauza, încît cîştigară de partea lor echipajul, şi fu cît pe-aci ca închisoarea lor plutitoare să devină un vas-pirat. Dar în Marea Roşie nu exista nici un port prieten care să-i primească, aşa că fură nevoiţi să încheie un compromis cu temnicerii lor englezi.

Pe neaşteptate, B.B.C. transmise cuvîntarea rostită de Churchill în Camera Comunelor despre „Coşmarul grec". Primise — declara el — o scrisoare foarte plăcută din partea delegaţiei forţelor de stînga aflată în Liban, care condamna fără rezerve mişcarea din aprilie. În cameră se lăsă o tăcere mormîntală.

— Scrisoare de absolvire, spuse Nan. Ar fi fost compromis fără ea.

— Minciuni, strigă Văduva. Nu există minciună mai sfruntată ca asta !

Fanis însă dădea mereu din cap, fără să scoată o vorbă. Devenise galben ca ceara.

— Dar cum au putut să facă aşa ceva, tovarăşi ? întreba mereu Ghiorghis, şoferul.

— O acţiune greşită. Trebuie să mai aşteptăm. Vedeţi bine, nici un reprezentant al stîngii nu intră în guvern. Trebuie să dăm dovadă de sînge rece. Lucrurile se vor limpezi. Ce să vă mai spun ?

— Tovarăşe Fanis, îl întrerupse Mihalis Saridis, care se obişnuise cu casa şi venea acum regulat să ne vadă, merită să fie împuşcaţi dacă fac într-adevăr asta. Vor fi vinovaţi de pieirea a mii de luptători.

Într-o după-amiază apăru un om prăfuit, îmbrăcat ca vai de el, nebărbierit şi cu cearcăne vineţii sub ochi. Îi deschise din întîmplare Parashos.

— Iar dumneata aici ?

Era Kallinicos, zis și Abdulmedjid. Făcu cîțiva pași, aruncă o hîrtie pe masă și apoi se prăbuși pe divan.

— Ce soi de greci sîntem, măi, ce soi de greci ? repeta el, acoperindu-și fața cu palmele.

Thanassis se apropie privind hîrtia de pe masă ; avea obrajii supți. Lîngă el veni Ghiorghis, apoi Mihalis și, ultimul, Parashos. Giulia o apucă pe Nancy de braț, strîngînd-o cu putere. Fanis despături hîrtia. Era un manifest, unul din miile de exemplare pe care englezii le aruncau din avioane deasupra lagărelor din deșert.

PARTIDUL COMUNIST
E.A.M.
ȘI COMITETUL POLITIC
CONDAMNA
ULTIMA INSURECȚIE

Urmau extrase din scrisori și semnăturile.

— După cele întîmplate, zise Fanis, locul meu este alături de ei, în spatele sîrmei ghimpate. Dacă mașina ta, Ghiorghis, e pregătită de drum, putem pleca imediat. Mai bine să mă predau la Cairo, ca să le încurcăm iețele. Văduva va continua munca aici, în Alexandria, și tu la Cairo, spuse el lui Mihalis.

Nimeni nu ridică vreo obiecție. Numai Kallinicos se foia neliniștit pe divan.

— Și cei din lagăre ce vor face între timp ?

— De ce, vrei să străbați din nou deșertul ?

— Păi oamenii așteaptă, frățioare, vor să știe ce trebuie să facă mai departe.

— Să le spui să continue lupta. Să le spui să ceară ca semnatarii manifestului să vină în persoană în lagăre și să le explice ei înșiși oamenilor de ce au condamnat Mișcarea.

EPILOG

Unii treji de tot și alții adormiți
Spînzurînd ca liliecii într-o lume de valori răsturnate.

Louis Magneice, *Sala de lectură a Muzeului Britanic*, iulie 1939

Mintea noastră o pădure virgină de prieteni uciși.

Gheorghios Seferis, Ultima oprire, *Cava dei Tirreni*, 5 octombrie 1944

aprilie	Panayotis Kanellopoulos, tînărul lider al organizației naționaliste de rezistență numită Brigada Sacră, sosește în Egipt cu ajutorul englezilor. Guvernul grec în exil este remaniat. Miniștrii metaxiști sînt îndepărtați. Sakellariu este numit comandant al Flotei și menține personal și în exclusivitate legătura cu Grecia ocupată. Aduce în Egipt ofițeri și funcționari publici din țară care împărtășesc opiniile sale politice. Kanellopoulos preia funcția de vice-premier și cele trei ministere ale apărării naționale: Forțele terestre, Marina și Forțele aeriene. Mobilizează două contingente de greci stabiliți în Egipt. În acest timp, continuă să sosească în Egipt refugiați din Grecia ocupată, care formează Bragada I și II, precum și o unitate antitanc. Elementele antifasciste și democratice din cadrul acestor trupe nou formate încep să se organizeze în secret; astfel, în Forțele terestre se creează A.S.O., în Marină, A.O.N., și în forțele aeriene, A.O.A. Civilii greci stabiliți în Egipt creează Liga Națională de Eliberare (E.A.S.).
21 iunie	Ofensiva lui Rommel, începută în ianuarie la El Agheila, continuă. Tobrukul cade în mîinile trupelor germane.
1 iulie	Ofensiva lui Rommel este oprită la El'Alamein.
23—24 octombrie	Forțele aliate sub conducerea generalului Montgomery trec la atac. Brigada I greacă participă la ofensiva generală încununată de victoria de la El'Alamein; îmbinată cu victoria de la Stalingrad, trei luni mai tîrziu, marchează punctul de cotitură al războiului.
29 noiembrie	Punînd în aplicare ordinele Înaltului Comandament Aliat din Orientul Mijlociu, membri E.L.A.S. și E.D.E.S. (alt grup de rezistență sprijinit de englezi) aruncă în aer cu ajutorul sabotorilor britanici podul de pe Gorgopotamos în Grecia centrală, împiedicînd astfel

	trimiterea de întăriri frontului german din Africa de Nord.
31 decembrie	Kanellopoulos pleacă la Londra pentru a discuta situaţia cu Tsouderos şi Eden.
1943 6 martie	Propaganda de dreapta pe care guvernul o desfăşoară făţiş, incapacitatea sa politică şi numirea în posturile publice a unor elemente reacţionare produc profundă nemulţumire în rîndurile forţelor greceşti din Orientul Mijlociu. Kanellopoulos vizitează trupele din Palestina pentru a-şi restabili prestigiul, dar este rău primit şi demisionează.
14 martie	Forţele armate cer îndepărtarea elementelor reacţionare, formarea unui guvern democratic şi ocrotirea refugiaţilor.
15 martie	Regele şi Tsouderos se reîntorc la Cairo venind de la Londra.
20 martie	Napoleon Zervas, liderul grupului de rezistenţă E.D.E.S., exprimă regelui devotamentul său într-o telegramă trimisă din Grecia.
23 martie	Noul cabinet Tsouderos depune jurămîntul. Este un cabinet liberal, cu Gheorghios Russos, vicepreşedinte, Sofoclis Venizelos, ministru al Marinei, Byron Carapanayotis, ministru al Armatei, Petros Vulgaris, ministru al Aerului, şi Emmanuil Sofulis, ministru al Prevederilor sociale.
iunie	La ordinul britanic, Brigada I şi II greacă execută un marş forţat în deşertul sirian.
iulie	Agenţi provocatori omoară în Palestina un militant antifascist grec. Brigada II se revoltă şi maltratează pe comandantul său, drept care este încercuită de forţele britanice, efectivul său este dezarmat şi împrăştiat în diferite cantonamente. Cîteva sute de ostaşi şi ofiţeri, mai pregătiţi din punct de vedere politic, formează Batalionul VIII, care este trimis la Benghazi să păzească un lagăr de prizonieri germani. Venizelos îndepărtează toate elementele antifasciste din Marină. Echipajul distru-

	gătorului „Ierax" refuză să-şi părăsească vasul, pe care l-a adus din Grecia cu mari riscuri, dar pînă la urmă este evacuat cu forţa. După căderea lui Mussolini şi formarea guvernului Badoglio, garnizoanele italiene din Grecia se predau forţelor de rezistenţă greceşti. Cîteva regiuni din Grecia, printre care şi insula Samos, sînt eliberate de forţele E.L.A.S.
12 august — 17 septembrie	Reprezentanţii Rezistenţei greceşti (E.A.M., E.D.E.S. şi E.K.K.A.) şi ai partidelor politice din Grecia, Kanellopoulos, Tsouderos şi toţi miniştrii cabinetului său, semnează un memorandum prin care cer ca regele să-şi ia angajamentul să nu se întoarcă în Grecia decît după consultarea poporului în cadrul unui referendum. Regele refuză.
21 octombrie	În Grecia izbucneşte conflictul între mişcările de rezistenţă E.L.A.S. şi E.D.E.S. Insula Samos este recucerită de trupele germane. Partizanii E.L.A.S. din Samos sînt trimişi în Orientul Mijlociu şi închişi de englezi în lagăre.
1944 7 ianuarie	Gheorghios Russos îşi exprimă dezacordul cu politica oportunistă urmată de Tsouderos şi îşi prezintă demisia.
10 martie	E.A.M. creează în Grecia Comitetul Politic de Eliberare Naţională (P.E.E.A.), un fel de guvern provizoriu pentru administrarea zonelor eliberate. Profesorul Svolos, lider al Partidului socialist, devine preşedinte al P.E.E.A. P.E.E.A. cere telegrafic lui Tsouderos să formeze un guvern de unitate naţională, în care să fie reprezentate toate partidele şi toate mişcările de rezistenţă.
30 martie	Telegrama aceasta are un mare ecou în Orientul Mijlociu. Din cauza tergiversărilor lui Tsouderos, o delegaţie de ofiţeri superiori reprezentînd majoritatea forţelor armate prezintă o declaraţie de protest, în care se sub-

liniază răspunderea guvernului în acel moment critic.

4 aprilie — Starea de spirit este foarte agitată în rîndurile forțelor armate. A.S.O., A.O.N. și A.O.A. asigură ordinea și disciplina. Tsouderos demisionează, dar la presiunea lui Churchill își retrage demisia.

9 aprilie — Churchill comunică generalului Paget că va sprijini guvernul legal constituit cu asentimentul regelui, califică Mișcarea de rezistență greacă drept „o ceată de banditi" și acuză pe nedrept Brigăzile grecești din Egipt că nu vor să plece pe front, de teamă.

13 aprilie — Regele se reîntoarce la Cairo venind de la Londra și-l însărcinează pe Venizelos cu formarea guvernului.

14 aprilie — Churchill trimite instrucțiuni ambasadorului britanic Sir Reginald Leeper acreditat pe lîngă guvernul grec în exil, să nu se arate prea dornic de tratative și să mențină Brigada I în încercuire, lăsînd ca și foamea să-și spună cuvîntul.

23 aprilie — Unități navale britanice ajută în portul Alexandria unități grecești de comando, conduse de amiralul Vulgaris, să captureze o navă grecească care s-a revoltat. Rezultatul : zece morți și mai mulți răniți. Întreaga Flotă greacă capitulează, declarînd : „Facem război împotriva lui Hitler. nu împotriva „Aliaților noștri". Brigada I se predă și ea, după trei săptămîni de asediu și foamete, în deșertul Libiei. Douăzeci de mii de greci sînt dezarmați și trimiși în lagărele de concentrare din Libia și Eritreea.

27 aprilie — Venizelos, care invitase o delegație a P.E.E.A. în Egipt pentru a negocia formarea unui guvern de unitate națională, este înlocuit de Gheorghios Papandreu, adus special din Grecia pentru acest scop.

18 mai — Conferința pentru unitate națională are în sfîrșit loc în Liban. Participă reprezentanți ai tuturor partidelor de opoziție și ai Mișcărilor

	de rezistență. Papandreu atacă violent E.A.M. și E.L.A.S., calificîndu-le drept bande de „teroriști și asasini". Se semnează totuși un acord, datorită atitudinii conciliatoare a E.A.M., E.L.A.S.
3 septembrie	Șase reprezentanți ai P.E.E.A. intră în noul guvern, dar în posturi de mică importanță. Delegații E.A.M. semnează la Caserta (Italia), un acord în baza căruia trupele E.L.A.S. sînt puse sub ordinele Comandantului britanic, generalul Scobie, în scopul izgonirii germanilor de pe teritoriul grec.
12 octombrie	Atena și Pireu sînt eliberate.
14 octombrie	O brigadă britanică condusă de generalul Scobie sosește în Grecia.
1 noiembrie	Trupele E.L.A.S. izgonesc pe germani de pe teritoriul grec, cu excepția insulei Creta.
5 noiembrie	Scobie cere dezarmarea E.L.A.S., pînă la data de 10 decembrie.
1 decembrie	Miniștrii E.A.M. din guvern își prezintă demisia.
3 decembrie	Poliția deschide focul împotriva demonstranților din Atena. E.L.A.S. refuză să depună armele și rezistă atît tancurilor lui Scobie cît și trupelor regaliste, nou sosite din Italia. Timp de treizeci și trei de zile, Atena este scena unor bătălii crîncene. Churchill dă instrucțiuni generalului Wilson, comandantul-șef al Forțelor din Orientul Mijlociu: „Nu ezitați să acționați ca și cum ați fi într-un oraș cucerit, unde are loc o rebeliune locală".
1945 5 ianuarie	Trupele E.L.A.S. părăsesc Atena.
12 februarie	Se semnează acordul de la Varkiza, care prevede democratizarea armatei și crearea condițiilor pentru organizarea unor alegeri libere. Dar în locul acestora, se dezlănțuie un val de represiuni sălbatice împotriva stîngii.
1946 31 martie	Se țin primele alegeri după război. Stînga nu participă la alegeri.

septembrie	George II se reîntoarce în Grecia, după un referendum organizat în pripă. Politica de teroare împotriva tuturor membrilor E.A.M. și E.L.A.S. atinge culmi nemaivăzute.
28 octombrie	Foștii membri E.A.M. se regrupează în munți și formează Armata Democratică Greacă.
1947 februarie	Marea Britanie informează Statele Unite că nu-și mai poate îndeplini obligațiile față de Turcia și Grecia.
12 martie	Anunțarea Doctrinei Trumann, care marchează începutul amestecului direct al SUA în Grecia.
13 decembrie	Se formează Guvernul Provizoriu al Greciei Libere, care marchează punctul culminant al războiului civil grec.
1949 10 iulie	Mareșalul Tito anunță închiderea frontierei iugoslave.
august	Ofensivă generală împotriva Armatei Democratice în munții Grammos și Vitsi. După lupte dîrze, Armata Democratică este împinsă dincolo de frontiera albaneză.
16 octombrie	Partidul Comunist din Grecia anunță încetarea focului.

LISTA ACRONIMELOR

A.O.A.	Organizația Antifascistă a Aviației
A.O.N.	Organizația Antifascistă a Marinei
A.S.O.	Organizația Antifascistă a Armatei
A.T.S.	Serviciul Teritorial Auxiliar (britanic)
E.A.M.	Frontul Național de Eliberare
E.A.S.	Liga Națională de Eliberare
E.D.E.S.	Uniunea Națională Democratică Greacă
E.K.K.A.	Mișcarea de Eliberare Națională și Socială
E.L.A.N.	Marina Populară Greacă de Eliberare
E.L.A.S.	Armata Națională Greacă de Eliberare
E.O.N.	Organizația Națională de Tineret (Metaxas)
E.P.O.N.	Federația Națională Panelenă a Tineretului
G.K.E.S.S.	Centrul General de Instrucție al Școlilor militare
K.K.E.	Partidul comunist din Grecia
N.A.A.F.I.	Institutele Marinei, Armatei și Forțelor aeriene (britanice)
O.E.N.O.	Federația Uniunilor Flotei Comerciale
O.W.W.	Acronim inventat de autor pentru a sugera un serviciu de informații militar al Statelor Unite
P.E.E.A.	Comitetul Politic de Eliberare Națională
W.A.C.	Corpul de Armată al Femeilor
W.R.E.N.S.	Serviciul Feminin din Marina Regală

Lector : MIHAELA CIUNCAN
Tehnoredactor : NICOLAE ȘERBĂNESCU

Bun de tipar : 26.11.1980. Coli tipar : 21,5.

Tiparul executat sub comanda nr. 44
la I.P. „Filaret", str. Fabrica de chibrituri
nr. 9—11, București
Republica Socialistă România

stratis tsirkas

ORAȘE ÎN DERIVĂ

Eroii Orașelor în derivă alcătuiesc nu numai un mozaic internațional (lucru firesc pentru momentul și spațiul istoric prezentat), ci și un mozaic de caractere. Luptători antifasciști devotați cauzei, oameni simpli și cinstiți, agenți dubli ai serviciilor de informații, intriganți, speculanți, politicieni onești sau veroși, intelectuali de elită, o lume pestriță, haotică, zbuciumată trăiește, suferă, luptînd pentru pecetluirea destinului unei țări și al unui popor.

Vol. I,II,III, lei 24